

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 18 februari 2019**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 18 februari 2019

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 4 februari 2019, dienst/sector SGU, nummer PS2019BEM03, inzake evaluatie Randstedelijke Rekenkamer.

Daartoe besloten
PS2019BEM03

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 januari 2019, dienst/sector Bedrijfsvoering, nummer PS2019BEM05, inzake Vijfheerenlanden – voorstel tot geldend verklaren, vervallen verklaren en wijzigen van voorschriften voor het gebied van de voormalige gemeenten Zederik en Leerdam.

Daartoe besloten
PS2019BEM05

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 18 december 2018, dienst/sector BDO, nummer PS2019BEM06, inzake overdracht van rechten en verplichtingen Vijfheerenlanden.

Daartoe besloten
PS2019BEM06

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 5 februari 2019, dienst/sector BDO, nummer PS2019BEM04, inzake Wob-verzoek RTV Utrecht betreffende Integrisrapport.

Daartoe besloten
PS2019BEM04

MILIEU, MOBILITEIT EN ECONOMIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 januari 2019, dienst/sector MOB, nummer PS2019MME01, inzake voorkeursvariant toekomst N201.

Daartoe besloten
PS2019MME01

Amendement A1, ingediend door de fracties van GroenLinks, D66, ChristenUnie en PvdA, inzake integrale en adaptieve aanpak N201

Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M6, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake kies voor variant 4!

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M7, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake Schiphol slaat op hol.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 december 2018, dienst/sector SGU, nummer PS2019MME02, inzake rapport RR 'Energie in transitie'.

Daartoe besloten
PS2019MME02

Amendement A2, ingediend door de fractie van de SGP, inzake nuchtere en onafhankelijke rol PS.

Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M8, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake geef jongeren een stem bij de energietransitie.

De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 8 januari 2019, dienst/sector MOB, nummer PS2019MME03, inzake N233 Rondweg Oost Veenendaal.
Daartoe besloten
PS2019MME03

Motie M9, ingediend door de fracties van D66, ChristenUnie, 50Plus en PvdA, inzake maximaal 70, maar ontwerp gezond voor N233 Rondweg Veenendaal.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 januari 2019, dienst/sector MOB, nummer PS2019MME04, inzake extra provinciale bijdrage aan de NRU.
Daartoe besloten
PS2019MME04

Motie M10, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake NRU.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 januari 2019, dienst/sector LFO/ECO, nummer PS2019MME05, inzake basisscenario Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).
Daartoe besloten
PS2019MME05

Amendement A3, ingediend door de fracties van het CDA, VVD, ChristenUnie, SGP, 50Plus en PvdA, inzake ruimdenkende regio Utrecht.
Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Amendement A4, ingediend door de fracties van GroenLinks, VVD, CDA, 50Plus en ChristenUnie, inzake het waarom van de ROM.
Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M16, ingediend door de fracties van de VVD, CDA en 50Plus, inzake een ROM met voelsprietten in alle windstreken.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M17, ingediend door de fracties van de SGP en 50Plus, inzake borg brede input.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 22 januari 2019, dienst/sector LFO, nummer PS2019RGW01, inzake verlenging zittingsperiode Provinciale Commissie Leefomgeving.
Daartoe besloten
PS2019RGW01

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 11 december 2018, dienst/sector LFO, nummer PS2019RGW02, inzake wijziging Reglement voor het waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017.
Daartoe besloten
PS2019RGW02

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 22 januari 2019, dienst/sector LFO, nummer PS2019RGW03, inzake vaststellen Samenwerkingsprogramma Landbouw.
Daartoe besloten
PS2019RGW03

Motie M11, ingediend door de fracties van GroenLinks, VVD PvdA, D66, 50Plus en ChristenUnie, inzake PAS 2.0, ontwikkelingsruimte moet je verdienen.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M12, ingediend door de fracties van de SP en CDA, inzake zonnepanelen eerst op dak.
De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M13, ingediend door de fracties van de ChristenUnie en SGP, inzake landbouwcoaches breder inzetten.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M14, ingediend door de fracties van de PvdD, VVD, 50Plus, GroenLinks en D66, inzake Utrechtse aanpak dierenwelzijn.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M15, ingediend door de fractie van (PvdD): geen taboe op vermindering dieraantallen.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 januari 2019, dienst/sector LFO, nummer PS2019RGW04, inzake drinkwaterstrategie van Vitens en provincie Utrecht voor de drinkwatervoorziening tot 2040.

Daartoe besloten

PS2019RGW04

Motie M18, ingediend door de fractie van de SP, inzake geothermie in drinkwatergebieden.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Ingekomen stukken.

Mondelinge vragen van de heer Dercksen inzake gesprek met de ontslagen projectdirecteur Uithoflijn.

Mondelinge vragen van mevrouw Noordenbos inzake de bomenkap voor de aanleg van de westelijke ontsluiting in Amersfoort.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Vaststellen van de notulen van de statenvergaderingen van 10 december 2018, 17 december 2018, 21 januari 2019 en 1 februari 2019.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 15 januari 2019, dienst/sector SGU, nummer PS2019PS01, inzake verlening ontheffing ingezetenschap van de heer drs. D.D. Straat gedeputeerde.

Daartoe besloten

PS2019PS01

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 14 februari 2019, dienst/sector SGU, nummer PS2019PS06, inzake bekrachtiging geheimhouding inzake memo onderbouwing contractuele boetes.

Daartoe besloten

PS2019PS06

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 18 februari 2019, dienst/sector SGU, nummer PS2019PS05, inzake 'Nu leren', n.a.v. het initiatiefvoorstel.

Daartoe besloten

PS2019PS05

Motie M3 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van GroenLinks, 50Plus, CDA, PvdA, SP en ChristenUnie, inzake 80 op de Zuilense Ring.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M4 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fractie van de PVV, inzake handen vrij voor de provincie,

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M5 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van de SGP, ChristenUnie, CDA, PvdA, 50Plus, PVV, VVD en D66, inzake lucht voor 0-gen.

De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemming.

Presentielijst vergadering 14 februari 2019

Voorzitter:	mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning
Griffier:	mr. C.A. Peters
VVD	B.M.H. de Brey, Doorn J.J. van Doesburgh-Ferweda, Loenen aan de Vecht mevr. drs. N. Eijbroek, Utrecht mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude mevr. J.A. Godschalx-Dekker, Woerden drs. A.H.L. Kocken, Utrecht R. van Reenen, IJsselstein drs. R.C. te Velde, Maarn
D66	mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn M.J. de Droog Msc RA, Utrecht mr. dr. M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik P.D. Overkleeft, Utrecht
CDA	mevr. A.M. Schneiders, Utrecht ing. D.G. Boswijk, Wilnis J.M.W. Jansen, Baarn mevr. T. Koelewijn-Koelewijn, Bunschoten drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht C. Westerlaken, Lopik W.G.J. Wijntjes RA, Nieuwegein
PvdA	mevr. N.A. Krijgsman, Utrecht drs. C. de Kruijf, Leusden H.M. Lejeune-Koster, Linschoten ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort H.O. Suna, Soest
PVV	mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	M.H.O. Boer, Bilthoven mevr. M.G. Goudriaan-Noordenbos, Maarssen mevr. A.M. Poppe, IJsselstein H. Toutouh, Nieuwegein
GroenLinks	drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhauer, Wijk bij Duurstede ir. H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein
ChristenUnie	mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg W. van der Steeg, De Meern
SGP	B.C. van den Dikkenberg, Elst P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
Afwezig:	S. Kraaijeveld, Utrecht (D66)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort
mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
drs. D.D. Straat, Zaanstad

Opening.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht. Ik heet u allen van harte welkom bij deze statenvergadering van 18 februari 2019. Ik heb een aantal mededelingen. Ik begin met de vreugdevolle mededeling dat ik zowel mevrouw d'Hondt als mevrouw Godschalx mag feliciteren met de geboorte van hun beide zonen. Het is geweldig en mooi om dit met elkaar mee te maken. Dan heb ik een mededeling van droevige aard, want ik moet u het overlijden melden van de heer Manten. Hij heeft de D66-fractie in onze Staten vertegenwoordigd in de periode van 1970 tot 1983. Wij hebben bericht gekregen van mevrouw Chidi, mevrouw Koelewijn, de heer Van Leeuwen en de heer Toutouh dat zij later in de vergadering zullen verschijnen. De heer Kraaijeveld is afwezig.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Kranenburg is ongeveer een half uur later.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Door de vervroeging van de vergadering komen twee D66-fractieleden later.

De VOORZITTER: Waarvan akte. Ik meld u dat een dinerpauze voorzien is om 18.00 uur. Nadat wij de vergadering in de avond hebben kunnen afsluiten, is er de gelegenheid om een borrel te drinken in Bobs bar.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Mijn voorstel is om de agendapunten 7 en 8 af te doen als een sterstuk en agendapunt 21 als een klein debat te behandelen. De drie moties vreemd aan de orde van de dag worden behandeld als agendapunt 23a, 23b en 23c.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij willen graag een stemming en een stemverklaring geven over agendapunt 8.

De VOORZITTER: Dat kunnen wij bij de stemverklaringen en de stemming doen.

Zonder beraadslagingen en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda ongewijzigd vast.

Ingekomen stukken.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde wijzen van afdoening.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: Er zijn vragen ingediend door de PVV en de SP. Ik geef de heer Dercksen als eerste de gelegenheid om zijn vragen te stellen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Op 17 december en op 7 februari heb ik de toezegging gekregen dat er contact zou worden gezocht met de ontslagen projectdirecteur, dan wel zijn advocaat om hem te betrekken bij het onderzoek van EY voor de jaarrekening. Is dit contact al gezocht en waarom duurt het zo lang? Wij hebben een keer meegemaakt dat dit college en de top van de organisatie een rekenkameronderzoek gefrustreerd heeft. Ik hoop dat dat zich niet herhaalt.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is inmiddels contact gezocht, al is het op dit moment gebeven bij een voicemail. Wij maken binnenkort een afspraak. Wij hebben contact gehad met de accountant. De accountant heeft ons gemeld dat de voormalig-projectdirecteur afgelopen maanden meermalen om een gesprek met de accountant heeft gevraagd. Het is de accountant geweest

die dat lopende de werkzaamheden heeft afgehouden, maar recent heeft zij ons laten weten dat zij alsnog een gesprek met hem zal aangaan. Los daarvan hebben wij de betrokkene benaderd voor een uitnodiging voor een gesprek met mij. De voormalig-projectdirecteur heeft naar ons toe niet aangegeven dat hij een belemmering voelt om het gesprek met de accountant aan te gaan, maar mede op het recente verzoek van de accountant zullen wij hem melden dat dezelfde ruimte die hij van ons gekregen heeft om informatie te delen met Integris geldt voor de geheime informatie die hij wil delen met de accountant. Dit geldt overigens ook voor andere medewerkers of oud-medewerkers die onder geheimhouding met de accountant willen spreken of waarmee de accountant wil spreken. Wij zijn er mee bezig.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt: "Wij zijn ermee bezig." Dat is dan sinds vanochtend, want afgelopen vrijdag was er nog geen contact gezocht. Ik hecht er waarde aan dat wij dat nogmaals zeggen, want de toezeggingen dateren van midden december. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat er allerlei vertragingstechnieken aan ten grondslag liggen.

De VOORZITTER: Dan is het woord aan mevrouw Noordenbos.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken vandaag over de westelijke ontsluiting; 'de weg van de toekomst', zoals de VVD-wethouder Buijtelaar in Amersfoort het noemt. Wij hebben gezien dat er in de nieuwe kosten-batenanalyse staat dat deze weg in de toekomst 9% minder gebruikt gaat worden dan hedendaags. De wethouder bedoelt hiermee dan vooral zijn eigen toekomst. Mijn vragen gaan over de schendingen van de Wet natuurbescherming bij het kappen van de bomen, namelijk: de bomenkap binnen 30 meter van een dassenburcht, bomenkap zonder grondige ecologische schouwing op de aanwezigheid van nestopbouw en er worden bomen gekapt die niet op de kaplijst staan. Ik heb gezocht waar staat wat de rol is van de provincie bij de bescherming van de diersoorten. Dat is in de provincie Utrecht lastig te vinden. Uiteindelijk kwam ik terecht bij de provincie Friesland waar het netjes onder elkaar stond dat wij toezichthouder en handhaver zijn op de regels rondom bomenkap. Klopt dat voor deze provincie? Hoe laat de gedeputeerde zien dat wij ons hieraan houden?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mevrouw Noordenbos zegt over hoe de provincie Friesland haar taak omschrijft bij de Wet natuurbescherming geldt uiteraard voor de provincie Utrecht. Wij hebben dezelfde taak, al is het misschien wat minder mooi opgeschreven. Het is een actiepoint om dat voor Utrecht goed op te schrijven, want ik hecht zeer aan die taak en dat wij deze goed uitvoeren. Dat is zeker het geval bij de westelijke ontsluiting in Amersfoort. Met het oog op de gevoelens die daar spelen rond de aanleg van de weg is er met scherpte en contentieus gekeken of wij de handhaving goed op orde hebben. Dat is het geval. De RUD Utrecht heeft diverse controles op locatie uitgevoerd. Het is door meerdere ecologen vastgesteld dat de kapwerkzaamheden de flora en fauna niet verstoren. In de komende dagen zal met dagelijks schouwen gekeken worden of de kapwerkzaamheden geen inbreuk maken op de activiteiten van dieren in de omgeving. Er is zelfs afgesproken dat er in de komende week met het warme weer een extra ecooloog beschikbaar is die meekijkt of er geen belangen worden geschaad op dat punt.

De VOORZITTER: Mevrouw Noordenbos, u krijgt een tweede mogelijkheid om hierover te spreken. Mevrouw Pennarts maakt eerst haar betoog af en dan krijgt u het woord.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het tweede punt van mevrouw Noordenbos was of de juiste bomen wel worden gekapt. Wij kappen niet op aantallen bomen, maar wij handhaven op kapvlakken. Er is een vlakkenplan gemaakt en op die plekken mag gekapt worden. Er schijnt een kleine situatie te zijn ontstaan tegenover een restaurant waar bomen gekapt werden. Die bomen vallen buiten dit stuk, want dat heeft met houtopstanden te maken.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat mevrouw Pennarts zegt dat er op dit moment wel een deskundige meeloopt, want toen de eerste bomen gekapt werden was dat niet het geval. Daarvan is aangifte gedaan bij de politie. Gaat de gedeputeerde daar nog verder op reageren? De bomen werden gekapt binnen 30 meter van een dassenburcht waarvoor eveneens aangifte is gedaan. Wat gaat de gedeputeerde daaraan doen?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mijn rol bij de aangiften is beperkt, omdat het aangiften zijn bij de politie. U weet dat er handhavingsverzoeken zijn neergelegd bij de RUD. Daarop is gereageerd. Er is vastgesteld dat de flora en fauna niet verstoord worden door de kapwerkzaamheden. Er is dus geen versturende werking op de dassen en de burcht. Verder is er door de RUD vorige week tweemaal een schouw uitgevoerd om zeker te weten dat er in de bomen geen nesten van bijvoorbeeld marters of uilen aanwezig zijn. Er zijn geen overtredingen geconstateerd.

De VOORZITTER: Mevrouw Noordenbos, ik begrijp dat u nog een vraag heeft, maar twee keer wisselen is voldoende bij het vragenhalfuurtje.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde aangepaste wijzen van afdoening.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 10 december 2018, 17 december 2018, 21 januari 2019 en 1 februari 2019.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen van de vergaderingen van 10 en 17 december 2018, 21 januari 2019 en 1 februari 2019 ongewijzigd vast.

Statenvoorstel verlening ontheffing ingezetenschap van de heer drs. D.D. Straat gedeputeerde.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Bekrachtiging Geheimhouding inzake memo onderbouwing contractuele Boetes.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Verlenging zittingsperiode Provinciale Commissie Leefomgeving.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel wijziging Reglement voor het waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Evaluatie Randstedelijke Rekenkamer.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Vijfheerenlanden – voorstel tot geldend verklaren, vervallen verklaren en wijzigen van voorschriften voor het gebied van de voormalige gemeenten Zederik en Leerdam.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel overdracht van rechten en verplichtingen Vijfheerenlanden.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk en blijft een sterstuk.

Statenvoorstel Voorkeursvariant Toekomst N201.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken vanmiddag over de N201, een provinciale weg tussen Hilversum en Zandvoort. Niemand rijdt deze weg helemaal van Hilversum naar Zand-

voort, omdat er genoeg verbindingen zijn tussen die twee plaatsen via de snelwegen. Als deze niet in het aantal kilometers korter zijn, dan zijn de snelwegen wel sneller in reistijd. De N201 is wel een belangrijke lokale verbinding en een ontsluitingsweg voor veel dorpen en steden langs deze route.

Van de 60 kilometer N201 loopt er ongeveer 16 kilometer door onze provincie, namelijk door Stichtse Vecht en De Ronde Venen. Dit is klein stukje, maar wel het grootste knelpunt op de weg in onze provincie. Wij houden niet van knelpunten. Deze moeten wij oplossen. Dat klinkt in dit geval eenvoudiger dan dat het is. Ons stukje N201 slingert door een luw gebied tegen de drukke randstad aan. Het is zacht gezegd een uitdaging om de doorstroming van het autoverkeer te bevorderen en tegelijkertijd de omgevingskwaliteiten als rust, uitzicht en frisse lucht te behouden.

Zoals wij in de commissievergadering over dit onderwerp hebben uitgesproken, waarderen wij de werkwijze van het college om eerst de denkrichtingen van de N201 met de Staten te delen. In het voorgaande traject is actief geparticipeerd en dat heeft het nodige losgemaakt, gezien het aantal insprekers dat ons in de commissie te woord heeft gestaan. De voorkeur ligt bij de denkrichting waarin de weg qua omvang blijft zoals die is: een rijstrook in beide richtingen en waar je het grootste gedeelte 80 km/u mag rijden. Er wordt voorgesteld om deze denkrichting verder uit te werken. Wat de VVD betreft is dat een goede keuze, hoewel wij een belangrijk dilemma daarin niet onbenoemd willen laten. De denkrichting voorziet mogelijk een enorme kosten en lost de doorstromingsproblematiek niet helemaal op. De uitwerking van deze denkrichting is wel de beste stap. Wij zien het vervolg graag terug in de Staten. Gezien de ruimte en de bouwstenen die dit voorstel nog bevat, vragen wij het college om dat niet in een keer in de vorm van een definitief plan te doen, maar een tussenstap in te bouwen waarin afwegingsmogelijkheden zitten waarin wij meegenomen kunnen worden.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Ens zegt dat het probleem hiermee niet helemaal opgelost wordt. Ik zou zeggen dat het helemaal niet opgelost wordt. Wij investeren € 400.000.000. Heeft u overwogen om helemaal niks te doen?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het college laat ons zien dat de denkrichtingen in de breedte onderzocht zijn. Helemaal niks doen zorgt in ieder geval niet voor een oplossing van de knelpunten. Voor ons is het geen optie om de weg af te waarderen naar een weg voor alleen lokaal verkeer. Dan blijft een middenweg open die zegt dat wij goed naar de knelpunten op die weg moeten kijken. De huidige denkrichting voorziet daarin en biedt genoeg ruimte om uit te vinden of wij de knelpunten zo kunnen oplossen dat wij wel aan de doorstromingseisen tegemoet komen. Ik vraag het college om die ruimte te benutten en bij ons terug te komen om te laten zien dat al het geld dat wij investeren bijdraagt aan onze doelen van het aanpakken van de knelpunten, want ik ben het met u eens dat het over veel geld gaat.

Ziet de gedeputeerde een mogelijkheid om een tussenstap voor de Staten in te bouwen? De VVD kan zich vinden in dit voorstel.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! De N201 is een weg die al jaren bovenaan ons lijstje staat van de meeste voertuigverliesuren. Het is dus niet vreemd dat wij hierover nadenken en naar oplossingen zoeken. De N201 is een weg met meerdere gezichten. Iedere zijde van de A2 heeft zijn eigen profiel. Aan de kant van Hilversum is er veel woon-werkverkeer en aan de kant van Vinkeveen is er meer vrachtverkeer. Toch willen wij voor dit traject naar een integrale oplossing zoeken.

In de commissie waren er zorgen over wat onze instemming concreet betekent voor het vervolg. In de denkrichting liggen nog veel mogelijke maatregelen en bouwstenen. Veel daarvan klinkt heel mooi, zoals station Loenersloot, de aandacht voor busbanen en het versterken van fietspaden. D66 vraagt aan GS om in de ruimtelijke uitwerking rekening te blijven houden met de optie op lange termijn een lightrail vanuit Hoorn naar Abcoude door te trekken.

Aan aandacht geen gebrek. Dat bleek uit de insprekers in de commissie en de adviesbrieven die wij voorafgaand daaraan ontvingen. Het doet D66 goed dat zoveel partijen al zijn aangehaakt. Wij vragen GS om alle reacties zorgvuldig mee te nemen in het vervolgtraject. Wij zien in het voorstel terug dat

GS alle partijen zal betrekken bij de ontwerpessies, de relaties met de gemeenten over onze provinciegrenzen heen onderhoudt en rekening houdt met de consequenties van dit project. Wij zijn blij te horen dat de zorgen over het eventuele doortrekken van de N201 over de Hoorneboegse heide onterecht zijn. Kan GS ervoor zorgen dat deze ontwerpessies al voldoende effecten van verschillende bouwstenen bevatten om heel concreet te gaan ontwerpen, zodat wij tot realistische integrale varianten kunnen komen?

Wij hebben dromen genoeg. Dat brengt ons wel bij de belangrijkste zorg voor dit project. Hoe zit het met de financiën? Het gaat om nogal wat geld met een maximum bandbreedte van € 1.500.000.000. Dit zijn bedragen die wij in de provincie niet echt gewend zijn. Bovendien hebben alle denkrichtingen op dit moment een negatieve kosten-batenanalyse. Dat vereist nog wel wat huiswerk in de volgende fase. Denkrichting drie bevat echter een aantal kansen en wij vernemen daar te zijner tijd graag een nadere uitwerking van.

D66 ziet dit voorstel als het vroegtijdig betrekken van PS in het afvallen van denkrichtingen. Dank daarvoor. Wij willen graag bij een volgende stap betrokken worden door middel van een aantal varianten. De gekozen denkrichting bevat nog vele maatregelen en bouwstenen. D66 zou graag tot een procesafpraak komen om hierna een aantal integrale varianten voorgelegd te krijgen, met als toetssteen de knelpunten die in denkrichting vier zijn opgenomen. Daarmee willen wij niet alle knelpunten direct oplossen waardoor wij de focus houden op het integrale vraagstuk. Daarom dienen wij samen met GroenLinks en de ChristenUnie een amendement in voor dit voorstel.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! De N201 staat al lang op de agenda en heeft altijd grote aandacht gekregen van het CDA. Wij zijn blij dat er een voorstel ligt met een duidelijke denkrichting. Tegelijkertijd is het een denkrichting. Wij hebben in de commissie gezegd dat wij daarbij veel vragen hebben. Wij hebben het gevoel dat er voldoende denkvermogen in dit huis is en dat er voldoende denkstappen ondernomen zijn om deze denkrichting verder uit te werken. Wat dat betreft zijn wij benieuwd hoe de knelpunten geselecteerd worden en hoe deze in de planvorming uitgewerkt worden. Dat hopen wij graag in een verder vervolg te zien.

Ik heb een kritische opmerking over de informatievoorziening. De behandeling in de commissie was heel gehaast. Dat kon waarschijnlijk niet anders, maar dat was wel het geval. Het is jammer dat er gisteravond zo laat nog stukken zijn gestuurd waarin de beantwoording naar aanleiding van de commissievergadering is verstrekt.

Op dit moment zijn wij positief over dit voorstel en wij zien de nadere uitwerking graag verder tegemoet. Wij wijzen nog wel op de zorgen bij Loenersloot die met ons gedeeld zijn en vragen of deze betrokken worden in de verdere uitwerking.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er moet wat gebeuren aan deze belangrijke provinciale weg die veel wordt gebruikt als sluiproute, hoewel deze eigenlijk een lokale functie heeft. De PvdA is blij met de denkrichting waarin geen verbreding plaatsvindt, maar dat het een 2x1-baansweg blijft. Die denkrichting volgen en ondersteunen wij volledig.

Tijdens de commissievergadering waren er veel insprekers en er was veel kritiek op het voorstel. De belangrijkste punten zijn dat er geen natuuronderzoeken zijn gedaan, hoewel deze wel toegezegd zijn, er zijn veel zorgen over de aantasting van de natuur. Landschap-, natuur- en milieuorganisaties zijn niet geraadpleegd, de provincie Noord-Holland heeft het besluit uitgesteld tot na de verkiezingen en het voorstel lijkt daarmee niet integraal voorbereid. Natuurlijk verschillen de meningen over de beste oplossing en kan niet iedereen zijn zin krijgen, maar onzes inziens is er teveel rook om met zekerheid te zeggen dat er geen vuur is. Het gevoel is blijven hangen dat de voorbereiding rammelt.

De PvdA kan zich vinden in de denkrichting van geen verbreding van de N201. Aangezien er nog veel onduidelijkheden bestaan en de doorstroming op de N201 niet stopt of start bij de provinciegrens, vragen wij de gedeputeerde het project verder op te pakken met de provincie Noord-Holland. In de com-

missievergadering was er onduidelijkheid over de terminologie denkriching of voorkeursvariant. Daarbij willen wij nadrukkelijk aangeven dat wij spreken over een denkriching.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Lejeune geeft aan dat de voorbereiding rammelt. Wij hebben € 2.100.000 aan voorbereidingskosten besteed en er ligt een dik pakket met allerlei stukken. Wat verwacht u dan bij een volgend project?

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als ik de veelheid van insprekers en kritiek hoor in de commissievergadering, dan realiseer ik mij dat er altijd de nodige kritiek zal zijn. De punten die door meerdere mensen zijn genoemd, zijn dat bepaalde organisaties niet betrokken zijn in het hele proces die wel betrokken hadden moeten worden. Dat rammelt aan de voorbereiding.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Deelt u met mij het beeld dat het fijn is dat er al zoveel insprekers zijn geweest in deze fase van het project, zodat wij dat kunnen meenemen in het vervolg?

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Jazeker, ik ben blij dat er zoveel mensen inspreken. Daarom pleit ik ervoor dat wij kiezen voor een denkriching en hard aan de slag gaan met alle input die wij in de commissievergadering hebben gekregen.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb te doen met mevrouw Lejeune die namens haar oppositiepartij kritiek wil hebben, maar het eens is met de uitkomst. Dan heb ik het een stuk gemakkelijker. Hoe kunnen wij een dergelijk stuk serieus nemen? De N201 heeft doorstromingsproblemen. Er zijn vijf verkeerscriteria en daarbij komt denkriching een als beste uit de bus en de tweede denkriching als tweede keuze. De gekozen denkriching drie scoort op alle onderdelen een dikke min, zelfs op de doorstroming bijna een min. Als je die uitkomst niet wilt, dan ga je wat anders bedenken. Dan ga je er net zo lang veel minder belangrijke criteria bij betrekken, totdat denkriching een of twee als mindere keuze uit de bus kunnen komen. Er zijn tien andere criteria, zoals geluidhinder, luchtkwaliteit, Natura 2000, soortenbescherming, het Natuurnetwerk, biodiversiteit, landschappelijke structuur, de versnippering van het landschap, het ruimtebeslag van de weg en landschappelijke inpasbaarheid. Toen ik dat las, dacht ik: wat een ongelooflijke flauwekul. Geen enkel verkeer is het beste voor de natuur; verkeer verliest het altijd van natuur. Geen mensen is nog beter voor de natuur. Wij moeten echter wel leefruimte hebben en daarvoor moet de natuur in een dichtbevolkt gebied wijken. De mens is wat ons betreft belangrijker dan de natuur. De natuur is niet onbelangrijk, maar de mens is belangrijker.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U maakt een interessant punt over de natuur, mensen en mobiliteit. U maakt daarvan een valse tegenstelling. In uw opsomming noemde u eveneens geluid. Geluid is een milieuvoorwaarde, maar daar hebben mensen last van. Zijn de geluidsnormen voor de PVV niet belangrijk? Hoe geeft u dat een plek in uw verhaal? Het lijkt erop dat u dat als criterium wegschuift.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! U mag mijn verhaal wat ruim opvatten, want ieder verkeer is lastig voor de mens. Helemaal geen verkeer is altijd beter, want verkeer brengt altijd overlast, zoals fijnstof en lawaai. Ik zou liever geen verkeer hebben, maar het is niet anders. Wij moeten wel reizen.

Wij gaan bijna € 400.000.000 uitgeven aan een denkriching die vrijwel geen oplossing biedt. De PVV investeert liever tweeënhalf keer zoveel in een oplossing die wel werkt. Dat doen wij liever dan dat wij € 400.000.000 uitgeven en het geld over de balk smijten. De PVV zal dit voorstel niet steunen.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gewacht tot u uw betoog afrondde om te horen waar u wel voor bent. Dat blijkt de variant te zijn waarbij de N201 een soort snelweg wordt. Vanuit de optiek van de PVV en het verhaal dat u houdt, kan ik mij daar wel wat bij voorstellen, maar hoe gaat u dat betalen?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is een investering. Wij hebben een grote pot eigen vermogen en de investering schrijf je af in veertig jaar.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De PVV staat er bekend om met concrete getallen en gegevens te komen. Als wij zoveel miljard afschrijven in een infraproject van normaal dertig jaar, dan spreken wij over tientallen miljoenen per jaar.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! U weet hoeveel geld hier binnenkomt aan wegenbelasting. Als wij dat geld investeren, dan hebben wij meer dan genoeg geld.

De her VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Voor dit project is een kosten-batenanalyse uitgevoerd. Daar komt variant een bijzonder slecht uit. De maatschappelijke kosten van dit project zijn vele malen hoger dan de baten. Ik ben geschokt hoe onzorgvuldig de PVV lijkt om te gaan met onze belastingcenten. Graag uw reactie daarop.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is niet reëel om de maatschappelijke kosten als kosten op te voeren. Het begin van mijn betoog was dat er allerlei factoren bijgehaald worden die wij wel in beschouwing kunnen nemen maar niet meetellen. Het doorstromingsresultaat is veel meer waar dan de waarde van Natura 2000.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag de heer IJssennagger nog eens goed naar de stukken te kijken, want er is naar de doorstromingseffecten gekeken. Deze zijn gewaardeerd. De natuureffecten nog niet. Op basis van de doorstromingsbaten tegen de investeringen zegt het rapport dat de kosten hoger zijn dan de baten. Dat moeten wij niet willen. Zeker niet voor € 1.500.000.000.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ons bezwaar is dat er € 400.000.000 wordt uitgegeven aan een oplossing die niks oplevert. Dan geven wij liever tweeënhalf keer zoveel geld uit aan een oplossing die meer oplevert.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP kan grotendeels meegaan met de denkrichting van de voorgestelde variant. Dan hebben wij het niet over een voorkeursbesluit, maar over een denkrichting. Dat is voor ons wel heel erg belangrijk. Daarnaast moet het betrekken van de inwoners van het gebied en de natuur- en milieuorganisaties heel zorgvuldig worden nageleefd, want het is een verschrikkelijk kwetsbaar gebied.

De SP heeft vragen over de samenwerking met Noord-Holland. Wat als Noord-Holland een andere variant kiest? Hoe anticiperen wij daarop? Kan de gedeputeerde ons verzekeren dat hij bij dit project de inwoners en de natuur- en milieuorganisaties als voorwaardige gesprekspartners mee kan nemen in het proces?

Door het taalgebruik hebben wij het gevoel dat dit een voorloper van de verbreding kan zijn, omdat wij steeds lezen en horen 'in principe niet'. Daarop hoor ik graag een reflectie.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Er is veel onderzocht over de N201 en het gebied, maar de conclusies en de ingrepen waaraan wordt gedacht geven te denken. Deze zijn als volgt samen te vatten: het kost veel meer dan verwacht en het doet veel minder dan gehoopt. Denkrichtingen een en twee zijn buitensporig groot en voor ons nooit serieuze opties geweest. Het is fijn dat doorrekeningen dit bevestigen en dat het college concludeert dat de verbreding van de N201 naar 2x2-rijstroken van de baan is. Dat is goed nieuws. Denkrichting vier, de 2x1-rijstroken en 60 km/u, heeft best veel voordelen, maar met name de 'knippen' zorgen voor erg veel nadelige effecten op de bereikbaarheid.

Denkrichting drie blijft over. Dit is de richting waarin het college verder wil werken in de volgende fase. De vraag is echter waarvoor wij vandaag kiezen. In onze ogen kan denkrichting drie geen voorkeursvariant zijn, want er zijn immers enkel vrij grove richtingen onderzocht in plaats van varianten. Eigenlijk is het meer een soort verlanglijstje. Zoals meestal bij een verlanglijstje krijg je niet alles wat

erop staat. Wij moeten eerst kijken hoe wij binnen de vele mogelijkheden, ingrepen en bouwstenen die binnen denkriching drie mogelijk zijn tot een pakket komen dat recht doet aan de opgave. Niet enkel voor de doorstroming, maar ook voor de natuur, de bereikbaarheid van de fiets en met het OV.

Het moet een pakket zijn dat qua kosten en baten goed uit de bus komt. Dat vereist nog een hele zoektocht, want het pakket dat in het statenvoorstel als basisvariant wordt bestempeld voldoet daaraan zeker niet. In deze basisvariant worden acht knelpunten opgelost en het statenvoorstel kun je interpreteren alsof het college vraagt om te besluiten dat wij het allemaal gaan doen en snel door te gaan naar een uitvoeringsbesluit eind dit jaar waarin wij de N201 voor € 200.000.000 tot € 300.000.000 vertimmeren. Dat is voor GroenLinks geen optie. In de commissie begrepen wij dat het niet zo is bedoeld. Gelukkig maar, want de kosten daarvan staan niet in verhouding tot wat het oplevert. De kosten zijn negen keer hoger dan de baten, als wij de indicatieve kosten-batenanalyse bekijken. Bovendien zijn de bijdragen aan de natuur en het milieu onvoldoende. Het hele pakket is voor ons geen optie. Het mag misschien het minst slechte pakket zijn, maar op deze manier is het nog geen goed pakket. Dat moeten wij dus niet doen.

Wij begrijpen dat dit een onbevredigend antwoord is en dat de behoefte leeft om te zoeken naar een pakket dat de bereikbaarheidsproblematiek in de regio aanpakt en tegelijkertijd bijdraagt aan de andere opgaven en ambities uit het Mobiliteitsprogramma. Wij kunnen ons voorstellen dat in denkriching drie er iets mogelijk is dat wel hout snijdt. Wij denken daarbij aan een N201 met 2x1-rijstroken en een limiet van 80 km/u en op specifieke plekken 60 km/u. De doorstroming bij de ergste knelpunten moet verbeterd worden door voornamelijk kleinschalige maatregelen die passen bij het gebied. Maatregelen op het gebied van fiets, OV en hier en daar wellicht een aanpassing van de weg.

Twynstra Gudde en Decisio zeggen hierover verstandige dingen in hun rapport. Zij zeggen dat kleinschalige investeringen beter passen bij het gebied en adviseren een adaptieve aanpak. Dat lijkt ons het beste vervolg. Daarmee wordt wellicht niet ieder knelpunt in de doorstroming opgelost, maar zo gaan wij wel verstandig om met het belastinggeld en werken wij in samenhang aan de bereikbaarheid, de natuur, de leefbaarheid en het klimaat.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Denkt u dat denkriching drie die mogelijkheid biedt om deze kleinschalige maatregelen op bepaalde plekken te onderzoeken?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Zeker. Volgens mij is er van alles mogelijk in denkriching drie. Het gaat om het aanpakken van knelpunten en dat kan op veel verschillende manieren. Dat kan met een werkgeversaanpak, door te kijken naar verbeteringen in de fietsinfrastructuur en wellicht door grootschalige ingrepen. De kosten en baten hiervan moeten eerst goed naast elkaar worden gezet.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! In het statenvoorstel is er binnen die denkriching een bepaalde bandbreedte aangemerkt die met vrij hoge bedragen werkt. Dat kan ik niet kleinschalig meer noemen. Hoe ziet u dat?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik zeker met u eens. Daarom kunnen wij het huidige statenvoorstel niet steunen en hebben wij een amendement voorbereid samen met andere partijen om het wat duidelijker te maken wat er in de volgende fase nodig is. Dat is een betere analyse van wat de verschillende grootschalige en kleinschalige ingrepen doen, zodat daarin een beter onderbouwde keuze gemaakt kan worden.

De adaptieve aanpak, zoals aangeboden door Twynstra Gudde en Decisio, betekent dat niet alles tegelijk hoeft. Begin met de maatregelen die weinig kosten en veel opleveren. Zowel voor de doorstroming als voor het milieu en het klimaat. Kijk of dat voldoende soelaas biedt voordat je de portemonnee trekt voor eventuele grote investeringen. In deze richting hebben wij een amendement uitgewerkt dat ik indien mede namens D66, de ChristenUnie en PvdA.

Amendement A1 (GroenLinks, D66, ChristenUnie, PvdA): integrale en adaptieve aanpak N201

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, aan de orde hebbend het statenvoorstel Voorkeursvariant Toekomst N201;

besluiten:

beslispunt 1 en 2 te vervangen door:

1. *Voor fase 2 van het project Toekomst N201 te kiezen voor Denkrichting 3 (met 1x2 rijstrook en een limiet van 80 km/u) en daarin verschillende mogelijkheden en bouwstenen om (een deel van de) doorstroomknelpunten op de N201 en andere mobiliteits- en leefbaarheidsopgaven in het gebied aan te pakken, verder te onderzoeken en vergelijken. De volgende doorstroomknelpunten zijn nu in beeld:*
 - *de bocht bij Mijdrecht (lange of korte variant);*
 - *het kruispunt met de N212;*
 - *de aansluiting met de A2 (met onderzoek naar 2x2 rijstroken);*
 - *het kruispunt (de bajonetaansluiting) met de Rijksstraatweg-Binnenweg;*
 - *de brug over het Amsterdam-Rijnkanaal;*
 - *het kruispunt met de N402;*
 - *het kruispunt met de Singel-Loenenseweg;*
 - *het kruispunt met de Raadhuislaan;*

In fase 2 worden mogelijke varianten voor de aanpak van deze knelpunten uitgewerkt en doorgerekend met behulp van het verkeersmodel en beoordeeld op kosteneffectiviteit en effecten op doorstroming, natuur en landschap, verkeersveiligheid, luchtkwaliteit, geluid en klimaat, als basis voor de keuze van integrale voorkeursvarianten en een adaptieve fasering daarin. Qua participatie worden alle stakeholders in fase 2 betrokken door middel van het organiseren van ontwerpateliers.

De N201 loopt door in de provincie Noord-Holland. Hier is een wederzijdse afhankelijkheid ten aanzien van mogelijke oplossingen. Vanwege het feit dat de uitwerking van de knelpunten invloed kan hebben op de wegen in Uithoorn (N196), Amstelhoek/Aalsmeer en Hilversum (Diependaalselaan), worden zowel de provincie Noord-Holland, als de gemeenten Uithoorn, Wijdemeren, Amstelhoek/Aalsmeer, en Hilversum daarom nadrukkelijk betrokken bij de uitwerking van de varianten.

2. *In fase 2 de volgende mogelijke bouwstenen mee te nemen bij het verkennen en uitwerken van varianten:*
 - *vergroten potentie OV en fiets, mogelijkheden zijn verbreden bestaande fietspaden, uitbreiden fietspaden, treinstation Loenersloot, gebruik oude spoorbanen (onderzoek);*
 - *benutten van kansen voor ketenmobiliteit, werkgeversaanpak en smart mobility;*
 - *doorsnijding kern Vinkeveen: verbeteren huidige situatie of ondertunneling;*
 - *bestaande bruggen (de Angstel en de Vecht): verhogen doorvaarthoogte of toepassen aquaduct(en);*
 - *bovenwettelijke maatregelen voor luchtkwaliteit, geluid en natuur (meer doen dan noodzakelijk, denk aan geluidsschermen, versterking natuur enz.);*

Na het derde beslispunt, het volgende beslispunt toe te voegen:

4. *Kennis te nemen van de investeringsbedragen en onzekerheidsmarges, zoals genoemd in dit statenvoorstel en mogelijkheden voor financiële bijdragen van externen te verkennen.*

Toelichting

In fase 1 zijn brede denkrichtingen onderzocht met pakketten van maatregelen, maar is nog geen afweging gemaakt tussen specifieke maatregelen en varianten binnen de denkrichting. Met dit amendement kiezen we ervoor om verder te werken in denkrichting 3, maar zonder nu al vooruit te lopen op de uitwerking en de keuzes van mogelijke ingrepen. Dit geeft ruimte om via een brede afweging van varianten en bouwstenen te komen tot voorkeursvariant(en) voor (een deel van) de doorstroomknelpunten en andere mobiliteits- en leefbaarheidsopgaven in het gebied en een adaptieve fasering daarin. Na de besluitvorming daarover aan het eind van fase 2 kunnen eventuele voorkeursvarianten in een vervolgfase verder worden uitgewerkt tot uitvoeringsbesluit(en) met dekingsvoorstel(len).

De analyse in fase 1 laat zien dat in alle onderzochte denkrichtingen, ook in denkrichting 3, de kosten van de voorgestelde ingrepen aan de N201 de potentiële reistijdboten vele malen overstijgen. Twijnstra Guddé en Decisio concluderen op basis hiervan dat kleinschalige(r) investeringen beter passen bij het gebied en adviseren een adaptieve aanpak. In fase 2 dient daarom kritisch te worden gekeken naar de kosteneffectiviteit van mogelijke

ingrepen aan de N201 om doorstroming te verbeteren en dienen ook de onder het tweede beslispunt van het statenvoorstel genoemde bouwstenen (o.a. mbt. fiets, OV en ketenmobiliteit) in de afweging te worden betrokken, in relatie tot hun bijdragen aan de doorstroming en/of aan andere doelen uit het Mobiliteitsplan.

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Tot slot heb ik nog een vraag aan de gedeputeerde. Hoe kunnen wij het sluipverkeer van Schiphol naar de A2 en van de A2 naar de A1 verminderen. Wij begrijpen dat de paaltjes bij denkrichting vier daarvoor een al te rigoureuze ingreep zijn, maar wat is er wel mogelijk? Wordt daarnaar gekeken?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb intussen de gelegenheid gehad om de cijfers op te zoeken. De kosten-batenverhouding van denkrichting een is 0,56 en van denkrichting drie is 0,11. Met andere woorden: de kosten-batenverhouding van denkrichting een is vijf keer zo gunstig als van denkrichting drie. Wat zegt u daarvan?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Daarvan zeggen wij dat wij beide pakketten niet op die manier moeten uitvoeren. Het is allebei vele minder dan 1, dus in beide gevallen zijn de kosten veel hoger dan de baten. Wij zeggen: ga terug naar de tekentafel, kijk naar de verschillende ingrepen en doe wat verstandig is en laat zitten wat niet verstandig is.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Uw voorkeur is denkrichting drie en die van de PVV denkrichting een of twee. U doet echter liever niks dan denkrichting drie of vier. Is het uw eerste keuze om niks te doen?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat is een misverstand. Het lijkt alsof denkrichting drie al een dichtgetimmerde variant is met een compleet lijstje van wat wij gaan doen. Het is een denkrichting, geen variant. Het is een denkrichting van verschillende ingrepen. Het is een mandje waar van alles in zit. Laten wij dat nader onderzoeken en daarin een keuze maken. Het is voor ons geen optie om denkrichting drie in zijn geheel uit te voeren zoals dat in de stukken staat. Daarom hebben wij een amendement ingediend om dat wat duidelijker te maken. Ik ben het met de heer IJssennagger eens dat wij het kunnen lezen alsof wij het hele pakket van denkrichting drie uitvoeren als wij voor denkrichting drie kiezen. Dat is voor ons niet bespreekbaar. Daarom hebben wij een amendement ingediend.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De N201 wordt in mijn beleving een soort karrespoor tussen Hilversum en iets in het westen buiten de provincie. Wat willen wij daarvan maken in theorie? Een soort snelweg, maar dan niet echt en gedeeld door twee. Een stevig stuk werk. In het voorstel is aandacht besteed aan de participatie en het voorstel van variant drie is een soort oplossing geredeneerd vanuit een mobiliteitsperspectief. De kosten hiervan zijn heel hoog. Hier wordt met provinciale middelen een rijksprobleem opgelost. Er is een alternatief dat ons meer aanstaat: maak van de N201 een weg van 60 km/u met hier en daar een passeerstrook voor het OV. Die variant is echter niet genoemd.

Wij hebben er best een flink probleem mee om een besluit te nemen om € 400.000.000 te reserveren of uit te geven voor de doorstroming van het autoverkeer terwijl het niet echt werkt. De vraag is of wij überhaupt alle automobilitieitsproblemen moeten oplossen met veel geld.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Kranenburg is de tweede spreker die ik hierover hoor. Waar staat het dat wij de € 400.000.000 al reserveren. Het is mijn indruk dat dit meer een grens is en het nog lager kan uitkomen.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat het een soort slag in de lucht is.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Het laat zien wat er in de bijlagen aan mogelijkheden zitten en wat het kost.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het kost afschuwelijk veel geld. Met betrekking tot de kosten is er nog veel onduidelijk. Welke maatregelen gaan wat kosten? Wat is er nodig? De marges zijn nog enorm. Dat zal verderop blijken. Dit vragen wij het college. In het besluit spreekt u over de beleidsuitgangspunten en de beleidsdoelstellingen in de mobiliteitsvisie en het mobiliteitsprogramma. Welke milieudoelstellingen streeft u na met dit voorstel? De WHO-norm voor luchtkwaliteit? De WHO-norm wordt in het hele stuk niet genoemd. Wij zijn bang te moeten kiezen voor een voorkeursvariant waar wij nog niet aan toe zijn. Daarom hebben wij het amendement samen met GroenLinks ingediend.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het idee dat u de keuze te definitief inschat. Wij worden meegenomen door het college in een denkrichting. Daarbinnen is nog veel mogelijk aan keuzes hoe welke knelpunten op te lossen en de daarbij behorende kosten. Kunt u aangeven of u aansluit bij die zienswijze of vat u dit zo definitief op?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik vat het niet definitief op, maar deze denkrichting is een fuik. Een fuik heeft de vervelende eigenschap dat een vis niet meer terug kan. Dat is wat er dreigt te gebeuren. Er wordt een denkrichting uitgebreid en gedetailleerd uitgewerkt. Dan worden de geesten zo gericht dat je niet meer over de andere alternatieven in redelijkheid kunt nadenken. Dat is mijn probleem.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat u als een probleem beschouwt zie ik als een gunst van het college om ons in een vroegtijdig stadium in dit traject mee te nemen. Wij gaan niet alles in de breedte onderzoeken, maar in een bepaalde denkrichting. Daarvan worden wij op de hoogte gesteld. Dat vind ik comfortabel. Had u liever gezien dat wij in de breedte alle opties tot in detail gaan onderzoeken?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik had vooral liever gezien dat optie vier verder onderzocht werd.

Mevrouw Keller (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Het aanpakken van de knelpunten op de N201, met in de toekomst wellicht een verbreding, druist in tegen de noodzaak om het klimaat te beschermen, de luchtkwaliteit te verbeteren en de natuur te versterken. Het aanpakken van knelpunten zal nieuw verkeer aantrekken. Omwonenden maken zich veel zorgen over de huidige ontwikkelingen net als de PvdD.

Van alle denkrichtingen is denkrichting vier de enige variant waarin de PvdD zich kan vinden. Het handhaven van het huidige aantal rijbanen en het verlagen van de maximumsnelheid naar 60 km/u is namelijk de enige variant waarbij de natuur, de biodiversiteit, het klimaat en de volksgezondheid erop vooruitgaan. Wij steunen voorts de maatregelen om vrachtwagens te weren van deze weg. De € 180.000.000 die met deze variant bespaard wordt ten opzichte van denkrichting drie, kunnen wij extra investeren in de duurzame bereikbaarheid van en vanuit deze regio. Wij zullen hiervoor een motie indienen.

Motie M6 (PvdD): kies voor variant 4!

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter behandeling van het statenvoorstel voorkeursvariant N201;

constaterende dat:

de situatie op - en rond - de N201 de leefbaarheid en bereikbaarheid niet ten goede komt en daarom duurzame maatregelen nodig zijn om dit te verbeteren;

overwegende dat

- *het toenemende wegverkeer bijdraagt aan nóg meer emissies van broeikasgassen en we daardoor steeds verder verwijderd raken van het halen van de klimaatdoelen;*
- *het aanpakken van knelpunten en/of het verbreden van wegen een verkeersaanzuigende werking heeft¹;*
 - *de voorkeursvariant (3) van GS de emissies van broeikasgassen daarmee nog verder faciliteert;*
- *van de voorliggende varianten alleen variant 4 een oplossing biedt die goed is voor de natuur, biodiversiteit, luchtkwaliteit én het klimaat;*

verzoeken het college van GS

- *voorkeursvariant 4 verder uit te werken;*
- *in de uitwerking ervan ook de effecten van het weren van vrachtverkeer mee te nemen;*
- *na de zomer een voorstel aan PS te zenden om de 180 miljoen euro die we met variant 4 besparen ten opzichte van variant 3, te investeren in duurzame bereikbaarheid van(uit) deze regio.*

En gaan over tot de orde van de dag.

<https://decorrespondent.nl/8842/waarom-meer-asfalt-het-fileprobleem-niet-oplost-en-zelfs-erger-maakt/929710437150-c8637a4d>

De groei van Schiphol wordt naast andere toenemende economische activiteiten expliciet als oorzaak genoemd van de toename van het verkeer op de N201 in de komende jaren. Het aanpakken van deze weg, of het nu om een verbreding gaat of het aanpakken van knelpunten, heeft dus onder andere de functie om die groei verder te faciliteren. Het is essentieel voor iedereen dat wij ons leven vormen binnen de draagkracht van de aarde. Met het oog op klimaatverandering, massale insectensterfte en natuurvernietiging, bewijst economische groei als veroorzaker daarvan het probleem te zijn van de grote uitdagingen waarvoor wij staan. Daarom dient de PvdD een motie in die GS oproept om zich, in navolging van de gemeenten Utrecht en Stichtse Vecht, uit te spreken tegen de groei van Schiphol. Laten wij ons aansluiten bij het toenemende maatschappelijke en politieke verzet tegen die groei.

Motie M7 (PvdD): Schiphol slaat op hol

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter behandeling van het statenvoorstel voorkeursvariant N201;

constaterende dat:

- *in het statenvoorstel de groei van Schiphol expliciet als reden wordt genoemd waarom het wegverkeer op de N201 in de komende jaren nog verder zal toenemen;*
 - *de minister vandaag heeft aangegeven dat zij Schiphol na 2020 verder wil laten groeien;*

overwegende dat:

- *het aanpakken van knelpunten op de N201 de groei van Schiphol verder faciliteert;*
- *met een verdere groei van de luchtvaartsector de klimaatdoelen van Parijs onmogelijk kunnen worden gehaald;*
- *steeds meer gemeenten, provincies en maatschappelijke organisaties – van Greenpeace tot lokale burgerorganisaties – zich daarom uitspreken tegen verdere groei van de luchthaven Schiphol;*
- *provinciaal verzet tegen de groei van Schiphol van belang is om de leefbaarheid rondom de N201 structureel te kunnen verbeteren, ook omdat veel van deze vliegtuigen boven De Ronde Venen opstijgen en daarbij structureel aanzienlijke geluidsoverlast veroorzaken,*

spreken als hun mening uit:

- *dat de Staten, omwille van de effecten van de groei van Schiphol op het klimaat, de natuur, het milieu en de volksgezondheid, tegen verdere groei van luchthaven Schiphol zijn;*
- *verzoeken het college van GS deze mening kenbaar te maken bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.*

En gaan over tot de orde van de dag.

In de schriftelijke reactie van de gedeputeerde op onze vragen tijdens de commissie over het fietsvraagstuk, gaf hij aan dat de gemeente De Ronde Venen plannen heeft om op de spoordijk een fietspad aan te leggen. Kan hij dit bevestigen, zeker omdat het college van De Ronde Venen die plannen juist heeft ingetrokken? Als dit plan toch nog op tafel ligt of weer op tafel komt, kan de gedeputeerde dan toezeggen dat hij zich daartegen verzet bij het college van De Ronde Venen omdat wij veel geld hebben gestoken in het beschermen van de weidevogels in dit gebied.

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De verkeersproblematiek op de N201 is wel duidelijk. Iedere dag weer staat het verkeer daar vast. Bij een dergelijk knelpunt past maar een actie, namelijk oplossen. Daarom zouden wij het liefst hebben gekozen voor een oplossing met 2x2-rijstroken. Daarvoor is echter helemaal geen draagvlak in de regio. Daarom volgen wij de keuze van GS om te kiezen voor de derde denkrichting, hoewel de debatten hier getuigen dat het soms wat onhelder of onzuiver in het voorstel staat of voorgesteld wordt. Wel bevreedt het dat de problemen met deze oplossing in de toekomst alleen maar groter worden. De gedeputeerde heeft dus nog werk te doen om ons ervan te overtuigen dat dit de juiste maatregelen zijn. Wij steunen daarom het amendement van GroenLinks van harte om te voorkomen dat wij geld reserveren en uitgeven voor oplossingen waarvan wij niet kunnen inschatten of deze voldoen.

Wij roepen het college op de belanghebbenden op een goede manier te betrekken. Dit geldt vooral voor de mensen die drie weken geleden kwamen inspreken in de commissie. Hoe bent u van plan deze betrokken burgers bij de uitwerking van het plan te betrekken? Worden deze bewoners actief uitgenodigd?

Voor ons is het belangrijk dat uit de onderliggende berekeningen blijkt dat de bereikbaarheid bij de voorgestelde variant slechter wordt, dat bij de robuustheid bij de voorgestelde variant de slechtste score geldt en dat gezien de beantwoording van de gedeputeerde in de commissie er weinig concrete verbeteringen plaatsvinden. Laten wij daarom een pas op de plaats maken. Wij laten ons graag overtuigen door goede maatregelen in de toekomst waar wij de benodigde middelen tegenover zetten.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Laat ik ermee beginnen dat het gebied waardoor de N201 loopt van Vreeland tot aan het knooppunt Vinkeveen een van de meest vervuilde gebieden is. Bijna iedere week moet ik mijn was opnieuw wassen vanwege het fijnstof dat in huis komt. Wat hebben wij daar allemaal? Vliegtuigen, het Amsterdam Rijnkanaal, de A2, de N201 en de spoorlijn. Alles wat er bij de N201 kan gebeuren kan alleen maar bijdragen tot een verbetering.

50Plus weet dat er via sessies 'wikken en wegen' aan een plan is gewerkt om te onderzoeken hoe de N201 mogelijk aangepast kan worden inzake de verkeersdoorstroming. Bij het grote publiek en bij tal van raadsleden en organisaties in de betrokken gemeenten was daarover weinig tot niks bekend. Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de PvdA dat het aan de voorkant enigszins rammelde. Niet qua onderzoeken, maar wel bij het informeren. In tal van organisaties in de betrokken gemeenten was hierover niks bekend. De commotie was groot toen er berichten verschenen dat er plannen waren om mogelijk een snelweg te maken van deze provinciale weg door het Marickenland, de Vinkeveense Plassen, de dorpen Loenersloot en Vreeland en het liefst doorgetrokken naar de A27 bij Hilversum.

Uit navraag van 50Plus is gebleken dat er op 3 juli 2018 een rapport is verschenen waar Royal HaskoningDHV dat na een verkeersstudie vier varianten noemt van mogelijkheden om het verkeer op de N201 te ontlasten. Gelukkig kennen de mooie dorpen in het gebied dorpsraden die uiteindelijk een voorlichtingsavond organiseerden. De projectvoorlichtster van de provincie Utrecht vroeg: "Kiest u maar uit de vier varianten." Dat lijkt 50Plus niet de manier om inwoners bij een zeer ingrijpend infra-

structureel project in de directe woonomgeving te betrekken. Sinds eind november duurde de onrust in de regio voort. Menigeen was zeer bevreesd. Dat was niet onterecht, want de helft van de voorstellen uit het rapport betrof een vierbaansweg door een gebied dat geroemd wordt om het natuurlijke landschap.

50Plus ontkent niet dat de N201 een drukke weg is, maar vooral tijdens de spitsen heeft het verkeer soms kort of lang oponthoud. Dit heeft er deels mee te maken dat de A2 naar 2x5-rijstroken is opgeschaald en er onvoldoende aanpassingen werden gedaan aan de op- en afritten. De flitspalen die daar sinds kort zijn geplaatst, zijn een half jaar in werking en brengen het meest op in het gehele land.

50Plus is verheugd dat gedeputeerde Straat naar alle commotie denkrichting drie voorstelt waarbij geen ingrijpende verbreding en geen aanpassing van de huidige maximum snelheid van 80 km/u nodig is. Is de gedeputeerde bereid om de mogelijkheden van een aquaduct bij de N201 bij Vreeland nader te laten onderzoeken?

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de inbreng van de diverse fracties. Ik concludeer dat u in grote meerderheid instemt met de eerste vraag die hier primair ligt, namelijk: zijn wij bereid om de drie andere denkrichtingen af te laten vallen. Dat doet ons deugd. Het is een ingewikkeld en complex vraagstuk. Mevrouw Ens en de heer IJssennagger verwezen hier terecht naar. Het is een ingewikkelde vraag als je naar de tabellen en de informatie kijkt, omdat er niet een goede oplossing is die voorziet in alle punten van de doelstelling, namelijk de doorstroming en de landschappelijke inpassing verbeteren. Als je een stevige infraoplossing kiest heb je wel doorstroming, maar geen landschappelijke inpassing en andersom. Dit lijkt het ideale midden waaraan nog wel nadelen zitten. In de commissie ben ik er heel helder over geweest dat deze denkrichting niet alles oplost. Het lost wel iets op, want uit de verkeersmodellen blijkt dat het nog veel erger wordt als wij niks doen. Dat is de reden om te kijken hoe wij met de huidige infrastructuur en de knelpunten de oplossing zo goed mogelijk kunnen krijgen en de kosten-batenanalyse omhoog kunnen krijgen. Het is een eerste berekening, maar het oplossen van de knelpunten moet de kosten-batenanalyse versterken. Het is een punt van aandacht om hier nog verder naar te kijken, omdat deze zo laag is.

De vraag die ik bij u heb gehoord is of het mogelijk is een soort tussenstap te zetten. Ik heb mij dat gerealiseerd na afloop van de commissie. In de afgelopen tijd is hier hard aan gewerkt. Dat heeft u terecht gewaardeerd met complimenten en referenties aan alle onderzoeken. Het is wel een periode geweest waarin de Staten pas op dit punt hierover spreken. Op weg naar de nieuwe Staten doe ik de oproep om te kijken of wij elkaar nader kunnen betrekken als wij wat verder zijn met het oplossen van de knelpunten. Zoals u heeft kunnen lezen, gaan wij ontwerpstudio's organiseren met bewoners, belangenorganisaties en natuurorganisaties. De gedachte is dat wij dat in twee sessies doen. Na de eerste ronde kan het interessant zijn om te kijken wat er ligt en wat het kan opleveren. Dan kunnen wij dat bespreken, waarna wij door kunnen richting een eindbesluit. Dat vraagt om een het trechteren van de knelpunten.

Ondanks de goede poging om u veel informatie te geven, heb ik gemerkt dat het besluit bij sommigen van u anders wordt gelezen dan bedoeld. Dit hebben wij in de commissie met elkaar gedeeld. Het is niet de bedoeling dat alle knelpunten die op het lijstje staan opgelost moeten worden. De verwijzing van de heer Van Essen naar een verlanglijstje vond ik wel aardig. Je krijgt vast niet alles, tenzij je heel veel geld hebt. Wij moeten daar beter naar kijken. Het kan zijn dat wanneer het oplossen van een of twee van die knelpunten echt helpt, dat een aantal andere knelpunten niet of nauwelijks meespelen of met een kleinschalige oplossing opgelost kunnen worden. Dat is de gedachte die daarachter zit. U heeft een goede poging gedaan om dit op een andere manier te formuleren om de spraakverwarring eruit te halen. Ik ben er nog steeds van overtuigd dat wij hetzelfde bedoelen. Het gaat er wel om dat wij vrij snel in beeld hebben, bijvoorbeeld na de eerste fase van de ontwerpstudio's, welke knelpunten opgelost moeten worden en welke knelpunten afvallen. Daar zit een aantal vraagstukken bij over wat wij ervoor over hebben in kwaliteit en in financiële zin. Het makkelijkste voorbeeld is of je de bestaande

infrastructuur verbeterd of bijvoorbeeld naar een aquaduct gaat in Vreeland of in Vinkeveen. De heer Van Essen sprak over kleinschalige ingrepen, dat kan zeker helpen. Wij staan echter ook voor groot-schalige ingrepen waarvan wij ons moeten afvragen wat wij daarvoor over hebben. Dat hoeven wij vandaag niet te besluiten; dat benadruk ik nogmaals. De hoofdvraag is of wij verder gaan met denk-richting drie. Daarmee hoor ik u in grote lijnen instemmen. Dan is er ruimte om later door te spreken over de knelpunten.

Ik ga een aantal dingen zeggen in reactie op de PvdA. U heeft een aantal dingen teruggehaald uit de inspraak. Het is belangrijk dat wij goed kijken wat de feiten zijn die uit de onderzoeken zijn gekomen. Als er sprake is van sluipverkeer en mensen de N201 gebruiken om van de A4 naar de A2 te rijden, dan is dat verkeer dat daar gaat rijden op het moment dat er een probleem is op het Rijkswegennet; lees de A9. Als dat niet het geval is, reizen mensen niet via de N201. Dat blijkt uit de cijfers. Wij hebben kentekenonderzoek gedaan en wij zien dat het verkeer dat van snelweg naar snelweg rijdt buitengewoon beperkt is. Daar zit het probleem niet. Het is het verkeer van rondom die weg dat gebruik maakt van die weg of het verkeer dat van de snelweg komt en in het gebied moet zijn. Het meest in het oog springende voorbeeld zijn de vrachtwagenbewegingen vanaf de bloemenveiling.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat het geen sluiproute is van het verkeer van de A1 naar de A2, maar het is een sluiproute van de A27 naar de A2. Daardoor wordt de hele boven kap afgesneden. Er moet een oplossing gevonden worden voor de Diependaalsel-aan, want daar beginnen de problemen. Mensen snijden de weg af van de A27 naar de A2 en nemen daarvoor onder andere de N201.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zei: "van de A4 naar de A2", want ik bedoelde met mijn voorbeeld de westkant. Het kan ook aan de oostkant en dan heeft u gelijk: daar gaat het over de A27. Uit de cijfers blijkt dat ook daar niet veel mensen van het begin naar het eind van de N201 rijden. Veel mensen uit Hilversum gebruiken de N201 om naar de A2 te rijden om bij hun werk te komen. Dat kunt u sluipverkeer noemen, maar ik noem dat regionaal verkeer, omdat mensen gebruik maken van de weg zoals de weg bedoeld is.

Wij hebben wel natuuronderzoek gedaan en de natuurorganisaties zijn betrokken. Deze waren misschien niet allemaal even goed betrokken, dat heb ik gemerkt uit de inspraak. Zij zijn echter wel betrokken. Noord-Holland is goed aangehaakt op waar wij mee bezig zijn en het is ook tot instemming van Noord-Holland, zowel van de provincie als van de aanliggende gemeenten. U heeft dat kunnen lezen in de beantwoording van de vragen die ik heb gestuurd.

Het is de vraag waarvoor je uiteindelijk kiest. Daarover heb ik het nodige gezegd, in ieder geval over variant een of twee. Ik kan mij het betoog van de PVV wel voorstellen. Het alternatief is een variant die heel duur is, verkeerskundig veel oplost, maar waarvoor geen draagvlak is in het gebied. Ik benadruk dat wij er dan een weg doorheen duwen waar heel veel mensen tegen zijn en dat wij daarmee de insprekers die zich zorgen maken over de aansluiting op de A27 moeten teleurstellen.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Is er onderzoek geweest naar wat de gebruikers van de weg willen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is ingewikkeld, maar uit de onderzoeken blijkt dat een groot deel van de gebruikers mensen zijn die in het gebied wonen en werken. Bedrijven en bewonersorganisaties zijn geconfronteerd. Deze mensen worden daarbij wel degelijk betrokken.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat is het probleem om even te wachten met dit besluit totdat Noord-Holland zo ver is na de verkiezingen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben Noord-Holland betrokken bij dit besluit. Dus de provincie en de omliggende gemeenten zijn hierbij betrokken. Het grootste pro-

bleem met wachten is dat wij drie andere denkrichtingen in de lucht houden, inclusief de 2x2-rijstrokenvariant waarvoor erg weinig draagvlak is. Als wij wachten met het nemen van dit besluit dan ontstaat het beeld dat wij die varianten niet laten afvallen, wat wij expliciet wel doen. Ik weet van mijn collega dat aan de kant van Hilversum gekeken wordt naar een oplossing hoe het vooral in en rondom Hilversum opgelost moet worden, maar niet met een bypass over de heide. Die angst ontstaat doordat hier nog een denkrichting ligt van 2x2-rijstroken waar dat noodzakelijk is. Wij doen het voorstel om die denkrichting af te laten vallen om die onrust eruit te halen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Heeft u de tweede kanaalbrug meegenomen in uw denkrichting? Dat zal inhouden dat de weg in een groot gebied noodzakelijk een vierbaansweg moet worden. Als u dat in uw denkrichting meeneemt, dan hoor ik van u graag de uitspraak 'dat beslist niet'.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U heeft het over de Loenerslootsebrug. Die zit op dit moment niet in de denkrichting. Wij kiezen hier heel bewust voor het oplossen van de knelpunten op de bestaande infrastructuur. De SP zei dat er 'in principe niet' staat. Dat komt doordat wij ons wel kunnen voorstellen dat je op een kruispunt meer capaciteit kunt organiseren door daar een extra rijstrook aan te leggen. Dat kan wel degelijk tot meer asfalt leiden, maar de gedachte is dat wij het daarmee zodanig verbeteren dat dit soort grootschalige investeringen niet nodig is. Alles kan in de toekomst, want wij weten het nooit helemaal zeker. De hoofdgedachte is echter een 2x1-rijstrook. Dat houden wij vast. Vanuit die infrastructuur gaan wij kijken hoe wij dat zo goed mogelijk voor elkaar kunnen krijgen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Wij weten allemaal dat het de doorstroming bevordert als je langzaam rijdt. Een verbreding hoeft een stagnatie niet altijd op te lossen. Bent u dat met mij eens?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het met u eens dat een verbreding niet altijd de oplossing hoeft te staan. Daarom staat de varianten een en twee er zo groot in. Als je meer capaciteit wilt organiseren, dan moet je de weg helemaal verbreden. Anders organiseer je halverwege het traject het volgende knelpunt. Een verbreding is wel mogelijk binnen de bestaande context. Dat is de manier waarop wij het op dit moment willen doen.

Uit onze tellingen blijkt dat het sluipverkeer heel erg meevalt. Er zit veel verkeer op die weg van eigen bewoners, eigen ondernemers en eigen werknemers. Daarnaast rijdt er vrachtverkeer dat in het gebied moet zijn of uit het gebied komt. Wij moeten kijken hoe wij dat zo goed mogelijk voor elkaar kunnen krijgen.

Ik ben blij dat de ChristenUnie het amendement van GroenLinks ondersteunt, want ik hoor u eigenlijk zeggen dat u voor variant vier bent. Dat is niet het voorstel. Ik heb goed naar u geluisterd in de commissie en ik kan mij vinden in het voorliggende amendement binnen de context dat wij de knelpunten trechteren. Daarmee maken wij wel een tussenstap die tijd kost, zeker als wij dat met elkaar willen bespreken. In het licht van de nieuwe Staten is het nuttig om dat op die manier te doen. Ik geef u wel de waarschuwing dat er meer tijd nodig is om het hele proces te doorlopen. Onder punt vier in het amendement staat de ingewikkelde structuur van alle knelpunten, bedragen en onzekerheidsmarges die een poging waren om u zo concreet mogelijk mee te nemen in het besluit, opgelost. Het lijkt mij uitstekend om hiernaar te verwijzen. Dat komt uit de discussie die wij hebben gehad dat wij ervoor zorgen dat wij aan het begin van het traject weten binnen welke context wij aan de slag gaan. Die tabellen staan in het statenvoorstel. Hierover hoeven geen harde besluiten genomen te worden, want het gaat hier over het kiezen van een denkrichting. Ik zeg nog het nog wel een keer, omdat de heer Van Essen zei dat wij kleinschalig moeten investeren, maar de vraag naar een aquaduct is geen kleinschalige investering meer. Die vraag komt ergens langs. Laten wij eerlijk blijven door te zeggen dat het een complex en duur vraagstuk blijft en dat wij nog eens goed moeten kijken wat de eindoplossing is.

De VOORZITTER: De heerlijke traktatie danken wij aan mevrouw Godschalx.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De traktatie was erg lekker, dat kan ik bevestigen. Dank daarvoor.

De gedeputeerde zei dat een van de uitzonderingen rond 2x1-rijstrook kan zijn dat er meer opstelstroken komen; dat kan ik mij voorstellen. Is het op dezelfde manier mogelijk dat de snelheid op sommige locaties kan afwijken van de 80 km/u, zoals deze voorgesteld staat? Bij Vreeland is de snelheid al 60 km/u. Is er op meer specifieke locaties een lagere snelheid mogelijk?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is zeker mogelijk. Tegenwoordig wordt de snelheid bij kruisingen al vaker naar beneden gebracht. Rondom een dorp of kern is het ook mogelijk om de snelheid te verlagen. Loenen is daarvan een mooi voorbeeld. De rondweg die daar is aangelegd, is heel bewust op een snelheid van 60 km/u aangelegd. Dat is een onderdeel van de uitwerking die er nog moet komen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Loenen is een mooi voorbeeld. Zeker Vreeland is heel belangrijk, want een aantal collega's hechten daaraan een bijzondere waarde.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Heeft u gekeken of de ruimtelijke uitwerking op termijn rekening kan houden met een lightrailverbinding van Uithoorn richting Abcoude.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De vraag over de lightrail heb ik inderdaad niet beantwoord. Ik wil daar altijd rekening mee houden, maar ik probeer zo realistisch mogelijk te zijn. Wij hebben dit in de voorfase al verkend met onze collega's uit Noord-Holland. De inschatting is dat de kans heel erg klein is dat dit lukt. Als u mij vraagt op welke OV-oplossing ik zou inzetten, dan doe ik dat op station Loenersloot. Dat betekent niet dat de lightrail nooit meer op tafel kan komen, maar een extra station is veel realistischer dan deze discussie weer oprakelen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is niet dat wij deze lightrail gelijk willen, maar wij vragen of er in het uitwerken van het ontwerp rekening mee gehouden kan worden dat dit nog een mogelijkheid blijft in de toekomst.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De gedachte is om dat in eerste instantie niet te doen en vooral te kijken naar het station, vanwege de signalen die wij uit Noord-Holland krijgen dat er niet nagedacht wordt over het verder doortrekken van de tram/lichtrail.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van het college. Is er behoefte aan een inbreng in de tweede termijn?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik maak graag gebruik van de tweede termijn om te laten weten hoe wij naar het amendement van GroenLinks en andere partijen kijken. Voor mij komt het voor een groot deel tegemoet aan de vraag die ik aan het begin aan het college heb gesteld om een extra tussenstap. Wat dat betreft kunnen wij ons vinden in de richting die het amendement aangeeft. Ik hoop wel dat het waar is wat de gedeputeerde constateert dat het om een spraakverwarring gaat als wij het hebben over een denkrichting of een variant en dat wij met het toevoegen van het amendement uitspreken dat wij met denkrichting drie aan de slag willen. Het amendement moet er niet toe leiden dat wij denkrichting vier als oplossing openhouden. Wat mij betreft leidt het amendement ertoe dat het besluit over denkrichting drie zal gaan. Dat vind ik belangrijk, omdat het trechteren een goede stap is om niet veel extra moeite en energie in denkrichtingen te stoppen die wij niet willen.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ga in op het amendement van GroenLinks en D66. Toen het achter de tafel genoemd werd was de reactie in de fractie dat wij dit konden steunen, maar toen wij de tekst onder de ogen kregen zagen wij dat er definitief wordt gekozen voor optie drie. Wij dachten even dat u de denkrichting nog vrij liet en het wellicht zou kunnen leiden tot niks doen. Ik begrijp echter dat u binnen denkrichting drie meerdere opties wilt openhouden. Als wij dan naar de kosten-batenanalyse kijken, kun je nooit de sprong van 0,11 naar 0,56 maken. Denkrichting een heeft het beste kosten-batenresultaat.

De VOORZITTER: De eenheid is weer hersteld in uw fractie.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Met ons amendement is een verbreding naar 2x2-rijstroken definitief van tafel. Wij noemen in het amendement bewust geen bedragen om geen verwachting te wekken van wat er uiteindelijk van het verlanglijstje gekozen wordt.

In de eerste termijn hoorde ik de heer Jssennagger zeggen dat denkrichting een een betere kosten-batenverhouding heeft. Het probleem daar is dat er geen kleinere variant te kiezen is. Bij denkrichting drie blijven er allerlei opties in het mandje. Met ons amendement beogen wij dat er wordt gezocht naar oplossingen en die te toetsen op bereikbaarheid, natuur, klimaat en milieu en het resultaat daarvan te beoordelen. Het kan zijn dat wij tot de conclusie komen dat niks in het mandje voldoet. Wellicht is dat een manier om de PVV mee te krijgen.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Essen zegt dat hij met zijn amendement beoogt de verbreding in denkrichting een en twee uit te sluiten. Betekent dat dat u vol voor denkrichting drie kiest?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het amendement zegt voor fase twee te kiezen voor denkrichting drie. Dat betekent dat de oplossingen in die denkrichting verder onderzocht en verkend worden. Dat is een verkenning van een denkrichting en een denkrichting is nog heel breed. Wat er uit die verdere verkenning van varianten komt, zullen wij beoordelen. U kunt ervan op aan dat wij goed laten meewegen wat de effecten zijn op de doorstroming en de bereikbaarheid en zeker op de natuur, het milieu, de kwaliteit voor fietsers enzovoorts. Daar kan ik niet op vooruitlopen, omdat ik die informatie nog niet heb.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het statenvoorstel vraagt ons expliciet voor denkrichting drie te kiezen. Dat wil ik doen met mijn fractie. Ik had de indruk dat u dat eveneens wilt en dat uw amendement daaraan wat nuancering geeft. Ik hoor u echter nog steeds niet zeggen dat u voor denkrichting drie kiest. Dat hoor ik graag. Anders vermoed ik dat wij een schorsing tegemoet gaan.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het amendement zegt heel duidelijk om in fase twee verder te zoeken in denkrichting drie. Dit is een denkrichting waarin wij verdere varianten gaan onderzoeken. Het is niet zo dat wij hiermee een variant kiezen, want die moeten nog uitgewerkt worden. Ja, wij kiezen voor het verder werken in denkrichting drie, maar wij weten niet wat daaruit op tafel komt en hoe de maatregelen beoordeeld worden. Daar kunnen wij geen van allen op vooruitlopen. Wij kiezen niet voor de hele mand van denkrichting drie, maar wel voor het verder werken in die richting.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA is aan het nadenken over het amendement, maar het blijft een vraag hoe het zit. Mag ik het zo opvatten dat u denkrichting drie wel zo neemt dat 80 km/u blijft staan en er geen wegafsluitingen komen? Dat hoort echt bij denkrichting drie. Ik neem aan dat er geen onderdeel uit denkrichting vier in de hoofdvariant van denkrichting drie komt in uw verdere uitwerking.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft gezegd dat het op sommige locaties mogelijk is om de snelheid te verlagen naar 60 km/u, net zo goed als het bij een kruispunt mogelijk is dat er 2x2-opstelstroken nodig zijn. Dat zijn uitwerkingskwesaties die in de verschillende varianten terug kunnen komen. Laten wij elkaar niet proberen vast te pinnen op wat er precies gaat gebeuren. Wij besluiten vandaag in welke richting wij verder zoeken naar oplossingen. Iedereen is geschrokken van de kosten en de beperkte effecten. Het is nog een zoektocht om te komen tot iets dat hout snijdt. Dat doen wij in denkrichting drie.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft wordt het niet scherper. Ik blijf openingen zien naar wegafsluitingen en het geheel accommoderen naar 60 km/u. Ik hoor u dat niet ontkennen. Dat vind ik jammer. Dat zal voor het CDA wel meespelen in de afweging.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De wegafsluitingen zijn specifiek voor denkrichting vier. Daarvoor kiezen wij niet als het amendement en daarna het voorstel worden aangenomen. Daarin kan ik de heer Mourik tegemoet komen of geruststellen. Over de snelheid zegt denkrichting drie dat de weg een maximum snelheid heeft van 80 km/u en dat dit in de uitwerking niet veranderd wordt. Als wij alles hebben uitgewerkt en het blijkt dat het geen effect heeft, dan moeten wij misschien opnieuw om tafel. Dat is echter niet waarvoor wij gaan.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over het amendement. Hierin spreekt u over de financiering door externen. U wilt dus ergens anders geld vandaan halen. Aan wie denkt u dan?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Een van de onderdelen is het station Loenersloot. Dat gaat veel geld kosten. Ik kan mij voorstellen dat wij kijken naar de partijen zoals ProRail of het Rijk om daar een stuk van mee te betalen. Er zijn zaken op het gebied van de fietsinfrastructuur. Ik kan mij voorstellen dat wij dan in gesprek gaan met de gemeenten om daaraan wellicht een bijdrage te leveren. Ik kan mij voorstellen dat wij in gesprek gaan met werkgevers om te kijken of daar mogelijkheden liggen. Ik kan mij voorstellen dat wij in overleg gaan met het ministerie als er een grotere wegingreep nodig zal blijken te zijn. Ik kan mij voorstellen dat er veel mogelijkheden zijn om een ander een deel van de kosten te laten dragen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u niet bang dat u de regie uit handen geeft en het anders wordt dan dat wij besluiten?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Daar ben ik niet bang voor, want wij gaan daar zelf over. Wij vragen wel vaker andere partijen om een bijdrage te leveren.

De VOORZITTER: Het rumoer ter hoogte van de CDA-fractie is nogal groot; het ligt niet aan het CDA.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Vanmiddag hebben wij de NRU op de agenda staan. Daaraan betalen eveneens andere partijen mee. Dat hoeft geen probleem te zijn. Bij het station lijkt het zelfs bijna vanzelfsprekend.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Onlangs zijn wij met z'n tweeën naar een avond geweest van de U-10 gemeenten. Daar was een sessie over infrastructuur en daar werd gezegd dat ProRail eens in de zeven jaar bepaalt of er ergens een nieuw station komt. Met het station bij Loenersloot wordt er dus niet snel een knelpunt opgelost. Het station bij Loenersloot zou ik helemaal achteraan zetten, omdat het verstrekkende gevolgen heeft voor de omgeving. Bent u dat met mij eens? Op dit moment kunnen wij ons beter richten op de acute knelpunten waar met weinig middelen een groot resultaat bereikt kan worden. Denkt u maar aan de flitspalen. Daardoor wordt er al langzamer gereden.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Twynstra Gudde en Decisio zeggen dat wij eerst naar kleinschalige ingrepen moeten kijken. Dan is het station niet de eerste oplossing. Tegelijkertijd heb ik benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde hierop.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik was een van de veroorzakers van het rumoer. Vandaar dat ik mijn vraag publiekelijk stel. Ik zou heel graag van GroenLinks bevestigd krijgen dat wij kiezen voor denkrichting drie, in de wetenschap dat wij binnen denkrichting drie nog veel moeten uitzoeken en uitwerken. Wat mij betreft kan het antwoord alleen ja of nee zijn.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ja, dat staat ook in het amendement. Wij gaan in die richting verder. Daarmee kiezen wij nog niet voor een variant en nog niet voor welke infrastructuur wij daarmee krijgen. Volgens mij zeg ik hetzelfde als wat ik zojuist zei, maar u lijkt een stuk gelukkiger.

De VOORZITTER: Ik zie dat u elkaar begrijpt.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een amendement bij mij waarmee ik opties drie en vier gelijkschakel. Dit amendement ga ik niet indienen. Het zou namelijk kunnen gebeuren dat ik opnieuw onrust stook in de PVV-fractie en dat wil ik niet op mijn geweten hebben. Overigens is het plezierig de VVD te horen bekennen dat zij rumoer veroorzaakt. Die indruk heb ik inderdaad wel eens.

Mijn conclusie is dat optie vier politiek onvoldoende haalbaar is, hoewel ik daar principieel heel erg achter sta. Soms moet je inleveren op je eigen politieke gelijk.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog geen reactie gekregen van de gedeputeerde opr de motie waarin wij GS oproepen om zich uit te spreken tegen de groei van Schiphol. Overigens heeft de SP deze motie medeondertekend. Daarnaast heb ik geen antwoord gekregen op het mogelijke plan van de gemeente De Ronde Venen voor het aanleggen van een fietspad waarbij de bescherming van de weidevogels in gevaar komt.

Klopt het dat ik de gedeputeerde hoorde zeggen dat natuurorganisaties onvoldoende betrokken zijn bij de plannen?

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een vraag aan de gedeputeerde. Toen het besluit genomen is, is er een persbericht uitgegaan waarin GS laat weten dat de vergroting van de mogelijkheden voor het openbaar vervoer, de fiets en extra acties voor de lucht, het geluid en de natuur in de uitwerking worden meegenomen. 50Plus is daar zeer verheugd over. Neemt u dit mee in uw vervolg en de uitvoering van wat u gaat doen met de kleinere knelpunten? Ik ga ervan uit dat u terugkomt na de verkiezingen. Als dat niet zo is, neemt u het dan mee in uw overdrachtsdocument? 50Plus vindt het heel belangrijk dat u maatregelen neemt gelijktijdig met de ontwikkelingen, het oplossen van de knelpunten en het versterken van het openbaar vervoer.

De VOORZITTER: Het woord is de gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In eerste plaats bevestig ik dat wij het amendement van GroenLinks beschouwen als een keuze voor denkrichting drie. Ik had de moties van de PvdD nog niet behandeld, omdat ik deze nog niet in bezit had. De eerste gaat over variant vier. Daar heb ik niet direct op gereageerd, maar ik ben het met de heer Kranenburg eens dat u in de minderheid bent. Variant vier was niet ons voorstel, dus het ligt erg voor de hand dat wij u deze motie ont-raden. Variant vier heeft veel andere effecten, vooral echt sluipverkeer. De mensen die via de N201 naar hun werk of woonadres rijden gaan dan waarschijnlijk via andere wegen rijden, omdat die wegen net zo aantrekkelijk zijn als de 60 km/u op de N201. Je moet ergens kiezen voor een duidelijke ver-binding en dat is de N201. Uw tweede motie gaat over Schiphol. Ik realiseer mij dat Schiphol wel de-gelijk te maken heeft met de N201, maar u vraagt bij de N201 aan de Staten of zij voor of tegen Schiphol zijn. In de keuze die wij maken kiezen wij niet voor een 2x2-oplossing, maar voor het verbe-teren van de huidige structuur om het regionaal verkeer goed te faciliteren. Wij kiezen niet voor een verbreding, want dat heeft een aantrekkende werking en het verkeer van de A9 zal dan over de N201 rijden. Wij maken daar de duidelijke keuze, niet direct in relatie tot de keuze wat er met Schiphol ge-beurt.

U vroeg terecht naar het fietspad. Ik realiseerde mij pas later dat de gemeente De Ronde Venen dat plan uiteindelijk heeft teruggetrokken. U werd daarmee op uw wenken bediend. Het belangrijkste is dat wij niet over dat fietspad gaan. U heeft daarover een prachtige presentatie gekregen en het is niet aan ons. Ik verwacht dat dit fietspad niet zomaar weer op tafel komt nadat de gemeente het terugge-trokken heeft. Wij zijn niet in de positie om daarvan wat te vinden, tenzij het andere belangen schaadt dan de mobiliteitsbelangen. Dat is aan de gemeente.

Op de vraag van 50Plus kan ik zeggen dat er geld in het pakket zit om het OV en de fiets te versterken. Dat doen wij standaard. Bij dit soort ingrepen vragen wij steeds meer aandacht voor andere manieren

van vervoer. Ik ben het met u eens dat het station Loenersloot een langjarige vraag is, maar wel een perspectief. In de tussentijd kun je van alles doen op het gebied van het verbeteren van het OV en de fiets. Wij gaan daar zeker naar kijken.

De VOORZITTER: Hiermee sluit ik de beraadslaging over dit agendapunt. We komen er bij de stemverklaringen en stemming op terug.

Statenvoorstel Rapport RR 'Energie in transitie'.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het rapport van de Rekenkamer wordt overgenomen door GS. Dat is goed. PS moet daar goed naar kijken, want wij moeten het eveneens overnemen en wij moeten meer doen. Wij staan er onvoldoende goed voor. Ik voel mij aangesproken door het rapport, omdat D66 medeverantwoordelijk is voor het beleid van de afgelopen jaren. Daarop moeten wij de komende jaren scherper acteren. Niet alleen met de € 2.000.000 die op ons initiatief structureel is gemaakt, er zal veel meer moeten gebeuren. Wij moeten moeilijke keuzes maken, want de toekomst vraagt dat van ons. Die toekomst wil ik aan het woord laten. Wij hebben net een presentatie gehad van de PCL. Daar is een aantal filmpjes getoond. Ik vraag om het filmpje van Anouk van Twist te laten zien. Dat is een van de jonge onderzoekers in dienst van de PCL.

"Mijn naam is Anouk van Twist. Als jonge onderzoeker ben ik lid van de provinciale commissie leefomgeving, omdat dit mij nu de kans geeft om na te denken over later, om nu te bouwen aan een toekomst voor de volgende generatie. Dat is waar ik aan werken wil, iedere dag weer. Het verleden kunnen wij niet veranderen, daar moeten wij mee leven. De toekomst moet ons niet overkomen. Daar kunnen wij samen nog wat moois van maken. Daarom is het waardevol de energietransitie integraal mee te nemen in al het provinciaal beleid. Waarom zien wij daar zo weinig van terug op het gebied van mobiliteit, wonen, werken of landbouw en recreatie? Dat kan toch zoveel beter. Waarom legt bijvoorbeeld niemand de relatie tussen schone energie en een groene en duurzame stedelijke omgeving? Jullie als provinciebestuur moeten vaart maken met de integrale aanpak van het klimaatvraagstuk. Wij kunnen het ons niet veroorloven nog langer te wachten. Als u ervoor kiest te wachten tot u alles zeker weet, dan weet ik een ding zeker: dan zijn wij straks te laat. Mijn naam is Anouk van Twist, gegrepen door de vraag wat het handelen in het heden kan brengen voor de toekomst."

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met mij eens dat onderzoek en zeker het onderzoek dat door de provincie gefinancierd wordt onafhankelijk moet zijn?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Wat is de relatie van uw vraag met het filmpje dat ik zojuist heb getoond?

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor alleen maar opmerkingen pro-energietransitie. Er wordt geen een kritisch weerwoord gegeven in dit filmpje. Dat vind ik met name storend, omdat ik van onderzoek dat door de provincie gefinancierd wordt een tegengeluid verwacht. Dat mis ik.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Het tegengeluid komt heel vaak van u, maar dat is een achterhaald geluid. Wij moeten harder aan de slag. Er moet meer gebeuren. Het verhaal is overduidelijk, behalve voor uw partij.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Gelukkig krijgen wij steeds meer wederhoor.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de Randstedelijke Rekenkamer voor het advies. De gevoelens van het CDA worden enigszins bevestigd. De doelen van onze provincie om in 2040 100% duurzame energie op te wekken zijn redelijk ambitieus. Dat blijkt uit onze windopgave die wij niet halen, ondanks dat dit de kleinste van Nederland is. Gezien het enorm gepolariseerde klimaatdebat geef ik eerst een korte disclaimer.

Een van de kernbegrippen van het CDA is rentmeesterschap. Wij hebben de morele plicht om onze provincie schoner door te geven aan de volgende generatie. Deze verplichting heeft elk individu en de provinciale overheid. Wij staan voor een enorme uitdaging, maar het CDA gaat die uitdaging niet uit de weg. Een ander kernbegrip van het CDA is solidariteit. Dit staat voor wederzijds vertrouwen en gespreide verantwoordelijkheid. Het is een verplichting tussen inwoners om samen met de hele samenleving deze uitdaging op te pakken.

Uit het oogpunt van het rentmeesterschap zouden wij direct alle doelen moeten halen. De realiteit is echter dat hierbij de solidariteit onder druk komt te staan. Niet iedereen kan financieel meekomen. Verwachten dat iedereen een elektrische auto kan aanschaffen terwijl veel mensen moeite hebben om een tweedehands auto aan te schaffen is daarvan een goed voorbeeld. Een aantal weken geleden heeft het CDA ervoor gepleit dat de energietransitie haalbaar, betaalbaar en realistisch moet zijn. Het meenemen van inwoners in de transitie is voor het CDA een randvoorwaarde. Geef energiecollectieven en energiecoöperaties een grote rol. Niet zoals op dit moment in Amersfoort gebeurt waar bewoners pas achteraf worden betrokken bij de plannen voor de aanleg van zonneweides.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb het artikel met belangstelling gelezen. Dit wekte de indruk dat wij moeten afremmen en niet te hard moeten gaan. U noemt een interessant woord in dat artikel, namelijk realistisch. Bent u het met ons eens dat wanneer je de doelen realistisch wilt halen, wij het enorm moeten versnellen?

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! De realiteit vraagt om meer tijd. Stel dat wij alle doelen willen halen, dan hebben wij niet genoeg technische handjes om dat te realiseren. Wij willen de doelen zo snel mogelijk halen, maar wij pleiten meer voor haalbare resultaten dan voor ambitieuze doelen die niet gehaald worden. Wij komen al snel in het frame dat het CDA niet wil. Ik draag zelf mijn steentje bij door in een energieneutraal huis te wonen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ken de heer Boswijk als iemand die heel betrokken is bij dit onderwerp en hij geeft aan hoe hij hier thuis mee bezig is. Dat waardeer ik enorm en vind ik een goed voorbeeld. Tegelijkertijd hoor ik u zeggen dat wij meer terug moeten naar realistische doelen en het mag wel wat trager. Wij hebben ons gecommitteerd aan de Klimaatwet. Wij zijn achter Parijs gaat staan. Dat past toch niet met elkaar?

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! De provincie Utrecht zegt als een van de weinige provincies dat wij in 2040 klimaatneutraal willen zijn, de meeste provincies willen dat in 2050. Bij de kleinste opgave van windenergie zien wij dat wij dat niet halen. Dat vraagt om realiteitszin. Als wij een kleine opgave niet halen, hoe kunnen wij het dan waarmaken dat wij in 2040 een doel gaan halen wat andere provincies tien jaar later hebben staan?

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij zijn wij de enige provincie die de doelstelling voor 2040 heeft geformuleerd.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dank u wel voor uw aanvulling.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De verleiding is groot dat wij een debat gaan voeren over energie en de energietransitie. U verleidt mij wel tot de opmerking dat ik de oproep van alle provinciale lijsttrekkers zie als een rem. Bent u het met mij eens dat politici een stip op de horizon moeten zetten en in een complexe opgave voorttrekkend moeten zijn? De realiteit wijst uit dat wij heel erg achteraan komen.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het met u eens dat wij een stip op de horizon moeten zetten. Wij hebben wel de verplichting en de verantwoordelijkheid om een reële stip op te horizon te zetten. Stel dat wij het koste wat kost doordrukken, dan creëer je weerstand. Ik maak dat mee in mijn dagelijks leven. Ik kom bij veel VvE's binnen waar veel mensen weigeren om te verduur-

zamen, omdat zij het niet kunnen betalen. Zij vragen om hen mee te nemen in het traject. Doordat er zo gehaast geopereerd wordt haken veel mensen af.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Vorige week was er een dag van de ruimtelijke kwaliteit. Daar was uw collega aanwezig. Innovatie brengt veel nieuwe mogelijkheden, maar wij denken nog heel klassiek. Er zijn inmiddels windmolens waarbij ieder huis een vlaggenmast heeft in de vorm van een windmolentje. Die mogelijkheden worden al verkend. In mijn ogen mis ik de innovatie die de kracht kan zijn om de energietransitie te versnellen in onze provincie.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik omarm innovatie en ik adem innovatie uit. Echter, stel dat wij genoeg energie willen opwekken om in onze energiebehoefte te voorzien, dan moeten wij 40.000 hectare opofferen als wij voor zonneweides kiezen. Het is de vraag of dat haalbaar en betaalbaar is. In Amersfoort liggen er op dit moment plannen voor zonneweides waarbij de inwoners pas achteraf betrokken worden. Het gaat op voorhand heel snel als je de bewoners er niet bij betrekt, maar vervolgens gaat het door tot de Raad van State. Het is de vraag of dat de manier van ons werk is. Het CDA denkt van niet. Het CDA ziet daarom liever realistische resultaten dan onhaalbare doelen.

Wij zijn blij dat GS de aanbevelingen zal overnemen, maar wij realiseren ons dat dit onderwerp prominent aan de onderhandelingstafel terecht zal komen. Wij zien deze onderhandeling met enorm veel zin tegemoet.

Mevrouw KRIJGSMAN (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt het rapport 'Energie in transitie'. De PvdA is de gemeenschappelijke rekenkamers dankbaar voor dit heldere rapport. Als wij naar een sociaal en duurzaam Nederland willen, dan moeten wij zeker zijn van een aarde die schoon en leefbaar is. Wij denken er misschien niet dagelijks aan, maar onze planeet is verre weg het belangrijkste dat wij doorgeven aan volgende generaties. Het is de plek waar zij wonen en hun bestaan gaan opbouwen. Het klinkt wellicht logisch en vanzelfsprekend, maar door klimaatverandering wordt hun toekomst bedreigd. Wij stelen de toekomst van onze jeugd voor hen weg als wij niet doordrammen.

De PvdA is blij met de ambitieuze doelstellingen in dit rapport, maar wat heb je eraan als deze niet gehaald worden? Wij lezen in het rapport dat Utrecht het lastig vindt om de doelstellingen te halen vanwege de verstedelijking. De afspraken uit het energieakkoord over windenergie worden niet nagekomen. Toegegeven, er ligt nog een aantal plannen en dan zijn wij er, maar het jaartal uit de doelstelling wordt niet gehaald.

Vorige week bleek dat Nederland helemaal geen vooroploper is als het gaat over de energietransitie en het behalen van de klimaatdoelstellingen. Integendeel, wij zijn het stoutste jongetje van de klas. Als wij die ambitieuze doelstellingen willen halen, moeten wij onmiddellijk ingrijpen. Wij moeten af van een systeem waarin gewone mensen veel meer betalen dan bedrijven. Met de kabinetsplannen worden deze gewone burgers op kosten gejaagd en zullen de doelstellingen niet gehaald worden.

Ik opende mijn betoog ermee dat wij deze planeet doorgeven aan de volgende generatie. Een volgende generatie die massaal heeft gestaakt en van plan is dat te blijven doen zolang wij geen actie ondernemen. Dit zijn stakingen die niet alleen in Nederland plaatsvinden, maar over de gehele wereld. Greta Thunberg, een van de eerste stakers formuleerde het mooi: "Wij moeten niet hoopvol zijn dat wij de doelstellingen gaan halen, maar wij moeten concreet in actie komen om de doelstellingen te halen." Met 'wij' bedoelde zij de politici. In het statenvoorstel wordt PS aanbevolen om invulling te geven aan de kaderstellende rol en ambities te formuleren met ruimte en inbreng van partners. Een van die partners zijn onze burgers en daarbij horen onze jongeren. Vandaar deze motie.

Motie M8 (PvdA): geef jongeren een stem bij de energietransitie

Provinciale Staten van Utrecht, bijeen op maandag 18 februari 2019, aan de orde hebbende het statenvoorstel Rapport Randstedelijke rekenkamer 'Energie in transitie';

constaterende dat:

- *veel jongeren zich zorgen maken over het behalen van klimaatdoelstellingen;*
- *deze jongeren staken omdat ze vinden dat de klimaatdoelstellingen gehaald dienen te worden;*
- *een van de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer voor PS is invulling te geven aan de kaderstellende rol door ambities te formuleren met ruimte voor inbreng van partners;*

overwegende dat:

- *het behalen van de klimaatdoelstellingen veel vraagt van de inwoners en het bedrijfsleven;*
- *de drive en ambities van deze jongeren benut dienen te worden om de energietransitie in de provincie Utrecht meer aandacht te geven;*

dragen het college op:

- *jongeren die deel hebben genomen aan de stakingen uit te nodigen voor een gesprek met de gedeputeerde Energietransitie en hun ambities en ideeën te bespreken;*
- *zo mogelijk deze jongeren een rol en positie te geven bij de discussie en verdere uitwerking van de energietransitie in de provincie Utrecht.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! De eerste spreker gaf perfect aan waarom wij al acht jaar tegen de PCL zijn en dat die commissie wat ons betreft geen bestaansrecht meer heeft. Ik hoop dat de tweede spreker de heer Boswijk als lijsttrekker en mogelijk fractievoorzitter dit begin van anders denken doorzet. Dan zullen wij elkaar hopelijk vaak tegenkomen. Uiteraard is het aan de kiezers om te beslissen of het de laatste keer is dat ik hier sta. Ik hoop het niet.

Als de gedeputeerde mijn vragen tijdens de commissie MME had beantwoord, dan had ik vandaag het woord niet hoeven te voeren. Het is echter wel bekend dat de PVV-fractie een totaal andere mening heeft dan de gedeputeerde over de energietransitie. Dat is uiteraard geen probleem. Wat al jaren wel een probleem is, is dat deze gedeputeerde de gewoonte heeft om de voor hem onwelwillende vragen niet of half te beantwoorden. Hij zou toch moeten weten dat de PVV de vraag net zolang herhaalt totdat deze wel beantwoord wordt. De belangrijkste vraag die ik op deze plaats herhaal en niet tijdens de commissie MME is beantwoord is: waarom gaat de provincie in het bepalen van haar doelstelling op een aantal punten verder dan andere provincies en heeft zij een andere tijdshorizon dan het Rijk en de andere elf provincies?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Kent de heer Ubaghs het rapport van Jeremy Rifkin dat in de periode voordat de PVV in deze Staten zat is behandeld en naar aanleiding waarvan beleid is vastgesteld.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ken honderden rapporten. Dat zijn niet de rapporten die u kent, dus ik kan u met even veel rapporten om de oren slaan die u niet kent. Ik ken dat rapport niet.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Als u dat terughaalt, dan kunt u daarin lezen waarom wij zijn uitgekomen op 2040. Dat komt uit die periode. Dat beleid staat al bijna tien jaar.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Regeren is vooruitzien en er zijn veranderende inzichten. In 1890 zijn er hele goede rapporten verschenen. Op die rapporten wordt geen beleid meer gebaseerd.

Ik hoop dat de nieuwe portefeuillehouder in tegenstelling tot de huidige portefeuillehouder wel reken-schap geeft. Dat zeg ik eveneens tegen Hoefnagels. Ik hoop dat er meer andersdenkenden zijn en meer andersdenkenden in de toekomst zullen komen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer gelezen en tot ons door laten dringen. Wat de aanbevelingen voor PS betreft, daarop gaat de SP zeker acteren. Wij verwachten van GS hetzelfde. Het is wel de vraag of het proces niet trager en stroperiger wordt door de samenwerking met het IPO. Wij vragen aan de gedeputeerde hoe hij dat ziet. Zou het echt zoveel verschil maken als er op gelijke tijdstippen hetzelfde eindpunt wordt bereikt om de vijf jaar? De SP zou dat liever wat vaker zien, vijf jaar is erg lang. Dan kunnen wij de kaderstellen-de rol van PS wat serieuzer nemen.

Wij hebben net gesproken over de energie, de kosten en het eerlijk delen. Ik denk dat wij met zijn al-len de energietransitie niet moeilijker, ingewikkelder en duurder moeten maken dan die is. Er komt steeds meer naar boven dat waterstof een goed alternatief is. Ik zou het fijn vinden als het college daarop inzet. Ik heb rapportage en documentaires gezien dat het aardgasnetwerk bijzonder geschikt is om voor waterstof te gebruiken. Dat is een goede manier om elektriciteit op te slaan voor auto's, ma-chines en huishoudens. Daar moeten wij eens goed naar moeten kijken. Dat geef ik het college mee.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Allereerst spreek ik een compliment uit naar de PvdA. De motie 'geef jongeren een stem bij de energietransitie' staat ons zeer aan en zullen wij van harte steunen.

Afgelopen donderdag was ik bij de bijeenkomst van het Energiefonds Utrecht, onder andere met gede-puteerde Van den Berg, wethouders van Nieuwegein, Amersfoort en Utrecht en veel ondernemers. Ondernemers die graag werk willen maken van de energietransitie. Zij willen doorpakken. Dit zijn on-dernemers die in de hele provincie een beroep kunnen doen op het Energiefonds Utrecht en zo finan-ciering kunnen krijgen voor investeringen die voor banken te risicovol of te klein zijn. Het is mooi dat dit succesvolle fonds, dat oorspronkelijk is opgezet door de gemeente Utrecht, is opgeschaald naar een provinciebreed fonds van € 20.000.000. Wat GroenLinks betreft blijft het daar niet bij, maar schalen wij dit snel op naar € 50.000.000 of nog veel meer als dat nodig is.

Een ander voorbeeld dat er bij de energietransitie stappen worden gezet, is het openbaar vervoer. Later dit jaar zullen wij een volgende stap zetten in de transitie naar klimaatneutraal busvervoer. Het is mooi dat de motie die ik daarover in 2016 heb ingediend samen met enkele anderen opvolging heeft gekre-gen. Die motie vroeg naar de ambitie van de provincie van zero-emissie busvervoer en om die ambitie concreet uit te werken in een stappenplan. In 2017 hebben wij de stap gemaakt naar 13 elektrische bussen en aan het eind van dit jaar naar 70 tot 80 bussen. Daarmee zitten wij bij dat onderwerp goed op schema om de ambitie waar te maken. Dat is mooi.

Op het gebied van menskracht en expertise hebben wij in deze provincie mooie stappen voorwaarts gemaakt. De energietransitie is niet meer weg te denken van de provinciale agenda. Sterker nog, het klimaat is inmiddels het thema van de komende statenverkiezingen.

Tegelijkertijd blijven de resultaten nog achter van bijvoorbeeld hernieuwbare energie en besparing. Windenergie heeft nog teveel tegenwind gehad, helaas eveneens in de Staten. Het wordt tijd dat wij stoppen met valse dilemma's schetsen tussen of windmolens of zon op het dak of zonneakkers, tussen bodemwarmte of gasloos bouwen of isolatie of een warmtenetwerk, tussen energiebesparing bij be-drijven of bij huishoudens, tussen elektrische mobiliteit of het stimuleren van fietsen en OV, tussen bewezen technologie opschalen of innovatie die de energietransitie stimuleert. Het is allemaal nodig. Het is niet of-of, maar en-en. Dat moet snel gebeuren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het helemaal met u eens. Ik mis alleen twee onderwerpen: en geothermie en het gebruik van biomassa om de reststromen vanuit de agrarische sector te gebruiken.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen uitputtend lijstje gegeven, maar ik ben het eens met de heer Hoefnagels dat het belangrijk is om niet bij voorbaat allerlei opties af te schieten en te kijken naar bewezen technologieën.

Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer is een interessant rapport, al was vrij veel informatie daarin al bekend. Wij steunen het overnemen van de aanbevelingen daarvan. Wel hadden wij gehoopt dat bij de aanpak, de rolopvatting en maatregelen de analyse nog wat specifieker was geweest. Zelf zien wij als belangrijkste aandachtspunten voor de komende periode vooral meer regie, meer geld, meer menskracht, meer lef, meer daadkracht en meer samenwerking. In die zin zijn de regionale energiestrategieën een enorme kans voor de provincie.

Voor GroenLinks is het aanpakken van de klimaatverandering het speerpunt voor de komende vier jaar en voor de periode daarna. Ons credo is: niet drammen of dralen, maar doorpakken.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Gaat u de motie 'Schiphol slaat op hol' ondersteunen? Daarin vragen wij de gedeputeerde om aan te geven dat wij niet willen dat Schiphol groeit. Dat is nogal wat voor de natuur.

De VOORZITTER: Deze motie betreft een ander agendapunt. Later vandaag krijgt u de gelegenheid om een stemverklaring af te leggen. Aangezien de heer Van Essen er nog staat, mag hij een kort antwoord geven op uw vraag.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten deze motie nog in de fractie bespreken. Ik heb de motie zelfs nog niet helemaal gelezen. Zoals u de motie schetst, klinkt het als een motie die wij kunnen steunen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Een woord van dank aan de Randstedelijke Rekenkamer voor een interessant rapport. Het rapport gaat over de stand van zaken, de rolinvulling en de wijze van sturing van de complexe opgave van de energietransitie. De ChristenUnie heeft de afgelopen vier jaar veel vragen gesteld, omdat wij de inzet op energiebesparing minimaal vonden en de resultaten over schone energie wat ons betreft achter bleven. Het rapport maakt een ding duidelijk, hoewel het vergelijken van de cijfers tussen de verschillen provincies lastig is. Wij hadden een hele hoge ambitie: 100% hernieuwbaar in 2040, maar op dit moment staan wij op 5%. Hoewel er veel gebeurt, ligt er nog veel werk te wachten.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! U schetst het beeld dat er nog maar 5% gerealiseerd is. Is dat niet het moment waarop wij ons moeten realiseren dat wij te ambitieus zijn geweest en de doelen bijgesteld moeten worden om het te realiseren?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hadden veel harder moeten werken om die doelen te realiseren. Het draagvlak is hier in huis vaak een voet tussen de deur gebleken. Wat ons betreft is er te weinig regie genomen om onze doelstellingen voortvarend op te pakken.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dus een windmolen met een PIP zou u wel volstaan?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben altijd gezegd dat draagvlak heel belangrijk is, maar draagvlak begint bij de participatie van burgers. Dat betekent dat burgers mogen participeren en delen in de opbrengst van de windmolens. Draagvlak wordt nog heel vaak uitgelegd in de zin dat de gemeenteraad achter het plan staat. Wij willen verder gaan in bijvoorbeeld een burenlivering in een participatieregeling, waarbij bijvoorbeeld 25% winst van de windmolen in het bezit is van de inwoners. Dat zijn veel verdergaande maatregelen waarop wij denken dat de windopgave meer gestalte kan krijgen.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij om dat te horen, want het is een CDA-gedachte om de samenleving erbij te betrekken. De realiteit is echter dat dit het ingewikkelder maakt,

omdat er meer mensen aan tafel zitten dan alleen de gemeenteraad. Onze mening is dat het meer tijd vraagt om dit proces goed en nauwkeurig te doorlopen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daarom is het goed dat de regionale energiestrategieën er zijn, waarbij gemeenten in de regio met elkaar afspraken moeten maken over alle vormen van schone energie. Daarmee wordt voorkomen dat er naar een andere gemeente gekeken wordt als de ene gemeente het niet wil. Er moet regionaal nagedacht worden over oplossingen voor windenergie.

Er ligt dus nog heel veel werk te wachten. Gemeenten moeten aan de slag, heel graag met hun inwoners. De eerste resultaten zijn binnen en de PCL heeft vandaag in de presentatie benadrukt dat er veel daadkracht nodig is. De dag van de ruimtelijke kwaliteit van vorige week heeft laten zien dat wij de tijd voorbij zijn van de klassieke tegenstelling van daadkracht en draagvlak.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het betoog van de ChristenUnie komt erop neer dat zij centraal wil regelen waar wat terecht komt. Dat doet u onder het motto van de regionale energiestrategie, maar daarin regelt de provincie al welke opgave waar komt. Is dat de lijn die u wilt volgen dat u niet bottom-up werkt vanuit de draagkracht en het draagvlak van de samenleving, maar u gaat opleggen wat er moet gebeuren?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Vanuit het Rijk zijn er 30 regio's in het land die hun regionale warmtebehoefte en energiebehoefte in kaart moeten brengen en daaraan een invulling moeten geven. De provincie inventariseert met alle gemeenten op welke manier de regio's dat gaan invullen. Aan de ene kant zeggen wij dat het bij de gemeenten ligt, omdat je daarmee het eigenaarschap en de verantwoordelijkheid dicht bij gemeenten in de regio legt. Tegelijkertijd moeten wij regie voeren omdat wij in de afgelopen vier jaar hebben gezien dat de gemeenten onvoldoende stappen zetten om de ambitie te halen die het college voor onze provincie heeft gesteld.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer dat de ChristenUnie het draagvlak van de inwoners laat schieten, terwijl er al grote stappen worden gezet door de inwoners. Gisteren hebben wij bijvoorbeeld meer zonne-energie opgewekt dan er de afgelopen jaren is opgewekt. Wat bedoelt u dan met alle stappen die genomen moeten worden?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Als er een partij is die gaat voor de participatie van inwoners, dan zijn wij dat wel. Ik deel uw conclusie niet dat wij die stap overslaan. Wij hebben in de afgelopen vier jaren laten zien en de gedeputeerde op het hart gedrukt dat alle mogelijke initiatieven van onderop een plek moeten krijgen in het energiefonds. Niet alleen grote initiatieven kunnen rekenen op financiën, want er zijn daarnaast kleine initiatieven in kleine gemeenten. Ik herken en deel uw conclusie op geen enkele manier.

Wat ons betreft is er duwkracht en daadkracht nodig. De aanbevelingen van het rapport moeten uitgewerkt worden in concretere voorstellen. Daar ligt een punt voor de ChristenUnie. Het stemt ons enerzijds positief dat GS de aanbevelingen overneemt, maar na een statenperiode van vier jaar is het de overbekende reactie. Er lijkt een vast agendapunt in de FAC nodig om alle aanbevelingen te monitoren. Bij dit rapport zien wij graag een vertaalslag naar een concrete uitwerking om het onderzoek zo goed en zo duurzaam mogelijk te verzilveren voor ons en onze kinderen. Dat geldt niet alleen voor GS, maar ook voor PS en zoveel mogelijk partners en met zoveel mogelijk betrokken inwoners. Vanuit het rentmeesterschap wil de ChristenUnie graag integraal en in gezamenlijkheid blijven werken aan een betere wereld.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wat betreft de PvdD gaat de energietransitie lang niet snel genoeg. Wij juichen wel het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer toe. De PvdD gaat ervan uit dat wij een collectieve verantwoordelijkheid dragen om onze planeet in een staat van leefbaarheid over te dragen aan de toekomstige generaties. Helaas is de huidige realiteit dat de energietransitie in Utrecht erg moeizaam van de grond komt. In het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer staat een aantal belangrijke aanbevelingen voor de energietransitie. De adviezen zijn gericht aan

zowel de Staten als de gedeputeerden en hadden eigenlijk al lang een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Zo doet de Rekenkamer de aanbeveling aan de Staten om voor de energietransities ambities voor de lange en de korte termijn te stellen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen jaren hebben wij regelmatig over allerlei onderdelen van de energietransitie gesproken en dan was mevrouw Keller nooit erg positief. Is dat veranderd na dit rapport? Hoe denkt u over windmolens, geothermie en biomassa die volgens dit rapport noodzakelijk zijn in relatie tot de energietransitie?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Biomassa zien wij niet als alternatieve energiebron. Daar zijn wij tegen. Wij zijn alleen voor geothermie wanneer dit verder geen schade aanricht. Wat was de derde?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn de windmolens waar u altijd tegen vecht.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Dat heeft u dan verkeerd begrepen. Wij zijn voor windmolens als deze de natuur niet in gevaar brengen en als het gedragen wordt door omwonenden. Wij bevinden ons aan het einde van onze statenperiode. Het is van belang dat de Staten ondubbelzinnig uitspreken dat vertraging in de energietransitie geen optie meer kan zijn. Laten wij zorgen dat de nieuwe samenstelling van dit huis voortvarend en zo snel mogelijk aan de slag kan gaan om onze provincie volledig te voorzien van hernieuwbare energiebronnen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met de laatste woorden van mevrouw Keller. Ik herken mij er zeer in dat de versnelling nodig is. Hoe wilt u die versnelling realiseren? Wat is er in uw ogen nodig om de hernieuwbare energiebronnen op te schalen?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten beginnen met het bezuinigen van energie. Daar ligt nog een enorm gat waarmee wij al kunnen beginnen. Daarnaast moeten wij in de volgende statenperiode hard aan de slag met het opschalen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ondersteun uw constatering dat wij daarmee aan de slag moeten. Mijn vraag is hoe wij dat kunnen versnellen. Ik hoor u vaak barrières noemen, maar de urgentie is wel hoog. Natuurlijk moeten wij energie besparen, maar daarnaast moet de productie van hernieuwbare energie drie tandjes sneller. Wat zijn uw ideeën hoe dat zou kunnen?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Dat is een redelijk technische vraag. De provincie zal daarin moeten stimuleren en de Staten moeten daar achter staan. Dat gebeurt momenteel redelijk onvoldoende in de Staten.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Eerder deze maand debatteerde de Tweede Kamer over het Klimaatakkoord. Het SP-kamerlid Chris Stoffer distantieerde zich daar van de ideeën van zowel dromers als drammers en van politici die wegstappen van milieuproblemen en mensen die blijven drammen over nog hogere doelstellingen. Tegelijkertijd pleitte hij voor doeners: mensen, politici en ondernemers die niet blijven hangen in de ontkenning of een nog hogere doelstelling, maar aan het werk gaan. Mensen die hun huis isoleren, zonnepanelen op het dak leggen, het initiatief nemen om fijnstof terug te dringen door haalbare initiatieven et cetera.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de heer Van den Dikkenberg zeggen dat er partijen zijn die pleiten voor steeds hogere doelen. Wij hebben in deze provincie de doelstelling dat wij klimaatneutraal zijn in 2040. Ik heb vandaag niemand gehoord die zegt dat daar een tandje bij moet. Waar doelt u dan op met uw opmerking?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Uitgezonderd de PVV en het CDA heb ik alleen maar partijen gehoord die zeggen dat er een tandje bij moet. Bijvoorbeeld dat wij moeten versnellen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! U heeft goed gehoord dat het sneller moet om de doelen te halen. Dat is wat anders dan het aanscherpen van de doelen. Wilt u doelen stellen die wij vervolgens niet halen?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Als wij zeggen dat wij over vijf jaar 10% hernieuwbaar gaan opwekken, dan is dat 2% per jaar. Als wij zeggen dat wij de 10% in drie jaar gaan halen, dan zit je op 3,33% per jaar. Daardoor moet het sneller en worden de doelen per jaar opgehoogd. Het is heel gebruikelijk dat je extra moet inzetten en je doelen ophogen als je doelen versneld wilt halen.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een reactie op de heer Van Essen. Natuurlijk wordt de doelstelling van Utrecht versneld. Iedere provincie wil in 2050 energieneutraal zijn en Utrecht wil dat in 2040. Op dit moment zijn wij de op een na laatste provincie die de doelstelling gerealiseerd heeft. Natuurlijk zijn wij dan heel scherp.

De VOORZITTER: De heer Van Essen heeft uw reactie gehoord. De heer Van den Dikkenberg vervolgt zijn betoog.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! In het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer staan wij er niet zo mooi voor. Wij zeggen dat de provincie Utrecht al in 2040 energieneutraal is, maar in werkelijkheid bungelen wij onderaan de lijstjes. In Utrecht is de SGP niet van dromen of drammen, maar van doen. Wij willen goede en concrete initiatieven vanuit de samenleving ondersteunen en faciliteren.

In mijn eerste PS-vergadering in dit huis heb ik het opgenomen voor DOEN. Wij zijn toen met een amendement gekomen om zonne-energie op te wekken op de overkapping van het busstation in Nieuwegein, een motie om 100% van de daken in de provincie nuttig in gebruik te hebben in 2040 en met een motie om kleinschalige duurzaamheidsinitiatieven duidelijk in kaart te brengen voor onze inwoners. De twee moties zijn weggestemd en het amendement over Nieuwegein is aangenomen. De SGP staat voor kleinschalige initiatieven met draagvlak. Wij komen niet op voor klimaatdrammen. Daarmee kom ik op de aanbevelingen waarover het moet gaan vanmiddag. Het is prima om te monitoren waar wij zijn met de realisatie van onze doelen, maar om PS als ambassadeur te benoemen van de energietransitie gaat ons wat ver. Daarom dien ik een amendement in om deze aanbeveling niet over te nemen. Wij moeten onafhankelijk en nuchter toetsen wat er gebeurt, maar om ambassadeur te worden van een transitie gaat wat ons betreft te ver. Dan kunnen wij overal wel ambassadeur van worden.

Amendement A2 (SGP): nuchtere en onafhankelijke rol PS

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Rapport RR 'Energie in transitie';

constaterende dat:

wordt voorgesteld dat PS 'de rol als ambassadeur' op moet pakken om te gaan voor de energietransitie;

overwegende dat:

- *een ambassadeursfunctie voor PS op geen enkel beleidsterrein van de provincie is benoemd;*
- *de energietransitie een nuchtere en onafhankelijke blik vereist van PS;*

besluiten:

besluitpunt 1.d. 'De rol als ambassadeur op te pakken door betrokken te zijn in het gezamenlijke proces.' te schappen.

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik begin met het filmpje van PCL waarin Anouk van Twist ons oproept om haast te maken en dergelijke. Het is niet gezegd dat zij de patiënt van de toekomst is als wij geen haast hebben. Op dit moment is de lucht al zo vervuild dat fijnstof en ultrafijnstof in de cosmetica, voeding en het drinkwater zit en door de huid heen komt. 50Plus waarschuwt daarvoor. Vergelijk het met asbest. Daarmee moeten wij aan de slag.

Alles wat wij doen is symptoombestrijding. GroenLinks zei al dat wij eraan moeten werken dat wij het gebruik stabiliseren of omlaag brengen. Daar moeten wij hard aan werken en wij moeten niet van alles bedenken om te voldoen aan de vraag naar energie, want dat zorgt voor vervuiling. Wij zouden strenger kunnen kijken naar het ontgassen op het water. Wij moeten samenwerken in het IPO-verband. Wij moeten niet pas over zeven jaar met iets komen, maar zo snel mogelijk.

Een van de belangrijke punten is de snelheid omlaag brengen. Wij moeten kijken naar alles waarbij vervuiling ontstaat en hoe wij dat kunnen terugbrengen. De wanden van de tunnel bij Rijnsweerd zijn zwart geschilderd, omdat deze na twee jaar toch wel zwart zijn. Dat geeft aan hoe vervuild onze lucht is.

De VOORZITTER: Wij zijn toe aan de beantwoording van gedeputeerde Van den Berg.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de aan mij gestelde vragen. Dit is voor het merendeel een discussie die u met uzelf voert over het rapport dat u aangeboden is. Gedeputeerde Staten neemt de aanbevelingen van het rapport over.

De heer Hoefnagels heeft een kort filmpje laten zien van de jonge onderzoekers van de PCL. Het was een dame van de vier jonge onderzoekers die een beeld hebben geschetst van hoe de provincie ervoor staat en wat zij graag willen. Ik raad u aan om dat filmpje nogmaals te bekijken, dan ziet u wat de jonge onderzoekers nog meer aan de provincie vragen of wensen.

De heer Boswijk heeft heel nadrukkelijk gesteld dat het hem om realistisch, betaalbaar, gedragen en doelen gaat gelet op rentmeesterschap. Dat lijkt mij evident. Ik nodig u uit om naar de VvE-woningen in Leusden te komen. Dat is een model woning. Daar kunt u een toelichting krijgen van hoe het daar gefinancierd is, want er ligt een enorme potentie in de VvE-wereld. Als gevolg daarvan is de objectgebonden subsidie voor VvE's opgeschaald, zodanig dat er een fonds van € 600.000.000 beschikbaar is.

Bij de motie van de PvdA had ik eerst staan 'sympathiek'. Ik kan zeggen dat ik hem voor u wil organiseren. Wij doen trouwens veel meer voor jongeren. Wij hebben hier 120 sociologiestudenten gehad die in een aantal gemeenten onderzocht hebben wat het draagvlak is om van het gas af te gaan en hoe je dat kunt organiseren. Wij hebben de Bildtse jongeren aan tafel gehad om te bespreken waar zij aan denken. Een conferentie vind ik prima. Ik weet niet of ik alle spijbelende jongeren hier aan tafel krijg, maar ik kan mij goed voorstellen dat wij dit organiseren. Ik vraag u wel om te komen en te kijken of wij dat gezamenlijk verder kunnen oppakken en de rol van de jongeren in dat traject verder meenemen.

Als antwoord op de vraag van de PVV waarom ik die ambitie heb, citeer ik uit onze energieagenda: "Wij halen drempels weg voor kansrijke initiatiefnemers waarbij het doel is de provincie in 2040 alleen schone energie te laten gebruiken." Deze ambitie heb ik geformuleerd omdat het in 2040 moet gebeuren.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen behoefte aan een semantische discussie, maar u geeft antwoord op de hoe-vraag. Ik vroeg waarom de provincie de doelstelling voor 2040

geformuleerd heeft, terwijl andere provincies deze op 2050 hebben staan. Waarom heeft provincie Utrecht de doelstelling voor 2040 geformuleerd?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten een dergelijke ambitie stellen omdat Nederland onderaan hangt. Als de provincie daaraan een steentje kan bijdragen, dan doen wij dat graag. Dan hoeven wij niet te kijken naar collega-provincies die een ander jaartal geformuleerd hebben.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dus u bent roomser dan de paus?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet veel met rooms en niet veel met de paus, dus ik beantwoord uw vraag niet.

De SP vroeg om waterstof mee te nemen. Alles is bespreekbaar. Er komen veel meer technieken aan. Het is goed om dat in de volgende periode nadrukkelijk voor het voetlicht te brengen.

GroenLinks noemde de regionale energiestrategieën. Het is zeer evident om deze een kans te geven. Daar zal fors aandacht gevraagd moeten worden voor hoe wij onze ambities kunnen waarmaken in 2040.

De ChristenUnie sprak over het concreet uitwerken en roept GS en PS daartoe op. Het lijkt mij evident dat wij dat samen met u doen voor het uitwerken van de aanbevelingen.

Het amendement van de SGP laat ik aan u.

De VOORZITTER: Is er nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Zowel de D66-gedeputeerde als de D66-fractievoorzitter haalt het beste in mij naar boven. Je hoeft alleen maar te googlen op Rifkin en de eerste vraag die je tegen komt uit het NRC is: is zijn advies € 750.000 waard? Het advies in Utrecht kostte € 300.000. Omgerekend is dat € 1.800 per pagina. Wij hebben geen kennis genomen van de inhoud tegen dat soort bedragen. Ik zal nog wel een citaat geven uit het NRC: "Rifkin is geen energieGOE-ROE, maar gewoon een ordinaire mooiprater, die groenverblinde bestuurders mooi om de tuin leidt."

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik weet dat dit destijds speelde, want Rifkin heeft meer onderzoeken gedaan en veel geld verdiend in Nederland. Los daarvan is op basis van het rapport van de Staten destijds een startnotitie ondernemen met nieuwe energie aanvaard. Ik wijs u op de statenvergadering van november 2010 waarin dit verhaal staat. De Strategie Utrecht 2040 maakt daarvan onderdeel uit.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zal het lezen. Dat is beleid dat negen jaar geleden is vastgelegd. In die negen jaar zijn er totaal andere inzichten gekomen. Wordt het misschien eens tijd om het beleid in ieder geval bij te sturen en ruimte te geven aan andersdenkenden? Dat heb ik beoogd in mijn eerste termijn, mijn tweede termijn en in de interruptie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Laten wij beginnen bij onszelf. Wij kregen net een heerlijke snack in een plastic bakje en in een plastic beker. Laten wij beginnen met dit niet meer in plastic aan te bieden, maar in een kartonnen bakje of een schaalpje.

De VOORZITTER: Als de heer Van den Berg geen behoefte meer heeft om te reageren dan hebben wij in twee termijnen over dit voorstel beraadslaagd. Bij de stemmingen zullen wij besluiten over de amendementen en de moties.

Statenvoorstel N233 Rondweg Oost Veenendaal.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD was de afgelopen zomer blij toen wij besloten om deze variant uit te werken. De N233 bij Veenendaal-Oost wordt verbreed naar 2x2 rijstroken en een verdiepte ligging van de kruising bij de Prins Clauslaan. Wij benadrukten toen al dat snelheid een belangrijk punt is. Daarmee bedoel ik niet alleen de maximum snelheid op de weg, maar vooral de

uitvoeringssnelheid van het project. Uit Veenendaal hebben wij positieve geluiden gehoord naar aanleiding van ons besluit. Beter gezegd: men kan daar niet wachten. Wij zijn blij met de resultaten van de studie die het college in de tussentijd op het verzoek van de Staten heeft uitgevoerd naar de optimale snelheid. De conclusie van dit onderzoek is dat de maximale snelheid 70 km/u wordt. Het is geen racebaan van de A12 naar de A15, maar wel een verbinding die aantrekkelijker is dan door de binnenstad van Veenendaal of door een woonwijk.

Enigszins oncomfortabel is het voor onze fractie dat weer blijkt dat grote infraprojecten lastig nauwkeurig te ramen zijn en dat dit project duurder wordt. Echter, wij snappen de onderbouwing en accepteren die. Wij zijn blij dat deze mooie uitwerking voorligt. Wij moeten snel verder gaan, want Veenendaal en de gemeenten verderop aan de N233 wachten met smart op een einde aan de files op de Rondweg Veenendaal-Oost.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Over Veenendaal-Oost hebben wij deze periode veel gesproken. Ik zal niet veel daarvan herhalen. Hier ligt het uitgewerkte voorstel. Ten opzichte van waar wij twee jaar geleden stonden en de rondweg alleen zouden verbreden, is dit voorstel een flinke verbetering van de leefbaarheid, met name als gevolg van het ongelijkvloers maken van de kruising bij de Prins Clauslaan en het verlagen van de snelheid naar 70 km/u.

Het ongelijkvloers maken van de kruising is een extra maatregel die maar liefst € 22.000.000 kost en waaraan het provincie het merendeel zal bijdragen. GS hield tot nu toe een lijn aan van 50/50 voor aanvullende leefbaarheidsmaatregelen. D66 begrijpt dat zich financiële kansen voordoen in de uitwerking van het project, met name voor woningbouw in de geluidswal. Wij vertrouwen erop dat GS deze kans niet aan zich voorbij laat gaan en samen met de gemeente Veenendaal kijkt hoe het een en ander is uit te werken. Aanvullend, gelet op de nabijheid van woningen, vragen wij GS om met de inwoners samen te bepalen hoe de geluidswallen of schermen er voor de omgeving het beste uit kunnen komen te zien.

Dan heb ik nog een punt over de snelheid. Uit de stukken blijkt dat het voor de omgeving het beste is dat de snelheid lager wordt uitgevoerd dan 70 km/u binnen het deel van de bebouwde kom van Veenendaal. Wij begrijpen echter goed dat het verbreden van een weg van 2x1 naar 2x2 met een gelijktijdige stevige verlaging van de snelheid vreemd overkomt. D66 maakt zich zorgen dat de maximale snelheid van 70 km/u in de praktijk hoger zal uitpakken, met alle gevolgen voor het geluid en de lucht in de omgeving. Wij dienen daarom samen met de ChristenUnie een motie in om er in dit ontwerp van de weg zoveel mogelijk aan te doen om de weggebruikers 70 km/u echt als maximum te laten ervaren. Daarnaast willen wij vanaf dag een handhaven op 70 km/u.

Motie M9 (D66, ChristenUnie, 50Plus, PvdA): 'maximaal 70, maar ontwerp gezond' voor N233 Rondweg Veenendaal

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 18 februari 2019, voor de bespreking van het statenvoorstel N233 Rondweg Oost Veenendaal;

constaterende dat:

Veenendaal Oost van een 2x1 weg met 80 km/u in een 2x2 weg met 70 km/u zal transformeren;

overwegende dat:

- *het binnen de bebouwde kom voor de hand ligt te rekenen met 50 of 70 km/u;*
- *de provincie Utrecht op termijn wenst te voldoen aan de WHO-normen;*
- *de omgeving volgens de rapportages wat betreft luchtkwaliteit en geluid het beste af is bij 50 en 60 km/u op de rondweg;*
- *effectief aanpassen van de weg naar een 50 km/u weg zou betekenen dat er bijvoorbeeld drempels aangelegd moeten worden, hetgeen onwenselijk zou zijn;*
- *een transformatie van 2x1 naar 2x2 met een aanzienlijke snelheidsverlaging bovendien tot onbegrip zal leiden bij de gebruikers van de weg;*

- een weg ook op een lagere snelheid ontworpen kan worden dan de maximumsnelheid;

dragen Gedeputeerde Staten daarom op om:

- de N233 rondweg Veenendaal, daar waar het de bebouwde kom betreft, zo veel als mogelijk in te richten met (optische) snelheidsverlagende maatregelen, gericht op een snelheid van 60 km/u;
- daarbij innovatieve oplossingen niet te schuwen en vanaf het eerste moment dat de nieuwe weg open is te handhaven op 70 km/u;
- Provinciale Staten in een informatiebijeenkomst op de hoogte te brengen van de methoden in een wegontwerp die van invloed zijn op de beleefde snelheid en de selectie van methoden die in Veenendaal toegepast zullen worden.

En gaan over tot de orde van de dag,

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA is blij dat wij hier staan en dat er een goed uitgewerkt voorstel ligt. Daarvoor verdient het college waardering, want dit is een lastig traject geweest met hobbels die goed zijn genomen. Daar zijn wij blij mee.

Wij zien dat het niet helemaal gelukt is om de gemeente Veenendaal te laten betalen wat wij hadden afgesproken. Met man en macht is het geld uit meerdere potjes bij elkaar geschraapt. Dat verdient lof. Het is wel de vraag hoe wij voorkomen dat dit richting de toekomst geen effect heeft op andere investeringen waarbij wij wel willen vasthouden aan de 50/50 verdeling. Dat is een belangrijk aandachtspunt, maar bij de Rondweg Veenendaal-Oost kan de schop de grond in.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Vooropgesteld is de PvdA nooit een voorstander geweest van deze verbreding en is dat nog steeds niet. Meer asfalt betekent minder groen en de oplossing die wordt geboden is tijdelijk. Een betere doorstroming zorgt voor meer verkeer in de toekomst en daarmee voor meer lawaai, stank en fijnstof. De omwonenden van de Rondweg Veenendaal worden daar uiteindelijk slechter van. Wij zijn bang dat er met dit besluit een basis wordt gelegd voor een onwenselijke snelweg van de A12 naar de A15, al staat het nadrukkelijk in het statenvoorstel dat de N233 in de toekomst een gebiedsontsluitingsweg blijft. Hoe ver in de toekomst kunnen wij vandaag besluiten?

Wij zijn blij met de ambitie voor duurzaamheid en innovatie van dit project. Die ambitie zou pas echt vorm krijgen als een belangrijk deel van de € 59.000.000 besteed zal worden aan het verbeteren van het openbaar vervoer en slimme mobiliteitsoplossingen in plaats van meer asfalt. Op dit moment rijden er op doordeweekse dagen ongeveer 30.000 auto's per dag over die weg. Een verbreding levert 8.500 auto's extra op per dag en nieuwe woningbouw nog eens 10.000 auto's extra per dag. Dat is een stijging van 66% die wij te makkelijk accepteren en faciliteren met deze verbreding.

Volgen het SWECO-rapport wordt voor een aantal woningen rondom de verbrede rondweg de maximale geluidsbelasting overschreden en zijn aanvullende maatregelen nodig om dit tegen te gaan. Het rapport zegt: "Een kansrijke combinatie is het verlagen van de snelheid naar 60 km/u in combinatie met schermen van meer dan drie meter." In het genoemde onderzoek in het voorstel naar de ideale snelheid lezen wij dat veiligheid en de handhaafbaarheid van 60 km/u slecht oplosbaar is, terwijl dit goed oplosbaar is als er 10 km/u harder gereden mag worden. Als argument tegen 60 km/u wordt genoemd dat er grotere snelheidsverschillen ontstaan, omdat sommige automobilisten zich niet aan de snelheid zullen houden. Dat zou leiden tot onveiligheid. De PvdA is in het geheel niet overtuigd van deze tegenstelling en blijft voorstander van de door de SWECO geadviseerde 60 km/u. De leefbaarheid en de gezondheid van de omwonenden is daarbij doorslaggevend.

Ik heb twee vragen aan de gedeputeerde. Waarom is de 70 km/u goed handhaafbaar en 60 km/u slecht? De doorstroming bij 70 km/u scoort natuurlijk hoger dan bij 60 km/u, maar zouden de automomo-

bilisten die dagelijks in de file staan niet enorm gebaat zijn bij doorrijden met een snelheid van 60 km/u?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV kan zich vinden in het voorstel, inclusief de maximum snelheid van 70 km/u. Deze snelheid is voor ons essentieel. Als er in een voorstel 130 km/u wordt voorgesteld, dan wordt er gezeurd over 100 km/u. Als er 100 km/u wordt voorgesteld beginnen ze te zeuren over 80 km/u en bij 80 km/u moet het 70 km/u worden.

Bij dit traject wordt er goed onderbouwd een snelheid van 70 km/u voorgesteld. Toch zijn er volksvertegenwoordigers die zich voor het karretje van bepaalde burgers laten spannen en voor een lagere snelheid pleiten. De 70 km/u is goed onderbouwd in het voorstel. Het is een weg in de categorie gebiedsontsluitingsweg. Bij een gebiedsontsluitingsweg staat de doorstroming centraal, daarom kiezen wij voor 70 km/u.

Voor de burgers van Veenendaal ben ik het eens met wat mevrouw Lejeune zei. Burgers, laat u niks wijsmaken. De weg zal steeds drukker worden. Als de politiek niet durft te kiezen voor het doortrekken van de A30 van de A12 naar de A15, dan blijft het pappen en nathouden en zal de weg steeds drukker worden. Het doortrekken van de A30 is de enige robuuste en meest toekomstbestendige oplossing.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Als er ooit een moment was om de Rondweg Veenendaal-Oost 2x2-baans te maken, dan was het bij de aanleg. De kans is verkeken en er zijn woonwijken gebouwd. Er is geen ruimte voor echte verbreding. Het met pijn en moeite opgerichte talud en de wallen moeten tegen de vlakke en de geluidsschermen komen bijna in de tuinen van de mensen te staan. Weg is hun uitzicht en zonlicht. De inwoners in de wijk Veenendaal-Oost en Petenbos-Oost kunnen in de zomer hun ramen al niet meer openzetten.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Begrijp ik goed dat u er voorstander van was om die weg bij het begin van de aanleg 2x2-baans te maken?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Daarover hebben ze twintig jaar gediscussieerd in Veenendaal. Toen hadden wij de weg 2x2-baans moeten maken, maar dat is niet gebeurd. Dat is jammer, want toen waren alle woonwijken nog niet gerealiseerd en konden deze beter ingepast worden.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Bent u het dus met mij eens dat wij een kans gemist hebben?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ja, dat is een gemiste kans. De mensen die daar wonen kunnen op dit moment al niet in de tuin zitten vanwege het geluid en de was buiten hangen vanwege het fijnstof.

De hele operatie kost miljoenen. Ook als je bedenkt wat er technisch allemaal nodig is om het überhaupt mogelijk te maken. Het is nog maar zeer de vraag of het budget toereikend zou zijn. De Nulplus-variant was geen bejubelde variant en is daarom niet uitgewerkt. Dat was wel ons voorstel geweest. Dat is namelijk wat de inwoners aangeven wat er nodig is en wat zij willen. Dat had met een veel minder ingrijpende operatie gekund. De rest van het geld had dan besteed kunnen worden aan de infrastructuur voor beter OV en betere fietsverbindingen.

Er is twintig jaar gediscussieerd over de weg en uiteindelijk heeft Veenendaal deze verkeerd aangelegd. Wij hebben met mensen in Veenendaal gesproken en zij zien de bui al hangen. Zij hebben geen zin om daar weer miljoenen belastinggeld in te steken en zij zijn bang dat er opnieuw prutswerk wordt afgeleverd en dat er over een paar jaar weer aan de weg gesleuteld moet worden.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Vorig jaar hebben wij uitgebreid gedebatteerd over het nut, de noodzaak en de wenselijkheid van de verbreding van de N233 Veenendaal-Oost naar 2x2-rijstroken. Het lijkt ons niet zinvol om dat over te doen. Onze positie daarin is niet veranderd. GroenLinks vindt de onderbouwing van de verbreding naar 2x2-rijstroken niet overtuigend.

Daarom hebben wij eerder dit jaar geen steun gegeven aan de keuze voor de voorkeursvariant. Om dezelfde reden zullen wij geen steun geven aan het voorliggende voorstel.

In het nieuwe stuk is het ons opgevallen dat de uitgevoerde kosten-batenanalyse weer is uitgevoerd met het hoge groeiscenario. Dat verbaast ons wel een beetje en daar zijn wij teleurgesteld over, gezien de toezegging van een half jaar geleden bij de behandeling van de voorkeursvariant dat er vanaf toen altijd met een hoog en een laag groeiscenario zou worden gerekend. Daar is nog werk aan de winkel.

GroenLinks is blij dat er een start is gemaakt met maatregelen die al op korte termijn alternatieven verbeteren en het gebruik van de auto ontmoedigen. Wij zijn blij dat er een doseersysteem bij de kruisingen komt met een verkeersregelinstallatie. Wij zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde in de commissie dat wij geïnformeerd worden over de effecten van dat alles. Wij hebben de verwachting dat de problematiek daarmee op korte termijn al verlicht kan worden.

Tot slot heeft GroenLinks een vraag aan de gedeputeerde betreffende de OV-bereikbaarheid in Veenendaal-Oost. Welke mogelijkheden ziet de gedeputeerde om dit te verbeteren met het oog op de woningbouw die daar plaatsvindt?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er is lang gedebatteerd over deze weg. Het is van groot belang voor de gemeente Veenendaal dat hier spijkers met koppen worden geslagen. De ChristenUnie is gelukkig met het voorliggende voorstel, zij het dat wij graag een lagere snelheid zouden zien voor het geluid, fijnstof en om het mogelijke effect van een racebaan tussen de A15 en de A12 zoveel mogelijk te minimaliseren. Vandaar dat wij met D66 een motie in elkaar hebben gezet. Ik ben benieuwd naar de reactie van het college op deze motie. Misschien is het goed om te weten dat ik een amendement bij mij heb om de snelheid te verlagen naar 60 km/u. Ik zal eerst de reactie van het college afwachten.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen ons standpunt toelichten bij de stemverklaringen.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP heeft in de afgelopen periode regelmatig aangedrongen op een toekomstbestendige oplossing voor de hele N223. Het is te druk tot aan de snelweg. Eind vorig jaar hebben wij een besluit genomen om de Rijnbrug eindelijk aan te pakken en inmiddels ligt er een plan om de Rondweg Veenendaal op een goede manier te verbreden. Wij zijn blij met dit voorstel, omdat dit een probleem oplost en er tegelijk rekening wordt gehouden met de omwonenden. De snelheid wordt verlaagd naar 70 km/u, er wordt goed nagedacht over de ruimtelijke inpassing van het ongelijkvloerse kruispunt bij de Prins Clauslaan en omwonenden worden betrokken bij de verdere uitwerking van geluids- en fijnstofwerende maatregelen. Wij zijn blij met dit voorstel en hopen dat wij met de twee besluiten die in de afgelopen tijd zijn genomen snel kunnen komen tot een toekomstbestendige oplossing voor de hele N223.

Zoals u allen weet heeft de N223 altijd de volle aandacht gehad van de SGP-fractie. Ik ben verheugd dat wij dit besluit op deze manier hopen te nemen in mijn laatste statenvergadering. Ik dank u daarvoor hartelijk.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus is heel blij dat alle processen die hieraan vooraf zijn gegaan hebben geresulteerd tot dit eindresultaat. 50Plus vindt het heel fijn dat iedereen tevreden is en hier achter staat. Het participatieproces heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de steun voor voorstel. Het debat gaat vooral over de snelheid. Wij hebben lang zitten dubben over de snelheid en hoe wij dat voor elkaar krijgen. Een snelheid van 60 km/u is een hele reële onderzoeksvraag geweest. Bij 60 km/u is het belangrijk dat dit een snelheid van buiten de bebouwde kom is. Dat moeten wij ons goed realiseren. Wij kiezen ervoor om de weg aan te leggen in de bebouwde kom en de bebouwde kom te verleggen,

zodat wij de snelheid van 80 naar 70 km/u kunnen verlagen. Bij 60 km/u op provinciale wegen wordt een heel ander wegprofiel gebruikt. Dit zijn meeste de smalle wegen, zoals de rondweg rondom Loenen of langs de Vecht waar het druk en smal is. Daar is bewust voor de inrichting van 60 km/u gekozen. Als je een nieuwe weg aanlegt van 60 km/u, dan zijn dit profielen waarbij geen middenstreep op de weg staat. Dit is om de snelheid te beperken. Dat staat in tegenstelling tot het idee dat je er twee extra rijstroken bijlegt en die van elkaar scheidt. Dat is de reden waarom alle verkeersdeskundigen 60 km/u afraden.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Is de gedeputeerde het met mij eens dat je met het wegprofiel dat past bij 60 km/u vermijdt dat de weg een racebaan van de A12 naar de A15 wordt, omdat hiervoor geen ruimte is?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het wegprofiel van 60 km/u op een provinciale weg buiten de bebouwde kom is altijd een 2x1 oplossing, behalve bij een kruising. Door de extra rijstrook kom je op een profiel waarbij het duidelijk moet zijn welke rijstroken er zijn en er een middenstreep aanwezig moet zijn. Dat is een heel ander profiel. Ik probeer duidelijk te maken dat wij er goed naar gekeken hebben, maar de specialisten dit afraden. Dat is de reden waarom het moeilijker handhaafbaar is.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde begint met een opsomming van een aantal zaken die op dit moment mogelijk zijn. Ik ben benieuwd of de gedeputeerde mee kan denken wat er allemaal nog meer mogelijk is om de gevoelssnelheden op de weg te verlagen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarvoor is het nodige te doen. Ik heb uw motie net gelezen. Als wij voorstellen om een weg aan te leggen op de gewenste snelheid van 70 km/u, dan moet de weg hierop worden ingericht. Als wij voor een andere snelheid zouden kiezen, dan moet de weg daarop worden ingericht. Het interessante aan uw motie is dat u zegt dat de weg 70 km/u wordt, maar ingericht moet worden op 60 km/u. Daarin zit een soort tegenstelling. Ik beloof u graag dat als wij afspreken dat de maximale snelheid 70 km/u wordt, wij de weg inrichten op een manier waarop de maximum snelheid wordt afgedwongen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb net geleerd dat er een V85 bestaat. Zou er gestreefd kunnen worden naar een V85 die onder de snelheid van 70 km/u ligt?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij creëren een ideale wereld. Natuurlijk zou ik dat graag willen, maar er zijn altijd mensen die harder rijden. Wij moeten niet doen alsof wij hiermee alle problemen kunnen voorkomen. Bij de weginrichting gaan wij zo goed mogelijk kijken naar het profiel, waardoor de automobilist geneigd is om de snelheid aan te houden die er geldt. Dat is goed te doen. Dat kan heel goed met 70 km/u en heel slecht met 60 km/u. Het kan wel met 50 km/u, maar het nadeel daarbij is dat dit een gelijke snelheid is met de rest van de stad en het verkeer zich dan op een andere manier verplaatst.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Hoor ik de gedeputeerde zeggen dat een snelheid van 60 km/u niet mogelijk is in combinatie met 2x2-rijstroken? Op het moment dat de Staten kozen voor een 2x2-oplossing, dan had u kunnen weten dat een onderzoek naar 60 km/u onnodig was. Waarom spreekt het onderzoek niet van die onmogelijkheid?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben met elkaar afgesproken om alle snelheden af te wegen. Dat heb ik u toen beloofd. Ik heb mij van het begin af aan gerealiseerd dat wij geen 2x2-oplossingen hebben met een snelheid van 60 km/u, maar niet geschoten is altijd mis. Wij hebben gezegd dat wij naar 50, 60, 70 en 80 km/u zouden kijken. Dat hebben wij afgewogen. Toen hebben wij lang gepuzzeld, want de wens was niet een specifieke snelheid, maar dat de snelheid naar beneden moest. De snelheid van 60 km/u is daarbij langsgekomen, omdat dit een aantal voordelen heeft. Dit moeten wij echter wel kunnen handhaven. Naast het handhaven gaat het over de vraag of de weggebruiker zich door de inrichting van de weg realiseert wat de maximale snelheid is. Dit moet lo-

gisch bij elkaar passen. Wij hebben daar verder naar gekeken in dit land. Ik ken de voorbeelden niet waar een snelheid van 60 km/u geldt bij een 2x2-oplossing zoals deze. Het is vaak 70 of 80 km/u of 50 km/u als het echt in de stad ligt.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Kan een 2x2-oplossing wel of niet met 60 km/u?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Alles kan, maar wij moeten ons afvragen wat afdwingbaar en handhaafbaar is. Het is een risico dat je het minder goed kunt handhaven als de weg niet goed genoeg is ingericht op de snelheid. Dat is de reden dat wij samen met de gemeente Veenendaal op 70 km/u zijn uitgekomen. Dat is een logische snelheid waarop je de weg goed kunt inrichten, die je goed kunt afdwingen en waarop je kunt handhaven.

GroenLinks heeft een vraag gesteld over de OV-bereikbaarheid van Veenendaal Oost. Ik heb veel voorbereid voor dit debat, maar deze vraag niet. Als je daar een woonwijk bouwt ligt het erg voor de hand dat OV een punt is die wij meenemen richting de nieuwe concessie. Met veel mensen heb je aanbod. Wij hebben afgesproken om in het gebied te kijken hoe wij mensen kunnen stimuleren om van de fiets en het OV gebruik te maken. Wat mij betreft past uw vraag daarbij. Wij moeten hiervoor een balans zoeken in de OV-concessie. Als er nieuwe woonwijken worden gebouwd is dit een logische plek om na te denken over de versterking van het openbaar vervoer.

De VOORZITTER: Wij zijn aangekomen bij de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! In mijn eerste termijn heb ik al gezegd dat snelheid voor ons een belangrijk punt is. In de tweede termijn zal ik daarop ingaan. Wij hebben van de gemeente Veenendaal begrepen dat zij 70 km/u een goede snelheid vindt. Met de toezegging van de gedeputeerde dat de inrichting van de weg goed op 70 km/u kan worden vormgegeven, lijkt het ons voldoende om zeker te weten dat er 70 km/u wordt gereden, in de wetenschap dat sommige mensen te hard rijden, maar dat veel mensen zich wel netjes aan de snelheid houden. Met de snelheid van 70 km/u kunnen wij goed uit de voeten.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Uw argumenten over de handhaafbaarheid begrijp ik niet. U zegt dat 2x2-rijstroken met een scheiding in het midden een inrichting is voor 70 km/u. Als je wilt dat mensen daar 60 km/u rijden, dan is dat niet te handhaven volgens het voorstel. U zegt dat er geen voorbeelden zijn van 2x2-rijstroken met een maximum snelheid van 60 km/u. Neem de Graadt van Roggenweg in Utrecht. Dat zijn 2x2-rijstroken die worden gescheiden door een tram die daar tussendoor rijdt. Op die weg mag je 50 km/u rijden. Als je daar 55 km/u rijdt, dan krijg je een bekeuring, dus je rijdt daar 50 km/u. Waarom kan dat niet op de Rondweg Veenendaal?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Vlot door het debat gaan heeft voordelen, want dan ben je eerder thuis. Het heeft wel een nadeel, want soms moet je eerst iets laten bezinken, maar dan ben je alweer aan de beurt. Ik laat het amendement op mijn bureau liggen. Ik beweer niet dat de gedeputeerde mij overtuigd heeft. Ik geloof werkelijk dat 60 km/u prima zou zijn. Aan de andere kant geloof ik dat het geen zin heeft om het amendement in te dienen, dus laat ik dat achterwege. Ik vind het wel jammer en treurig dat wij in deze tijd waarin wij ontzettend ons best moeten doen om deze provincie leefbaar en gezond te houden, wij blijven uitgaan van de vaststaande grootheden en geen experiment durven uit te voeren. Ik ben heel benieuwd wat er met de motie van D66 en ChristenUnie gaat gebeuren.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een voorstel dat uitging van 80 km/u. Hoe ziet u de verlaging van de snelheid naar 70 km/u?

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat zie ik als een absolute verbetering.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het voorbeeld van mevrouw Lejeune is heel terecht, want op de Graadt van Roggenweg mag je maar 50 km/u rijden. Het verschil is dat dit een gemeentelijke weg is die door de stad heen loopt. Een ander voorbeeld is de Waterlinieweg. Jarenlang werd de snelheid hier niet gehandhaafd, omdat de inrichting niet goed was aangepast op de gewenste snelheid van 70 km/u. Dat is het inmiddels wel, waardoor wij de snelheid kunnen handhaven. Dit is overigens wel een gemeentelijke weg. U moet aan zo'n soort profiel denken, want wij leggen hier vier rijstroken aan op een gebiedsontsluitingsweg. Dat is het punt. De weggebruiker is niet gewend om 60 km/u te rijden op een gebiedsontsluitingsweg. Uiteindelijk hebben wij gezegd dat wij moeten kiezen tussen 50 of 70 km/u. Daarbij heeft 50 km/u een belangrijk nadeel. Daarom kiezen wij voor 70 km/u.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Er liggen woonwijken langs de weg en de geluidsschermen komen bijna in de tuinen van de inwoners. Kunnen wij er geen gemeentelijke weg van maken van 60 km/u met twee rijstroken? Dan is het probleem opgelost.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat er niet over of het een gemeentelijke weg of een provinciale weg is. Het gaat erover of de weggebruiker het een logische snelheid vindt.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Als het een weg binnen de bebouwde kom wordt, dan komt er een bordje Veenendaal te staan. Dan weet de weggebruiker dat hij binnen de bebouwde kom rijdt, dat daarvan geen racebaan gemaakt mag worden en dat dit gehandhaafd kan worden.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarom komt de weg binnen de bebouwde kom met een bordje Veenendaal en daaronder '70'.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde van de beraadslaging van dit agendapunt gekomen. Bij de stemming zullen wij over dit voorstel besluiten.

Statenvoorstel extra provinciale bijdrage aan de NRU.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) is onderdeel van de vitale infrastructuur rond de stad Utrecht. Dit is een stad waar het de automobilisten niet al te gemakkelijk wordt gemaakt. Laat de provincie ervoor zorgen dat men de stad Utrecht per auto met enige vaart kan verlaten.

Deze keer wordt er niet nog meer geld van de provincie gevraagd, maar worden de ambities bijgesteld. Twee van de drie kruisingen kunnen ongelijkvloers worden aangelegd. Dan zijn alle potjes die beschikbaar zijn bij het Rijk, de provincie en de gemeente benut. Een derde kruising wordt te duur. Dat is helder. Wij kunnen prima leven met dit voorstel en zien vooral winst in de opwaardering naar 80 km/u, passend bij deze weg.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Het voorstel over de bijdrage aan de NRU is een nadere uitwerking van een motie van D66 en de VVD en in de Staten breed is gesteund. Het doel van deze motie was om samen met de gemeente Utrecht richting het Rijk op te trekken om meerdere ongelijkvloerse kruisingen in de NRU mogelijk te maken dan de ene kruising die was voorzien. Uiteraard was onze hoop gericht op de financiering van twee extra ongelijkvloerse kruisingen. De kruising bij het Gandhiplein bleek echter te kostbaar als gevolg van een daarvoor aan te leggen aquaduct. Hoewel wij liever zien dat deze laatste kruising geen barrière vormt voor de overgang tussen stad en land, zijn wij er zeer blij mee dat de samenwerking van de gemeente, de provincie en de Tweede Kamer ertoe heeft geleid dat de financiering voor het Henri Dunantplein is gerealiseerd. D66 spreekt de hoop uit dat de fly-over op het Gandhiplein passend geschiet met het oog op het beeld van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Wij vragen de gedeputeerde om hierop te wijzen in het overleg met de gemeente Utrecht. Wij stemmen van harte in met dit voorstel.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA is blij dat er twee ongelijkvloerse kruisingen zijn aangelegd. Dat is goed voor de verbinding tussen de stad en het land waaraan

erg veel behoefte is. Wij hadden graag drie ongelijkvloerse kruisingen gehad. Wij lezen dat deze verbinding goed is voor de luchtkwaliteit. Dat is wel wat waard gezien de woonwijken die aan de NRU liggen.

Wij blijven een vraag houden. Wij merken dat de stad Utrecht de ambitie heeft om te onderzoeken hoe wij de derde ongelijkvloerse kruising gerealiseerd kunnen krijgen. Deelt het college deze ambitie?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij hadden het kunnen weten dat er weer een project duurder uitvalt. De Staten kunnen alleen maar 'ja en amen' zeggen en dat doen wij dan ook. Wat de PVV betreft trekt de provincie de portemonnee voor de verdieping van het derde verkeersplein. De provincie heeft geld genoeg. Reserves zijn er om verantwoord te investeren. Liever in een verdiepte ligging van een kruispunt dan in onmogelijke projecten, zoals windmolens, wielerveestjes en regionale ontwikkelingsmaatschappijtjes. Dit is van een andere orde, maar wij dienen als goed huisvader met onze financiën om te gaan. Je kunt het niet maken om te zeggen dat je geen miljoenen euro's kunt investeren omdat je het geld niet hebt, terwijl je strooit met veel kleinere bedragen.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft een verfrissend betoog gehouden, zoals wij van haar gewend zijn. Heeft u de rekensom gemaakt welke kleinere projecten u wilt opdoeken ter vervanging van de derde ongelijkvloerse kruising?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Je moet niet strooien met kleinere bedragen en vervolgens zeggen dat je geen geld hebt voor het grotere bedrag. Vele kleine bedragen maken een groot bedrag. Wij hebben geld genoeg. Onze reserves zijn groot genoeg om dit zelfstandig te betalen. Helemaal als de stad Utrecht meebetaalt en er nog andere bronnen zijn.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik verwacht dat de PVV daarover een amendement indient.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is een brug te ver. Ik ken de discussies in de commissie, dus ik weet wat de haalbaarheid van een dergelijk amendement is.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Twee verdiepingen is een verbetering op wat het was, maar het is geen oplossing voor de inwoners van Overvecht. Dat vinden wij erg jammer. Om te spreken met de woorden van de PVV: wij gaan akkoord met dit plan, maar niet van harte. Als de Uithoflijn € 100.000.000 boven budget gaat, dan is er nog wel geld te vinden voor een derde verdieping. De SP vindt het heel slecht als twee pleinen verdiept zijn en je er bij de derde overheen moet. Dat is geen oplossing voor de kwaliteit, de leefbaarheid, de luchtkwaliteit en de geluidskwaliteit voor de mensen in Overvecht. Wij stellen voor om te stoppen met de westelijke ontsluiting en een verdiept plein aan te leggen in Utrecht.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks zal dit voorstel steunen. Wij zijn blij dat wij mede dankzij een extra financiële bijdrage van de provincie de tweede ongelijkvloerse kruising voor elkaar hebben gekregen. Voor veel inwoners van Overvecht is dit een veel betere oplossing dan het plan dat twee jaar geleden op tafel lag.

Het heeft nog steeds onze voorkeur om alle drie de kruisingen te verdiepen, maar daarvoor is het echter noodzakelijk dat de gemeente en het Rijk meer bijdragen. Wij begrijpen dat met name het kabinet daarop niet thuis geeft, ondanks de passage hierover in het regeerakkoord. Zelfs de paar miljoen euro voor de tweede kruising moest in het Kamerdebat per amendement worden geregeld. Ik onderstreep hierbij dat GroenLinks bereid is om een deel van de benodigde middelen voor de derde ongelijkvloerse kruising voor de rekening van de provincie te nemen. Wij horen graag van de gedeputeerde of een dergelijk aanbod van de Staten richting het Rijk en de gemeente zal helpen om een derde ongelijkvloerse kruising mogelijk te maken.

De heer VAN KRANENBRUG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Een tijdje geleden was er de Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit. Een van de vragen die toen naar voren kwam, was: waarom zijn

zoveel van dit soort enorme plannen qua ruimtelijk inzicht, plaatjes en illustraties vaak zo slecht onderbouwd? Wij vragen het college dat in de toekomst anders en beter te doen. Maak de plannen visueel en goed inzichtelijk zodat wij goed weten waarover wij spreken. Het integraal werken wordt hierdoor aanmerkelijk bevorderd.

De ChristenUnie zal het voorstel steunen. Een derde ongelijkvloerse kruising zou heel mooi zijn. Daarom ben in benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde op de vraag van de heer Van Essen.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De mensen in Overvecht verdienen het dat hun omgeving leefbaarder wordt en dat de luchtkwaliteit verbetert. Daarom stemde de PvdD in 2017 voor de extra bijdrage van € 9.000.000 voor het realiseren van drie onderdoorgangen voor de vernieuwde NRU. Medio 2018 verscheen echter het Integraal Programma van Eisen, waardoor het concreter is geworden wat de gevolgen zullen zijn van het vernieuwen van de NRU. Daarin komt naar voren dat de voorliggende plannen geen verbetering betekenen voor de mensen die wonen aan of nabij dit traject.

Om te beginnen is het belangrijk om het beestje bij de naam te noemen. Wij zien hier niet zozeer een opwaardering, maar eerder een verbreding van de NRU. Want naast de huidige 2x2-rijbanen zal op vrijwel het gehele traject sprake zijn van op- en afritten. De facto is dat 2x3. Voor deze verbreding moeten maar liefst 1.200 bomen gekapt worden.

Nederland moet van de rechter in 2020 25% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) bracht afgelopen maand het nieuws dat wij dit niet halen en dat emissies zelfs toenemen. Het laatste komt mede omdat het wegverkeer meer emissies veroorzaakt. Het faciliteren van nog meer wegverkeer zou daarom een taboe moeten zijn. De aanzuigende werking van de verbreding van de NRU is groot. Op dit moment rijden er dagelijks zo'n 50.000 motorvoertuigen over de NRU. Uit het verkeersmodel blijkt dat bij een verbreding er maar liefst 92.000 voertuigen per dag over dit traject zullen rijden. Hoe rijmt de gedeputeerde deze bijna-verdubbeling met de uitspraken van de rechter en het PBL?

Mijn fractie begrijpt dat er maatregelen nodig zijn om de luchtkwaliteit in Overvecht te verbeteren. Het voorliggende plan draagt daar op eigen kracht echter niet aan bij, maar is meer het gevolg van autonome ontwikkelingen, zoals waarschijnlijk schonere auto's. Laten wij samen met de gemeente Utrecht onderzoeken welke maatregelen genomen kunnen worden die wel een bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefbaarheid in Noord-Overvecht en die wel een bijdrage leveren aan de klimaatopgave. Ik hoor graag hoe het college daarover denkt. Wij overwegen een motie op dit punt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Er ontglipte mij net een voor de SGP niet heel gebruikelijk uitspraak, namelijk dat Sinterklaas bestaat en hier stond in de persoon van de heer IJssennagger. Hij heeft in zijn bijdrage namelijk een derde ongelijkvloerse kruising uitgedeeld. Wij zullen tegen de extra uitgaven aan de NRU stemmen.

Eerder hebben wij een motie gesteund die als doel had om voldoende geld van het Rijk beschikbaar te krijgen om alle drie de kruispunten ongelijkvloers aan te leggen. Het Rijk stelt echter maar een klein bedrag beschikbaar, waardoor er geen oplossing mogelijk is voor alle drie de kruispunten. Wij zien het niet als onze taak om een bedrag van € 9.000.000 beschikbaar te stellen voor de ongelijkvloerse aanleg voor twee van de drie kruispunten van een gemeentelijke weg met een provinciaal belang. Dit bedrag komt namelijk bovenop de € 33.400.000 die wij al eerder beschikbaar gesteld hebben voor deze weg. Wij moeten keuzes maken in onze bestedingen en wij vinden het niet billijk om € 9.000.000 ter beschikking te stellen voor deze gemeentelijke weg waarbij wij al meer betalen dan de gemeente zelf, terwijl de gemeente een grotere begroting heeft.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Voor twee knooppunten wilt u dit geld niet uitgeven, maar als het er drie waren geweest had u dat wel willen doen. Klopt dat?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dan was het billijk. Wij hebben de € 9.000.000 uitgetrokken als onderhandelingsgeld. Dat onderhandelen is mislukt. Er is maar een

klein bedrag vrijgekomen van het Rijk, waardoor wij niet alles kunnen uitvoeren en het vooral ten laste van de provincie en de gemeente komt om hier maatregelen te treffen. Daarom zeggen wij dat de missie mislukt is en wij het geld op zak moeten houden.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat klinkt als alles of niks. In plaats daarvan zou je kunnen zeggen 'tel je zegeningen'.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! 'En tel ze een voor een', maar dan komen wij niet bij drie. Het zijn twee ongelijkvloerse kruisingen. De insteek van de motie waarvoor wij gestemd hebben was dat wij de € 9.000.000 achter de hand houden en als het niet lukt, dan lukt het niet. Wij hebben gedeputeerde Straat bij een ander dossier horen antwoorden dat de kostenverdeling 50/50 is, maar hierbij betalen wij meer dan de gemeente Utrecht. Dat is een vreemde verhouding voor een gemeentelijke weg.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Hoe gaat u de teleurgestelde inwoners uitleggen die nabij de NRU wonen? Zij zullen heel blij zijn met de toevoeging van een ongelijkvloerse kruising en hebben misschien de hoop dat er een derde komt, net als wij. U zegt dat het jammer is, maar dat er helemaal geen ongelijkvloerse kruising bij komt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is inderdaad jammer. Wij hebben ingezet op drie ongelijkvloerse kruisingen of geen. Het wordt geen ongelijkvloerse kruising, omdat de onderhandeling jammerlijk mislukt is.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dat gaat ten koste van de mensen die daar wonen en daarnaar snakken. Ik snap niet dat u een soort boekhoudkundige afweging maakt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het gaat altijd om de mensen die er wonen. Daarom heeft de provincie beleid voor hoe wij omgaan met de inpassing van wegen. Dit is een gemeentelijke weg. Daaraan financieren wij mee. Dat moet wel binnen de proporties blijven. Het is een provinciale afweging. Wij zitten hier niet voor het gemeentelijk belang, maar voor een provinciaal belang. Als wij het belangrijk vinden dat de gemeentelijke weg voldoende ingepast wordt, dan hebben wij een heel ander gesprek. Ik ken wel meer gemeentelijke wegen die verdiept, verhoogd of ingepakt met groen moeten worden.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De NRU is een van de drukste wegen in onze provincie, afgezien van de snelheden. Dat terzijde. Ik hoor de heer Van den Dikkenberg een opmerking maken over de verdeling van de miljoenen tussen de gemeente, de provincie en het Rijk. Hij zegt dat de gemeente minder bijdraagt dan de provincie. Wij hebben het hier over het extra ongelijkvloerse kruispunt. De bijdrage van de gemeente daaraan is € 19.000.000 en de bijdrage van de provincie is € 9.000.000. Dat is minder dan de helft van wat de gemeente bijdraagt. Door dit voorstel niet te steunen maakt u de balans tussen de bijdragen aan het geheel toch alleen maar schever?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De balans maken wij niet schever. Als wij het voorstel niet steunen, dan houden wij € 9.000.000 in onze zak die wij kunnen investeren in fietstunnels te bevordering van de verkeersveiligheid. Voor de verdiepingen zijn er geen zaken die van provinciaal belang zijn waarop wij veel winnen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat het niet van provinciaal belang is, maar als u de provinciale bijdrage aan de tweede ongelijkvloerse kruisingen schrapt zal de gemeente de € 19.000.000 eveneens op zak houden. Uiteindelijk bent u dan een dief van uw eigen portemonnee.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij steel ik niks uit onze portemonnee, maar bewaak ik de provinciale doelen die wij hebben bij provinciale wegen en de middelen die wij investeren in gemeentelijke wegen. Wij zeggen dat dit de proporties overschrijdt.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat de heer Van den Dikkenberg de zwarte piet graag bij het Rijk neerlegt, maar eigenlijk bent u een slechte onderhandelaar. U onderhandelt en accepteert alleen het resultaat als u volledig uw zin krijgt. Wij krijgen voor de helft onze zin en dan hoeft het van u helemaal niet meer.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Kregen wij maar voor de helft onze zin. Wij hebben maar een kruimeltje gekregen in de vorm van € 5.000.000 die via een amendement geregeld moest worden. Uit de onderhandelingen hebben wij helemaal niks gekregen.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zou blij zijn met datgene dat wij kunnen krijgen, met name voor de omwonenden van de NRU.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer dat de heer IJssennagger blij is met de bijdrage van het Rijk.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Om te beginnen heb ik een korte vraag aan de gedeputeerde. Het Robert Kochplein en het Henri Dunantplein worden verdiept aangelegd, maar wat gebeurt er met het kruispunt Albert Schweitzerdreef/Moldaudreef? Je komt met vaart uit de ondertunneling en staat gelijk stil voor het verkeerslicht. Wordt het kruispunt verdiept meegenomen of moet je direct weer stoppen?

50Plus is blij met de infrastructurele voorzieningen; alle beetjes helpen. 50Plus wenst ook een flinke reductie van het geluid en fijnstof voor de hele NRU, waaronder de Zuilense Ring. Met twee onderdoorgangen gaat er veel geld naar het Utrechtse gedeelte van de NRU en de omwonenden van de Zuilense Ring worden met een fooi afgescheept. De rapporten schetsen een beeld dat het bij de Zuilense Ring meevalt. De beleving is echter anders. 50Plus kijkt uit naar de trajectcontrole op de Zuilense Ring en vraagt wederom: weet u al wanneer deze gerealiseerd wordt en daarmee de te verwachten afnemende snelheden op de NRU?

50Plus ziet de verbinding tussen de A27 en de A2 als een hele weg. Als er een oplossing komt voor de verkeerslichten tussendoor, dan is het de verwachting dat het verkeer zal toenemen. Wordt het dan een racebaan naar de A2 of naar de A27? Bij de NRU is immers geen trajectcontrole. In het kader van de veiligheid op de Zuilense Ring met alle in- en uitstromen vanuit Maarssen en Maarssenbroek is dat onacceptabel. 50Plus wenst dat de trajectcontrole doorgetrokken wordt tot aan de A27 op 80 km/u en stelt voor om ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving te kijken welke maatregelen verder op dat traject ingezet kunnen worden, zoals stil asfalt. Is de gedeputeerde bereid om samen met de stad Utrecht voor de NRU in het geheel tussen de A27 en de A2 bij het ministerie een trajectcontrole van 80 km/u aan te vragen? De tijden zijn veranderd en dit is hard nodig, onder andere in het kader van de klimaattransmissie.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan gedeputeerde Straat voor de beantwoording van de eerste termijn.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begin met een positieve noot, al realiseer ik mij goed dat wij niet alles bereikt hebben wat wij graag wilden. Dankzij de gezamenlijke inspanning van velen van u hebben wij het uiteindelijk wel voor elkaar gekregen om bij amendement € 5.000.000 uit de Tweede Kamer te krijgen. Dat lukte niet bij de minister. Daarvoor is hard gewerkt, maar die missie is helaas niet geslaagd. Het heeft er wel toe geleid dat er voldoende financiën zijn gekomen om u een besluit voor te leggen over de verdieping van de tweede kruising op het Henri Dunantplein.

De ambitie was om drie ongelijkvloerse kruisingen te realiseren. Dat hadden wij graag gewild, maar het voorliggende voorstel komt uit het realiteitsbesef dat de financiering voor de derde kruising er op dit moment niet is. Dat zouden wij kunnen oplossen. GroenLinks vroeg of dat nog mogelijk is. Wij

moeten eerlijk zijn dat dit in Den Haag erg ingewikkeld wordt. Dit is wellicht onmogelijk, gezien de moeite die wij moesten doen om de laatste paar miljoen binnen te krijgen voor deze kruising. De gemeente en de provincie moeten het dan met elkaar oplossen. GS heeft de inschatting gemaakt dat de investering van € 55.000.000 voor de laatste kruising erg fors is. Op dit moment is er geen aanleiding om te veronderstellen dat er dekking is in de richting van de € 55.000.000. Het is wel een afweging of wij bereid zijn om de financiering te doen van dit zuivere inpassingsvraagstuk, want het zal niet iets extra opleveren voor de doorstroming. Hebben wij daarvoor dit enorme bedrag over in relatie tot veel andere ambities en discussies? Dat is de reden waarom wij dit voorstel voorleggen in samenwerking met de gemeente Utrecht om te kijken of wij deze twee ongelijkvloerse kruisingen kunnen realiseren.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! U legt de vraag bij ons neer, maar ik neem aan dat u het antwoord niet exact paraat heeft. Kunt u bij benadering inschatten wat de meerkosten zijn als wij over tien jaar besluiten om de derde kruising alsnog onder de grond te krijgen ten opzichte van wanneer dit gelijk bij de aanleg wordt gedaan?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen idee wat dat meer gaat kosten, maar ik raad u dat ten zeerste af. Als u de derde kruising wilt verdiepen, dan moet u dat op dit moment besluiten. Dan hebben wij namelijk een viaduct aangelegd die afgebroken moet worden en er moet een tunnel en een aquaduct gegraven worden. De meerkosten van dat vraagstuk is € 55.000.000 extra bovenop alle budgetten die er al zijn. Ik gaan niet gissen, maar het wordt vele malen duurder. Binnen de budgettaire kaders van € 9.000.000 die u ons heeft meegegeven om te onderhandelen over drie kruisingen, hebben wij voldoende resultaat gehaald om dit voorstel voor te leggen. Als u een extra ongelijkvloerse kruising wilt, dan gaat dat veel geld kosten.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De rijksbijdrage van de Rijnbrug is afgehaakt. Dat verlies nemen wij wel. Waarom wordt dat verlies hierbij niet genomen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U vergelijkt appels met peren. De Rijnbrug is een doorstromingsvraagstuk en gaat over de verbreding van een weg en het oplossen van een knelpunt. Deze € 55.000.000 is geen doorstromingsvraagstuk meer, maar gaat over een inpassing. Daarvoor is veel te zeggen, want het levert veel kwaliteit op. De doorstroming wordt er echter niet slechter of beter van.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Waar moet je het zwaartepunt leggen tussen het doorstromen van auto's en de gezondheid van mensen? Bij de SP slaat dit door naar de gezondheid van mensen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Poppe doet alsof dat de tegenstelling is waarop wij hebben gekozen. Wij hebben het over de vraag of wij € 55.000.000 extra uit de begroting halen om deze kruising onder de grond aan te leggen. Dit bedrag komt uit mobiliteitsgelden die op dit moment eveneens aan andere projecten besteed moeten en kunnen worden naar de overtuiging van GS. Dat is de afweging die wij moeten maken. Wij moeten niet doen alsof het geld op de plank ligt, want het gaat altijd ten koste van iets anders. Ik snap uw punt wel en ik had een amendement verwacht. Ons voorstel is om de € 9.000.000 op deze manier te besteden.

De PvdD sprak over de groei van het aantal motorvoertuigen per dag. Dat is een terechte constatering. Hierbij spelen twee belangrijke dingen naast de autonome groei. Het eerste is dat wij dit samen met het Rijk doen om de heel ring van Utrecht beter te laten doorstromen. Dat betekent dat je een verschuiving krijgt in autoroutes. Ten tweede weten wij dat veel verkeer vanaf de NRU door de stad gaat, omdat de NRU niet goed doorstroomt. Dat is een belangrijke reden van de gemeente Utrecht om mee te investeren in deze aanpassing, zodat de NRU zodanig doorstroomt dat je het verkeer hier naartoe leidt. Dat is een van de redenen waarom het verkeer toeneemt. Ik ben het met u eens dat het een keuze is, maar die keuze is al een tijd geleden gemaakt. Op dit moment gaat het alleen over de vraag of u bereid bent het laatste deel geld aan de onderdoorgang uit te geven of niet.

De kruising waarnaar 50Plus verwijst wordt een halve kruising. Het kan niet zo zijn dat je verkeerslichten tegenkomt als je de onderdoorgang uitkomt. Alleen aan de zuidelijke kant kun je erin en eruit. Vanuit de stad Utrecht kun je dan niet meer linksaf richting Maarssen. Die kruising wordt dus gehalveerd om de doorstroming niet dwars te zitten.

Daarnaast had u een vraag over de trajectcontrole. Ik snap uw vraag, maar daarover komt nog een motie. Wanneer de trajectcontrole komt is afhankelijk van het debat dat u gaat voeren naar aanleiding van de motie die voor de Zuilense Ring is voorbereid. Op de NRU is het niet voorzien dat er een trajectcontrole komt. Dat komt doordat een weg wordt ingericht op de maximale snelheid. Het Openbaar Ministerie gaat over de trajectcontroles. Het zal alleen kijken of een trajectcontrole noodzakelijk is als de snelheid gehandhaafd moet worden.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! U bedoelt dat de weggebruiker aan de inrichting moet kunnen zien op welk regiem je rijdt. U weet dat er grijze wegen zijn. Dat zijn wegen die net te smal of te breed zijn voor de snelheid, maar waar toch een bepaalde snelheid wordt gehanteerd. Op de Oostkanaaldijk werd bijvoorbeeld een snelheid van 60 km/u gehanteerd, maar is naar 80 km/u gegaan in het kader van de veiligheid. Deze mogelijkheden zijn er ook op andere wegen als deze niet helemaal voldoen aan de maten. Dan heb je de vrijheid om daaraan een bepaald regiem toe te voegen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De gemeente gaat de NRU opknappen en de provincie levert daaraan een financiële bijdrage vanwege het provinciale belang. De gemeente zal deze weg inrichten naar de maatstaven om hem op 80 km/u te krijgen met de ongelijkvloerse kruisingen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De Zuilense Ring is een provinciale weg. Waarom kan de maximale snelheid daar geen 80 km/u worden? Er wordt al bijna meer dan twee jaar gezegd dat wij wachten op de trajectcontrole en u zegt dat het afhankelijk is van de motie. Stel dat deze motie er niet was geweest, wanneer zou de trajectcontrole dan ingericht worden?

De heer STRAAT (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De trajectcontrole wordt aan het eind van het jaar ingericht, maar dat is wel afhankelijk van de motie. Ik stel voor dat wij hierover spreken wanneer deze motie wordt ingediend.

De NRU wordt ingericht op 80 km/u. Daarvoor is geen trajectcontrole voorzien, maar vooral inrichting. Het is aan de gemeente om een eventuele trajectcontrole of een andere vorm van handhaving aan te vragen of toe te passen. Het Openbaar Ministerie zal beoordelen of het nuttig is om op die weg een trajectcontrole in te voeren. Als je het goed doet is de weg zodanig ingericht dat je geen trajectcontrole nodig hebt, omdat men dan 80 km/u rijdt. Dan is het doel bereikt en is het veel goedkoper. Dat zal de lijn zijn bij de NRU.

De VOORZITTER: Wij gaan over naar de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat wij de NRU opknappen en dat er niks verandert. Het is wel een provinciaal belang. Even later zegt u dat er een aanzuigende werking is en de NRU niet goed doorstroomt. Dus verandert er wel iets. Het lijkt ons zeer onwenselijk als er twee onderdoorgangen zijn en je dan een viaduct over moet. Het lijkt ons heel zinnig om te beginnen met de twee verdiepte pleinen en ondertussen te blijven proberen om ergens anders geld vandaan te halen voor om het derde plein te verdiepen. Bovendien lijkt het ons heel wenselijk om het hele traject van de NRU plus de Zuilense Ring 80 km/u te maken in het belang van de doorstroming.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Gezien de beantwoording in de eerste termijn gebruik ik de tweede termijn om een motie in te dienen.

Motie M10 (PvdD): NRU

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter behandeling van het statenvoorstel extra provinciale bijdrage aan de NRU;

constaterende dat:

maatregelen nodig zijn om de leefbaarheid en luchtkwaliteit rondom het traject van de NRU te verbeteren;

overwegende dat

- *in de voorliggende plannen 1200 bomen worden gekapt die kwalitatief en kwantitatief niet kunnen worden teruggebracht in dit plangebied, en dat voor 400 bomen ook elders geen locatie is gevonden;*
- *de 250 miljoen euro die de gemeente Utrecht, provincie Utrecht en het Rijk willen bijdragen op geen enkele wijze een doelmatige investering betreft om de luchtkwaliteit te verbeteren en de geluidsbelasting te verlagen;*
- *het aantal motorvoertuigen op de NRU na de voorgenomen verbreding bijna zal verdubbelen, wat tevens negatieve gevolgen heeft voor de mensen woonachtig nabij de Zuilense Ring;*
- *inmiddels rekening wordt gehouden met één onderdoorgang bij de NRU waardoor omwonenden flyers voor hun deur krijgen,*

spreken als hun mening uit dat:

- *een verbetering van de leefbaarheid betekent dat de toegezegde investeringen van meer dan 250 miljoen euro moeten leiden tot meer groen, een betere luchtkwaliteit, een lagere geluidsbelasting en niet nóg meer wegverkeer;*
- *het tegenovergestelde de realiteit zal zijn;*
- *de voorliggende plannen daarom geenszins recht doen aan de belangen van de mensen woonachtig aan of nabij de NRU;*

verzoeken het college van GS:

- *samen met de gemeente Utrecht tot een nieuw plan te komen om de leefbaarheid rondom het traject van de NRU te verbeteren, dat tevens bijdraagt aan de klimaatopgave;*
- *de reeds toegezegde bijdrage enkel uit te keren aan een dergelijk plan, zoals vermeld in de eerste bullet.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus sluit zich aan bij de laatste woorden van de SP.

De VOORZITTER: Als de gedeputeerde geen reactie meer geeft, dan hebben wij het voorstel in twee termijnen besproken en zullen wij daarover later besluitvorming plegen, inclusief de motie.

Statenvoorstel Samenwerkingsprogramma Landbouw.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Na al deze mobiliteitsprojecten gaan wij over naar de landbouw; een belangrijke economische pijler in onze provincie. Er zijn niet zoveel landbouwers werkzaam in Utrecht, maar zij bewerken wel een behoorlijke oppervlakte. De VVD is in hoofdlijnen tevreden met de uitwerking van de samenwerkingsagenda in brede zin. De Landbouwvisie was eerst wat zoeken, maar het is heel concreet geworden met deze samenwerkingsagenda. Het is wel jammer dat de samenwerkingsagenda in deze fase niet uitgebreid is besproken met de sector en andere belanghebbenden. De gedeputeerde heeft beloofd om bij de verdere uitwerking daaraan volle aandacht te schenken. In dit huis kunnen wij veel bepalen, maar de landbouwsector moet dit zelf willen en doen. Dat gevoel heeft de VVD-fractie nadrukkelijk.

Wij missen wel wat dingen in de samenwerkingsagenda. Als je naar de verbinding kijkt tussen het platteland en de stad, dan gaat het vooral over het verkeer van het platteland naar de stad, zoals het aanbieden van goederen in de winkels. Wij zouden graag willen dat de mensen uit de stad eens naar de boerderij komen. De agrarische sector staat daar enorm voor open. Er zijn leuke initiatieven. Maak er gebruik van. Kom vanuit de stad naar de landbouw toe, want dan zie je hoe je voedsel geproduceerd wordt. Dat is heel waardevol.

Wij missen de uitwerking van een LTO-pilot rondom methaanreductie. Dat is in het veenweidegebied erg belangrijk. Onlangs hebben wij gesproken over de visie voor het veenweidegebied. De methaanreductie biedt daar kansen. Wacht daar niet mee tot allerlei andere akkoorden gesloten zijn of tot daarover besloten is. De LTO heeft daarvoor een pilot beschikbaar en ga aan de slag met de methaanreductie. Dat kan alvast helpen om bepaalde doelstellingen in het veenweidegebied te bereiken. Wij vinden het heel goed dat men in verder overleg met de sector tot de uitwerking van plannen komt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben de heer Germs met al zijn kennis uit Renswoude nog in ons midden. Daarom maak ik graag van de gelegenheid gebruik om hem te vragen hoe hij het precies voor zich ziet om de verbinding tussen de stad en het platteland te versterken. U zegt dat de mensen uit de stad naar het platteland moeten komen, want dat vinden de boeren fijn. Hoe krijgen wij dat voor elkaar?

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er zijn al veel initiatieven, zoals Boer Bewust en Boer in de kijker. De initiatieven zijn er, dus maak er gebruik van om naar de agrarische sector toe te komen. Zij staat er klaar voor. Iedere boer is trots op zijn of haar bedrijf en wil dat graag delen met de burgers.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is heel prachtig wat de heer Germs naar voren brengt, maar het probleem is dat mensen die voor het huishouden en het gezin zorgen zo druk zijn dat een uitstapje naar de boer er bijna niet van komt. Zou het niet beter zijn dat wij de boeren activeren om naar de mensen toe te komen? Dat is veel effectiever. Veel huishoudens laten hun boodschappen al thuis bezorgen en nemen geen tijd om naar de boerderij te gaan.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Broere is te pessimistisch. De agrariërs willen graag dat de mensen komen. Het proces kun je alleen zien op het bedrijf waar het werk wordt verricht en waar de spullen geproduceerd worden. Als de boer komt met melk, dan ziet de burger de koe niet. De boer kan de koe moeilijk meenemen naar bepaalde sessies.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Germs heeft eigenlijk al gezegd wat ik wilde zeggen. Mevrouw Broere zegt dat de boer naar de burger moet, maar hij kan zijn bedrijf niet meenemen naar de burger. Daarom moet het andersom gebeuren. Daarnaast is de boerin erg druk in het huishouden.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Leeuwen is het kennelijk eens met mijn uitleg en dat doet mij genoegen.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik vervang vandaag de heer Kraaijeveld, de woordvoerder voor dit onderwerp. Het tijdperk van de intensieve landbouw loopt op zijn eind. De sector moet toe naar een nieuwe manier van boeren met meer respect en ruimte voor de natuur, het milieu en de gezondheid en met rekenschap voor onze bodem en watersystemen. Dat besef groeit bij de politiek, bij de sector en bij de consument. Het moet anders.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De heer Overkleef zegt dat de intensieve landbouw op zijn eind loopt. Waarop baseert u dat?

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Als u verder luistert naar mijn betoog, dan zal ik terugkomen op het argument waarop ik die uitspraak baseer.

Vanwege dat besef dat het anders moet, kan het veranderen. Zuivelcoöperaties belonen duurzaam gedrag van aangesloten boeren. De consument is steeds meer bereid om wat meer te betalen voor een duurzaam product, waardoor de prikkel om zoveel mogelijk te produceren vermindert en een nieuw economisch perspectief ontstaat voor duurzaam en behoedzaam boeren. De politiek die door lijkt te hebben dat het maatschappelijk klimaat verandert, toont steeds meer het lef om flinke maatregelen te treffen. Dat juichen wij van harte toe.

Wat ons betreft geeft de samenwerkingsagenda een uitstekend invulling aan de ambities die groot zijn in onze provincie. Dankzij deze samenwerkingsagenda zien wij de toekomst van de agrarische sector in onze provincie rooskleurig in en zien wij een nieuw perspectief voor onze omgeving, ons landschap en ons milieu.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Heeft u het idee dat de boeren genoeg ruimte en steun krijgen om zich te ontwikkelen van intensieve veeteelt naar kleinschalige veeteelt?

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Gebaseerd op deze samenwerkingsagenda lijkt het daar wel op. Het blijkt dat dit in ieder geval de bedoeling is van de provincie. Door de sector wordt steeds meer gekeken naar manieren om het duurzaam te doen. De LTO werkt samen met de provincie en andere partijen voor een programma om natuurinclusief te boeren en zuivelcoöperaties belonen duurzaam gedrag. Er wordt dus zeker gekeken naar nieuwe manieren om duurzaam en economisch rendabel te boeren.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Daartoe zijn er allerlei pogingen, maar ziet u in de realiteit dat dit effect heeft bij de boeren en dat zij door kunnen gaan met boeren? Of zijn er op dit moment veel boeren die stoppen, omdat zij niet kunnen voldoen aan de nieuwe regels?

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Het is evident dat veel boeren stoppen. Of dat alleen komt doordat zij het niet meer zien zitten weet ik niet. Misschien deels. Misschien stoppen zij, omdat zij het tijd vinden voor iets anders of omdat zij geen opvolging hebben. Er kunnen allerlei factoren meespelen waardoor de boeren besluiten te stoppen met boeren. Is het al zover dat alle boeren natuurinclusief kunnen boeren? Nee, maar het samenwerkingsprogramma is ervoor bedoeld om te zorgen dat over tien jaar 50% van de boeren dat wel doet. Op dit moment krijgen de boeren alle ondersteuning die zij nodig hebben om het voor elkaar te krijgen.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik kom terug op de intensieve landbouw. Bent u zich ervan bewust dat elke stal die hier weggaat elders opgebouwd wordt waar dieren het minder goed hebben dan bij ons?

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Kan de heer Van Leeuwen preciseren wat elders is?

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! U wilt de intensieve landbouw uit Nederland weg hebben.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat klinkt wat negatief. Ik zei dat de intensieve landbouw zijn beste tijd gehad heeft. Als het elders alsnog intensief kan, dan is dat vermoedelijk niet in Nederland. Denkt de heer Van Leeuwen daar anders over?

De VOORZITTER: Ik wil geen tweespraak uitlokken. De heer Van Leeuwen mag een laatste opmerking maken op dit punt.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Meestal wordt het verplaatst naar Oost-Europa waar de dieren het beduidend slechter hebben dan hier. Daarom moet je ook inzetten op de intensieve agrarische sector.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten doen wat hier het beste is. Wij moeten niet speculeren over wat elders gebeurt en daarop ons eigen beleid aanpassen. Ik weet niet of dat de juiste weg is.

Ik zal kort stilstaan bij een aantal punten. Ten eerste bij de ambitie die wordt uitgesproken over natuurinclusief boeren. Wij lezen dat 50% van de boeren in 2030 natuurinclusief moet zijn. Ga er maar aan staan. Een ambitie is een papieren tijger als het niet heel concreet wordt gemaakt wat natuurinclusief inhoudt en het voor de boer niet duidelijk is wat er nodig is om dit predicaat te verdienen. Zou de gedeputeerde hierover wat meer kunnen zeggen?

Dan de programmatische aanpak stikstof. In de agenda wordt gezegd dat de toekomstige ontwikkelruimte op een duurzame manier ingepast moet worden. Dat is een goede zaak, maar het lijkt ons van belang het een en ander te verankeren. Vandaar dat wij een motie in deze richting van GroenLinks vandaag mede zullen indienen.

In de samenwerkingsagenda missen wij een gebiedsgerichte aanpak. Klimaatneutrale landbouw is overal van belang, maar op sommige plekken is het urgenter dan op andere plekken. Bovendien past een gebiedsgerichte aanpak uitstekend bij de richtlijnen van de Omgevingswet en de komende omgevingsvisie. Op welke manier gaan wij deze aanpak terugzien, naast wat er gezegd wordt over de bodemdalingsproblematiek in het westen van de provincie?

De samenwerkingsagenda biedt een perspectief voor onze natuur, voor ons milieu en voor onze boeren. Beide doelen zijn onlosmakelijk verbonden. De sector zit vol innovatiekracht en ideeën. De volgende generatie boeren staat te trappelen om een bedrijf op te zetten of dat van hun ouders of voorouders voort te zetten op een nieuwe duurzame manier en met behoud van het goede. Het is goed dat de gedeputeerde die handschoenen samen met hen wil oppakken. Zo werken wij toe naar een provincie waarin de boeren de hoeders van het landschap kunnen zijn.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Bij de discussie over de Landbouwvisie vorig jaar is door meer partijen gezegd dat de visie wat vaag is en dat daarin verandering moest komen bij de samenwerkingsagenda. In de voorliggende samenwerkingsagenda staan een aantal concrete plannen. Wat het CDA betreft kan de provincie hiermee de komende jaren voortvarend aan de slag.

De opmerkingen die wij nog hebben gaan vooral over de gedeelten die betrekking hebben op de circulaire of de natuurinclusieve en klimaatneutrale landbouw. Wij staan daar achter en juichen het toe, maar wij vragen er wel aandacht voor dat wij moeten voorkomen dat boeren meerdere vormen van bedrijfsvoering nodig hebben om aan alle wensen te voldoen. Het is goed als de provincie op termijn komt tot een geïntegreerd beleid op het vlak van klimaatvriendelijk en natuurvriendelijk boeren. Er moet een geïntegreerd pakket aan maatregelen en afspraken komen om verwarring te voorkomen en het haalbaar te maken voor de boeren. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe zij hier tegenaan kijkt.

In het stuk wordt gezegd dat in 2030 ten minste de helft van de Utrechtse boeren natuurinclusief moet werken. Het is niet helder gedefinieerd wat dat precies inhoudt. Wat is de maatstaf waarlangs wij bepalen hoeveel procent van de boeren natuurinclusief is?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de heer Westerlaken iets zeggen over natuurinclusief en klimaatneutraal en alle opgaven die wij neerleggen bij agrarische ondernemers. Is dat geen valse tegenstelling die wij creëren? Is het niet mogelijk dat je zowel natuurinclusief als klimaatvriendelijk boert? U zegt het naast elkaar alsof het losstaande dingen zijn die elkaar misschien zelfs tegenwerken. Dat hoeft in de praktijk toch niet zo te zijn?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dan hebt u mij niet goed gehoord. Ik vraag om de integrale benaderingen om het niet naast elkaar te zetten. Wij zien dat het op onderdelen nog naast elkaar staat en wij zeggen juist dat dit bij elkaar gebracht moet worden, omdat het een eenheid is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Op welk punt wringt het dan? Ik heb erover nagedacht op welke manier dit elkaar in de weg loopt, maar dat kon ik niet vinden.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij zeggen niet dat het elkaar in de weg loopt, maar dat wij moeten voorkomen dat je niet onder verschillende namen verschillende dingen gaat vragen die bij elkaar horen. Zorg dat het geïntegreerd is en dat het een eenheid is, zodat het voor boeren als een pakket uit te voeren is.

Ik had het net over de 50% van de boeren die in 2030 natuurinclusief moet boeren. In het stuk staat dat natuurinclusief het streven is naar een zorgvuldig gebruik van natuurlijke hulpbronnen en een verantwoord gebruik van natuur en natuurlijke processen. Dat staat goed op papier en klinkt geweldig, maar het moet concreter gemaakt worden. Dit is nog wat vaag. Kunt u gebruik maken van de definitie die in Groningen gehanteerd is en de uitkomsten van een pilot die daar loopt?

Voor onze wens voor een klimaatneutrale landbouw spreken wij hierbij graag opnieuw uit dat bij het plaatsen van zonnepanelen allereerst gekeken moet worden naar de beschikbare daken voordat wij overgaan tot grootschalige zonnevelden. De term 'klimaatneutrale landbouw' mag geen excuus worden voor de grootschalige horizonvervuiling in het boerenlandschap.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat vindt u van de salderingsregeling die in de toekomst waarschijnlijk aangepast wordt? Dat is een reden waardoor veel mensen geen zonnepanelen op hun dak plaatsen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat kan een van de redenen zijn, maar de provincie gaat niet over de salderingsregeling. Dat is een maatregel die in Den Haag wordt vastgesteld.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wat vindt u van de salderingsregeling?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik vind de salderingsmaatregel jammer.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! U houdt een pleidooi voor zonnepanelen op daken in tegenstelling tot op de grond. Wij overwegen daarvoor een motie. Kunt u die motie steunen?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat weet ik niet, want ik ken uw motie nog niet.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij kunnen deze motie samen opstellen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik zie graag uw voorstellen tegemoet.

De VOORZITTER: U hebt een goede manier van debatteren, want het wordt gelijk en gesprek. Ik begriep dat wij nog niets tegemoetzien.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! In het stuk wordt gesproken over een gedragscode natuur. Wij juichen dit idee toe, maar wij horen graag van de gedeputeerde welke rol de provincie voor zichzelf ziet om te komen tot deze gedragscode. Is de oproep tot de gedragscode vrijblijvend of moeten wij hier druk achter zetten?

Ik heb begrepen dat het ministerie van LNV veel waardering heeft voor de Utrechtse landbouwvisie en vooral voor de wijze waarop de samenwerkingsagenda is aangepakt. Wellicht kan dit als voorbeeld dienen voor andere grote vraagstukken die ons nog te wachten staan. Wij moeten niet op de verschillen focussen, maar belangen bij elkaar brengen.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Bij de behandeling van de landbouwvisie in september vorig jaar was de PvdA lovend over de ambities en de geformuleerde doelen. Wij waren heel kritisch over de weg daar naartoe. Deze vonden wij vaag en wij hadden niet het gevoel dat dit op de korte termijn iets concreets zou opleveren. Het was erg op de lange termijn geformuleerd. Die visie is concreter uitgewerkt in de voorliggende samenwerkingsagenda. In de commissie RGW hebben wij daarover uitvoerig gesproken en daar heb ik mijn waardering voor dit stuk al uitgesproken. Ik herhaal die waardering graag.

In deze samenwerkingsagenda zijn de ambities voor 2050 veel concreter vertaald met doelen voor 2023 en 2030. Daarmee kunnen wij goed aan de slag. De agenda zal de komende periode ongetwijfeld nog aangepast en aangescherpt worden. De moties die vandaag ingediend worden zullen daarbij helpen. Wat ons betreft is het een prima agenda om voortvarend mee te starten. Wij hebben waardering voor het voorstel. Dit krijgt onze steun.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! De samenwerkingsagenda beslaat 70 pagina's. Dat is teveel om op dit moment diep op in te gaan, maar daar kunnen wellicht nog wat pagina's bij. In de agenda staat: "Agrariërs moeten bijdragen aan het klimaat." Aan welk klimaat? Het klimaat in Nederland? Dan stel ik voor dat wij een dak boven Nederland bouwen en alleen schone lucht doorlaten. Of wordt hiermee het mondiale klimaat bedoeld? Kan de gedeputeerde aangeven hoeveel van de 0,0003% invloed die Nederland op het mondiale klimaat kan hebben door de agrariërs geleverd kan worden?

Acht jaar geleden streed PVV tegen duurzaam. Alles wat zichzelf niet financiert is niet duurzaam. Inmiddels worden wij doodgegooid met de begrippen circulair, inclusief en natuurinclusief. Kunnen wij een keer met beide benen op de grond gaan staan?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Acht jaar geleden zei de PVV inderdaad 'duurzaam is dat wat zichzelf financiert'. In die acht jaar zijn wij beter gaan luisteren naar de PVV. Vandaar dat het concept van de circulaire landbouw is ontstaan, waarmee wij de verantwoordelijkheid nemen voor wat wij lenen van de toekomst. Het is niet duurzaam als wij interen op de reserves die wij moeten doorgeven aan de nieuwe generaties. Zou u tegen die achtergrond niet wat meer waardering kunnen opbrengen voor circulaire landbouw als concept waarbij wij duurzaamheid verdisconteren in boter bij de vis?

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat u beter naar ons geluisterd heeft de afgelopen jaren. Circulaire landbouw brengt zoveel met zich mee waarmee het de boeren zoveel moeilijker wordt gemaakt. Uiteindelijk zijn wij onze boeren daarmee aan het wegjagen.

Een 'open mind' en een luisterend oor voor bronnen die met een ander perspectief kijken naar het klimaat en de zogenaamde opwarming van de aarde, is niet aan de orde. Zo is bijvoorbeeld overbevolking bijna onbespreekbaar. Overbevolking betekent dat wij ongelooflijk veel voedsel, woningen, kleding et cetera moeten produceren. Wat dacht u van de CO₂-uitstoot die daardoor geproduceerd wordt? Daarover praten kan echter niet. In het rapport staat dat het beleid op ammoniak in Nederland niet effectief is, ondanks alle kostbare maatregelen. Dit rapport is te downloaden. Ga er eens naar kijken.

Ik heb een groot raadsel: de Belgische melkkoe vervuult minder dan de Nederlandse melkkoe. De Belgische koe produceert een stuk minder fosfaat dan de Nederlandse koe. Dit is van belang voor bedrijven die te weinig fosfaatrechten hebben. Annie Schreijer-Pierik is hiermee bezig in de EU. CDA, ga eens bij haar langs. Dit zijn onderwerpen die van belang zijn voor onze agrariërs.

Een andere zin die opvalt in de agenda is: "Behoud van de vitaliteit landelijk gebied door het behoud van ontwikkelperspectief voor overgebleven agrariërs." Dat is het probleem. Er blijven te weinig jonge boeren over die brood zien in hun eigen bedrijf. Het accent zou moeten liggen op het aantrekkelijk en makkelijk maken om boer te worden en te blijven.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Broere zegt dat het interessant moet worden voor boeren om door te gaan. Heeft u daarvoor voorstellen of ideeën wat wij kunnen doen om het voor de boeren interessant te maken?

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! In eerste instantie moeten wij goed nadenken over de regelgeving en alles wat de boeren niet mogen. Wij moeten stimuleren dat het makkelijk wordt, zonder dat mensen bang zijn voor schulden en wat zij allemaal moeten doen om boer te blijven. Vroeger logeerde ik vaak op het platteland en ging ik met mijn neef met een emmer in de hand bij de boer melk halen. Dat was fantastisch. Wat op dit moment allemaal niet mag, is onbeschrijfelijk.

Dan de discussie over de gebiedscoöperatie O-gen. Wij spreken hier vandaag nog over, maar het moet mij van het hart dat O-gen in de samenwerkingsovereenkomst 28 keer wordt genoemd. Je zou haast denken dat O-gen onmisbaar is.

Na dit alles raad ik allen aan het boek 'De dag der dagen' van Ira Levin te lezen. Daarin wordt alles door de overheid geregeld. Het regent daar nooit, want er zit een soort dak boven de gemeenschap. Verder zal ik het niet verklappen, maar uiteindelijk gaat het regenen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! De samenwerkingsagenda ziet toe op het realiseren van een duurzame landbouw die onder meer bijdraagt aan meer biodiversiteit, minder belasting van bodem en water, een klimaatneutrale provincie en een circulaire maatschappij. Dit is een grote uitspraak en dat vind ik heel goed. Hiervoor is de landbouw in transitie. Ik heb een hekel aan het woord transitie. Als wij de dijk moeten verhogen voor de waterveiligheid of er moeten wegen aangelegd worden voor een betere doorstroming, dan wordt dat uitgevoerd zonder dat er sprake is van een transitie. Met de landbouw is het anders.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! U noemt allerlei moeilijke termen en u heeft moeite met de term transitie, maar een sector die wil overleven moet veranderen. Dat is wat transitie betekent. Ziet u niet dat de landbouwsector moet veranderen?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat zie ik wel. In mijn verdere betoog zal ik uitleggen wat ik zie als verschil tussen transitie en hoe andere verantwoordelijkheden van de provincie worden aangepakt.

De VOORZITTER: Mevrouw Noordenbos heeft gezegd dat zij nog naar haar antwoord op uw vraag toewerkt. Kunt u daarop wachten?

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer hetzelfde.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bij de landbouw gaat het over de transitie. Hier ligt geen uitvoeringsagenda, maar een samenwerkingsagenda. De provincie kijkt eerst wat de boeren, de consumenten, de grote bedrijven in de veevoeder- en voedselindustrie doen, de Rabobank, universiteiten en andere overheden doen. Pas dan besluit de provincie waarmee zij gaat samenwerken en wat er nog bij moet komen. Dat is transitie: het veranderen moet van alle kanten komen.

Het is goed om alle initiatieven eens onder elkaar te zetten. Ik word blij van de coöperaties van boeren, kortketenacties, het betrekken van kinderboerderijen bij regionale landbouw en de experimenten van boeren in het Groene Hart. Er gebeuren ontzettend veel goede en mooie dingen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! U noemt een heleboel partijen die een rol spelen in de landbouwtransitie. Vindt u niet dat de provincie daarin een proactieve rol moet spelen?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik kom daar nog op terug. Verduurzaamt de hele landbouw met alle initiatieven? Gaat het snel genoeg om de biodiversiteit en de vervuiling van het water, de bodem en de lucht te stoppen? Is het voor boeren en consumenten nog

wel haalbaar en betaalbaar? Het woord duurzaam betekent het zorgen dat je de middelen krijgt die de samenleving nodig heeft, maar dat mag niet ten koste gaan van de voorraden van de volgende generatie. Duizenden jongeren die spijbelend voor het klimaat door de straten van Europa lopen zeggen dat dit niet goed gaat. Toch gaat Nederland voorop in de wereld in de innovatie voor verduurzaming. Ik las ergens dat wij wel 10% van onze landbouw hebben verduurzaamd. Echter, Nederland loopt ook voorop in de snelste afname van biodiversiteit. Hoe kan dat? Als je 10% verduurzaamt, dan moet je nog 90%. Dat is nog een hele opgave.

Als wij naar duurzame voedselvoorziening willen gaan in Nederland, dan kan de overheid niet langer de vriendelijke oom of tante zijn die allerlei losse initiatieven een extra centje geeft. Wij zullen de boeren uit hun wurgcontracten met de bedrijven, zoals Ahold en de Rabobank, moeten bevrijden waardoor zij werkelijk duurzaam kunnen gaan boeren. Dan kunnen wij komen tot een duurzame landbouw met meer biodiversiteit en minder belasting van de bodem en het water in een klimaatneutrale provincie en een circulaire maatschappij. Wij horen graag de reactie van de gedeputeerde hierop.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Noordenbos gaat tekeer tegen de mensen die de producten uiteindelijk in de winkels brengen. Hoe wilt u de zaak distribueren als dat niet meer via Ahold loopt? Heeft u daarvoor alternatieven?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn de initiatieven in de regionale landbouw die ik een stuk beter vind. Een boer krijgt drie cent voor een kilo aardappels. Als hij biologisch boert, dan komen er een paar centen bovenop. In een supermarkt gaat de prijs voor biologisch voedsel al twee tot drie keer over de kop, maar de boeren schieten daar niks mee op. Daardoor zijn er op dit moment zoveel boeren die niet meer weten hoe zij het rond moeten breien.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De SP geeft geen oplossing, want u zegt niet dat de winkels moeten sluiten in de woonwijken. In mijn betoog wil ik de mensen graag op het platteland hebben, maar niet voor iedere boodschap. Dat is niet te regelen en dan ontstaan er teveel verkeersbewegingen. Er blijven winkels nodig. Ik zie nog geen oplossing.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het niet eens met de heer Germs. Van mij kunt u geen kant en klare oplossing krijgen, maar het is een idee dat de boeren zelf hun producten verkopen of dat er winkels komen waar de boeren hun producten direct naartoe kunnen brengen. Ik vraag aan de gedeputeerde hoe wij dat in de samenwerkingsagenda aanvliegen.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik kan ver met u meegaan over de regionale landbouw. Echter, zolang de prijs bij Ahold beduidend lager is dan bij de boeren thuis gaan de mensen niet in massa's naar de boer toe. Hoe denkt u dat u de massa kunt overtuigen om meer te betalen voor een beter product?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wellicht is het een oplossing om de btw-belasting op biologische producten omlaag te halen. De overheid moet hierop ingrijpen, want anders verandert het niet. Ik kan zo niet zeggen wat de beste manier van ingrijpen is, maar ga hiernaar op zoek.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ondersteun het pleidooi van de SP ten zeerste dat er een transitie nodig is bij de inkoop. Echter, in Nederland verbouwen veel agrariërs voor de export. Hoe staat de SP daarin?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb straks nog een paar vragen over de regionale landbouw. Het is raar dat wij 70% voor het buitenland verbouwen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor u zeggen dat u bij voorkeur geen landbouw meer ziet voor de export, maar voor de interne markt. GroenLinks kan daar voorstander van

zijn. Wij maken ons echter zorgen over het verdienmodel om de landbouw rendabel te houden. Heeft u daarbij ideeën?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Daarin moet veel veranderen. Wij eten momenteel boontjes uit Egypte. Wij kunnen erop inzetten dat wij de groente verbouwen die wij in Nederland kunnen eten.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik zou graag een helder antwoord krijgen van de SP op de vraag welke instrumenten nuttig en mogelijk zijn om de landbouw te wijzen in de richting die de SP voorstaat.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP is voorstander van coöperaties van boeren die gezamenlijk de verkoop regelen. De overheid moet de boeren de ruimte geven dat zij kunnen blijven boeren. Veel boeren zitten vast aan investeerders waardoor zij in de problemen komen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik krijg het niet helder. Mensen moeten zelf coöperaties stichten. Dat lijkt mij geen overheidstaak, tenzij wij naar de kolgozen en sofgozen van lang geleden willen. Wat bedoelt de SP precies met wat de overheid kan doen om een landbouw te krijgen die zij wenselijk acht?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Het spijt mij als ik u het precieze antwoord nog schuldig blijf. Als wij geen aandacht geven aan het fenomeen dat de boeren niet kunnen bestaan omdat zij niet voldoende geld voor hun producten krijgen, dan zullen wij de doelen van de samenwerkingsagenda niet halen. Laten wij daar eens over praten. Laten wij dat eens onderzoeken. Laat dat een flink onderdeel van deze samenwerkingsagenda zijn.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Aangezien bijna iedereen zijn boodschappen doet bij een supermarkt, is de supermarkt als geen ander verkooppunt in staat om duurzame producten tot de norm te verheffen. Het lijkt mij niet verstandig om de duurzame producten daar weg te halen en daarvoor een andere manier van verkoop op te richten waar mensen hun weg niet naartoe vinden. Wij moeten er eerder naar kijken hoe wij ervoor kunnen zorgen dat supermarkten een eerlijke prijs bieden. Volgens mij zie je die beweging al langzaam ontstaan.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Die beweging ontstaat te langzaam. Ik heb nog twee vragen over de circulaire landbouw. Wanneer spreken wij van circulaire landbouw? In de beantwoording van mijn vragen zei de gedeputeerde dat het in ieder geval binnen de landsgrenzen moet plaatsvinden. Klopt dat? Als de producten over de hele wereld verkocht en opgegeten worden, is het dan toch nog circulaire landbouw? Hoeveel landbouwgrond is er in de provincie nodig om de veeteelt circulair te krijgen voor het aantal procenten dat in de samenwerkingsagenda staat?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan GS voor deze samenwerkingsagenda. Wij zijn tevreden met het voorliggende stuk. Het is een stuk concreter over de ambities, de doelen en de minder lange termijn. Wat GroenLinks echter nog steeds niet helder vindt, is dat de gestelde doelen en de invulling en de definiëring daarvan nog niet concreet genoeg zijn om daarin onze controlerende taak te pakken. De gedeputeerde heeft in de commissie al aangegeven dat het een document in ontwikkeling is en dat de doelen gaandeweg concreter zullen worden. Wij roepen de gedeputeerde op om PS hierin actief mee te nemen.

In de samenwerkingsagenda zijn veel 'stakeholders' meegenomen, maar ik had het gevoel dat PS er soms wat achteraan hobbelde. Ik wil graag dat wij daarin proactiever worden meegenomen zodat wij goed in staat worden gesteld onze controlerende taak uit te voeren. Het moet helder zijn wat waarmee bedoeld wordt. Net ging het over wat wij bedoelen met natuurinclusief en circulair. Daarnaast vindt GroenLinks dat sommige ambities hoger kunnen, maar met de belangrijke focus die wordt gesteld op circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal zijn wij al heel tevreden. Wij zien graag dat de provincie

een voortrekkersrol pakt en het wat minder van de landelijke of Europese ontwikkelingen laat afhangen.

In de samenwerkingsagenda is een goede eerste poging gedaan om het een en ander wat meer integraal te bekijken. Dit hadden wij graag meer concreet gezien, bijvoorbeeld over de relatie tussen de bodemdaling en de landbouw. Deze relatie wordt benoemd, maar een consequentie hiervan blijft wat onderbelicht. Daarnaast blijft de energiestrategie in relatie tot landbouw weinig concreet en hoewel dierenwelzijn expliciet is benoemd, wordt dit nog weinig concreet. Hierover zien wij graag meer helderheid, bijvoorbeeld dat de provincie een eigen norm opstelt die als voorbeeld voor andere provincies gebruikt kan worden. Ik hoor graag hoe de gedeputeerde hiervoor mogelijkheden ziet. Bij voorkeur moet zij hierbij niet kijken wat er landelijk gebeurt of binnen IPO-verband, maar vooral wat de provincie zelf kan doen. Wie weet kunnen wij hierin dan een koploper worden.

Hetzelfde geldt voor de PAS. Samen met de partners wordt gekeken op welke wijze duurzaamheidsdoelstellingen in verschillende vormen een rol kunnen spelen in de toekenning van ontwikkelingsruimte. Wij zouden graag af willen van het principe wie het eerst komt, die het eerst maakt. De ontwikkelingsruimte moet verdiend worden door bij te dragen aan duurzaamheids- of ecologische doelstellingen van de provincie. Hiervoor hebben wij een motie gemaakt die wij samen met een groot aantal andere partijen indienen. Wij roepen GS op om zich extra in te spannen om dit op landelijk niveau heel helder te maken en hierover afspraken te maken. Als dit niet lukt vragen wij provinciaal te kijken of wij een eigen beleid kunnen maken.

Motie M11 (GroenLinks, VVD PvdA, D66, 50Plus, ChristenUnie): PAS 2.0, ontwikkelingsruimte moet je verdienen

Provinciale Staten van Utrecht, bijeen op maandag 18 februari 2019, aan de orde hebbende het statenvoorstel Samenwerkingsagenda Landbouw, PS2019RGW03;

constaterende dat:

middels het Programma Aanpak Stikstof ontwikkelruimte geboden wordt aan grotendeels agrariërs in het kader van de Wet natuurbescherming;

overwegende dat:

- *hierbij het principe geldt van 'wie het eerst komt, die het eerst maakt';*
- *in de Samenwerkingsagenda Landbouw wordt aangegeven dat de PAS-partners starten met de voorbereidingen van de contouren van een PAS 2.0 omdat de eerste PAS-periode op 1 juli 2021 afloopt en daarbij het stellen van duurzaamheidseisen noemen voor de uitgifte van ontwikkelingsruimte aan bedrijven die stikstof uitstoten;*
- *ontwikkelingsruimte ontstaat als eerst bronmaatregelen worden genomen, die zorg moeten dragen voor een daling van de stikstofdepositie op natuurgebieden, zodat Natura 2000 doelen gehaald gaan worden;*
- *ontwikkelingsruimte veel meer dan nu verdiend moet worden;*
- *de uitgifte van ontwikkelingsruimte in PAS 2.0 daarom aan duurzaamheidseisen te koppelen zodat ecologische doelen worden gehaald;*
- *het hanteren van duurzaamheidscriteria voor toekenning van ontwikkelruimte vanuit het PAS 2.0 een bijdrage kan leveren aan het behalen van provinciale beleidsdoelen in de Natuur- en Landbouwvisie;*

dragen het college op:

- *zich in te spannen om met de PAS-partners (Min. LNV, Min I&M en 11 andere provincies) tot landelijke afspraken te komen over het koppelen van duurzaamheidseisen bij de toekenning van ontwikkelingsruimte vanuit het PAS 2.0;*
- *wanneer blijkt dat deze afspraken op landelijk niveau niet gemaakt kunnen worden, binnen de mogelijkheden van de PAS-systematiek, hiervoor alsnog een voorstel te doen voor de provincie Utrecht.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het belang van draagvlak en het meenemen van de verschillende 'stakeholders' is heel erg belangrijk. Dat onderschrijven wij heel erg, waarbij maatwerk en gebiedsgerichte aanpak een belangrijke rol spelen. GroenLinks vindt wel dat wij niet moeten schrikken om af en toe door te pakken en stevige keuzes te maken, waarbij wellicht niet iedereen even blij wordt. De landbouw moet de transitie doormaken om meer toekomstbestendig, duurzaam, natuurvriendelijk en minder dieronvriendelijk worden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Als jongetje van 12 jaar oud kreeg ik mijn eerste baantje bij boer Hofland. Boer Hofland was een van de negen boeren in de polder Breeveld; de polder tussen Harmelen en Woerden. Ik mocht tractor rijden, hout kloven, voerde de varkens, maakte de stal schoon en genoot van de polder. Dat is jeugd sentiment. Een paar weken geleden was ik weer bij boer Hofland. Na 25 jaar zat ik weer bij hem aan de keukentafel. De polder is nog steeds mooi en groen, maar dat is het enige goede nieuws. Van de negen actieve boeren in 1992 was er nog maar een actief. De rest was verhuisd of gestopt. Hofland zat er nog. Hobbymatig boerde hij nog een beetje. Er liepen tien koeien in de wij, wat kippen op het erf en er stond een tractor. Een eigen boterham verdiende hij niet meer op zijn boerderij. Dat is de boerenstand anno 2019. De keukentafel bij boer Hofland motiveerde mij nog meer om mij te blijven inzetten voor goede landbouw en voor onze oude cultuurlandschappen, zoals het Groene Hart.

De samenwerkingsagenda 1.0 die wij vandaag vaststellen heeft een rode omslag. Dat is terecht. Dat heeft niks te maken met de SP, maar wel met de problematiek die urgent is. Vorig jaar waren wij nog kritisch, maar wat er inmiddels tussen de rode omslag staat is wel mooi.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hoe komt het dat er nog maar een boer over is van de negen boeren? Wat voor een beleid is er gevoerd? Wat hadden wij beter kunnen doen? Hoe kunnen wij dat in de toekomst beter doen, zodat niet alle boeren verdwijnen, maar dat er meer boeren bij komen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat is de uitdaging waar wij voor staan. Daarom ben ik blij met de rode omslag van de samenwerkingsagenda, want het is heel urgent. Toevallig sprak ik vorige week een andere boer dicht bij Houten. Aan hem vroeg ik: "Wat drijft jou? Hoe zie jij jouw toekomst voor je?" Die boer had een aantal zonen en hij zei: "Ik weet niet of een van mijn jongens het bedrijf gaat overnemen, want hij weet niet of de investeringen die ik doe in zijn bedrijf zich lonen." Dat was met name een probleem omdat hij nu een investering moet doen. Hij moet drie of vier verschillende soorten boer zijn voldoen en dat vraagt om een eigen investering. Hij wist niet of hij dat kan opbrengen en of dat loont op de lange termijn.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Moeten wij dan niet terugkijken naar de maatregelen die wij genomen hebben waardoor het zo gebeurd is? Wij beperken de boeren steeds meer. Zij moeten bijdragen aan het klimaat, het moet circulair en natuurinclusief. Dan heb ik het nog niet eens over duurzaam. Laten wij bedenken wat wij moeten doen en de boer koesteren. Wij exporteren heel veel. Wij moeten exporteren, want wij praten niet meer over overbespoten groente. Straks zijn er allemaal huilende kinderen op de televisie die dood gaan.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij verwachten dat boeren een schaap met vijf poten zijn. Dat zijn zij niet. Wij moeten ons boerenverstand meer gaan gebruiken en luisteren naar de boer. Daarom ben ik blij dat er boeren op de tribune zitten en dat zij zich de afgelopen maanden tegen ons aan hebben bemoeid. Ik doe de oproep naar ons allemaal om te luisteren naar wat de boer te vertellen heeft. Dat moeten wij gebruiken in ons beleid. Ik stond op het punt om het college een compliment te geven voor wat er in de samenwerkingsagenda staat. Vorig jaar waren wij best

kritisch en bang dat er weinig in zou staan. Inmiddels hebben wij een concrete samenwerkingsagenda. Dat is fantastisch. In die zin is de angel uit het debat. De ChristenUnie gaat voor dit voorstel stemmen.

U kent ons. Wij hebben toch drie punten gevonden die beter of concreter kunnen. Om te beginnen lezen wij op pagina 40 over het convenant weidegang en dat de provincie dit jaar gaat verkennen hoe wij ons kunnen aansluiten bij dit convenant. In 2015 en in 2017 hebben wij het aanbod om dit convenant te ondertekenen afgeslagen. Wij vragen ons af wat wij precies bedoelen met 'verkennen hoe'. Kunnen wij concreet afspreken dat wij dit gaan ondertekenen?

Het tweede punt gaat over de landbouwcoaches. Zij worden vooral genoemd in relatie tot kavelruil, maar de ChristenUnie ziet daarvoor meer kansen. Alleen al in Utrecht zijn er tientallen miljoenen euro's aan subsidie beschikbaar voor boeren. Veel boeren weten vaag dat er subsidies zijn voor bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer. Hoe zij dat geld echter moeten binnen harken is niet hun specialiteit, want zij zijn boer en geen accountant of jurist. Daarbij komt dat alle regels en subsidies nogal eens wijzigen. Daarom laten zij de subsidie ongebruikt liggen. Dat vinden wij jammer, want dan blijven wij met de subsidie zitten. Kunnen wij de landbouwcoaches inzetten als een coach voor het speelveld aan regels en subsidies? Als een soort Kamer van Koophandel voor agrarische ondernemers. Wij overwegen hierover een motie in te dienen, maar horen eerst graag van de gedeputeerde wat zij daarvan vindt.

In de commissie RGW spraken wij over een biologische boer uit een ganzenrustgebied. Die boer had enorm last van ganzenschade. In 2017 kreeg hij hiervoor na een exacte meting van de schade een schadevergoeding van € 13.000. In 2018 kreeg hij zonder meting voor dezelfde schade een vergoeding van slechts € 2.100. In de commissie vertelde de gedeputeerde iets over de zorgvuldige procedures en wij kregen de toezegging dat zij bij de uitvoerende organisatie na zou vragen wat er was misgegaan. Wij zijn benieuwd of de gedeputeerde ons kan vertellen wat die navraag heeft opgeleverd.

Ons derde punt zijn de Green Deal Voedselbossen. De voedselbossen ontbreken in deze samenwerkingsagenda. Dat is jammer, want de ChristenUnie ziet daarvoor kansen. In de schriftelijke beantwoording heeft de gedeputeerde aangegeven dat zij wel wil onderzoeken daarbij aan te sluiten. Onze vraag is: kan de gedeputeerde aangeven wanneer zij dat gaat doen? In het verleden hebben wij proeftuinen van LTO en allerlei partners ondersteund met relatief weinig geld. Binnenkort komen er nieuwe proeftuinprojecten. Kan de gedeputeerde toezeggen dat de provincie Utrecht de nieuwe proeftuinen evenredig gaat steunen?

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat is de bedoeling van de voedselbossen en voor wie?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het is onze bedoeling om twee dingen te doen met de voedselbossen. Ten eerste is het een nieuwe manier van het verbouwen van voedsel waarbij er meer ruimte is voor de biodiversiteit. Het blijkt dat de voedselbossen niet alleen een hogere opbrengst hebben aan landbouwproducten, maar dat de biodiversiteit en het aantal weidevogels enorm toenemen. Ten tweede zien wij voedselbossen als een mooie kans om burgers meer te betrekken bij de boer. Dat sluit aan op het punt dat u aansneet.

Een goede samenwerking in de landbouw is essentieel. Daarop hebben wij al vaker gewezen. De provincie ziet daarbij een grote rol voor de gebiedscommissies. Het is goed om dat in deze samenwerkingsagenda terug te lezen. Daarom hopen wij dat er later in deze vergadering goede afspraken en besluiten komen rond de continuïteit en financiering van onze gebiedscommissies.

Het is verkiezingstijd, een tijd waarin politici dingen beloven. Vorige week maandag organiseerde onze fractie een mini-symposium over de relatie tussen boeren, burgers en buitenlui. Wij hebben toen een manifest aangeboden aan minister Schouten met 17 concrete voorstellen. Ik heb het manifest meegenomen het podium op. De landbouwcoach en de Green Deal Voedselbossen zijn hier onderdeel van, net als voorstellen die wij gaan inbrengen bij de omgevingsvisie of bij de regionale en lokale omroepen. Het mooiste voorstel onthouden wij u niet. Vroeger waren er oogstfeesten en kerkelijke dankda-

gen. Dan werd gevierd dat de oogst weer binnen was. Wat de ChristenUnie betreft gaan wij in Utrecht weer een voedselweek invoeren. Voedsel is een geschenk en daarbij mag wat meer worden stilgestaan. Dat mogen wij vieren.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Onze fractie is positief over het toekomstbeeld dat wordt geschetst in de samenwerkingsagenda, namelijk een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve landbouw. Om die omslag te maken zijn harde keuzes en concrete doelstellingen nodig. Onze Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) heeft ons in september al daarop gewezen. In deze agenda is een aantal doelen concreter geformuleerd en het is goed dat hierbij zowel wordt gekeken naar de korte als de middellangetermijn. De doelstellingen zijn soms nog multi-interpretabel.

Wij zien dat bestrijdingsmiddelen niet zijn opgenomen onder het thema gezondheid. De gedeputeerde geeft in haar schriftelijke beantwoording aan dat het landelijk en Europees geregeld zou moeten worden, maar wij zien dat daar tekort wordt geschoten. Gevaarlijke middelen zoals glyfosaat mogen nog steeds gebruikt worden. Ondertussen maken drinkwaterbedrijven extra kosten om ons van schoon drinkwater te voorzien. Bovendien is het aantal overtredingen bij het gebruik van en de handel in bestrijdingsmiddelen landelijk fors toegenomen. Denkt de gedeputeerde dat het Convenant Schoon water Utrechtse fruitteelt 2.0 afdoende gaat helpen of zou er een intensivering moeten plaatsvinden, bijvoorbeeld op handhaving?

Maatregelen om de veestapel in te krimpen ontbreken. Zowel het Planbureau voor de Leefomgeving, als de Sociaal-Economische Raad en de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur pleiten voor een verkleining van de veestapel. Kan de gedeputeerde aangeven of zij vermindering van de dierenaantallen in de veehouderij en de sturing daarop, voor zover mogelijk, niet langer uitsluit?

Wij bedanken de gedeputeerde voor de paragraaf dierenwelzijn en de toezegging in de commissie om zo snel mogelijk aan te haken bij het convenant weidengang.

Als laatste heb ik nog een opmerking omtrent dierenwelzijn, maar mevrouw Kotkamp heeft de woorden uit mijn mond genomen. Gemakshalve sluit ik mij aan bij de woorden van mevrouw Kotkamp. Zou het niet mooi zijn dat wij een Utrechtse aanpak kunnen ontwikkelen.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dit is de laatste statenvergadering met een inhoudelijke agenda in deze periode. Daarmee is het de laatste statenvergadering waarin ik een inhoudelijke inbreng lever. De samenwerkingsagenda landbouw is daarvoor een mooi onderwerp. De SGP is een partij die oog probeert te hebben voor de belangen van onze voedselproducenten. Bij dit stuk mogen wij tevreden terugblikken op de afgelopen periode. Wij zijn blij dat het college onze moties bij de behandeling van Landbouwvisie op een goede manier uit lijkt te voeren. Dank daarvoor. Het is goed dat er waar mogelijk wordt aangesloten bij initiatieven van FoodValley. Wij zijn blij met de positieve geluiden die wij vanuit FoodValley horen rondom de regiodeal. De provincie Utrecht zit daar goed aan tafel en dat is een goede zaak.

Vorige week waren wij bij een biologische boer in Westbroek, dezelfde boer als waar de heer Schadelee over sprak. Dit echtpaar vertelde ons hoe vervelend het is dat de provincie gronden maar voor een jaar verpacht. Dan kun je niet goed zorgen voor de bodem, want dat kost te veel. Daarvoor is een jaar te kort. Wij konden hen gelukkig vertellen dat deze termijn verlengd gaat worden. Het gesprek was voor ons een bevestiging dat onze zes moties in de statenvergadering van september bijdragen aan een duurzame en rendabele agrarische sector.

Graag vragen wij aandacht voor de Proeftuin Methaan. De proeftuin wordt op dit moment nog uitgewerkt. In deze proeftuin wordt gewerkt aan het terugbrengen van de methaanuitstoot. Wij begrijpen dat het ministerie zich intussen heeft geschaard achter dit initiatief. Wij roepen de gedeputeerde op zich vroegtijdig te scharen achter dit initiatief.

Wij spreken over het samenwerkingsprogramma, een dynamisch programma. Er was eens een partij die als verkiezingsleus had: samen werken aan samenwerken. Gedeputeerde, is dat ook uw lijfspreuk?

De SGP heeft in haar inbreng altijd de Bijbelse opdracht voor ogen dat wij de aarde moeten bebouwen en bewaren. Dat is alleen mogelijk met een goede balans tussen de landbouw en de natuur. Wij moeten niet het een uitsluiten ten koste van het ander. Landbouw en natuur kunnen uitstekend samengaan.

Wij hadden een interpellatie met het CDA en dat heeft geresulteerd in een vruchtbare motie, waarvoor dank.

Motie M12 (SP, CDA): zonnepanelen eerst op dak

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

gehoord de beraadslagingen over de Samenwerkingsagenda Landbouw;

constaterende dat:

- *de samenwerkingsagenda inzet op een energieneutrale landbouw;*
- *vele vierkante meters boerendak nu nog onbenut zijn;*

overwegende dat:

- *veel initiatieven om te komen tot duurzame energieopwekking stranden op een gebrek aan draagvlak;*
 - *het aanleggen van zonnepanelen op daken wel op brede steun bij de bevolking kan rekenen;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

een programma op te stellen waarin concrete maatregelen worden geformuleerd teneinde meer zonnepanelen te realiseren op boerendaken, alvorens over te gaan tot de realisatie van zonneparken.

En gaan over tot de orde van de dag,

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De agrariërs met een klassieke veehouderij hebben geen dieren meer voor de eigen behoefte of de behoefte van Nederland. Er wordt steeds meer gedaan voor de export. Stallen met 6.000 of 10.000 varkens hebben wij niet nodig voor Nederland alleen. Soms vraag ik mijzelf af waar wij mee bezig zijn. Wij spreken over circulaire landbouw, de bodemdaling, de grondgebonden veehouderij, de gewassenwisseling, Natura 2000-gebieden, de ecologische hoofdstructuur en de uitstoot van ammoniak, methaan en CO₂. Ik heb altijd een bepaalde charme gevoeld voor agrariërs, maar ik zou geen agrariër willen zijn op dit moment. Agrariërs hebben met zoveel zaken te maken dat dit het plezier om met de dieren of met het land te werken je vergaat. Zij moeten aan veel regelgeving voldoen. Op een gegeven moment komt de opvolging van de agrarische bedrijven daardoor in de knel. Soms hebben agrariërs drie of vier zonen, maar zij gaan geen van allen op het boerenbedrijf werken. Wij horen alles aan de keukentafel over de regelgeving en de zorgen. Door alle regels kan een bedrijf niet groeien. Hiermee geef ik aan welke problemen de agrariërs allemaal ondervinden.

De samenwerkingsagenda is super, want hoe meer je met elkaar samenwerkt en afspraken maakt des te beter is het. Wat dat betreft staat 50Plus achter de samenwerkingsagenda. Dit heeft als doel om te verbeteren. 50Plus heeft nog wel een vraag aan de gedeputeerde. Hoe gaan wij om met de agrariërs met weinig vee of een gemengd bedrijf? De boer is tevreden, maar de melkvrachtwagens halen de melk niet meer op, omdat het te weinig is. Hoe gaan wij dat oplossen? Dat heb ik niet gelezen in de samenwerkingsagenda.

De VOORZITTER: Ik geef de gedeputeerde het woord nadat ik u heb verteld dat wij na dit agenda-punt een dinerpauze inlassen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is heel duidelijk dat het thema landbouw leeft en dat de landbouw voor een grote uitdaging staat. Dit zijn uitdagingen die verder gaan dan het produceren van gezond en duurzaam voedsel. De landbouw staat voor een uitdaging die wij als transitie kunnen aanduiden. Een transitie betekent dat het niet makkelijk is. Het is niet het aanleggen van een dijk, maar iets waarvoor wij veel tijd en veel partijen nodig hebben. Dat is de discussie die wij in september gevoerd hebben. Ik ben blij met de inbrengen van vandaag. In september hebben wij een heel uitgebreid en diepgravend debat gehad. Dat heeft tot veel inbreng van uw kant geleid. Dat is meegenomen in de voorliggende samenwerkingsagenda. Ik ben blij te constateren dat u in grote lijnen tevreden bent met de samenwerkingsagenda, met de vragen en de opmerkingen die er nog liggen. Dat ben ik ook. Dat klinkt wat arrogant, maar ik wil graag aan de slag. Als wij deze samenwerkingsagenda vandaag vaststellen, dan kunnen wij concreet aan de slag.

U heeft gezegd dat u de behoefte heeft om hierover nog vaker van gedachten te wisselen. Niet voor niks is het een samenwerkingsagenda 1.0. Hierover zullen wij op jaarlijkse termijnen van gedachten wisselen. In 2024 zullen wij tot een echte herziening komen. In een transitie zitten veel onzekerheden en dat vraagt om het gesprek met elkaar. Het gesprek met de samenwerkingspartijen buiten gaan wij nadrukkelijk oppakken nadat deze samenwerkingsagenda is vastgesteld. Daarnaast voeren wij het gesprek in de Staten. Op die manier gaan wij dat vormgeven.

De heer SCHADDEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat u ieder jaar wil spreken over de samenwerkingsagenda en dit een levendig document wilt laten zijn. Zou het geen goed idee zijn om af te spreken dat de Staten ieder jaar over de samenwerkingsagenda spreken tegelijk met de partners op locatie? Wij worden bijvoorbeeld meegenomen naar een boerderij waar wij spreken over de samenwerkingsagenda, elkaar informeren hierover en te kijken wat nodig is voor het nieuwe jaar om bij te stellen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daar heeft u mij mee. Het is goed om buiten te kijken wat dit betekent voor het gevoerde beleid. Dan kom je uit op BOB-achtige discussies. Dat past bij de manier waarop wij de samenwerkingsagenda hebben ingestoken. Wat mij betreft staat dit genoteerd, ook in het kader van de nieuwe manier van werken die wij opzetten.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde om met de commissie RGW op dit onderwerp de provincie in te trekken. U maakt mij echter niet blij met de suggestie van BOB.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zei: "BOB-achtige discussies". Het is mooi om samen tot beeldvorming te komen voordat je tot besluitvorming komt. Het samen buiten kijken werkt goed voor de besluitvorming.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De bedoeling lijkt mij prima.

De VOORZITTER: Dit punt lijkt mij voldoende besproken. Mevrouw Maasdam vervolgt haar betoog.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is duidelijk dat het thema landbouw leeft. Ik ben blij met de manier waarop de discussie loopt. Dat de transitie aan veel onderwerpen raakt, is merkbaar als je kijkt naar het klimaatakkoord en de nationale omgevingsvisie waarin veel over landbouw en landgebruik staat. Een transitie heeft een ruimtelijke impact. Utrecht is een redelijk grondgebonden provincie, maar het kijken naar circulariteit en inclusiviteit is een ruimtelijk vraagstuk. Dat zal een plek krijgen in de nationale omgevingsvisie en in onze eigen provinciale omgevingsvisie. Niet voor niks is de landbouwvisie een bouwsteen voor de provinciale omgevingsvisie. Het ministerie van LNV heeft een visie op landbouw neergelegd. Daarin is kringlooplandbouw het grote thema. Dat sluit dus naadloos op elkaar aan. Ik ben blij dat het ministerie teruggekeken heeft op de manier waarop wij onze landbouwvisie en de samenwerkingsagenda hebben ingestoken.

Daarnaast reageerde het ministerie op de jonge boeren. Bij een transitie gaat het over de doelen dichtbij, de aanpak die wij kiezen en wat het betekent voor de volgende generatie. Hoe krijgen wij de boeren zo ver dat een volgende generatie bereid is om te boeren. Er moet een verdienmodel onder liggen en zij moeten voldoende draagvlak voelen om dit te doen. Wij gaan nadrukkelijk met de jonge boeren daarover in gesprek en betrekken hen daarbij. Dat is een van de rollen die de provincie kan vervullen. De rol die de provincie kan vervullen bij een transitie verschilt per thema en in de tijd. Als je eerst pilots draait om dingen proefondervindelijk uit te vinden, dan kun je vervolgens zeggen dat je ervoor zorgt dat dit uitgerold wordt of dat je het in regelgeving vastlegt. De rol die de provincie vervult verschilt per thema en per fase van de transitie. Daarop is geen eenduidig antwoord te geven. Het is wel van belang dat je daarover in gesprek blijft met de omgeving.

Er is gerefereerd aan de verdienmodellen en de discussie over de marktmacht van een boer die een individuele boer niet heeft. Daar ligt een rol voor het ministerie. Niet dat wij de gesprekken hierover niet willen aangaan, maar het ministerie kan het gesprek aangaan met de bank en de supermarktketens. Friesland Campina en Albert Heijn zetten een prijs op een literpak melk om duurzaamheid, dierenwelzijn en weidegang te stimuleren. Je ziet daar al een ontwikkeling ontstaan. Dat laat onverlet dat wij sturen. Er zit niet voor niks een hoofdstuk over de relatie tussen de stad en het platteland in de samenwerkingsagenda. Wij moeten sturen op de regionale verkoop.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u het met ons eens dat veel boeren op dit moment stoppen, omdat zij te weinig betaald krijgen en daardoor niet uit de kosten komen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een van de zaken die van belang zijn voor de transitie en waarover wij in september al hebben gesproken. Duurzaamheid gaat niet alleen over de natuur, maar het moet voor boeren duurzaam zijn en economisch rendabel. Het is van belang om te kijken naar de maatschappelijke diensten die zij verlenen en dat naar waarde te compenseren. Daarin zit een uitdaging. Dat is reden te meer om met alle partners en de jonge boeren in gesprek te gaan hoe je kunt zorgen dat dit op de goede manier wordt ingebouwd. Dat is nog een grote uitdaging die wij te gaan hebben.

Ik loop langs de verschillende opmerkingen. De VVD en andere partijen riepen op tot proeftuinen, vooral een proeftuin methaan. Een proeftuin methaan staat vermeld in de samenwerkingsagenda bij de voorbeelden. Dit staat nadrukkelijk nog niet vermeld bij de concrete actieplannen. De reden daarvoor is dat de proeftuin nog in ontwikkeling is. Het is van belang dat dit landelijk wordt opgepakt. Wij moeten niet allerlei losse projecten uitvoeren, maar de projecten moeten verbonden worden met elkaar. Dat wordt op dit moment vormgegeven. Ik ben blij dat het ministerie van LNV dit omarmd heeft. Wij volgen die ontwikkeling nadrukkelijk en staan daarvoor open. Daarbij moeten wij ons wel realiseren dat een pilot zoals in Veenweide ons € 500.000 heeft gekost, maar deze proeftuin zal waarschijnlijk het tienvoudige kosten.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! U bent in afwachting van het ministerie van LNV, maar kunnen wij niet beginnen met een proef? Technisch lijkt mij dat niet moeilijk. Kunnen wij geen moment afspreken dat wij met een proeftuin methaan beginnen? Bij veehouderijen is dit namelijk een groot punt. De sector wil hiermee aan de slag. Wie bent u om te zeggen dat wij wachten?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben niet alleen degene die zegt dat wij wachten. De sector is de proeftuin nog helemaal aan het vormgeven. Het is een hele grote uitdaging. Wacht in ieder geval totdat de sector een stap verder is en het helder is wat de proeftuin moet opbrengen. Wij volgen dit nadrukkelijk. Op het moment dat wij kunnen instappen, zullen wij daarnaar kijken. Op dit moment zit de proeftuin nog in een te vroeg stadium. Daarom staat deze nadrukkelijk wel vermeld in de samenwerkingsagenda, maar nog niet in de actielijst.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! U wilt afwachten, maar het Rijk doet al mee met de proeftuin methaan. Waarom sluit de provincie zich hier niet bij aan? Dit is een prachtige gelegenheid om te laten zien dat de provincie er echt voor gaat.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De elf andere provincies moeten met ons meedoen. Ik sta positief tegenover de proeftuin. Methaan is een heel belangrijke broeikasgas dat gemiddeld zwaarder is dan CO₂. Het is van belang dat wij daarnaar kijken. Er zitten echter nog veel haken en ogen aan. Er moet gekeken worden aan welke knoppen wij moeten draaien en wat wij moeten onderzoeken om een proeftuin goed te laten draaien. Ik ben blij dat het ministerie van LNV heeft aangegeven dat het meekijkt. De provincie staat eveneens positief tegenover de proeftuin methaan, maar hij moet nog wat stappen verder zijn. Wij hebben zojuist afgesproken dat wij werkende weg met de samenwerkingsagenda aan de gang gaan. De proeftuin methaan zal hierin terugkomen. Dat is spijtig voor u, omdat dit uw laatste statenvergadering is.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het klopt dat dit mijn laatste statenvergadering is. Daarom zou het des te mooier zijn als u op dit moment zegt dat de provincie meedoet. Dan kan ik met een fijn gevoel stoppen. Een van de provincies moet een keer beginnen. U kunt wachten op de andere elf provincies, maar een aantal provincies heeft hier totaal geen belang bij. Dat hebben wij wel, dus wij kunnen onze nek uitsteken. Dit is een laatste poging om u mee te krijgen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik blijf bij mijn antwoord. De proeftuin methaan staat niet voor niks bij de voorbeelden in de samenwerkingsagenda. Wij volgen de ontwikkelingen rondom de proeftuin. Zodra deze een aantal stappen verder is en in ontwikkeling is, dan gaan daar mee aan de slag. Op dit moment kan ik daarop nog niet definitief ja zeggen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Maasdam zei zojuist dat u in gesprek wilt gaan met jonge boeren om te kijken hoe de agrarische sector gestabiliseerd kan worden en het niet verder terugloopt. Bent u het met mij eens dat de noodklok allang geluid had moeten worden? Heel veel agrariërs verkopen hun grond voor de uitbreiding van wegen, zonneweides, woningbouw of bedrijventerreinen. Zij mogen de verkochte grond nog gebruiken totdat de gronden gebruikt worden voor de bestemmingsplannen. Hoe gaat u dit stoppen door middel van de samenwerkingsagenda? Wat gaat u de agrariërs bieden waardoor de agrariërs niet meer stoppen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De samenwerkingsagenda werkt toe naar een toekomstperspectief voor de boeren door de transitie. Dit draagt onder andere bij aan de biodiversiteit. Is dat de noodklok? Wij moeten trots zijn dat wij in september een landbouwvisie hebben vastgesteld waarin wij dit nadrukkelijk op de agenda hebben gezet, net zoals dit een bouwsteen is richting de provinciale omgevingsvisie. Willen wij die transitie en willen wij toe naar een duurzame natuur inclusief landbouw, dan vraagt dat enige ruimte. Daardoor ontstaat er een ruimtelijk vraagstuk.

Er zijn vragen gesteld over de natuurinclusieve landbouw. Ik herinner mij daarover een debat in september. Dat was een zoektocht naar de definitie die wij zouden hanteren. Ik herinner mij daarover een gesprek tijdens de commissie RGW. Natuurinclusiviteit blijft een uitdaging, zowel als het gaat over de definitie daarvan, waarvan wij hebben afgesproken dat wij dezelfde definitie hanteren als die van het ministerie van LNV, als wel om het realiseren van de 50%. De 50% is een ambitie die uitdagend moet zijn om te zorgen dat boeren natuurinclusiviteit meenemen in hun bedrijfsvoering. Aan de discussies die wij met O-gen, LTO en NMU hebben gehad over hoe natuurinclusiviteit gekoppeld kan worden aan meer intensieve veeteelt, merk je dat het lastig is om tot een goede definitie te komen. Hetzelfde geldt voor de partners duurzame landbouw met natuur. Wij willen er wel aan werken. In 2030 willen wij bereikt hebben dat de helft van de boeren daar bewust mee bezig is. Ik ben blij met het initiatief van de actieplan partners om tot duurzame bedrijfsplannen te komen en de ambitie om binnen een paar jaar 50 duurzame bedrijfsplannen neer te zetten. Dan gaan wij belangrijke stappen vooruit.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de invulling van natuurinclusiviteit. Ik snap dat het lastig is om daarvan al een heldere definitie te geven. Onze zorg is dat alles wat de natuur minder schaadt als natuurinclusief wordt gezien en daarmee de doelstelling van 50% wordt gehaald, terwijl er relatief weinig is gebeurd. Kunt u mij daarin geruststellen?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarin ben ik optimistischer dan u. U zegt dat het natuurinclusief is als het minder schadelijk is voor de natuur. Daarover heb ik discussies gevoerd toen landbouw nog bij het ministerie van economische zaken zat. Toen waren er vier schalen, waaronder deze schaal. De definitie die door het ministerie van LNV wordt gehanteerd is een stukje opgeschoven. Wij zijn er allemaal bij om te zien hoe dit zich de komende jaren ontwikkelt. Zeker door de manier waarop wij de samenwerkingsagenda hebben opgezet. Ik ben wat optimistischer dan GroenLinks, terwijl ik haar zorgen begrijp.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In hoeverre wordt PS meegenomen in dit soort vraagstukken? Net ontstond er al een kleine discussie over een BOB-traject. U zegt dat wij er zelf bij zijn, maar dan wil ik zeker weten dat wij er zelf bij zijn om de discussie met de verschillende belanghebbenden te kunnen voeren.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Niet voor niks heb ik zojuist gezegd dat het voorstel van de ChristenUnie een goed voorstel is om te omarmen. Op die manier kunnen wij scherp blijven op deze ontwikkelingen. Het is en het blijft een transitie in al haar complexiteit. Daarvoor hebben wij elkaar hard nodig.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag in het verlengde van de voorgaande discussie. De gedeputeerde zegt dat in 2030 de helft van de boeren bewust bezig moet zijn met natuurinclusiviteit. Dat is heel mooi. Wilt u met de andere betrokken partijen toe naar een eenduidige definitie van wat natuurinclusiviteit inhoudt en welke gradaties daarin aan te brengen vallen? Ik snap dat het gecompliceerd is, maar met het constateren dat het gecompliceerd is komen wij er wellicht niet.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Op suggestie van D66 hebben wij voor een definitie gekozen, namelijk de definitie die LNV hanteert. Wij merken wel dat de discussie over natuurinclusiviteit vele definities en vele variaties kent. Dit is wat wij werkende weg moeten tackelen. Daar werken wij langzaam naartoe. Op dit moment zijn er nog zoveel definities dat het nog niet mogelijk is.

De heer OVERKLEET (D66): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde gaat werkende weg toe naar een eenduidige definitie.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Samen met onze partners, want het blijft een samenwerkingsagenda.

De VOORZITTER: De gedeputeerde vervolgt haar betoog.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat ga ik in een razende vaart doen. Misschien dat ik dan wat kort door de bocht ben. Er is gesproken en er ligt een motie over de PAS 2.0. Ik zal niet uitgebreid uitweiden over waar wij op dit moment staan in de PAS.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik wil wat meer stilte in de zaal.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De PAS is een lastig thema, dus ik begrijp het rumoer. Laat ik heel kort zijn over de motie. Daarin kan ik mij vinden. Daar zal ik mee aan de gang gaan als deze motie aangenomen wordt. Ik houd het verder kort, hoewel ik veel over de PAS zou willen zeggen.

Wij gaan nadrukkelijk aan de gang met de gebiedsgerichte aanpak. Ik ben blij met de Landbouwvisie en de samenwerkingsagenda, omdat wij aan een provinciale visie werken. Daarin gaan wij nadrukkelijk gebiedsgericht werken en de verschillende opgaven in de gebieden met elkaar confronteren. Het gaat niet alleen over landbouw, want er liggen nog meer ambities. Bodemdaling wordt als voorbeeld genoemd van de gebiedsgerichte aanpak. Andere voorbeelden zijn FoodValley en Eemland. Het is van

belang om verschillende opgaven goed te laten landen en om tot een geïntegreerde aanpak te komen. Op dit moment werken wij nog thema-gewijs. Ik hoor de boeren zuchten dat zij alles moeten stapelen wat zij niet kunnen stapelen. Dat is voor een deel landelijke regelgeving. De provincie staat voor de uitdaging om daar bij te staan om te zorgen dat het werkbaar wordt voor de boeren, zodat zij hun werk kunnen blijven doen.

In de commissie heb ik gezegd dat ik zal kijken naar de definitie van natuurinclusieve landbouw die in Groningen gehanteerd wordt.

Er wordt verwezen naar de gedragscode natuur. Dat heeft te maken met de Wet natuurbescherming. Dat is niet vrijblijvend. Dat moet niet afgedwongen worden, maar het moet wel gehanteerd worden als wij te maken hebben met bijvoorbeeld ontheffingen volgens de Wet natuurbescherming.

Er is een vraag gesteld over circulariteit binnen de landsgrenzen. In de samenwerkingsagenda en de Landbouwvisie streven wij naar een zo klein mogelijke kring: op het erf, regionaal of landelijk. Ik herinner mij de discussie van september nog goed. Deze kring kan groter zijn en Europees worden, zolang de cirkel maar dichtgaat.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Moet de kring wel binnen ons heelal blijven? Het kan grenzeloos uitgebreid worden. Wat is de definitie van circulair? Is dat binnen het land of binnen de wereld?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het uitgangspunt dat wij hanteren is om de cirkel zo klein mogelijk te hebben. Voor bepaalde zaken kan dat prima op het erf. Voor bepaalde zaken kun je regionaal tot een kring komen. De meer intensieve veeteelt is echter niet grondgebonden. Daar zul je anders naar moeten kijken, omdat dit een andere opgave is. Het is mooi dat vanuit Ogen met LTO en NMU erover nagedacht wordt hoe dat vormgegeven kan worden. Wij hebben de definitie uitgesproken dat de cirkel zo klein mogelijk moet zijn.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik vreemd, want in de beantwoording van de vragen van de commissie RGW staat bij de definitie van circulaire landbouw dat de cirkel uiterlijk landelijk is.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft streven wij daarnaar, maar ik sluit niet uit dat het niet een keer over de grens heen gaat en het toch circulair kan zijn. GroenLinks heeft gevraagd om een eigen norm op te stellen voor dierenwelzijn. Dat is een lastige ambitie. Wij hebben dierenwelzijn opgenomen in de samenwerkingsagenda. Ik ben blij dat dit gezien is en gewaardeerd wordt. Wij sturen met de ruimtelijke regelgeving. Bij de omgevingsvisie kijken wij hoe wij nog meer op dierenwelzijn kunnen sturen met de ruimtelijke regelgeving. Een eigen norm vind ik daarin ingewikkeld, maar wij kijken er wel nadrukkelijk naar.

De ChristenUnie heeft een serie vragen gesteld over het convenant weidegang. Daarvan hebben wij gezegd dat wij dit verkennen. Er is een reden waarom wij dit vroeger niet gedaan hebben, maar er gaat een voorbeeldwerking uit door dit convenant te ondertekenen. Wat mij betreft hoeven wij dit niet eerst te verkennen, maar kijken wij vooral hoe wij dit kunnen gaan doen.

De volgende vraag ging over de landbouwcoaches. Ik voel mij getriggerd als gezegd wordt dat onze eigen subsidies daarmee bereikbaar gehouden moeten worden. Dan voel ik de uitdaging om te zorgen dat wij onze subsidies beter toelichten en toegankelijk maken. Daar ligt wel een uitdaging. De landbouwcoaches zie ik vooral voor bedrijfsontwikkeling en bedrijfsbeëindiging. Daarvoor moeten zij benut worden. De subsidies wil ik als een andere uitdaging oppakken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Onze eigen subsidieregeling gaat over de POP-gelden van € 39.000.000. Wij gaan niet over het makkelijker maken van de subsidieregels. Voor een gemiddelde boer zijn deze regels ontzettend ingewikkeld en laat dit al gauw liggen. Een landbouwcoach kan daarin een cruciale rol spelen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is ingewikkeld, want wellicht kom je dan op een terrein waarop je juridisch gezien niet mag komen. Dat moet ik nakijken. Wij hebben al wel de handschoen opgepakt om alles rondom de POP-3 veel duidelijker te maken. Wij gaan al aan het werk om de informatievoorziening daarover te verbeteren. Die uitdaging zien wij wel degelijk en hebben wij al opgepakt. Die stap wil ik eerst zetten.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De vormen van uitleg zijn vanuit de overheid geredeneerd naar de boer. De charme van een coach is dat je die naar de boer stuurt om te inventariseren wat de vragen zijn om vervolgens een-op-een de beantwoording te geven. Dat is efficiënter en klantvriendelijker.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! In FoodValley worden de landbouwcoaches hiervoor reeds met succes ingezet. Sluit daarbij aan. De deuren staan open.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik check of er direct contact is geweest met Bij12 over deze specifieke casus. In zijn algemeenheid hebben wij daarover al voldoende gedeeld in de commissie RGW. Als dit niet gebeurd is, dan zorg ik dat er deze week contact wordt opgenomen met Bij12. Daarmee geef ik geen garantie dat het probleem opgelost wordt, maar de aandacht is terecht.

De kansen die genoemd worden door de voedselbossen zijn er inderdaad. Er zijn meer uitdagingen waarmee wij op dit moment geconfronteerd worden ten aanzien van het bos. U heeft in december 2016 een uitspraak gedaan om te overwegen om tot bosbeleid te komen. Dat betekent dat de Staten eerst een besluit moeten nemen om al dan niet bosbeleid te ontwikkelen. De stap die u vandaag kunt zetten is het besluiten om bosbeleid te ontwikkelen, waarbij wij onder andere de voedselbossen kunnen meenemen. Andere uitdagingen, zoals CO₂-opslag, kunnen hierin meegenomen worden. Daartoe daag ik u uit op dit moment.

De VOORZITTER: U rondt u verhaal af in twee minuten en dan gaan wij door.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik laat het hierbij en kom in de tweede termijn terug op eventueel vergeten vragen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is jammer als wij dit onderwerp moeten afraffelen onder tijdsdruk. Ik ben benieuwd naar een aantal reacties van de gedeputeerde. Ik stel voor dat de gedeputeerde rustig, maar met spoed haar termijn afmaakt, dat wij dan gaan eten en na het eten de tweede termijn houden.

De VOORZITTER: Mijn voorstel is dat wij dit agendapunt afronden voor de dinerpauze. Ik begrijp dat mevrouw Maasdam in de tweede termijn de restantvragen meeneemt en deze beantwoordt. Daarvoor geef ik haar de ruimte. Is er behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik vind dit een vervelende manier van werken. Ik moet mijn tweede termijn gebruiken om een aantal van dezelfde vragen te stellen, omdat de gedeputeerde niet de kans heeft gekregen om de verschillende vragen te beantwoorden. Ik vraag met klem of de gedeputeerde haar verhaal af mag maken.

De VOORZITTER: Ik begreep dat de gedeputeerde het overzicht weer op orde moet krijgen om een beantwoording te geven in de tweede termijn. De gedeputeerde maakt haar verhaal af.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik mijn beleving was ik klaar met de vragen van GroenLinks en was aanbeland bij de vragen van de PvdD over de bestrijdingsmiddelen. Dat is niet mijn directe vakgebied. Ik begrijp dat zowel de waterschappen als drinkwaterbedrijven constateren dat er niet of nauwelijks overschrijdingen zijn van de normen in het grond- en oppervlaktewater. Overtredingen zijn ons niet bekend. In het convenant waaraan gerefereerd is, werken wij samen

met de sector voor het voorkomen van nieuwe overschrijdingen. In IPO-verband en bij het Rijk hebben wij gevraagd om de aanscherping van het toelatingsbeleid.

Er is gevraagd of ik de verkleining van de veestapel kan uitsluiten. Ik herinner mij een discussie waarin deze vraag aan de andere kant van het spectrum werd gevraagd. Wij hebben ons beleid. Ik sluit niet uit dat de veestapel verkleind wordt of gelijk blijft. Wij zijn bezig met de verduurzaming van de sector en met natuurinclusiviteit. Dit kan een impact hebben op de veestapel, maar wij sturen niet actief op het verkleinen van de veestapel. Ik heb gesproken over het convenant weidegang.

50Plus heeft haar zorgen over de agrariërs aangegeven. Wij zijn bezig met de transitie en de agrariërs hebben uiteindelijk de verantwoordelijkheid hoe zij hun bedrijfsvoering opzetten. Wij kunnen daarin meedenken, maar het zijn de ondernemers die hun eigen keuzes maken in welke mate zij al dan niet gemengd zijn.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen antwoord gekregen op de vraag hoe wij in samenwerkingsverband omgaan met de kleine agrariërs die blij zijn met hun veestapel, maar waar de melkvrachtwagens de melk niet meer ophalen. Onlangs heb ik gelezen dat iemand de koeien met antibiotica vol moest spuiten, zodat de koeien stoppen met het produceren van melk. Dat is dramatisch. Hoe gaan wij daarmee om?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb zojuist gezegd dat de ondernemers verantwoordelijk zijn. Wij hebben zojuist een discussie gehad over de landbouwcoaches die een rol kunnen spelen waar bedrijfsbeëindiging mogelijk aan de orde is. In die zin kunnen wij een stukje support leveren. De ondernemers maken uiteindelijk hun eigen keuzes en het blijft een markt.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De betogen en de beantwoording zijn zo statisch. Waar is het stukje invoelingsvermogen en het stukje emotie? Ik weet dat de wereld daar niet helemaal op kan draaien. Er zijn agrariërs die tevreden zijn met wat zij hebben, maar worden gedwongen om te stoppen omdat de melk niet meer opgehaald wordt. Dat vind ik nogal wat. 50Plus vraagt aandacht voor dat aspect.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De oproep van 50Plus is helder. Ik neem het signaal mee. Als er sprake is van mogelijke bedrijfsbeëindiging, dan kan daarover gesproken worden met de landbouwcoaches. Het is ontzettend van belang dat het gesprek met boeren in problemen gevoerd kan worden aan de keukentafel, zoals bij de situatie die mevrouw Hoek schetste.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gesproken over de agrariërs die moeten bijdragen aan het klimaat. Hoeveel van de 0,0003% invloed die Nederland op het mondiale klimaat kan hebben wordt geleverd door agrariërs?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kan geen percentages noemen. Wij moeten in Nederland onze eigen verantwoordelijkheid nemen voor de uitdagingen die er liggen, zowel ten aanzien van het klimaat als van natuurinclusiviteit, grondgebondenheid et cetera.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik stel voor dat wij het stukje over de agrariërs die moeten bijdragen aan het klimaat uit de samenwerkingsagenda halen, want zo kunnen wij geen zaken doen. Dit is belachelijk.

De VOORZITTER: Wij zijn toegekomen aan de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP is blij met de openheid dat wij jaarlijks betrokken worden bij deze samenwerkingsagenda en de idealen die hierin worden uitgesproken. Het is wel een gevaar dat de definities van de doelen niet goed vaststaan. Wat is circulair en natuurinclusief? Als alles daarin mag, dan gaat niemand daar iets mee doen. Soms wordt het wat omgedraaid. Mevrouw Broere sprak er al over dat de landbouw er vroeger romantischer uitzag. Dat het op dit mo-

ment minder romantisch is, komt doordat de landbouw in handen is van de voedselindustrie. Er is een grote massaproductie nodig. Dit willen wij terugdraaien, omdat de vervuiling en de nadelen steeds dichterbij de mensen komen.

Vervolgens wordt er gezegd dat de overheid met allerlei regels komt waardoor de boeren het moeilijk hebben. De boeren hebben het al heel lang moeilijk, omdat zij meegenomen zijn in de industrie. Ik wil graag in de samenwerkingsagenda bespreken hoe wij hieruit kunnen komen. De vraag van 50Plus over de landbouwers is een relevante vraag. Wij kunnen niet zeggen dat wij een landbouwcoach sturen die daarover praat aan de keukentafel. Dingen moeten op een andere manier aangepakt worden.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de tijd en de beantwoording. De meeste vragen zijn beantwoord. Wij begrijpen dat een eigen norm voor dierenwelzijn wat lastiger is. Toch willen wij de gedeputeerde helpen daaraan handen en voeten te geven. De PvdD zal daarover een motie indienen die GroenLinks van harte ondersteunt.

Daarnaast zal ik nog reageren op de motie van de SGP en het CDA over de zonnepanelen die eerst op het dak gelegd moeten worden. Het zal niemand verbazen dat GroenLinks deze motie niet zal steunen. Wij zijn teleurgesteld in de constructieve houding van het CDA hierin. Wij weten dat alles nodig is voor de energietransitie wat mogelijk is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik bedank de gedeputeerde voor haar beantwoording. Wij gaan meedoen aan het convenant weidevogels. Wij krijgen beantwoording over de ganzenschade; dat is mooi. Voor de voedselbossen verwees de gedeputeerde naar het bosbeleid. Daarover moet ik mij laten bijpraten. Het argument over het bosbeleid is een oneigenlijk argument. De voedselbossen zie ik meer in de hoek van het agrarisch natuurbeheer dan in de hoek van het bosbeleid. Kunnen wij tijdens het inwerkprogramma in mei naar een voedselbos gaan? Dan krijgen wij daar een beter beeld bij en kunnen wij daarover op een later moment doorpraten. De voedselbossen zitten overal in en om de stad. Daarvoor hoeven wij geen grote touringcar te huren. Er wordt vanuit de zaal voorgesteld om dat met de fiets te doen.

Het laatste punt gaat over de landbouwcoaches. Bij de Kamer van Koophandel staan allemaal folderrekjes. Dat is bedacht door de afdeling communicatie van de Kamer van Koophandel. Dit zijn folderrekjes die mij uitleggen hoe ik iets moet interpreteren en welke subsidies ik moet aanvragen. Dat is heel erg zinvol. Ik loop meestal langs een folderrekje zonder daar iets uit te halen. De charme van een coach is dat je interactie krijgt. De coach gaat bij de boer aan de keukentafel zitten, geeft aan waarvoor je subsidie kunt aanvragen en vraagt of hij daarbij moet helpen. De coach kan gebruikt worden als een soort hefboom om wat meer in gesprek te komen met de boer. Op dat punt dienen wij een motie in samen met de SGP.

Motie M13 (ChristenUnie, SGP): landbouwcoaches breder inzetten

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

overwegende dat:

- *agrarische ondernemers te maken hebben met heel veel regels en subsidies;*
- *agrarische ondernemers geen jurist of accountant zijn;*
- *de overheid met al die regels en subsidies doelen wil bereiken;*
- *onze partners in Food Valley reeds positieve ervaringen hebben opgedaan met landbouwcoaches;*

constaterende dat:

- *diverse provincies landbouwcoaches inzetten om agrarische ondernemers te ondersteunen;*
- *de Samenwerkingsagenda de inzet van agrarische coaches in Utrecht overweegt op het thema 'kavelruil';*

verzoeken het college om:

uit te werken hoe landbouwcoaches breder inzetbaar en dienstbaar gemaakt kunnen worden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik gebruik mijn tweede termijn voor het indienen van een tweetal moties. De eerste motie gaat over de vermindering van de dierenaantallen, de tweede gaat over het dierenwelzijn. Deze motie wordt mede-ingediend namens GroenLinks, VVD, 50Plus, SP, PvdA, PVV, D66, CDA, ChristenUnie en SGP.

Motie M14 (PvdD, VVD, 50Plus, GroenLinks, D66): Utrechtse aanpak dierenwelzijn

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter behandeling van Samenwerkingsagenda Landbouw, PS2019RGW03;

constaterende dat:

- *er in de Samenwerkingsagenda Landbouw aandacht is voor dierenwelzijn;*
- *er wordt vastgehouden aan Europese en nationale normen;*

overwegende dat:

- *de zogenoemde aandacht voor dierenwelzijn goed is, maar niet concreet;*
- *de provincie Utrecht zich kan profileren als koploper dierenwelzijn;*

verzoeken het college van GS:

te komen met een voorstel voor een Utrechtse aanpak om waar mogelijk het welzijn van landbouwhuisdieren te verbeteren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M15 (PvdD): geen taboe op vermindering dieraantallen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter behandeling van Samenwerkingsagenda Landbouw (PS2019RGW03);

overwegende dat:

zowel het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL, 2018¹), als de Sociaal-Economische Raad (SER, 2016²) en de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI, 2018³) pleiten voor een verkleining van de veestapel om de problematische milieudruk van de landbouw bij de bron aan te pakken;

spreken uit:

dat vermindering van dieraantallen in de veehouderij en sturing daarop vanaf nu onderdeel gaat uitmaken van het Utrechts landbouwbeleid.

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://themas.ites.pbl.nl/balansvandeleeftomgeving/jaargang-2018/themas/landbouw-en-voedsel>

² <https://www.ser.nl/nl/publicaties/versnelling-duurzame-veehouderij>

³ <https://www.rli.nl/publicaties/2018/advies/duurzaam-en-gezond>

De VOORZITTER: De moties zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Over de betrokken partijen bij het participatieproces staat in de samenwerkingsagenda: "Na vaststelling door de Provinciale Staten van Utrecht gaan wij graag met u weer in gesprek over de uitvoering van deze agenda en de rol van de provincie die daarin kan spelen." Hoe ziet de gedeputeerde dat? Wat is het tijdspad? Wanneer gaat u beginnen? Hoe vaak gaan wij dat evalueren? Ik zou het fijn vinden als u met een tijdspad komt.

Ik ben laatst bij een voedselbos geweest in Zuilen. Daar leer je wat er nog meer eetbaar is, behalve witlof, spruitjes of boerenkool. Dat wil ik gezegd hebben voor degene die niet weten wat een voedselbos inhoudt. Het zijn proeftuinen. Als bepaalde producten het goed doen, dan kan dit uitgezet worden tot een groter geheel.

De VOORZITTER: Het noemen van de etenswaren doet de lust toenemen om naar het diner te gaan. Niet nadat ik de heer Van Leeuwen het laatste in deze termijn het woord geef.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik zal uitleggen waarom wij de motie van de PvdD steunen. De SGP vindt dat je goed moet zijn voor de dieren en dat je altijd uit moet zijn op het verbeteren van dierenwelzijn. Daarbij is de Bijbelse opdracht dat de rechtvaardige het leven van zijn dieren kent. Daarmee wordt bedoeld dat je goed bent voor de dieren bent en het beste daarvoor zoekt. Vandaar onze steun aan de motie van de PvdD.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik dank u daarvoor. Het is fijn dat deze motie statenbreed wordt aangenomen. Dit is de laatste reguliere statenvergadering en dit is een mooie eindconclusie van een debat waar wij al vier jaar mee bezig zijn.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Graag gedaan.

De VOORZITTER: Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog niet alle moties. Die zou ik graag zien om daarover mijn oordeel te kunnen vellen.

Het is een mooi moment als de motie over dierenwelzijn statenbreed wordt aangenomen. Deze motie zie ik graag tegemoet. Inhoudelijk kan ik nog geen oordeel geven over deze motie, want ik heb hem nog niet gezien.

Wij delen met elkaar dat wij veel kunnen leren van de voedselbossen. Bij de Green Deal worden vragen gesteld over het ontheffen van herplantingsplicht et cetera. Los van de sympathie en het mooie van de voedselbossen zitten daar dingen achter die vragen om een stuk bosbeleid. Vandaar dat ik die link gelegd heb tussen de voedselbossen en het bosbeleid.

Bij de motie over de zonnepanelen eerst op daken roep ik de motie 'zonnepanelen erop, asbest eraf' in gedachten die is ingediend tijdens de behandeling van de Landbouwvisie in september. Daarmee ben ik aan het werk met mijn collega Pennarts. Wij delen de intentie van de voorliggende motie. Wij werken met een zonneladder in Utrecht waarbij de zonnepanelen eerst op de daken gelegd moeten worden. Ik kan toezeggen dat wij kijken welke daken geschikt zijn. Op die manier duiken wij dieper in de materie.

De heer OVERKLEEF (D66): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij is het op dit moment geen beleid om ons eerst te concentreren op daken en daarna pas te kijken naar zonnenvelden. Als dat wel zo is, dan is dat beleid waarmee wij het niet eens zijn.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De informatie die ik heb is dat wij met een zonneladder werken. Als dat geen vastgesteld beleid is, dan trek ik die zinnen weer in met permisie.

Wat moet ik zeggen over de statenbrede motie 'Utrechtse aanpak dierenwelzijn'? Daar moeten wij mee aan de gang gaan.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik hoop dat de gedeputeerde deze motie met meer enthousiasme oppakt dan dat zij op dit moment qua energie uitstraalt.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heeft meer met de lengte van het debat en de dag te maken. Natuurlijk pak ik deze motie vol energie op.

Motie M13 doet de oproep tot het breder inzetten van de landbouwcoaches. Ik sta hiervoor open, maar kan de consequenties hiervan niet overzien voor de regelgeving en de kosten. Dat wil ik eerst in kaart brengen. Ik vind de gedachte van de motie heel sympathiek en ik zal hiernaar kijken. Ik kan de impact echter niet voldoende overzien om volmondig ja op deze motie te zeggen.

De PvdD heeft de motie 'geen taboe op vermindering dieren aantallen' ingediend. Daarover heb ik in de eerste termijn gezegd hoe wij zitten in de vermindering van dieren aantallen. Daarover doen wij geen uitspraken. Wij hebben ons beleid dat kan resulteren in de vermindering van dieren aantallen, maar dat hoeft niet per se.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een laatste opmerking over de landbouwcoaches. In FoodValley werken wij al een paar jaar met de landbouwcoaches en de provincie Gelderland heeft daar ervaring mee. Vanuit LTO en de gebiedscommissies krijgen wij terug dat het daar prachtig werkt. Ik wil u aansporen en doe de oproep naar de collega's om dit te proberen. Het is geen motie die zegt dat wij per 1 maart landbouwcoaches inzetten, maar dat wij serieus kijken hoe wij hen iets breder kunnen inzetten dan alleen bij ruilverkaveling. Wij missen hierbij een kans.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het sympathiek. Sta mij toe dat ik kijk hoe wij dat het beste kunnen doen en welke consequenties daaraan vastzitten. Daarover zal ik bij u terugkomen. Ik durf geen volmondig ja te zeggen op iets waarvan ik de impact niet kan overzien.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Die ruimte zit in de motie.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt. Ik schors de vergadering voor een dinerpauze tot 19.15 uur. Ik vraag u om te beraadslagen over de ingediende moties en amendementen. Ik wens u smakelijk eten. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 18.20 uur tot 19.20 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de statenvergadering.

Statenvoorstel Basisscenario Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

DE VOORZITTER: Ik geef het woord aan mevrouw Godschalx.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ondanks dat het goed gaat met de economie doet de markt niks met sommige goede ideeën uit onze regio. Dit zijn ideeën die te modern, te creatief, te sociaal of te duurzaam zijn; ideeën voor de toekomst die wellicht niet direct iets opleveren en niet helder genoeg zijn uitgewerkt om daarin te investeren. Utrecht wil daarvoor de voedingsbodem zijn. Utrecht wil kansen bieden ongeacht de grillen van de markt en kunnen zaaien ongeacht de staat van de economie. Ontkiemen kost tijd en wie oogsten wil moet zaaien en wachten of het wel gaat groeien en bloeien en dan nog het geduld hebben tot de vruchten rijp genoeg zijn om te plukken. De markt en de politiek heeft dat geduld vaak niet, zeker niet in verkiezingstijd. De VVD prijst GS daarom voor het voorstel om de business case voor de ROM verder uit te werken.

Utrecht is daar laat mee. Andere provincies hebben al jaren een investeringsmaatschappij en het ministerie van Economische Zaken draagt daaraan bij. De banen van vandaag zijn niet de banen van morgen. De zorgen van vandaag zijn anders dan de zorgen in de toekomst, zoals het duurzamer omgaan met energie, vervoer en voedingsbronnen. De startinvestering van de maatschappij geeft marktpartijen vertrouwen om mee te doen. Als er een schaap over de dam is, dan volgen er wellicht meer. Een investering trekt andere investeerders aan. De Economic Board Utrecht (EBU) heeft de grond gelegd waaruit de investeringsmaatschappij in de toekomst kan groeien.

Het samenwerken van scholen, bedrijven en gemeenten zorgt voor bloeiende creativiteit. Laten wij daar meer mee gaan doen. De VVD pleit voor de groei van dit soort samenwerking in alle gemeenten van onze provincie. Hiertoe dienen wij een motie in, samen met het CDA en 50Plus. Hierin roepen wij GS op om de voelsprietten met input van de ROM te organiseren in alle windstreken van de provincie. De VVD snapt goed dat GS niet teveel hooi op de vork wil nemen en de EBU en de OMU enzovoorts niet op een grote hoop wil gooien. De VVD wil wel een heldere structuur, zowel juridisch, organisatorisch als financieel. Wie doet wat en hoe gaat die organisatie eruit zien?

Motie M16 (VVD, CDA, 50Plus): een ROM met voelsprietten in alle windstreken

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter bespreking van basis-scenario regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht;

constaterende dat:

- *de zetels in de Economic Board Utrecht (EBU) geografisch onevenwichtig zijn verdeeld;*
- *de EBU geacht wordt bij te dragen aan de agendasetting van de ROM;*

overwegende dat:

het voor de ROM van belang is om een goed beeld te krijgen van de bedrijvigheid en innovatiemogelijkheden in heel de provincie.

roept het college op:

samenwerkingsverbanden van overheid, kennisinstellingen en bedrijven te bevorderen in alle gemeenten van de Utrechtse provincie en te garanderen dat de toekomstige ROM input van goede ideeën zal verwerven vanuit alle windstreken van de provincie, bijvoorbeeld door een roulerende zetel in de EBU, waarop een bestuurder van steeds een verschillende gemeente plaatsneemt, zulks te inventariseren door de kwartiermaker in belang van de governance-structuur.

En gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor u een motie aankondigen waarmee u erop uit bent om in alle gemeenten een samenwerkingsverband zoals de EBU gestalte te laten krijgen. Klopt dat?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! De samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen vinden wij wenselijk in alle windstreken van de provincie. Het zou mooi zijn als dat voor alle gemeenten geldt. Het moet in elk geval meer zijn dan op dit moment.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ter verduidelijking: moet er in elke gemeente een samenwerkingsverband komen zoals de EBU?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het zou mooi zijn als in elke gemeente de participatie op gang komt. De motie roept GS op om die samenwerking te bevorderen en dat de kwartiermaker gaat kijken hoe dat mogelijk is. Een ROM heeft voelsprietten in alle windstreken van de pro-

vincie en weet waar de innovatieve sectoren zijn, waar bedrijven zijn die nieuwe dingen doen en waar onderwijsinstellingen zijn die creatieve ideeën hebben. Als je meer input hebt, dan word je beter in het beoordelen van ideeën. Deze ideeën kunnen vervolgens groeien of hierin kan geïnvesteerd worden.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wie gaat die bijeenkomsten betalen?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de motie roepen wij GS en de kwartiermaker op om dit te bevorderen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Dus de provincie gaat het betalen?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij besluiten vandaag of er een kwartiermaker komt en met welke opdracht. De motie vraagt dat de kwartiermaker hierover nadenkt.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer het helder te krijgen waarop mevrouw Godschalx doelt. Zij spreekt over voelsprietten in alle windstreken. Met wie moet de ROM vooral contact leggen?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het idee van het voorliggende basisscenario is dat de EBU de agendasetting doet en dat de ROM de uitvoeringsmaatschappij is. Wij kunnen ons voorstellen dat de EBU vanuit meer gemeenten input kan krijgen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Klopt het dat er vooral meer contacten gelegd worden met de gemeenten?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er worden meer contacten gelegd met de gemeenten, maar niet alleen met de bestuurders van de gemeenten. Er worden contacten gelegd met de bedrijven en kennisinstellingen binnen onze provincie. Op die manier krijgt de ROM via de EBU een goed beeld waar de krachtige sectoren zitten in onze provincie. Daardoor wordt de ROM beter.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat mevrouw Godschalx haar betoog vervolgt.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD vindt het belangrijk dat de organisatieboom goed wordt uitgewerkt om te voorkomen dat de huidige verschillende organisaties elkaar verstrikken of vruchtbare grond wegtrekken. Wij zullen het amendement van het CDA mede-indienen.

De ROM betekent: met wat ooit belastinggeld was te investeren in risicovolle initiatieven. Dit zijn initiatieven die nog onvoldoende zijn uitgewerkt of die te risicovol zijn voor de markt. Dit mag van de VVD alleen als het initiatieven zijn die maatschappelijk een meerwaarde hebben. Om ervoor te zorgen dat de ROM doet wat zij moet doen, namelijk het investeren met de maatschappelijke meerwaarde, zullen wij het amendement van GroenLinks mede-indienen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Kan de ROM met een bedrijf zoals de vogelopvang praten?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit dit niet uit, maar het idee is dat de ROM een uitvoeringsorganisatie wordt die zelfstandig investeringsbeslissingen kan nemen. Ik ga er niet over of de ROM in de toekomst wel of niet met deze organisatie gaat praten.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Wie gaat daar wel over? Wij moeten niet iets optuigen waarvan wij uiteindelijk niet weten wat wij doen.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Op dit moment besluiten wij over het voorstel over het basisscenario. Daarmee kunnen wij instemmen en dit voorstel kunnen wij amenderen.

Daarnaast kunnen wij een focus of een scope meegeven. Dat komt aan de orde in het amendement dat GroenLinks zal indienen.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 hecht belang aan de kosten van de ROM. Dat is nodig om toegang te kunnen krijgen tot de middelen van Invest-NL. Invest-NL heeft in totaal € 2.500.000.000 investeringsgeld te verdelen, terwijl onze provincie tot dit moment nog geen juridische eenheid heeft om daar aanspraak op te maken. De investeringsgelden die op deze wijze voor de provincie beschikbaar komen, zijn bedoeld ter stimulering en ondersteuning van oplossingen voor de maatschappelijke opgaven die wij ons gesteld hebben. Deze opgaven liggen met name op het gebied van oplossingen voor gezond stedelijk leven bij een toenemend inwoneraantal en een grotere mobiliteitsvraag, terwijl er voldoende ruimte voor natuur en recreatie moet overblijven. Een hele opgave.

De initieel benodigde financiering ten behoeve van deze kennisintensieve oplossingen komt helaas onvoldoende via de commerciële kanalen beschikbaar. Daarom is het belangrijk dat een publieke ontwikkelingsmaatschappij deze lacune opvult. Uiteraard met het uitgangspunt dat het om de inzet van revolverende fondsen gaat. Het gaat om de voorfinanciering totdat de reguliere financiële markt het werk kan overnemen. Waarom zij dat niet eerder kan, heeft alles te maken met verscherpte regelgeving van de Basel III-afspraken op het hoogste Europese financiële niveau.

De problemen die bij de verdere verstedelijking op de provincie afkomen vragen om een versnelling in het beschikbaar komen van oplossingen. De oplossingen zullen uit het bedrijfsleven moeten komen. De ROM is nodig om het bedrijfsleven daarin te ondersteunen en zo het vliegwiel van de noodzakelijke innovatieslag op gang te brengen.

Naast de opgave van het gezond stedelijk leven, hebben wij te maken met een enorme energietransitie-opgave. Hiertoe moet onder andere een groot aantal woningen verduurzaamd worden. Daarvoor zijn veel mensen uit de bouw- en installatiebranche nodig. Dit is een voorbeeld om aan te geven dat de investeringen die door de ontwikkelingsmaatschappij gefinancierd worden veel werkgelegenheid opleveren.

In de afgelopen maanden hebben de uitgevoerde verkenningen een gewenst scenario van de oprichting van de ontwikkelingsmaatschappij opgeleverd. Op basis daarvan zal een kwartiermaker de kar moeten trekken. Hij of zij moet nog voor de zomer een kwalitatief hoogstaand businessplan opstellen. Vervolgens moet het juiste niveau directieleden en professionals worden aangesteld. D66 acht het van het grootste belang dat de ontwikkelingsmaatschappij op een goede manier gestalte krijgt. Aangezien de kwartiermaker al per 1 maart aanstaande gepland staat te beginnen, vernemen wij graag of er al een kwartiermaker is aangesteld. Zo ja, hoe en op welke gronden is er voor een dergelijk persoon gekozen?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De heer Boswijk heeft een belangrijke afspraak buitenshuis. Hij heeft gevraagd of ik met mijn beperkte kennis een poging kan doen om dit onderwerp te behandelen in de Staten.

Het zal de gedeputeerde niet onbekend zijn hoe het CDA de laatste jaren tegen het economische beleid van de provincie heeft aangekeken. Wij hebben regelmatig gewezen op de mogelijkheden die wij denken dat er zijn buiten de stad Utrecht: in het westen van de provincie, in Food Valley en in de regio Bunschoten-Spakenburg. Daar zijn veel midden- en kleinbedrijven gevestigd en liggen veel kansen die tot nog toe onbenut worden gelaten. Daarom zien wij de ontwikkeling van de ROM als een logische vervolgstap op de discussies die wij de laatste jaren in de Staten hebben gevoerd.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! U zei dat het veel bedrijven niet lukt om van de grond te komen. Daarom hebben wij de ROM nodig. Heeft u een voorbeeld van een bedrijf dat niet van de grond komt?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik denk bijvoorbeeld aan bedrijven die aan de circulaire kant van de industrie zitten. Bedrijven die plannen hebben, maar moeilijk aan geld kunnen komen bij de klassieke financiers.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Welk product heeft een dergelijk bedrijf?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn verschillende producten. Dat zijn producten die te maken hebben met de recycling van goederen uit winkels, het recyclen van voedingsstoffen. Bedrijfsjes lopen vaak tegen de muur op, omdat zij het niet goed kunnen aantonen bij de banken.

Wij moeten wel scherp blijven en zorgen dat de 'governance' van deze nieuwe organisatie op orde is, zodat wij daarover binnen afzienbare tijd geen discussie krijgen. Wie moeten erop letten wie de opdrachtgever is van de ROM? Het valt ons op dat in het stuk permanent gesproken wordt over de regio Utrecht. Wij zien liever dat er gesproken wordt over de provincie Utrecht. Wat ons betreft mag daaraan toegevoegd worden 'en omstreken en internationaal bekend als de Utrecht Region'. Wij zien dat graag veranderd, om aan te geven dat Utrecht meer is dan de stad Utrecht en Amersfoort. Hiertoe dienen wij een amendement in dat mede-ingediend wordt door de VVD, ChristenUnie, SGP, 50Plus en PvdA.

Amendement A3 (CDA, VVD, ChristenUnie, SGP, 50Plus, PvdA): ruimdenkende regio Utrecht

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter bespreking van het voorstel basisscenario regionale ontwikkelingsmaatschappij;

besluiten in de onderstaande zinnen:

- 1. het basisscenario voor een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) in de regio Utrecht vast te stellen;*
- 2. akkoord te gaan met het aanstellen van een kwartiermaker met als opdracht het opstellen van een businessplan voor een ROM in de regio Utrecht; 'de regio Utrecht' te vervangen door 'in de Provincie Utrecht en omstreken, internationaal beter bekend als Utrecht Region'.*

Toelichting

De formulering 'de regio Utrecht' is te vaag omdat onvoldoende duidelijk is of daarmee de stad of de provincie wordt bedoeld. Een ROM functioneert beter met input vanuit de gemeenten uit heel de provincie en kan ook initiatieven bevorderen van samenwerkingsverbanden met partijen van buiten de provinciegrens.

Trippel Helix samenwerkingsverbanden waar verstandige maatschappelijk wenselijke ideeën uit voortkomen dienen bevorderd te worden in heel de provincie, niet enkel in de gemeenten die nu actief bijdragen aan initiatieven voor internationalisering en bedrijfsvestiging (Amersfoort, Utrecht, Hilversum).

Het CDA heeft nog een vraag over de financiering van de ROM. Ik heb een kleine berekening gemaakt over de kosten en dat is vrij veel. Kan de gedeputeerde uitleggen waarin de hoge kosten van de exploitatie zitten?

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De economie van Utrecht groeit. Dat is heel mooi. Tegelijkertijd brengt dat andere zorgen met zich mee. Willen wij met de ROM zo hard ons best doen om nog meer bedrijven naar de provincie Utrecht te halen? Als dat betekent dat er nog meer files zijn? Als de woningmarkt nog meer in de knel komt? Als de leefbaarheid binnen onze provincie in het geding is? Dan spreek ik nog niet over de effecten voor de natuur en het milieu. De PvdA vindt dat economische groei de verschillen tussen de mensen kleiner moet maken in plaats van groter. Daarom moet het roer om. Het gaat niet om meer groei, maar om betere groei.

Bij de verdere uitwerking van de totstandkoming van de ROM is het van groot belang om de relatie helder te krijgen tussen EBU, OMU, het MKB-beleid waarmee wij een start hebben gemaakt en de ruimtelijk economische strategie. Al die zaken moeten duidelijk verwoord worden bij de verdere uitwerking van de ROM, zodat de relatie heel helder wordt. Wij moeten voorkomen dat verschillende organisaties hetzelfde gaan doen en dat zij niet weten waar de ander mee bezig is. De gedeputeerde heeft in de commissie aangegeven dat het stimuleren uit de EBU moet komen. Was het niet zo dat de EBU een aantal van haar kaarten zou afstoten naar de ROM en dat de ROM over de uitvoering zou gaan en EBU de richting zou bepalen? Daarover krijg ik graag een verduidelijking van de gedeputeerde.

In de commissie is gezegd dat de ROM werkgelegenheid gaat creëren. De PvdA kan dat alleen maar toejuichen. De vraag blijft of de werkgelegenheid vooral gericht is op de mensen uit de provincie Utrecht of richten wij ons op nieuwe dingen waardoor wij veel mensen richting Utrecht trekken, met alle gevolgen van dien. Wat ons betreft moet de ROM breder ingezet worden dan de driehoek Hilversum, Amersfoort en Utrecht. De hele provincie moet hiervan profijt hebben. In de commissie is dit aan de orde geweest, maar wij zien de verdere uitwerking niet. Vandaar dat wij mede-indiener zijn van het amendement dat de heer Westerlaken zojuist heeft aangekondigd.

Wij hebben sympathie voor de motie van de VVD. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij naar deze motie kijkt. Het is wel goed dat bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten een rol spelen in de ROM. Dat is noodzakelijk, want wij moeten voorkomen dat het alleen over de grote steden gaat; het moet over de hele provincie gaan.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de driehoek Hilversum, Amersfoort en Utrecht. Waarop baseert u het dat een ROM niet geïnteresseerd zou zijn in een bedrijf uit Woerden wat een fantastische propositie heeft en een oplossing biedt op het gebied van 'smart mobility'?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het is zeker niet zo dat het niet aan de orde zou zijn, maar wij willen dat concreet verwerkt hebben in de verdere uitwerking. Op die manier kunnen wij er zeker van zijn dat niet alleen de grote jongens achter het stuur zitten. Bij kleinere gemeenten ontstaat snel het idee dat het iets van de grotere gemeenten is. Vandaar dat ik benadruk dat het provinciebreed is en dat het niet alleen betrekking heeft op de steden, maar zowel op bijvoorbeeld FoodValley en de regio Eemland. Daarom willen wij dat dit concreet in het voorstel staat.

In het voorstel staat letterlijk de volgende zin: "De regio Utrecht kan een internationale voorbeeldregio worden voor gezonde verstedelijking." Dat is een inkoppertje, want wij hebben er al meerdere keren over gesproken om Utrecht de 'health port' van Nederland te maken. Dat staat hier, behalve dat het verbindende woord niet genoemd wordt. Wij doen de oproep om dit mee te nemen bij de verdere uitwerking als na de zomer het voorstel voor ons ligt. Als dat niet gebeurt, dan zullen wij bij het volgende college en wanneer dit punt in de Staten aan de orde komt voorstellen indienen en proberen de Staten hiervan te overtuigen. Als Utrecht de 'health port' van Nederland wordt, kunnen wij Utrecht op de kaart zetten. Wij komen hierop terug.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is mijn laatste statenvergadering en ik mag vier onderwerpen behandelen. Dat is een mooi afscheid. Wij zijn een keer kritisch geweest op het voorstel van het college en wij zijn twee keer lief geweest voor het college. Het is tijd om onze tanden weer eens te laten zien.

De PVV is tegen dit voorstel. Daarvoor hebben wij twee redenen. In de eerste plaats zijn wij er geen voorstander van om ondernemers te pampieren. Veelal schieten dat soort subsidies hun doel voorbij. Lang geleden ontmoette ik een collega-ondernemer in een vrolijke bui. Hij vertelde mij dat hij van plan was om een nieuw softwareprogramma te ontwikkelen totdat iemand mij erop wees dat ik daarvoor subsidie kon krijgen. Hij kreeg € 700.000 subsidie. Dat bleek meer dan de kosten voor het ontwikkelen van dat softwareprogramma. Veel bedrijven zullen zeggen dat zij subsidie nodig hebben, maar zonder deze subsidie kan het eveneens tot stand komen.

Het tweede bezwaar tegen het plan is ontstaan tijdens de commissiebehandeling. De gedeputeerde vertelde dat het de bedoeling is om op termijn tot een fusie te komen van de ROM en de EBU. Alsof wij in deze provincie niet al jaren bezig zijn om twee omgevingsdiensten te laten fuseren. Waarom gebruiken wij de EBU niet direct en hangen wij daar geen uitvoerende tak aan? Daarmee besparen wij veel overheadkosten. Straks hebben wij twee organisaties waarin door werknemers leuke salarissen worden verdiend. Vergeet het maar, zij gaan dat niet opgeven. Wij hebben het op dit moment nog voor het zeggen, wij hebben de macht. Gebruik die macht en richt de ROM alleen op als een uitvoerende tak van de EBU.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gelezen dat het de bedoeling is dat de EBU bepaalt wat de ROM gaat uitvoeren. Wat heeft u gelezen?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij krijgen twee organisaties waarin een overhead en een management zit, terwijl met een directeur kan worden volstaan. Als de ROM de uitvoerende organisatie is, dan hoeft zij daarvoor geen algemeen directeur te hebben. Een manager kan deze taken uitvoeren. Wij kunnen besparen op de overheadkosten door het direct in een organisatie onder te brengen. De gedeputeerde heeft gezegd dat hij wil fuseren op den duur. Waarom start hij hier niet direct mee?

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik versta hoe u het heeft bedoeld te zeggen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de heer IJssennagger. De SP is tegen de ROM, omdat wij niet nog meer dames en heren uit het bedrijfsleven in dienst van de provincie willen hebben om hun driedubbele agenda met gemeenschapsgeld af te werken. Geld voor werkgelegenheid en leerwerkbedrijven vinden wij prima. Waarom gaan wij echter concurrerende bedrijvigheid uit het buitenland aantrekken als wij de vele vacatures in onze provincie niet kunnen opvullen? Wat betreft de groei en de innovatie van het MKB vertrouwen wij erop dat de ondernemers dat zelf kunnen regelen. Zo gaat dat in de markt.

Hier en daar zouden wij regionale bedrijven wel willen ondersteunen bij de opvolging en andere zaken. Een voorbeeld hiervan is het houtbewerkingsbedrijf Verweij in Woerden waarvan wij hoorden dat het een leerwerkbedrijf wil opstarten, maar daarbij moeilijkheden ondervindt. Daarin kan de provincie een rol spelen.

De SP zou de miljoenen euro's van het Rijk die voor de ROM worden aangeboden liever aanwenden om betaalbare woningbouw aan te jagen, waardoor de werknemers van onze provincie in onze provincie kunnen wonen. Wij spreken hierover verder na de verkiezingen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Voor de economische ontwikkeling is meer niet altijd beter. Het gaat erom in wat voor ontwikkeling wij investeren. De ROM is voor GroenLinks geen doel op zich, maar moet net als de rest van de economische ontwikkeling ons prima helpen in de grote opgaven van deze tijd. Voor veel van de grote maatschappelijke opgaven waarvoor wij staan zijn grote investeringen noodzakelijk om innovaties te kunnen testen, te doorontwikkelen en op te schalen. Het aantrekken van investeringskapitaal daarvoor verdient zeker aandacht. Eerder vandaag spraken wij al over de energietransitie. Hetzelfde geldt voor andere thema's, zoals duurzaam gebruik van water en grondstoffen, de transitie naar een circulaire economie, slimme toepassing van informatie- en communicatietechnologie, het bevorderen van gezondheid en verantwoord, duurzaam en diervriendelijk voedsel.

In de adviesverkenning van de ROM staan de economische ambitie van de regio en de rol van de ROM daarin als volgt geformuleerd: "De regio Utrecht wil maatschappelijke waarde creëren op het gebied van gezond stedelijk leven. Met een krachtige ROM vergroten wij de kans op extra investeerders gericht op deze opgave, zoals de energietransitie, digitalisering, duurzame mobiliteit en circulariteit." Wij kunnen ons zeer vinden in die speerpunten, maar in het ontwerpbesluit missen wij deze inhoudelijke focus. Daarom dienen wij samen met de VVD, CDA, 50Plus en ChristenUnie een amen-

dement in getiteld 'Het waarom van de ROM'. Daarmee beogen wij om richting te geven aan de inhoudelijke focus van de ROM. Deze is kort samengevat als: groen, gezond en slim. In het amendement staat het wat uitgebreider omschreven. Het idee is om dit als startpunt te nemen bij de verdere uitwerking van de ROM. Deze uitwerking van de ROM moet plaatsvinden in de uitwerking van de regionale economische agenda. Wij hechten hieraan, omdat wij de Staten de inhoudelijke kaders helder willen meegeven. Tot slot wordt met dit amendement benadrukt dat de ROM zich richt op zowel het groot-, midden- als het kleinbedrijf en startups.

De 'governance' is een aandachtspunt voor de kwartiermaker. Wij vragen een korte reactie van de gedeputeerde hoe hij daar tegenaan kijkt. Wij horen eveneens graag een reactie van de gedeputeerde op de samenwerking met andere ROMs en andere vehikels van de provincie op het gebied van de economische ontwikkeling.

Amendement A4 (GroenLinks, VVD, CDA, 50Plus, ChristenUnie): het waarom van de ROM

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, aan de orde hebbend het statenvoorstel Basisscenario Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). PS2019MME05;

besluiten:

aan het tweede beslispunt "akkoord te gaan met het aanstellen van een kwartiermaker met als opdracht het opstellen van een businessplan voor een ROM in de regio Utrecht"

toe te voegen

", voor zowel grote-, midden- en kleine bedrijven als ook start-ups en die zich specifiek richt op de economische speerpunten van de regio, te weten energietransitie en duurzaam gebruik van water, grondstoffen en infrastructuur, levenslang leren, diensteninnovatie door slimme toepassing van informatie- en communicatie technologie, bevorderen van gezondheid en verantwoord voedsel.";

en tevens als derde beslispunt toe te voegen:

3. Deze focus van de ROM nader te preciseren binnen de uitwerking van de regionale economische agenda en tenminste de statutaire scope en de beoogde bezoldiging van de toekomstige OM-bestuurders ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten"

Toelichting

Een ROM is geen doel op zich, maar moet maatschappelijke meerwaarde creëren. In de Advies Verkenning ROM van Utrecht Region staat de economische ambitie van de regio en de rol van de ROM daarin als volgt geformuleerd:

"De regio Utrecht wil maatschappelijke meerwaarde creëren op het gebied van gezond stedelijk leven. Met een krachtige regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) vergroten we de kans op extra investeringen gericht op deze opgaven zoals de energietransitie, digitalisering, duurzame mobiliteit en circulariteit."

In het ontwerpbesluit missen we deze inhoudelijke focus. De scope van de ROM moet statutair worden vastgelegd. De ROM wordt opgericht om investeringen te kunnen doen die in de toekomst maatschappelijk wenselijke doelen realiseren. Met dit amendement wordt de inhoudelijke focus in algemene termen toegevoegd aan het besluit, aansluitend bij de inhoudelijke focus van de EBU (groen gezond, slim, zoals nader gedefinieerd in de verordening van de EBU onder art. 2 lid 2) en besloten om deze inhoudelijke focus nader uit te werken in de regionale economische agenda. Tevens wordt met dit amendement benadrukt dat de ROM zich richt op zowel op grote-, midden- en kleine bedrijven als ook start-ups.

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ROM als investeringsvehikel is noodzakelijk om financiële middelen via Invest-NL in de provincie Utrecht te laten landen. Zonder de ROM komt de provincie niet aan tafel. Dan gaat het om investeringen die ten goede moeten komen aan de maatschappelijke doelen die wij hier in huis hebben vastgesteld. Ik noemde de provincie Utrecht, maar dat staat niet in het besluit. In het besluit staat 'regio Utrecht'. Hoewel ik enerzijds deel

wat mevrouw Dercksen zegt dat het over de hele provincie gaat, valt het mij op dat dit niet in het besluit staat. Wat is erop tegen om er 'provincie Utrecht' van te maken? Daarom hebben wij het amendement van het CDA mede-ingediend.

Het tweede is het 'healthy urban living'. Dat is de kapstok in de onderliggende stukken. Dit staat echter niet helder in het besluit. Wat ons betreft mag dat in de kaders heel scherp verwoord worden om een scherpe focus te kunnen houden. De tijd zal ons leren of er nog meer focus nodig is, want uiteindelijk zijn de middelen beperkt en kan de inzet op een breed spectrum tot versnippering leiden. Innovatie wordt alleen geholpen als er een duidelijke regionale investering is in een specifieke sector. Dit mag wat ons betreft best de gezondheidseconomie zijn. Daarbij sluit ik mij aan bij de PvdA.

Tijdens de commissievergadering bleken er nog veel vragen te zijn bij het voorstel, bijvoorbeeld over de uitwerking van het sturingsmodel. De provincie moet aan tafel zitten. Daarnaast zijn er nog vragen over de relatie met de EBU. Wij zitten wellicht in een heroriëntatie met de EBU. In de afgelopen jaren hebben wij gezien dat onze invloed door het uitbesteden van de economische agenda aan de EBU werd verdund tot een van de twintig partners. Dat willen wij anders met de ROM. Dit moeten wij voorkomen. Wij moeten het anders regelen.

Wat betreft de financiën: kan de gedeputeerde ons toezeggen dat de aanbevelingen uit het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over garanties, leningen en revolverende fondsen hun uitwerking krijgen in de ROM?

Wij staan gematigd positief ten opzichte van het voorstel. De motie en het amendement kleuren de speelruimte van de kaders explicieter in, waardoor de ROM een goed investeringsvehikel en innovatie-instrument kan worden.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde Van den Berg heeft uitgekeken naar de ROM, want het is een soort kindje van hem. Hij kwam al met de ROM in de discussie rond de EBU waarin de ROM al langzaam in de week werd gelegd. Wij vroegen naar het achterste van de tong, maar dat kwam niet helemaal. Inmiddels ligt er een voorstel. Dat is een compliment waardig voor de laatste inhoudelijke statenvergadering van deze periode. Wat ons betreft is het een provinciale ROM. Dat is al meer gehoord vanuit verschillende invalshoeken. Wij steunen daarom het amendement van het CDA waarin de provincie Utrecht wordt genoemd in plaats van de regio Utrecht.

De financiële middelen worden in de ROM zelfstandig besloten. De aandeelhouders nemen kapitaalbesluiten. Om hierin te participeren dient provinciaal belang geborgd te zijn. Hoe gaan wij dat borgen? Wij doen daarvoor het voorstel om in de 'governancevorming' de komende periode onder leiding van de kwartiermaker de regio te betrekken in de ROM rond de investeringsbesluiten. Daartoe zal ik een motie indienen. Deze lijkt op de motie van de VVD, maar wij willen de daadwerkelijke regiopartners aan tafel in de ROM. Het is een uitvoeringsorganisatie, maar wij kunnen bij de grote aandeelhouders een advieszetel vormgeven. Wij willen de kwartiermaker de gedachte meegeven van het vormgeven van een advieszetel vanuit de regiogemeenten buiten de U10. Dit doen wij in de vorm van een motie, zodat wij de regio erbij kunnen betrekken om direct advies te geven.

Motie M17 (SGP, 50Plus): borg brede input

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

gehoord de beraadslagingen over het statenvoorstel Basisscenario Regionale Ontwikkelingsmaatschappij;

constaterende dat

- *de provincie participeert in de oprichting van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM);*

- met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) provinciale doelen gerealiseerd dienen te worden;

overwegende dat:

- de EBU sterk op stad Utrecht en nabije omgeving gericht is;
- de gehele provincie Utrecht baat moet hebben bij investeringen die gemobiliseerd worden door de instelling van een ROM;
- het voor de ROM van belang is om een goed beeld te krijgen van de bedrijvigheid en innovatiemogelijkheden in alle gemeenten van de provincie Utrecht;

roepen het college op:

te garanderen dat de toekomstige ROM draagvlak kent in de gehele provincie Utrecht, de kwartiermaker te laten onderzoeken hoe regiogemeenten buiten de U10 (vertegenwoordigd door stad Utrecht) middels bijv. het inrichten van een agendalidmaatschap of adviesrol voor aandeelhouders, betrokken kunnen worden bij de ROM.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Ik geef het woord aan de gedeputeerde Van den Berg voor de reactie van het college in de eerste termijn.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik houd een voorbehoud voor het laatste amendement, maar deze komt eraan. Dank voor de opmerkingen over de ROM en de vragen die u mij gesteld heeft.

De VVD heeft een motie ingediend om goed inzichtelijk te maken dat de ROM haar voelsprietten moet hebben in alle windstreken. Ik herken dat uit de discussies rond de EBU, waarin het af en toe lijkt alsof het een stadse aangelegenheid is. De provincie is groter dan de drie grote steden in onze provincie. Met name voor het vormgeven hiervan, waarvoor de provincie en alle gemeenten staan, neem ik u mee naar andere ROM's die soms provinciedekkend zijn en soms over provinciegrenzen heen gaan. U zegt dat wij gebruik moeten maken van deze voelsprietten, bijvoorbeeld door een roulerende zetel in de EBU. Ik kan deze motie omarmen. Dit zijn vragen die wij wel eens vanuit andere kanten krijgen. De burgemeesters van de kleinere gemeenten zouden eveneens graag advies willen geven.

Tegelijkertijd heeft u gezegd dat partijen elkaar moeten versterken en niet langs elkaar moeten werken. U heeft gezegd dat ik dit goed uit elkaar moet trekken en goed op elkaar moet laten afstemmen. Dat is een onderwerp van discussie. Dit zal bij de EBU moeten plaatsvinden voor het afslanken en het herontwerp van de EBU in zijn rol samen met u bij het vormgeven van de wat-vraag: wat moet de ROM uitvoeren? Daarin heeft u een stem en bepaalt u wat de uitvoering zal zijn. Dat doen wij overigens met andere partijen.

D66 heeft een vraag gesteld over de kwartiermaker. Er is nog geen kwartiermaker. Er is een longlist op basis van een profiel uitgezet bij de vier directeuren die genoemd worden in het overleg rond de ROM: Amersfoort, Utrecht, de provincie en Hilversum. Er is een shortlist gemaakt van vijf. Er zijn drie kandidaten waarmee op dit moment gesprekken gevoerd worden. Dan komt er een advies naar de stuurgroep en daar zal het besluit vallen. Ik hoop dat het eind volgende week rond zal zijn.

Het CDA noemt de 'governance'. Dat is heel belangrijk. Dat is een punt van ontwerp. Daarvoor kijken wij naar de andere ROM's, vooral over de juridificering: wat voor type organisatie wordt dat waarin de overheid van invloed is? Onze controllers en onze financiële mensen zullen de onderlinge verhoudingen uitzoeken. Dat is een punt voor de kwartiermaker.

U heeft gevraagd naar de kosten van de ROM, met name naar de exploitatie daarvan. Er is een indicatie gegeven die gebaseerd is op de andere ROM's. Daarvoor tekent u nog niet. De kosten hiervoor zijn gemiddeld ongeveer € 100.000 per fte. Dat zijn forse bedragen, maar je hebt het over mensen met be-

paalde kwalificaties. Daarnaast zullen wij wat inverdieneffecten sorteren bij het afslanken van de EBU. Wij zijn nog aan het nadenken hoe wij meerdere partijen kunnen laten participeren in de exploitatie. Daarbij kunt u denken aan een bedrag per inwoner per gemeente. Niet elke gemeente doet op dit moment mee in de EBU, hoewel de EBU wel voor de hele provincie is. U kunt zich voorstellen dat dit een onderdeel daarvan wordt. Wij zullen daar scherp op toezien, want het moet een 'lean and mean' organisatie worden.

De PvdA heeft gesteld dat de OMU en de EBU goed op elkaar afgestemd moeten worden en dat deze relatie scherp gehouden moet worden. Dat is belangrijk. Het gaat ons niet om het vergroten van de definitie van de ongebreidelde economische groei. Het gaat ons om de kwaliteit. Daarom is 'groen, gezond en slim' vormgegeven. Daarin staat nadrukkelijk de grote maatschappelijke opgave van dit moment. Het gaat ons zeker om de werkgelegenheid, maar ik kan u niet precies zeggen waar vandaan de werkgelegenheid komt. Bij de EBU hebben wij getracht de mensen die werken met hun hoofd, hun hart en hun handen te traceren, maar dat kunnen wij niet helemaal traceren. U krijgt nog een kans voor de beroemde 'health port', want u blijft mij in de nek hijgen met die term. Ik laat het bij de Staten liggen, maar ik sluit niet uit dat er nog een prijsvraag komt hoe de ROM gaat heten. Pak uw kans. Ik weet niet of het helemaal de lading dekt, maar ik geef het u wel mee.

De PVV is tegen de ROM. Ik ben niet van plan om de EBU en de ROM in elkaar te schuiven, maar wel nadrukkelijk de wat- en de hoe-vraag te scheiden en daartussen een 'Chinese Wall' te zetten. Dat betekent dat de investeringsbeslissingen niet genomen worden door de mensen die bepalen wat. Daartussen moeten een scheiding komen. Dat is een belangrijke 'governancevraag'. Dat het een 'lean and mean' organisatie wordt afgestemd op elkaar, dat lijkt mij evident. De zorg van de overheid is een van de uitwerkpunten bij waaraan wij ons geld uitgeven.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik kauw op de antwoorden van de gedeputeerde op de vragen van de PVV over de 'Chinese Wall' en het wat en het hoe. Kan de gedeputeerde dat wat nader toelichten?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als wij een economisch project maken, dan is het niet de bedoeling dat degene die de business maakt rechtstreeks de opdracht krijgt van u over het beleid. Het moet niet op business caseniveau. Andersom wil ik niet dat een uitvoeringsorganisatie iedere keer belast wordt met een vraagstuk in de desbetreffende raden en Staten. Niet anders dan dat u een keer per jaar het beleid vaststelt of aanscherpt en bij de jaarrekening kijkt of dit de juiste investeringsbeslissingen zijn van de uitvoeringsorganisatie.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik meen dat u zojuist een 'Chinese Wall' noemde tussen de EBU en de ROM. Deze kan ik niet helemaal plaatsen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De EBU is een van de vertegenwoordigers van het vormgeven van de 'triple helix' en van de economische agenda, samen met u en de gemeenten. Voor de rest kunnen er personele unies zijn tussen de EBU en de ROM.

GroenLinks heeft nadrukkelijk gezegd dat het gaat over de grote maatschappelijke vraagstukken. U heeft er een aantal opgenoemd. Ik weet niet of dit in de statuten van de ROM moet staan, maar u heeft aangegeven dat dit de uitvoeringsagenda is die u wilt. Die wordt door u aan de voorkant vormgegeven door de 'triple helix'. Dat gaat met name over de wat-vraag. U vraagt nadrukkelijk om een uitwerking, dus dat zal ik meegeven aan de kwartiermaker. U kunt dat nog verschuiven, want als zich over een paar jaar andere thema's aandienen dan groen, gezond en slim dan zullen wij daar wel uitkomen. De 'governance' is belangrijk. Het ministerie van Economische Zaken kijkt mee met de staatsteunvraag die zich kan aandienen.

De samenwerking met andere ROM's is een vanzelfsprekend punt. Dit is zelfs al aangeboden. Het gaat om de samenwerking in personele unies en bij het maken van projecten die nog groter zijn dan wij

aankunnen. Dit zijn projecten die bijvoorbeeld bij Invest-NL of via Invest-NL bij Europese fondsen neergelegd kunnen worden. Daarnaast zijn het samenwerkingen in handelsmissies.

Naar aanleiding van de vragen van de ChristenUnie focus ik mij op de extra vraag, want de andere vragen heb ik al beantwoord. U heeft gevraagd of het Rekenkameradvies meegenomen wordt. Dit wordt meegenomen in het ontwerp als het gaat over de revolverende fondsen en de garanties die daar genoemd worden als uitwerking.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik had een concretere beantwoording verwacht op het amendement dat GroenLinks en anderen hebben ingediend. Hoe kijkt u naar beslispunt twee? Dit is een uitgebreide beschrijving van wat aan het besluit toegevoegd moet worden. Ik hoor graag hoe u dit ziet.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat amendement heb ik nog niet ontvangen.

De VOORZITTER: De gedeputeerde krijgt later de gelegenheid om de moties en de amendementen door te lopen. U rondt eerst uw beantwoording af.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De motie van de SGP over de advieszetel heb ik eveneens nog niet ontvangen. Ik moet eerst bekijken wat hier precies in staat voordat ik deze kan beantwoorden.

De VOORZITTER: Ik begrijp dat u hier nog niet op kunt reageren?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De motie over de voelsprietten heb ik beantwoord. Daarmee ga ik akkoord. Ik kan mij vinden in het amendement ruimdenkende regio Utrecht waarbij de regio Utrecht wordt vervangen door de provincie Utrecht en omstreken; internationaal beter bekend als Utrecht Region. Daar kan ik mij wel in vinden, want Utrecht Region is een naam die fors gebruikt wordt en de ROM gaat over de provincie Utrecht en omstreken.

Het waarom van de ROM uit het amendement van GroenLinks heb ik toegelicht. In het amendement staat om aan het tweede beslispunt toe te voegen: "voor zowel het groot-, midden- en kleine bedrijven als ook startups en die zich specifiek richt op de economische speerpunten van de regio te weten energietransitie, duurzaam gebruik van water, grondstoffen en infrastructuur, levenslang leren, dienstinnovatie door slimme toepassing van informatie- en communicatietechnologie, het bevorderen van gezondheid en verantwoord voedsel.", alsmede een derde beslispunt toe te voegen: "Deze focus van de ROM nader te preciseren binnen de uitwerking van de regionale economische agenda en tenminste de statutaire scope en de beoogde bezoldiging van de toekomstige ROM-bestuurders ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten." Het vraagstuk rondom de financiën leg ik bij u neer. De individuele bezoldiging lijkt mij teveel van het goede. Als u zegt dat de supportorganisatie op deze manier gefinancierd wordt, dan kan ik mij daarin vinden. Het verhaal van de exploitatie leg ik bij u neer. Als ik het amendement op deze manier mag interpreteren ga ik daarmee akkoord.

In de motie 'borg brede input' staat: "Te garanderen dat de toekomstige ROM draagvlak kent in de gehele provincie Utrecht." Dat heb ik zojuist aangegeven. "De kwartiermaker te laten onderzoeken hoe regiogemeenten buiten de U10 (vertegenwoordigd door de stad Utrecht) middels bijvoorbeeld het inrichten van een agendalidmaatschap of adviesrol voor aandeelhouders, betrokken kunnen worden bij de ROM." Als ik dit kan inschuiven in de motie waarbij nadrukkelijk een rol is weggelegd bij de watvraag bij de EBU, waar het advies wordt gevraagd van de regio, dan kan ik mij daarin vinden. Om dit in een uitvoeringsorganisatie onder te brengen vind ik ingewikkeld.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat verzoeken wij specifiek, omdat in het statenvoorstel staat dat de ROM zelf kan besluiten over de investeringen. Op het moment dat je binnen de kaders van de EBU acteert, maar dat er vragen komen bij de ROM waarover de regio iets

kan zeggen, dan is dat de toegevoegde waarde door in de uitvoeringsorganisatie de regio vertegenwoordigd te hebben. Daarom zou ik graag aan de kwartiermaker meegeven om uit te zoeken of wij de regio daar een stem kunnen geven.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben er niet voor om dat op die manier te doen. Ik wil u wel geruststellen door de kwartiermaker de voordelen en de nadelen op een rijtje te laten zetten. Als ik deze motie op deze manier mag lezen, dan zal ik dat inbrengen bij de kwartiermaker.

De VOORZITTER: Wij gaan over naar de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Bij andere partijen hoor ik twijfel over de mogelijkheden van de provincie om de investeringsmaatschappij in de toekomst te kunnen beïnvloeden. Het scenario waarin de provincie wel betaald, maar niet bepaald is onwenselijk. GS zal er vast voor zorgen dat dit niet aan de orde is. De provincie zaait, ploegt en oogst niet zelf, maar kan als toekomstig aandeelhouder en investeerder de ontwikkelingsmaatschappij wel degelijk beïnvloeden. Wij kunnen bijvoorbeeld beïnvloeden of er zonnebloemen, maïs of aardappelen de grond ingaan. PS heeft daar invloed op, bijvoorbeeld door de scope te bepalen. Daarom is het amendement van GroenLinks van belang. Daarnaast is de focus van belang voor het succes van de ROM, want wie zowel kool als meloen wil telen wordt in geen van beide goed.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gelezen dat de ROM graag een vijfjarige procedure wil, zodat zij niet afhankelijk is van veranderingen vanuit de democratie. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik denk dat u verwijst naar de verhouding tussen PS, GS en de ROM. Het gaat erom dat de Staten wel mee moeten kunnen geven welke thema's wij belangrijk vinden om in te investeren. Als ik terugga naar de vergelijking tussen maïs en zonnebloemen, dan gaat de investeringsmaatschappij er uiteindelijk over welk ras je in de grond stopt. In de individuele business case moet de investeringsmaatschappij wel kunnen beslissen. Ik kan mij voorstellen dat het ingewikkeld is dat je daarvoor ieder jaar of sneller een andere opdracht krijgt.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Zij krijgt niet ieder jaar, maar een keer in de vijf jaar eventueel een andere opdracht. Dat is een teken dat zij haar eigen gang wil gaan en niets te maken wil hebben met wat er hier besproken wordt.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Een van de redenen waarom een ROM wenselijk is, is omdat de markt niet het geduld heeft om af te wachten tot sommige initiatieven tot bloei kunnen komen. Vanwege dat geduld dat de ROM wel heeft, wil je dat deze mogelijkheden er zijn. Vanuit die gedachte snap ik dat er een termijn is waarin een investeringsmaatschappij het niet handig vindt om veel te wisselen van uitgangspunten. Invloed hebben kan door het bepalen van de doelstellingen van de ROM. Dat kun je enerzijds neerleggen in de statuten, maar kan anderzijds door de participatie van aandeelhouders op de aandeelhoudersvergadering en door de machtige positie die een meerderheid van de aandeelhouders heeft. Dit beleids-terrein krijgt ook straks vast weer een gedeputeerde die dat snapt.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik gebruik mijn tweede termijn om kort iets over de EBU te zeggen en over de adviesrol van buiten de grote steden en de andere overheidsorganisaties in de aandeelhoudersvergaderingen. In de afgelopen vier jaar ben ik onder de indruk geraakt van de mate waarin de EBU werkelijk de hele provincie bij elkaar heeft kunnen krijgen in de tweejaarlijkse 'Get Connected bijeenkomsten'. Ik denk niet dat er een enkel initiatief over het hoofd is gezien door de EBU van nieuwe, creatieve, technologische en innovatieve oplossingen voor de vraagstukken waar wij tegenaan lopen. Ik was onder de indruk van het enthousiasme dat daar tentoongespreid wordt, de prijzen en de 'challenges'. Het is belangrijk dat wij ons dat realiseren, omdat wij anders het kind met het badwater weggoien. Dat is niet de

bedoeling. Het is mij duidelijk geworden dat het vertegenwoordigen van de 'triple helix' en het samen begrijpen wat er nodig is om te ontwikkelen in onze provincie bij de EBU blijft. Echter, wat de EBU al aan ontwikkelingsactiviteiten ontplooit wordt opgenomen in de ROM. Dat lijkt mij fantastisch. Het wordt zelfs aangegeven dat in de statuten wordt vastgelegd hoe dat gestalte moet krijgen. Dat is redelijk waterdicht.

De Utrecht Region is internationaal al bekend. Ik begrijp dat wij daarvan 'de provincie' willen maken, omdat het anders alleen de stad zou betreffen. Het is jammer als wij daarmee te krampachtig omgaan. Ik heb de beantwoording van de gedeputeerde gehoord. Daar zullen wij rekening mee houden.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Is het opzetten van een leerwerkbedrijf bij een houtverwerkingsbedrijf iets waarmee de ROM zich bezig kan houden? De gedeputeerde zegt dat er voor de ROM mensen met bepaalde kwaliteiten worden aangetrokken. Welke kwaliteiten zijn dat?

Mevrouw Godschalx zegt dat een investeringsmaatschappij het niet fijn vindt om binnen vijf jaar weer andere doelen te moeten volgen. De provincie en de gemeenten zijn geen investeringsmaatschappij. Wij zijn een groep mensen die betaald wordt door alle inwoners waarvoor wij bepaalde dingen te doen hebben. Dat is een verschil.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik geef een korte toelichting op het amendement, met name op het punt dat de gedeputeerde aanhaalde om de bezoldiging van toekomstige ROM-bestuurders ter goedkeuring voor te leggen aan de Staten. De uitleg die de gedeputeerde geeft, is zoals wij dit punt bedoeld hebben. Dat betekent dat de gedeputeerde niet per bestuurder hoeft aan te geven wat de bezoldiging zal bedragen, maar wel dat hij ons kan laten zien dat het binnen de kaders van de Wet normering topinkomens valt. Dat is de uitleg zoals wij het amendement bedoelen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Afgelopen donderdag was ik bij het Technova College Ede waar de start plaatsvond van FoodValley Circulair vanuit de regio FoodValley. Eerder vandaag heb ik gezegd dat ik niet voor de drammers en de dromers ben, maar voor de doeners. In de 'triple helix' de samenwerking tussen het onderwijs, de overheid en de ondernemers, worden dit soort doe-events gedaan. Het is jammer dat zij naast het geld van Invest-NL vissen. Wij moeten besluiten dat de adviesrol geborgd is, zoals in de motie die ik in de eerste termijn heb ingediend. Ik zou er nogmaals een lans voor willen breken, want dit heeft een toegevoegde waarde in de regio's waar wat gedaan wordt. Hierover wordt wellicht wat minder gesproken of zijn minder grote plannen voor, maar er wordt veel gedaan met veel draagvlak.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde Van den Berg voor zijn beantwoording in de tweede termijn.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer een tweetal vragen en wat toelichtingen. In Ede hebben wij een keer een bijdrage geleverd aan speeddaten, waarbij leerlingen en bedrijven een dag gekoppeld werden. Het was erg leuk om 500 leerlingen op de fiets te zien om kennis te nemen van bedrijven in Ede en Veenendaal.

Het is mooi om te horen dat u aandacht heeft voor de leerwerkplek bij het houtverwerkingsbedrijf Verweij. Ik ben twee keer bij dit bedrijf geweest; een schitterend bedrijf. Het heeft een BV met drie bedrijven, waaronder een leerwerkbedrijf. Het heeft dit reeds georganiseerd met de gemeente Woerden. Daarin hoeven wij niks meer te betekenen. Overigens wil het graag kijken of het een technische opleiding kan realiseren in Woerden. Wij proberen te kijken of wij een bijdrage kunnen krijgen, samen met ROC Midden-Nederland.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met uw antwoord, maar vraag mij af of wij daarvoor een ROM nodig hebben.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarvoor hebben wij dat niet nodig. Wij hebben regulier economisch beleid, zoals het MKB-beleid en de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. De ROM is voor business cases en het vermarkten van grote economische projecten om zodoende onze doelstellingen waar te kunnen maken op het gebied van gezond stedelijk leven. Bedrijven en organisaties die dat geld niet van de markt kunnen krijgen, kunnen dat bij ons via een revolverende lening of een garantstelling krijgen.

U vroeg welke mensen dit zijn. Dit zijn mensen die veel verstand hebben van de onderwerpen waarvoor zij graag een lening willen hebben. Het moet goed bekeken worden of dit een bijdrage is aan uw agenda en wat er precies gevraagd wordt. Het grote probleem met het niet goed voor het voetlicht brengen bij een bank is waarvoor je een lening nodig hebt. Daarvoor heb je 'business developers' nodig. Deze mensen hebben kennis en kunde van onderwerpen rondom groen, gezond en slim.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Bent u niet bang dat deze mensen dubbele agenda's hebben? Deze mensen komen uit het bedrijfsleven voor de provincie werken en zijn in contact met de bank.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Kunt u toelichten wat u bedoelt met een dubbele agenda.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Met een dubbele agenda bedoel ik dat mensen hier niet zijn om de provincie en de inwoners van de provincie te dienen, maar om hun eigen belangen te dienen of belangen van een bekende.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Zij zijn in dienst van de ROM en de ROM werkt voor u. Dat zij daaraan een boterham verdienen lijkt mij evident.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! U zegt dat de ROM voor grote projecten is. Betekent dit dat kleine organisaties, kleinere bedrijven en kleinere kennisinstellingen in een consortium niet mee kunnen doen om gezamenlijk de grote projecten voor elkaar te krijgen? Kan de ROM procesgeld beschikbaar stellen om een consortium te verzamelen en te bouwen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat zijn de vraagstukken waarvoor de ROM staat. Het is niet per definitie dat wij alleen aan het geld van Europa denken. Dit is voor bedrijven die net in de fase zitten vanuit de startup naar een 'scale-up' en extra geld nodig hebben om te groeien en om de bundeling te maken met een aantal bedrijven die veel geld nodig hebben om een product op te schalen. Dit geld kan verzameld worden al dan niet met andere ROMs, want die aanbieding hebben wij al gekregen.

Mevrouw GODSCHALX (VVD): Mijnheer de voorzitter! Kunt u terugkomen op de bezoldiging. Het gaat erom dat het een passende bezoldiging is voor de publieke taak die de bestuurders moeten uitvoeren.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat zal zeker een onderwerp zijn waarnaar gekeken wordt. Dat lijkt mij evident bij de Wnt-norm. Ik kan niet zeggen of de bezoldiging gelijk is aan de schalen die bij de gemeenten of de provincies gehanteerd worden, want het zijn marktconforme salarissen. Het zijn echter geen salarissen boven de Wmt-norm. Dat houden wij goed in de gaten.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het eind van de beraadslagingen gekomen van dit agendapunt. Wij zullen hierover besluitvorming plegen bij de stemming.

Statenvoorstel drinkwaterstrategie van Vitens en provincie Utrecht voor de drinkwatervoorziening tot 2040.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! De drinkwaterstrategie tot 2040 is een mooi agenda-punt. Dit is voor ons allemaal van belang, want drinkwater is van levensbelang. Wij hebben goed drinkwater in deze provincie. Tot nu toe is die voorraad voldoende. Samen met Vitens heeft de provincie duidelijk gezocht naar nieuwe plekken in Eemdijk, Schalkwijk en wellicht op de Utrechtse Heuvelrug. Op de Utrechtse Heuvelrug was altijd goed water met een eigen bronwaterbedrijf in Doorn. Dat is inmiddels in Vitens opgegaan. Er zijn volop mogelijkheden om in Utrecht goed drinkwater te vinden. Daarom omarmen wij de drinkwaterstrategie zoals deze tot 2040 is opgesteld. Wij zijn trots op onze buitengebieden die dit zuivere drinkwater bieden, ook voor de mensen in de stad.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Er is aangetoond dat de huidige buizen die gebruikt worden voor geothermie vaak last hebben van lekkage. Dat komt doordat het buizenmateriaal niet bestand is tegen het hele zoute en hete water dat opgepompt wordt. De SP heeft hierover vragen gesteld en de provincie heeft gezegd allerlei aannames te hebben om te verwachten dat boringen naar geothermie aan nieuwe regelgeving en aanvullende technische eisen zal moeten voldoen. Wat als dat niet zo is? De gedeputeerde verwacht dit, maar stel dat dit niet gebeurt? In Groningen verwachten mensen ook al heel lang dingen die niet gebeuren. Wil de gedeputeerde hierin een eigen standpunt innemen en dit in de volgende RGW-vergadering te bespreken, waarna het opgenomen kan worden in de drinkwaterstrategie?

Over de keuze voor drinkwater of geothermie in Groenekan zegt de gedeputeerde het volgende: "De provincie zal uiteindelijk de keuze vastleggen in de omgevingsverordening. Bij het maken van de keuze zullen Vitens, de geothermieprojecten, de gemeenten en het Rijk nauw betrokken zijn." Hoe zit het met de bewoners van de provincie Utrecht? Wanneer en hoe gaan zij hierover meepraten? Wij hoorden dat de Dutch Association Geothermal Operators (DAGO), waaronder Shell en Vermilion, op dit moment meehelpen met het ontwikkelen van de nieuwe richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden, zoals in drinkwatergebieden. De SP dient een motie in waarin wij vragen of de provincie aangesloten kan blijven en mee kan praten als er een besluit valt over geothermie in onze drinkwatergebieden.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Hoe denkt mevrouw Noordenbos dit meepraten over geothermie te organiseren?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Zoals het op dit moment georganiseerd is.

De heer GERMS (VVD): Binnen Provinciale Staten?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Ja.

De heer GERMS (VVD): Dat is iets anders dan de hele bevolking.

De VOORZITTER: Het gaat teveel heen en weer. De heer Germs mag nog een laatste vraag stellen op dit punt.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is iets anders dan de hele bevolking, zoals u hier suggereerde.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! In de motie staat: "De nieuwe provinciale richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden vast te stellen in samenspraak met de volksvertegenwoordiging in gemeenten en provincie. Bij de keuze tussen drinkwater en geothermie altijd de inwoners (via volksvertegenwoordigers van gemeenten en de provincie) te betrekken."

De drinkwaterstrategie vinden wij in orde, behalve de tekst dat geothermie als meekoppelkans wordt genoemd voor de drinkwatervoorziening. Dit heeft een tegengesteld belang. Dat vinden wij niet alleen. Staatstoezicht op de Mijnen en Vewin delen deze opvatting.

Motie M18 (SP): geothermie in drinkwatergebieden

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, behandelende het statenvoorstel Drinkwaterstrategie;

constaterende dat:

- *drinkwater van levensbelang is voor de inwoners van de provincie Utrecht;*
- *het boren naar geothermie risico's oplevert voor de drinkwatervoorziening;*
- *het daardoor geen meekoppelkans is in een drinkwatergebied maar een tegenstrijdig belang;*
- *drinkwaterwinning en boring naar geothermie volgens VEWIN (overkoepelende organisatie van drinkwaterbedrijven) niet samen moeten gaan in hetzelfde gebied;*
- *Dago (Dutch Association Geothermal Operators, oa Shell en Vermillion) meehelpt met het ontwikkelen van de nieuwe richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden;*

overwegende dat:

- *het vastleggen van nieuwe provinciale richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden een wetenschappelijk en een democratisch proces moet zijn, niet gestuurd door de particuliere investeerders in geothermie;*

dragen het college op:

- *de nieuwe provinciale richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden vast te stellen in samspraak met de volksvertegenwoordiging in gemeenten en provincie;*
- *bij een keuze tussen drinkwater en geothermie altijd de inwoners (via volksvertegenwoordigers van gemeenten en provincie) te betrekken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks is blij met deze strategie. Wij zijn blij dat in de commissie, onder andere op aandragen van de ChristenUnie, de rol van Vitens bij het bestrijden van verdroging en natuurbescherming een paar maal geagendeerd is. Wij zijn blij dat er inmiddels meer concrete afspraken zijn, met name over het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Er lijkt op dat gebied een positieve kanteling te zijn ontstaan in de samenwerking met Vitens.

In tegenstelling tot de SP begrepen wij uit de commissiebehandeling dat drinkwaterwinning boven geothermie zal staan. Tot nu toe zijn wij tevreden met de antwoorden van de gedeputeerde daarin en delen wij de zorg van de SP nog niet.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Wij focussen ons op drinkwater en wij weten allemaal dat er allerlei zaken door het toilet gespoeld worden. Er staat dat de focus ligt op historische bodemverontreiniging in de grond. Moet de inventarisatie nog gemaakt worden voor bijvoorbeeld alle vuilstortplaatsen? In de omgeving waar ik woon weet ik vijf vuilstortplaatsen in de straal van nog geen kilometer. Wij hebben nog het beeld van Doorn in ons hoofd van destijds en de gifpluimen. Deze gaan door onder de grond. Daarover maakt 50Plus zich zorgen. Is er een inventarisatie? Zo niet, wordt deze dan gedaan? Zo wel, hoe ziet deze er uit? Ik zie hiervan graag een lijst. Er is wel een lijst, maar hierop staan lang niet alle vuilstortplaatsen. Met de lage waterstand van afgelopen zomer wordt de vervuiling in de grond sterker, omdat er minder water is om het te vermengen.

Een groot gevaar zijn de ultrafijnstof- en de nanodeeltjes die in het oppervlaktewater steeds steviger voorkomen. Dit heeft te maken met de onderwerpen waarover wij vandaag gesproken hebben: klimaat, vervuiling et cetera. Dat werkt door in het meest noodzakelijke dat wij nodig hebben, namelijk goed drinkwater. Daarover spreekt 50Plus zich uit.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Bent u ervan op de hoogte dat drinkwater niet wordt gewonnen vanuit het oppervlaktewater?

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Er staat dat het een optie is om oppervlaktewater te gebruiken.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik niet gelezen, dus ik deel die zorg van 50Plus niet.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik noem het oppervlaktewater, omdat ik heb gelezen dat dit een van de bronnen zal zijn voor ons drinkwater. Daarover maakt 50Plus zich zorgen, want het heeft te maken met onze gezondheid en dat is het allerbelangrijkste.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde mevrouw Pennarts.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de aandacht voor deze drinkwaterstrategie. Ik heb van een aantal fracties opmerkingen gehoord, maar niet zoveel vragen. Ik zal wel ingaan op de constatering van de heer Germs over ons goede drinkwater. Het is alom bekend dat Sourcy en Bar-le-Duc uit de Utrechtse bodem komen. Koop dus vooral geen gebotteld water, maar draait u thuis de kraan open. Het drinkwater in de provincie Utrecht is namelijk van topkwaliteit. Dat vergt enige bescherming. Daarop is deze drinkwaterstrategie gericht. Er is gezegd dat dit komt dankzij de inspanningen in het buitengebied. Daarover heeft u in de commissie met mij gesproken. De goede kwaliteit van het drinkwater komt door de inspanningen voor het natuurbeheer in Utrecht en de vele plekken in onze provincie, zoals de Utrechtse Heuvelrug, waar het regenwater door schone grond sijpelt naar de harde lagen waar het als grondwater beschikbaar is voor drinkwaterwinning. Om die reden is het fijn dat wij met Vitens afspraken hebben gemaakt en dat zij meedoen en een bijdrage leveren aan de opgaven rondom natuurbeheer. Onder andere met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug wordt gekeken of er een paar projecten zijn waarin Vitens kan participeren. Daarmee wordt gehoor gegeven aan de twee moties die u heeft aangenomen. De laatste motie is zelfs een aantal jaren oud. Ik ben blij dat ik op de laatste officiële statenvergadering kan zeggen dat deze motie goed tot uitvoer wordt gebracht. Dit heeft u zelf kunnen zien bij de terugkoppeling tijdens de vorige commissievergadering.

Ik zal specifiek ingaan op de vragen van de SP, want daarin werden de meeste zorgen geformuleerd over de buizen van de boring. In Trouw heeft onlangs een stuk gestaan waarin gezegd wordt dat de buizen waarmee de boringen verricht worden aan slijtage onderhevig zijn. Daar moet iets aan gedaan worden. Daarop zullen wij toezien voor zover het een provinciale taak is. Met name het Rijk moet daarin een rol nemen om dit te verbeteren. Het is goed om te benadrukken dat de drinkwaterbronnen, ongeveer 3 % van het oppervlakte van onze provincie, uitermate goed beschermd wordt. De drinkwaterwinning gaat primair boven andere activiteiten. Dat betekent niet dat de afweging in de toekomst anders kan zijn, omdat er voortschrijdende inzichten zijn over de effecten van geothermie of WKO op drinkwater. Wij weten nog niet alles.

De strategische voorraad die ervoor moet zorgen dat wij in de toekomst voldoende schoon drinkwater kunnen oppompen beslaat ongeveer 30-40% van onze provincie. Daarin wordt altijd de afweging gemaakt tussen activiteiten rondom WKO of geothermie en de drinkwaterwinning. Op dit moment wachten wij nog op de richtlijnen van het Rijk. Daarbij is het Rijk meer aan zet. Mevrouw Noordenbos zei dat Shell en Vermilion betrokken zijn bij de richtlijnen, maar het is een provinciale verantwoordelijkheid om de drinkwaterwinning af te wegen tegen andere activiteiten in de bodem. Wij werken wel op basis van voortschrijdend inzicht, want de vraag naar fossielvrije duurzame energiebronnen is heel relevant en moet uitgevoerd worden. Hiertussen maken wij een afweging. Dit is niet overal even relevant, want als je boort wil je dat zo dicht mogelijk bij de gebruikslocatie doen. Dat betekent dat de zoeklocaties voor geothermie niet overal in de provincie zijn, maar dicht bij verstedelijking of industriële activiteiten waar men deze energie wil gebruiken.

Er is gesproken over meekoppelkansen. Daarmee werd nadrukkelijk geen geothermie bedoeld. Daarmee bedoelen wij dat het beschermen van drinkwaterstrategieën kan samenvallen met andere opgaven, zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie of andere natuuropgaven. Daar liggen meekoppelkansen. Bij drinkwater en geothermie is het vaak de afweging tussen het een of het ander. Het meekoppelen is een werkwijze van de wat middellange en langere termijn, omdat wij nog op zoek zijn naar de informatie hoe wij dit het beste kunnen doen.

De motie die daarover is ingediend vraagt om de nieuwe provinciale richtlijnen voor geothermie in kwetsbare gebieden vast te stellen in samenspraak met de volksvertegenwoordiging in de gemeenten en de provincie. Ik ga ervan uit dat de provincie dit met name zal doen. Daar waar het een gemeentelijk gebied betreft, zal er overleg zijn met de betreffende gemeente. Ik kan nu niet helemaal uitlijnen hoe dit er formeel uitziet, maar de intentie is er beslist om dit met elkaar te doen, al was het maar om in gesprek met elkaar tot geaccepteerde oplossingen te komen. Wij moeten vermijden dat er een situatie ontstaat waarin mensen vrezen voor hun huizen en de omgeving, omdat er tegelijkertijd een duurzame energieopgave is. Natuurlijk zoeken wij de dialoog, zoals in Woerden.

U vroeg of wij in de commissie kunnen praten over de manier waarop wij dat procedureel kunnen doen. Dat kan natuurlijk. Dat doet zich vanzelf voor, omdat bodemwater zijn plek in de omgevingsvisie en de omgevingsverordening kent. U vroeg om de inwoners altijd te betrekken bij de keuze tussen drinkwater en geothermie. Dit valt met elkaar samen. Uw oproep is om met iedereen in gesprek te blijven en te zorgen dat er antwoorden komen als er vragen gesteld worden. Als ik deze op deze manier mag begrijpen, dan kan ik hiermee uit de voeten.

Mevrouw Hoek van 50Plus zei dat er nog veel meer aan de gang is en vroeg of wij de locaties van de bodemverontreiniging in beeld hebben. Dat hebben wij. De Staten ontvangen ieder jaar een overzicht waarin alle bodemverontreinigingslocaties aan u gepresenteerd worden en waarin te zien is hoever wij zijn gevorderd met de saneringen. Er is nog een aantal locaties dat op de rol staat. U bent daarvan op de hoogte.

U sprak uw zorg uit over de lage waterstand en de effecten daarvan op grondwater. Dat houdt inderdaad met elkaar verband. Bij een lage waterstand in het Amsterdam Rijnkanaal is er een alternatieve boringslocatie in de buurt van Nieuwegein. Er zit wel degelijk een verband tussen de waterstanden en het beschikbaar hebben van grondwatervoorraden. De extra capaciteit is bedoeld voor de schommeling in de beschikbaarheid van drinkwater. Dat zijn de afspraken die wij met Vitens gemaakt hebben voor de lange termijn.

De VOORZITTER: Als er geen behoefte is aan een tweede termijn van de Staten, dan zijn wij aan het eind van de beraadslaging van dit agendapunt en zullen wij daarover besluitvorming plegen bij de stemming.

Statenvoorstel 'Nu leren', n.a.v. het initiatiefvoorstel.

De VOORZITTER: Ik vraag de heer De Kruijf om plaats te nemen op de voorzittersstoel, zodat ik de vragen kan beantwoorden.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

De VOORZITTER: Aan de orde is het initiatiefvoorstel 'Nu leren'. Ik geef als eerste de primaire initiatiefnemer het woord. Daarna zal gereageerd worden door de commissaris. Daarna kan zich een klein debat op de reguliere wijze voltrekken. Ik vraag de heer Van Kranenburg om het voorstel kort toe te lichten.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In de bijna twaalf jaar dat ik lid ben van de Staten van Utrecht heb ik mij nog nooit bezondigd aan een initiatiefvoorstel. Of dat ca-

tegorische luiheid is laat ik aan u, maar op dit moment is er beslist een reden om reflectief terug te kijken.

Het is een bijzonder voorstel onder bijzondere omstandigheden die nog steeds voor een deel spelen. Dat had ik overigens niet verwacht op 17 december 2018. De uitvoering is vlot ter hand genomen. Dank daarvoor aan de griffie. Ik ben een optimist. Ik hoopte op grote stappen. Wat er gebeurt zijn niet de allergrootste stappen die ik mij had voorgesteld, maar het zijn wel stappen. Er is een zekere mate van bewustwording. Wij weten dat na deze statenperiode een nieuwe statenperiode zal volgen met nieuwe gezichten, nieuwe elan, nieuwe verwachtingen en nieuwe hoop. Dat is goed. Zo horen de dingen te gaan.

Op 28 januari jl., te midden van een heleboel publiciteit, kwam een deel van de Staten, het college inclusief de commissaris en de ambtelijke top een paar uur bij elkaar. De fractie die het voorstel niet heeft ondersteund was toen aanwezig. Dat heb ik buitengewoon gewaardeerd. Wij spraken met elkaar om leerpunten te benoemen en door te geven aan de toekomstige Staten. Het is mooi dat de Utrechtse politiek de kracht heeft om als de tegenstellingen scherp zijn toch te bouwen aan een constructief voorstel. Het stuk ligt aan ons voor. Ik dank de griffie nogmaals voor het voorbereiden van de bijeenkomst en de voorbereiding van dit stuk. Dit spreekt voor zich.

Op de huidige aanwezigen die in de toekomstige staten dan wel rondom de Staten actief zullen zijn rust een bijzondere verantwoordelijkheid, namelijk om de uitkomsten en de aanbevelingen te bewaken en te bevorderen. Niet voor onszelf, maar voor de burgers daar buiten. Want zoals de Stichtse Landbrief meldt: "Wij en onze opvolgers zullen iedereen recht doen."

De VOORZITTER: Dank u wel voor uw toelichting en uw initiatief. Ik geef het woord aan de commissaris.

De heer OOSTERS (cvdK): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de heer Van Kranenburg voor de welgekozen woorden die hij zojuist tot ons heeft gesproken. Ik ben geconfronteerd met uw stateninitiatief en daar ben ik blij mee. 'Nu leren' is een krachtige uitspraak in twee woorden, namelijk 'nu', waarmee bedoeld wordt dat men er geen gras over wil laten groeien om aan de slag te gaan met de ervaringen uit het recente verleden en het werkwoord 'leren' waarmee bedoeld wordt dat wij willen leren om fouten die in het verleden mogelijk zijn gemaakt in de toekomst niet meer te maken.

Ik ben blij met dit voorstel en zal graag naar de komende statenperiode toe het voorstel en de inzichten die op 28 januari zijn verkregen verder brengen. Het leent zich uitstekend als inwerkprogramma voor de nieuwe Staten die elementen aan de orde te laten komen en daar waar nodig afspraken te maken, bijvoorbeeld om bij tijd en wijle te evalueren hoever wij op ons leerpad zijn. In dat opzicht wil ik graag alle aanbevelingen overnemen en zal ik met de komende Staten aan de slag gaan om een nog betere organisatie te worden voor deze mooie provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Wij gaan door met de eerste termijn.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dank aan de heer Van Kranenburg voor het uitstekende initiatief. Dit is een mooi afscheid na twaalf jaar wijsheid.

Er is wel wat aan de hand. Daarom is het goed dat dit zo breed onderkend wordt in de Staten. Het is goed om van de voorzitter van de Staten te horen dat hij dit graag ter hand neemt en hiermee vol aan de slag gaat.

Er zit veel veranderkracht in onze Staten. Ik breng de auditcommissie in herinnering die de afgelopen periode is opgericht en aan de ambtelijke kant de organisatieverandering die in gang is gezet. Dat moet absoluut voortgezet worden. De nieuwe Staten zijn fris van de lever en een aantal Statenleden zullen terugkomen, waaronder hopelijk ik zelf. Het lijkt mij goed om een termijn af te spreken; dat mag wat mij betreft informeel. In de hectiek van een nieuw inwerkprogramma en de verkiezingen lijkt het mij goed om in september hieraan een vervolg te geven.

Mevrouw DEKKER (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben nogal wat achter de rug in deze statenperiode. Beter gezegd: wij zitten er nog middenin. Verschillende dossiers hebben de verhoudingen onder druk gezet. In het voorstel 'Nu leren' gaat het over de vraag wat wij hiervan opgestoken hebben. Dat de overheid hiermee geen fraai figuur slaat is duidelijk. Het is goed om lessen te trekken en de blik op de toekomst te richten.

Op 28 januari is daarover gediscussieerd en daaruit zijn de aanbevelingen gerold die voorliggen. Dit zijn goede aanbevelingen, maar deze moeten verder uitgewerkt worden. Wij geven nog wel wat huiswerk mee aan onze opvolgers. Wat betekent een sterkere invulling van de kaderstellende rol? Denken wij dan aan de manier waarop wij dat bij de Landbouwvisie hebben gedaan of het uitvoeringsprogramma waarin wij dat meer naar onszelf toegehaald hebben? Of denken wij aan de BOB-procedures? Of is het geen van beide een goede manier van werken? De heer Germs zei vanmiddag al dat hij niet blij wordt van de BOB-procedures. Wat is een sterkere griffie?

Het spannendste is het zorgen voor een adequate balans tussen het gezamenlijk belang, een goed bestuur van de provincie Utrecht en het partijpolitieke belang. Wij hebben nog wel wat te doen als wij nadenken over de discussie die wij op 7 februari voerden, waaruit bleek dat het begrip 'goed bestuur van de provincie' op verschillende manieren kan worden uitgelegd. Voor de een is dat het maximaliseren van de controlerende taak en voor de ander is dat het zorgen dat de provincie door kan met het realiseren van voorzieningen waarnaar reikhalzend uitgekeken wordt. Het is niet mijn bedoeling om die discussie op te rakelen, maar het geeft wel aan hoe moeilijk het is om die balans te vinden en hoe lastig het is om een bepaalde zuurgraad die in de discussie kruipt te neutraliseren.

Wij moeten het blijven proberen. Dat geven wij onze opvolgers mee. Daarom gaat D66 mee met dit voorstel om de nieuwe Staten deze lessen mee te geven en concreet te laten maken. Vandaag slagen wij daar al aardig in. Ik heb hele goede hoop.

De heer WIJNTJES (CDA): Mijnheer de voorzitter! In de eerste plaats spreek ik mijn complimenten uit naar de ChristenUnie die dit initiatiefvoorstel heeft voorbereid. Ik ben bij de bijeenkomst geweest en vond het een bijeenkomst die heerlijk afweek van alle bijeenkomsten die wij gehad hebben over de Uithoflijn en de Dolderseweg. Er is net al gesproken over de hoge zuurgraad, maar bij deze bijeenkomst was er geen hoge zuurgraad. Dit was een goede bijeenkomst met de Statenleden, de directie, GS en de commissaris van de Koning. Wij hebben openhartig met elkaar gepraat over deze kwesties. Dit moeten wij doorgeven aan de nieuwe Staten. Daarbij zeg ik wel dat er een prealabele randvoorwaarde is, want dit stuk vereist dat het vertrouwen terugkomt. Deze prealabele randvoorwaarde is dat het verbeteringsproces dat gaande is met volle kracht wordt voortgezet. Daarmee bedoel ik bijvoorbeeld dat er oplossingen komen voor de bevindingen van de accountant en de Randstedelijke Rekenkamer. Deze punten hebben absolute prioriteit. In de sfeer van de informatieverschaffing moet dit modern worden met mooie afsluitingen, mooie kwartaalreportages enzovoorts. Ik ben het overigens met de vertegenwoordiger van de D66 eens dat dit softe punten lijken, maar als je er iets achter kijkt zijn het hele stevige en harde punten.

Dank aan de initiatiefnemer voor het voorstel. Wij zullen dit van harte ondersteunen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wat hebben wij geleerd en wat hebben wij nog te leren? Dit is een continu proces. Het is goed om verdere invulling te geven aan de aanbevelingen. Ik vroeg mij af wat ik de afgelopen vier jaar geleerd heb. Eerlijk gezegd heb ik mij afgevraagd of ik het afgelopen jaar/halfjaar iets gemist heb in de controlerende rol en de kaderstellende rol die de Staten hebben. Dat leg ik bij mijzelf neer. Als ik kijk naar de rol die is ingevuld en is opgepakt, is het de vraag wat GS hiervan geleerd heeft. De afgelopen tijd vond ik het heel vervelend dat wij veel moeite moesten doen om alle informatie op tafel te krijgen. Dat vind ik een belangrijk leerpunt.

Een ander punt is de driehoek van GS, PS en de ambtelijke organisatie. In die driehoek hebben wij het voor elkaar gekregen dat de Staten die hier zitten niet de jaarrekening van 2017 gaan vaststellen. Dit is een punt dat nooit meer mag gebeuren. Een ander punt is dat GS en de ambtelijke organisatie veel te verduren heeft gehad. Voor een deel is dat terecht. Aan de andere kant heb ik de afgelopen vier jaar

een ambtelijke organisatie gezien die keihard gewerkt heeft en waar veel goede dingen gebeurd zijn. Eens te meer moet dat niet verzwegen worden, want zij hebben ons vaak wel goed bediend.

Voor de ambtelijke organisatie hoop ik dat er enige reflectie zal zijn en dat er de komende maanden nog inspiratie komt. Ik hoop dat zij bijtankt en vol energie en ambitie klaar is voor de komende vier jaar. Dat wens ik de ambtelijke organisatie erg toe. Daarvoor heb ik een kleinigheidje meegenomen dat ik zal geven aan de gedeputeerde personeelszaken. Het is een symbolisch cadeautje aan de ambtelijke organisatie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp helemaal niks van dit voorstel. Wij hebben een college dat een rekenkameronderzoek saboteert, liegt in de antwoorden op de vragen die wij stellen, van de klokkenluidersmelding een puinhoop maakt en zelfs dreigt aangifte tegen deze man te doen. Het college vertraagt en frustreert het onderzoek naar de jaarrekening. Het college overtreedt wet op wet. Het college verklaart alles wat met het Uithoflijndebacle te maken heeft tot een geheim. Zelfs over de stukken waaruit blijkt dat er stevig gerommeld is mogen wij niet praten. De coalitiepartijen doen net alsof deze stukken niet bestaan. Intussen voert dit college een soort intimiderend schrikbewind in dit huis. Dan dit doekje voor het bloeden.

U herinnert zich ongetwijfeld de motie waarin het college werd opgeroepen de gemeente aansprakelijk te stellen voor de extra kosten voor de Uithoflijn. Daar kwam niks van terecht. In de achterkamertjes van de commissiezaal werd de motie onschadelijk gemaakt toen de pers niet aanwezig was. Laten wij elkaar niet in de maling nemen. De coalitiepartijen zitten hier niet om het bestuur te controleren, maar voor hun baantjes waarin zij straks willen doorstromen. Zij hebben aantoonbaar maling aan de kwaliteit van het bestuur van deze provincie. Het maakt hen niks uit.

Mevrouw DEKKERS (D66): Mijnheer de voorzitter! Wie spreekt u toe? Wat is het doel van deze tirade?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Er ligt hier een voorstel voor dat PS aanspreekt. Daar begrijp ik niks van, omdat met name de collega's in de oppositie hun taak wel serieus hebben genomen, zeker het laatste jaar. De coalitiepartijen en de oppositiepartijen waren de afgelopen jaren vaak afwezig. Het lijkt mij zaak om de vinger op de zwerende plek te leggen. Deze ligt niet in PS.

Mevrouw DEKKERS (D66): Mijnheer de voorzitter! U spreekt niet heel GS toe, maar alleen de coalitiepartijen. Kunt u wat preciezer zijn? Ik dacht dat dit voorstel gaat over de lessen die wij met elkaar trekken. U stelt zich daar helemaal buiten alsof het u helemaal niet aangaat, maar het gaat u ook aan. U heeft een andere rol gehad dan de meeste anderen en u heeft uw controlerende taak fervent uitgevoerd, maar dat betekent niet dat er geen les te leren is door u.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zou u graag vragen wat die les moet zijn, want wij zijn al acht jaar scherp. Wij stellen de juiste vragen, doen onderzoek en lopen over ecoducten waar u alleen komt als er feestjes worden gevierd. Wij gaan op onderzoek uit. Dat deden wij eveneens in het kaveldebat en in het Uithoflijndebat.

Waarom doet u de oproep aan PS. Waarom komen de andere partijen met een voorstel wat PS uit deze puinhoop moet leren? Mijn fractie voelt zich in het geheel niet aangesproken. De PVV-fractie heeft geleerd dat de coalitiepartijen dit parlement hebben gedegradeerd tot een nepparlement, want zij willen het bestuur niet controleren. Althans, daarvan hebben zij geen enkele blijk gegeven. De volgende lichter na 20 maart zal dat weinig interesseren, want de democratie is al een tijdje geleden morsdood verklaart. Daaraan gaat dit voorstel niks veranderen. Sterker nog, het is hier een bevestiging van.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn de laatste tijd heel kritisch geweest, want er was wel wat aan de hand. Toch hebben wij voor dit initiatiefvoorstel gestemd. Wij kunnen elkaar de maat nemen, maar wij zullen verder moeten met elkaar na de verkiezingen. Het wordt altijd weer maandagochtend. De SP vindt dat er goede aanbevelingen worden gedaan. Als wij er allemaal achter

staan en GS en PS een eerlijke kans geven en tijd om het vertrouwen terug te winnen, dan moet het lukken.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen dag heb ik nagedacht over de titel van dit initiatiefvoorstel 'Nu leren'. Dat klinkt als een bevel, terwijl leren een complexe activiteit is. Ik geloof niet dat deze aansporing mij een paar jaar geleden geholpen had. Er zijn twee rekenkamerrapporten, een dozijn informatiebijeenkomsten en een paar pittige spoeddebatten die konden rekenen op veel belangstelling binnen en buiten deze zaal. De ChristenUnie gaf met het initiatiefvoorstel een zekere reflectie, waarvoor dank.

GroenLinks was met vier vertegenwoordigers aanwezig bij de bijeenkomst op maandagochtend en wij vonden het een goed gesprek. Echter, voor echt leren is meer nodig. Ik mocht vijftien jaar volwassenen begeleiding aan een academie in leren en ik heb ervaren wat je daarvoor nodig hebt, namelijk: wil, commitment en doorzettingsvermogen. Dat vraagt om meer inspanning dan reflecteren op een namiddag of maandagochtend. Hoewel wij de punten die verwoord zijn in het voorstel herkennen, zou het ons niet verbazen als er andere gedachten zijn bij anderen in deze zaal. Ik zat aan tafel met vertegenwoordigers van ChristenUnie, SGP en PVV. Het is duidelijk dat wij daar allemaal vanuit ons eigen perspectief zaten en vanuit ons eigen perspectief naar de toekomst kijken.

Wij kijken graag verder dan de huidige campagnetijd waarin wij onze verschillen zo graag benadrukken. Gaan wij voorbij die fase, dan moeten wij de grote opgaven waarvoor wij staan meer gezamenlijk oppakken zonder de partijkleur of identiteit te verliezen. Ik noem drie elementen. Ik hoop dat anderen daarin meegaan, ook de partijen die daarvoor minder voelen. Wat zou kunnen helpen is dat de kennis of het bewust zijn van de waarde van de andere partij begrip kan opleveren voor elkaars handelen. Dat vraagt om het erkennen en het herkennen van elkaars perspectief. Wij spreken in deze statenzaal altijd in debatten, maar laten wij elkaar eens wat meer opzoeken in een dialoog. Daarbij past ander gedrag, zoals luisteren, begrijpen in plaats van begrepen willen worden en ons oordeel even uitstellen.

Veel nieuwe Statenleden zullen deelnemen. Dat is een uitgelezen moment om eens wat nieuws te proberen en om de gezamenlijkheid voor de provinciale opgave tot expliciet onderdeel van onze processen te maken. Daarmee kunnen wij een basis creëren om onze problemen beter, constructiever en effectiever aan te pakken. Deze problemen zijn misschien niet de zaken die iedereen aanspreken, maar wel de zaken die moeten gebeuren, zoals het klimaatbeleid, duurzame mobiliteit en de afbouw van de intensieve veeteelt. Het is de vraag of wij dat kunnen en willen. Als wij in staat zijn om naar de inwoners te luisteren, dan kunnen wij in dit huis eveneens beter luisteren. Wij zien het inwerkprogramma van de nieuwe Staten als een mooi begin. Daarnaast blijven wij graag op de hoogte van het ontwikkelingstraject dat in de organisatie in gang gezet zal worden. Wellicht kunnen daar gezamenlijk raakvlakken gevonden worden.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er is al veel gezegd en daar kan ik mij bij aansluiten. Ik snap goed wat mevrouw Boelhouwer zegt en wat de heer Van Muilekom zegt. Hij deed een mooi gebaar richting de organisatie, want wij hebben elkaar flink getest. Dat was niet altijd leuk voor iedereen. Daarnaast snap ik de inbreng van de PVV. De waarde van dit gesprek is dat wij elkaar proberen te begrijpen, in plaats van dat wij begrepen willen worden. Het is belangrijk dat het over vertrouwen gaat. Vertrouwen winnen wij niet op een maandagochtend, maar dat vraagt erom dat wij de komende periode intensief praten over wat wij bedoelen met integriteit, een goede 'governance' en een goed bestuur van onze provincie. Wij zien dat wij na de verkiezingen hierover intensief moeten spreken met elkaar. Ik hecht eraan om naast het college van GS en de nieuwe collega-Statenleden heel intensief de directie van deze organisatie te betrekken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik reflecteer op wat er in de afgelopen weken is gebeurd. Ik vind het fijn dat de heer Schaddelee zegt dat wij elkaar zouden moeten vertrouwen. Ik heb het idee dat de oppositie elkaar wel benaderd heeft, niet dat wij op de inhoud veel dichter bij elkaar zijn gekomen. Ik liep vorige week bij mevrouw Poppe binnen en wij verschillen op nogal wat thema's van mening, net als met de ChristenUnie. Wij verschilden echter niet in onze zoektocht naar de waar-

heid. Dat moeten wij met elkaar doen. Dan ligt hier een voorstel dat PS moet leren van de obstructie van het college. Dat begrijp ik niet.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Toen u dat net zei heb ik het initiatiefvoorstel erbij gepakt om te kijken of wij onszelf toespreken dat wij dat moeten leren. In het initiatiefvoorstel staat dat wij de controlerende functie van de Staten moeten versterken. Dat zou bijvoorbeeld in de structuur of de vergaderwerkwijze kunnen zitten. In die zin hebben wij het onszelf het afgelopen jaar moeilijk gemaakt door de procedures waarmee wij te maken hebben. Ik heb in dit initiatiefvoorstel niet gelezen dat ik zelf meer moet leren qua controlerende taak. Het afgelopen jaar heb ik het nodige bijgeleerd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Tot uw grote frustratie wellicht, net als de mijne. Wij waren daarnaar op zoek. Ik wilde de collega's en de oppositie zelfs complimenteren met de inzet die zij gepleegd hebben. Dat had ik met mijn fractie alleen niet kunnen doen. Het enige dat ik hiervan geleerd heb is dat wij tegen een blinde muur aanlopen. Zo is de democratie niet bedoeld. Daarom vind ik dit een onmogelijk voorstel.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Er komt nog een volgend agendapunt waarin dat laatste wellicht wat meer uitgediept kan worden. Los van de dossiers van de Dolderseweg en de Uithoflijn, is de waarde van dit debat dat wij op een hoger abstractieniveau bespreken hoe dit kon gebeuren en wat er nodig is om hieruit te komen. Daarin zie ik de waarde van dit gesprek en de poging die wij doen om elkaar wat beter te begrijpen. Dan zijn er nog steeds enorme verschillen, snap ik veel dingen niet en zijn er nog een heleboel dingen waarop ik kritisch kan zijn. Echter, laten wij focussen op 'Nu leren', wat kunnen wij daarmee en wat is daarvan de toegevoegde waarde. Een goed bestuur maken wij uiteindelijk samen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben de afgelopen maanden heftige debatten gevoerd. Daarom was het goed om die maandagmorgen samen te spreken over de achterliggende motivaties. Wij hebben aan verschillende tafels eerlijk en open met elkaar gesproken over onze beweegredenen. Terecht heeft de heer Wijntjes het vertrouwen aangestipt, want ons vertrouwen in het college heeft de afgelopen maanden meerdere malen forse deuken opgelopen. Dat wij kritische vragen hebben gesteld over dossiers als de Uithoflijn komt niet voort uit een oppositionele houding of populistische kritiek, maar uit een oprechte drive om te staan voor een goed bestuur van onze provincie. Onze provincie is dat waard. Onze kritische houding zullen wij vast blijven houden. Dat is namelijk onze plicht richting onze kiezers. Wij hebben de taak om dit college te controleren en dat doen wij kritisch. Wij roepen het college daarom graag op in de toekomst proactief met de nodige informatie te komen, ook als het even moeilijk is en zo te werken aan een herstel van vertrouwen. Wij rekenen niemand af op gemaakte fouten. Dat is misschien een van de grootste leerpunten, want dat werd weleens zo verstaan. Wij hebben wel een afschuwelijke hekel aan het toedekken van fouten. Wij zijn graag een lerende organisatie met elkaar.

Ik sluit af met de oproep aan de Staten om schouder aan schouder te staan richting het college en te gaan voor een goed bestuur van onze provincie. In dat opzicht is het opmerkelijk dat de coalitie deze leerpunten onderschrijft en dat zij leert de controlerende taak in te vullen. Daar zijn wij blij om. Wij zijn graag bereid onze inbreng te leveren.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik was niet bij de bijeenkomst op maandagochtend, omdat ik de kieslijst moest indienen en soms moet je keuzes maken. Ik wil wel heel kort schetsen hoe ik de laatste tijd zelf heb ervaren.

Hoe leg je het verhaal van de niet-betrouwbare overheid uit naar buiten toe als je daarop aangesproken wordt? Dat is moeilijk. Je probeert het positief te brengen waar het mogelijk is, omdat je onderdeel van de Staten en het team bent. Veel dingen vond ik heftig, maar wat mij nog steeds dwars zit is de € 14.000.000 van de BRU die naar de Uithoflijn is gegaan. Dat is ten koste gegaan van de kleine wenssen van de kleine gemeenten in de gehele provincie. Zij hebben allemaal moeten inleveren. Deze ge-

meenten staan zo ver van de Uithoflijn af, maar worden er wel direct mee geconfronteerd en gekort. Dat doet mij pijn.

Ik heb het als een teleurstelling ervaren dat van alle zienswijzen die bij de herijking van de structuurvisie zijn ingediend nauwelijks iets gehonoreerd is. Door volksvertegenwoordigers is dat bijna niet uit te leggen naar degenen die de zienswijzen hebben ingediend. Dat heb ik als niet fijn ervaren.

De VOORZITTER: Het woord is aan de commissaris voor een reactie.

De heer OOSTERS (cvdK): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met het initiatiefvoorstel en met de open discussie die u vanavond met elkaar hierover voert. Dit komt tegemoet aan de dingen die mevrouw Boelhouwer zei. Het gaat om wil, commitment en doorzettingsvermogen om samen, PS, GS en de ambtelijke organisatie, te leren van de fouten uit het verleden. Door te abstraheren van ingewikkelde dossiers, waarvan u altijd uw opvatting moet houden en uw controlerende taak zult moeten blijven uitvoeren, kun je vaart maken met dingen te leren om in voorkomende gevallen op een andere wijze te reageren. Wat mij betreft is het prima dat op deze wijze te doen en als onderdeel van het inwerkprogramma van de nieuwe Staten mee te nemen. De heer De Brey vroeg of wij dat over niet al te lange tijd met elkaar kunnen evalueren. Het lijkt mij een uitstekend voorstel om met de nieuwe Staten af te spreken dat wij vrij snel kijken of wij op de goede weg zitten of dat wij kunnen bijsturen en of er nieuwe inzichten zijn die ons verder kunnen helpen op het pad van 'Nu leren'.

De VOORZITTER: Als er geen behoefte is aan een tweede termijn, dan komen wij hierop terug bij de stemverklaringen en de stemming.

De commissaris van de Koning neemt het voorzitterschap over.

Statenvoorstel Wob-verzoek RTV Utrecht betreffende Integrisrapport.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD zal het voorstel over de bekrachtiging van de geheimhouding steunen. Wij hebben bij het onderzoek aangegeven dat de interviews in vertrouwelijkheid afgenomen zouden worden. Dan is het netjes om je daaraan te houden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer De Brey.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer De Brey.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA vindt dat je gehoor moet geven aan een Wob-verzoek. In dit geval is het een stuk dat behoorlijk zwart wordt gemaakt. De aanvrager van het Wob-verzoek en degene die dit moet verstrekken moeten met elkaar in gesprek gaan of je dit moet willen, want het is veel werk om dit voor elkaar te krijgen en het resultaat is marginaal omdat het voor driekwart zwart wordt gemaakt. Ik ga dit niet voorleggen, maar je moet met elkaar afspreken hoe je met dit Wob-verzoek omgaat. Ik heb wel eens meegemaakt dat er een goed gesprek komt om te kijken welke informatie nodig is en wat daarin betekend kan worden. Met dit rapport bezorgen wij elkaar veel werk en het eindresultaat zal nihil zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV-fractie is tegen dit voorstel. Elk sprankje licht dat op deze doofpot/beerput kan vallen is meegenomen.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! De mantel der liefde dekt veel af. Soms is dat niet helemaal de liefde, maar een andere mantel. Het rare is dat iets dat geheim verklaard is opnieuw geheim verklaard moet worden. Dat is een raar stijlfiguur waar ik wat moeite mee heb. Los van dat de eerste geheimverklaring niet bepaald de steun van de SP kon krijgen, zal deze tweede het zeker niet krijgen.

Daarbij maakt het niet uit wat wij beslissen, want een rechter gaat hier nog een keer naar kijken en de uitkomst zal zijn dat het gedistribueerd zal worden.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In de commissie heb ik aangegeven dat GroenLinks voor transparantie is; voor het openbaar maken van stukken. In dit geval voorzagen wij dat in dit rapport veel zwart gemaakt moest worden vanwege persoonlijke uitspraken en details. Ik schrik van het gemak waarmee de SP daar overheen stapt en zegt dat het überhaupt niet geheim had hoeven zijn. Het is onwenselijk om een dergelijk zwartgemaakt rapport ter beschikking te stellen, omdat niemand hier iets aan heeft. Het maakt ons echter aan het twijfelen dat soms in onze debatten de indruk wordt gewekt dat er een verschil is tussen wat er in het openbare deel staat en wat er in het achterliggende stuk staat.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het grappig om te horen dat u zo makkelijk in de schoenen van andere mensen gaat staan en beslist dat zij er niks aan hebben. Dat is aan de aanvrager om dat te bepalen en niet aan ons.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Het is niet mijn bedoeling om dat gemakkelijk te maken. Daarom geloof ik niet in de suggestie van de heer Van Muilekom dat er in een gesprek gevraagd moet worden wat de aanvragers willen. Ik heb de journalist die de aanvraag heeft gedaan gesproken en hij geeft duidelijk aan dat hij alle informatie wil hebben en zelf wil kijken en een oordeel vellen of hij daar iets uit wil halen. Als een journalist zegt wat hij nodig heeft, dan weet hij niet wat hij aangereikt krijgt. De vraag is legitiem, terecht en belangrijk in een democratie. Ik sprak de SP erop aan dat er een weging plaats moet vinden voor wat betreft de persoonlijke levenssfeer en uitspraken over personen, omdat deze personen bescherming behoeven. Dat miste ik in uw bijdrage. Wellicht dat u de gelegenheid kunt nemen om te onderstrepen dat u dat wel degelijk belangrijk vindt.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Laten wij duidelijk stellen dat ik er geen enkele moeite mee heb dat bepaalde stukken zwart gemaakt worden of verwijderd worden. De wet is daarover heel duidelijk. Dan is het nog steeds niet verstandig om het achter allerlei gesloten deuren te gooien.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Een reden waarom GroenLinks heeft overwogen om de openbaarmaking wel te steunen, is dat er genoeg structuur zichtbaar zou zijn om te zien dat er overeenstemming is tussen wat er in het achterliggende rapport staat en wat er in het samenvattende deel staat. Inmiddels denken wij dat er zoveel zwart gemaakt zal moeten worden, dat dit er niet meer uit af te leiden is.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Hier maak ik bezwaar tegen, want de heer Bekkers poneert een stelling die ik niet kan bestrijden anders dan dingen uit een geheim stuk te verklappen. De heer Bekkers zegt dat het achterliggende geheime rapport volledig in overeenstemming is met de openbare samenvatting. Die stelling bestrijd ik graag, maar dat kan ik alleen doen op basis van de inhoud. Dat kan echter niet, omdat het een geheim stuk is.

De VOORZITTER: De heer Schaddelee maakt een terecht punt.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik doe het verzoek aan de heer Bekkers om die laatste opmerking terug te nemen, want dan hoeven wij die discussie niet te voeren. Uiteraard staat in een rapport van 500 pagina's niet exact hetzelfde als in een rapport van 30 pagina's.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb er van tevoren over nagedacht of ik dit zou zeggen. Ik vind het belangrijk dat ik kan uitspreken dat wat mij betreft de openbare samenvatting van het Integisrapport een goed beeld geeft van het onderzoek en ik de conclusies van Integis kan volgen. In de afgelopen debatten hebben verschillende partijen in het openbaar daarbij twijfel geuit. Daarom kan ik zeggen dat ik die twijfel niet herken en dat ik heb nagedacht of ik dit zou kunnen staven bij het publieke deel. Ik meen dat te kunnen zeggen, want in het publieke deel zijn constatering en geanonimiseerd weergegeven over dingen die niet goed zijn gegaan in het proces. In het achterliggen-

de deel zijn deze constatering persoonlijk uitgewerkt met alle details. Deze zijn wel degelijk in het openbare deel geconstateerd. In onze debatten en in onze geheime bespreking hebben wij daaraan aandacht besteed. Integis heeft dat allemaal bij elkaar gevoegd en een conclusie getrokken bij de vraag of zij de aanwijzing heeft dat er sprake is geweest van frauduleus handelen.

De VOORZITTER: Mijnheer Bekkers, ik raad u aan om bij het onderwerp te blijven en dat gaat over het voorliggende Wob-verzoek.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij horen graag van GS of er iets gedaan kan worden met de suggestie van de heer Van Muilekom. Op een gegeven moment moeten wij onze verantwoordelijkheid nemen. In dit geval moeten wij het noch de ambtenaren noch de aanvragers aandoen om 500 pagina's die voor een belangrijk deel zwart gemaakt zijn te moeten doorlezen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kan de heer Bekkers tot in detail uitleggen waarom de raad van Utrecht onder leiding van GroenLinks het nodig vond om een geheim rapport van de provincie Utrecht van Horvat openbaar te maken?

De VOORZITTER: Dit is een vraag over een collega-overheid. Ik weet niet of u die vraag in deze zaal moet beantwoorden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over hetzelfde project en dezelfde portefeuille. Wellicht dat de heer Bekkers daar iets over kan zeggen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb begrip voor de vraag, omdat het in deze Staten wel eerder een onderwerp van het debat is geweest en het openbaar is waarover wij gaan. De heer Dercksen is kennelijk niet goed geïnformeerd, want het heeft niet plaatsgevonden onder leiding van GroenLinks. Dat is geen voorstel van de GroenLinks-fractie in de stad Utrecht geweest. Naar mijn weten was het een voorstel van de D66-fractie en de SP-fractie. Ik geloof wel dat de GroenLinks-fractie daarin heeft meegestemd. Bijna een jaar geleden hebben wij met elkaar gewisseld dat er een gedegen juridische analyse aan ten grondslag lag en de veronderstelde risico's aan provinciezijde er niet waren. Die juridische analyse was uitgebreider dan dat A4-tje dat in het provinciehuis werd gehanteerd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Was dat geen politieke weging die in de stad wel beter uitkwam en in de provincie niet?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Naar mijn weten niet, maar dat moet u in de stad navragen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Transparantie zit voor ons in het basispakket van een goed bestuur. Het is onmogelijk om dat eruit te halen op het moment dat het even niet uitkomt. Dat is naar ons idee wat hier gebeurt. Daarom zijn wij fel tegen dit voorstel. Wij vragen nogmaals wat exact voor het college de gronden zijn om dit niet openbaar te willen maken, anders dan het toedekken van dingen waarvan wij aanvoelen dat het pijnlijk is als het in de publiciteit komt, maar die geen enkele manier raken aan de wettelijke gronden die de Provinciewet daarvoor geeft. De ChristenUnie zal binnen haar mogelijkheden alles blijven doen om de inwoners en de pers te informeren over wat hier aan de hand is.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD stemt tegen dit ontwerpbesluit. Wij zijn voor transparantie en voor het weglakken van namen en de te reconstrueren onderdelen. Het is niet aan de Staten om te beoordelen of het alsnog bruikbaar is.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij vormen met elkaar een openbaar bestuur. Dat houdt in dat je je soms in het openbaar moet verantwoorden. Die verantwoording vindt soms plaats in deze zaal en soms in de krant of bij RTV Utrecht. Wat dat betreft heb ik er niet

veel op tegen dat het openbaar gemaakt wordt. Het is wel van belang dat mensen altijd in alle vertrouwen hun ervaringen moeten kunnen delen over een dergelijk project. Om die sfeer van vertrouwen in stand te houden zal er waarschijnlijk veel weggelakt worden. Dat betekent niet dat je heel kinderachtig moet weglakken omdat iets terugleidend is naar de openbare samenvatting. Wij moeten ruimhartig omgaan en kijken of er wat blijft staan voor de media waarvan zij een verhaal kan maken. Laten wij aan deze discussie voor eens en voor altijd een einde maken en de medewerking hieraan verlenen, hoewel er veel weggelakt zal worden.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met de erkenning van de heer Van den Dikkenberg dat er waarschijnlijk veel weggelakt moet worden. Het is een dik pakket van 500 pagina's. GroenLinks vindt dit een zwaar punt en heeft hier serieus naar gekeken. Heeft u voor uzelf een inschatting gemaakt van hoeveel procent van het document overeind zal blijven? Waar bent u op uitgekomen?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Daarvan hebben wij geen inschatting gemaakt. Met die gedachte lezen wij de stukken niet. Wij gaan uit van zoveel mogelijk openbaarheid. Wij gaan niet kijken hoeveel er blijft staan als wij vertrouwelijke gegevens weglakken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! U heeft zelf geen oordeel gevormd waar het op neer zal komen. Stel dat wij het openbaar maken, dan moet er fors tijd in geïnvesteerd worden om het heel zorgvuldig te doorlopen en per alinea af te wegen of het wel of niet openbaar gemaakt kan worden. Vindt u dat de moeite waard, ondanks dat het nagenoeg helemaal zwart wordt gemaakt?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij gaan een vergadervrije periode in en er zijn wat mensen bij de oppositie beschikbaar om te gaan lakken. Die tijd stoppen wij er graag in om mee te werken aan een openbaar bestuur.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde Straat namens het college.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit punt hebben wij in de commissie al aan de orde gesteld en ik heb vanavond geen nieuwe argumenten gehoord. Na dit debat voel ik wel de behoefte om het kort samen te vatten. Voor het college zijn er drie redenen waarom wij u aanraden om de geheimhouding te behouden. In de eerste plaats omdat er sprake is van persoonsgerichte gegevens en bedrijfsgegevens in het stuk. Dat is een wettelijke grondslag die u heeft om geheimhouding op te leggen. De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer staat in de Provinciewet. Het tweede punt is dat alle deelnemers aan het onderzoek onder de strikte voorwaarde hebben meegedaan dat dit deel van het onderzoek geheim zou blijven. Ten derde heeft u zelf twee maanden geleden de geheimhouding opgelegd. Ik weet dat u een nieuwe vraag voor u krijgt, maar dat is voor ons een wegging geweest om te bepalen hoe wij hier tegenaan kijken.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Via welke bril kijkt de gedeputeerde naar dit voorstel? Wil de gedeputeerde zoveel mogelijk openbaar maken of is de gedeputeerde van plan om dit rapport koste wat kost niet openbaar te maken?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Voor GS geldt eveneens 'openbaar, tenzij'. Bij dit stuk geldt 'tenzij'. Daarna wordt het een praktische vraag of delen weggelakt kunnen worden. Dan moeten alle namen en bedrijfsgegevens weggelakt worden. Vervolgens moet er gekeken worden naar wat er afgesproken is met de deelnemers en in welke context het staat. Ik deel de opvatting dat het waarschijnlijk gaat leiden tot een enorm weggelakt stuk. Dit ga ik niet uitdrukken in procenten, maar het zal veel tijd kosten. Dat is een vrij praktisch argument, maar dat is wel wat er gebeurt. Wij moeten er heel zorgvuldig doorheen lopen om te voorkomen dat de mensen die aan dit onderzoek hebben meegewerkt zich bezwaard voelen dat het stuk deels openbaar is en wellicht deels te reconstrueren is op een punt waarop zij het vertrouwen hebben gehad dat het geheim zou blijven. Dat heeft effect op dit proces en mogelijke andere op processen waarbij het vertrouwen zal afnemen als je geheimhouding oplegt.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat het veel tijd kost en daarom is besloten om het niet te doen. Voor zover ik weet is dat ambtenarentijd waar een rekening tegenover staat. In de Wet openbaar bestuur staat heel duidelijk dat de kosten door de aanvrager gedekt moeten worden.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet gezegd dat is besloten om het niet openbaar te maken omdat het tijd kost om vertrouwelijke gegevens weg te lakken. Ik heb gezegd dat 'openbaar, tenzij' geldt. Ik heb aangegeven dat het veel tijd kost en dat dit een vrij praktisch argument is. Dat is niet het belangrijkste argument. Als wij het belangrijk vinden dat het stuk openbaar gemaakt wordt, dan moeten wij die tijd erin stoppen. Wij moeten wel een inschatting maken of het aan de ene kant de afweging waard is en of wij dat ervoor over hebben. Ik heb onze argumenten duidelijk uiteengezet waarom wij pleiten voor geheimhouding.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik snap uw punt, maar ik blijf erbij dat u in de schoenen van de aanvrager gaat staan en bepaalt wat hij wil zien. Dat is niet de juiste insteek. Dat u zegt dat het 'openbaar, tenzij' is en hier sprake is van 'tenzij', dat is prima. Daarna komt u echter met een redenering die geen hout snijdt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor uw antwoord en in de commissie hebben wij daarover het nodige gewisseld. Toch vraag ik mij af of het niet te makkelijk is om te zeggen dat wij het niet openbaar maken. Ik weet dat u niet op een namiddag heeft bedacht dat wij dit niet doen en dat dit niet persé de makkelijkste weg is. In hoeverre heeft u voor uzelf overwogen wat er wel openbaar gemaakt kan worden? Wij zijn een openbaar bestuur, dus wij zijn het verplicht om ons steeds af te vragen hoe ver wij kunnen gaan om openbaar te maken wat openbaar kan.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Met de kennis van het geheime rapport hebben wij zo goed mogelijk een inschatting gemaakt van wat het zou betekenen als wij de geheime informatie weglakken. De persoonsgegevens en bedrijfsgegevens kun je makkelijk weglakken, maar wij hebben de conclusie getrokken dat wij het daarmee niet redden. De context en de reconstrueerbaarheid op basis van de geheimhouding met de deelnemers blijven dan in het stuk staan. Daar moeten wij heel zorgvuldig naar kijken. Dan kom je al snel op het punt dat je op sommige plekken hele delen moet weghalen. Het is een heel zorgvuldig en intensief traject om dat goed te doen. Dat zal ertoe leiden dat op een aantal punten grote delen van het rapport weggelakt moeten worden. Dat leidt zeer waarschijnlijk tot een bijna niet reconstrueerbare rapportage. Aan het eind van die redenering wordt het waarschijnlijk heel praktisch terwijl het over de fundamentele vraag moet gaan die u terecht op tafel legt, namelijk: kunnen wij dit openbaar maken? Deze rapportage is onder geheimhouding tot stand gekomen. Er staan teveel citaten in en het is te reconstrueren. Wij hebben de belofte gedaan aan de mensen die meededen om het zo te doen. Dat weegt zwaar in onze eigen afweging om te zeggen dat wij dit niet moeten doen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de gedeputeerde antwoorden. Ik doe een oproep aan de gedeputeerde. De discussie over dit dossier blijft iedere keer terugkomen. Laten wij hieronder een streep zetten en laten wij voldoende weglakken zodat niemand geschaad wordt. Die veiligheid en onderzoeksveiligheid bij eventuele toekomstige zaken vind ik belangrijk. Wij moeten hier een streep onder zetten zodat die discussie klaar is. Dan heeft iedereen waar wij naar zoeken, namelijk de tevredenheid en de informatiepositie die de media wenst.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vrees dat die streep niet de goede streep zal zijn. Er werd net gezegd om te overleggen met de aanvragers, maar ik snap dat de aanvragers het liefst het hele rapport zien. Zij snappen dat er kleine delen weggelakt worden, maar als driekwart of 80% van het stuk is weggelakt hebben zij er niet veel aan. Dit is niet de streep die wij moeten zetten, want het dilemma lossen wij daarmee niet op. Dat is de afweging van GS bij de conclusie van het voorliggende voorstel.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Heeft u overwogen om met de aanvragers in gesprek te gaan om aan te geven dat zij heel veel vragen en wat het gaat betekenen? U kunt vragen welke informatie zij graag willen. U zegt dat zij het hele rapport willen hebben, maar als je dat niet gevraagd hebt dan weet je niet wat zij willen zien.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben dit wel overwogen. Ik heb het niet gevraagd, omdat ik inschat dat zij alles willen zien. Wij zijn steeds teruggegaan naar de vraag of wij dit openbaar kunnen maken, zelfs als hele delen weggelakt worden. Het antwoord daarop is nee, om de reden die ik u heb gegeven. Dat staat in de Provinciewet.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Je moet iets vragen in plaats van veronderstellen.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is net nadrukkelijk gezegd dat wij moeten strepen om persoonlijke gegevens en bedrijfsconcurrentiegegevens geheim te houden. De heer Van den Dikkenberg heeft de oproep gedaan om een streep te zetten onder dit rapport. Ik hecht er erg aan dat er vertrouwelijkheid is beloofd aan heel veel mensen. De VVD-fractie acht het heel zwaar dat wij een dikke streep zetten door de vertrouwelijkheid om een interview af te geven als wij dit stuk openbaar maken. Hebt u daarover gesproken met uw medewerkers?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Na het Wob-verzoek heb ik hier niet meer over gesproken met de medewerkers, maar dit is een belangrijke reden voor het college om deze conclusie te trekken. U zegt het heel mooi dat wij een streep zetten door de vertrouwelijkheid zetten als wij dit stuk openbaar maken.

De heer BOER (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer De Brey. Kunt u mij het verschil tussen vertrouwelijk en geheim vertellen?

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen woordenboek bij de hand. Er is een forensisch onderzoek gedaan. Dat is een vrij zwaar middel dat wij hebben ingezet. Dat geeft aan dat de Staten dit heel serieus nemen. Er is een aantal interviews afgenomen bij medewerkers en mensen daarbuiten. Door de Staten en de accountant is beloofd dat de uitspraken vertrouwelijk behandeld worden. Dat moeten wij formaliseren. De term die de Provinciewet daarvoor geeft is 'geheimhouding'. Daar gaat dit stuk over.

De VOORZITTER: Dit lijkt mij voldoende. De heer De Brey heeft zijn antwoord gegeven. De heer Straat is klaar met zijn beantwoording. Als u geen behoefte heeft aan een tweede termijn, dan zijn de beraadslagingen over dit voorstel afgerond.

Moties vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: De indiener van de motie M3 vreemd aan de orde van de dag is de heer Van Esen. Hij krijgt als eerste het woord.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! U kent GroenLinks als kritische volgers van dit college, vandaar het volgende voorstel. De hoeveelheid verkeer op de Zuilense Ring neemt na de aanpassingen van de NRU naar verwachting fors toe. Omwonenden maken zich grote zorgen over de toename van de geluidsoverlast en luchtvervuiling. Mede op verzoek van GroenLinks heeft de provincie dit in beeld gebracht.

Het onderzoek Omgevingskwaliteit Zuilense Ring van DHV laat zien dat een snelheidsverlaging naar 80 km/u de meest effectieve en voordelige maatregel is om de geluidhinder terug te dringen en dat dit tevens een kleine bijdrage levert aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. Je zou zeggen dat wij dit moeten doen.

Er zit echter een giftig addertje onder het groene gras, namelijk dat er afspraken zijn gemaakt met het Openbaar Ministerie voor een trajectcontrole voor de Zuilense Ring voor een snelheid van 100 km/u. Die trajectcontrole is goed nieuws, want dat betekent dat de werkelijke snelheid op de Zuilense Ring omlaag gaat. Die trajectcontrole werkt prima bij een limiet van 80 km/u. De flitskastjes werken dan ook, weet iedereen die weleens te hard heeft gereden over de parallelbaan van de A12 of op delen van de Ring Rotterdam of Amsterdam. Het enige punt is dat het OM eist dat de limiet past bij de weginrichting. Het onderzoek dat daarnaar is gedaan vliegt echter uit de bocht. Als het ene deel van de N230 – de NRU – en drie gelijkvloerse kruisingen worden vervangen door viaducten of tunnelbakken en de weg wordt ingericht op 80 km/u, dan kan het niet zo zijn dat op dezelfde weg verderop viaducten vervangen moeten worden omdat de weg anders een limiet van 80 km/u kan krijgen. Voor een geloofwaardige en effectieve verlaging naar 80 km/u zijn uiteraard aanpassingen nodig, maar dat kan met meer beperkte aanpassingen dan ons wordt voorgespiegeld. Denk bijvoorbeeld aan de belijning, het weghalen van de vangrails, het aanpassen van het groen, middenbermen of andere visuele maatregelen.

Een uniforme snelheid van 80 km/u voor de hele N230 heeft als bijkomend voordeel dat het meer eenduidigheid geeft voor de weggebruikers en dat er kleinere snelheidsverschillen zijn tussen het vrachtverkeer en de personenauto's. Bovendien past een lagere snelheid bij de ambities uit het Mobiliteitsplan om de CO₂-uitstoot van verkeer terug te dringen. De gemeente Stichtse Vecht en omwonenden pleiten hartstochtelijk voor een snelheidsverlaging naar 80 km/u.

GroenLinks snapt de overwegingen van het college, maar vindt deze niet overtuigend en geen recht doen aan de belangen van de omwonenden. Het kan niet zo zijn dat het Openbaar Ministerie aan het stuur zit van het snelhedenbeleid. De keuze van het snelheidsregiem op de provinciale wegen en de afweging daarbij van de effecten op de omgevingskwaliteit, doorstroming, verkeersveiligheid, het klimaat en andere relevante factoren ligt bij de provincie. Wij vinden dat de inwoners van Stichtse Vecht niet de dupe mogen worden van de aanpassingen aan de NRU bij Overvecht. Daarom ben ik blij dat ik namens GroenLinks, het CDA, 50Plus, SP, PvdA en ChristenUnie deze motie mag indienen die het college opdraagt om een voorstel uit te werken om zonder grootschalige infrastructurele aanpassingen een voldoende geloofwaardige snelheidslimiet van 80 km/u op de Zuilense Ring te realiseren. De motie draagt op om het voorstel af te stemmen met de gemeente Stichtse Vecht en omwonenden en tevens met het OM in relatie tot de trajectcontrole. Dit geeft voldoende ruimte aan het college om de trajectcontrole in stand te houden.

Motie M3 vreemd aan de orde van de dag (GroenLinks, 50Plus, CDA, PvdA, SP, ChristenUnie): 80 op de Zuilense Ring

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019, ter bespreking van de motie vreemd aan de orde van de dag '80 op de Zuilense Ring';

constaterende dat:

- *de hoeveelheid verkeer op de Zuilense Ring na de aanpassingen van de NRU naar verwachting fors zal toenemen en daarmee ook de hoeveelheid geluidgehinderde woningen zal stijgen;*
- *het onderzoek 'Omgevingskwaliteit Zuilense ring' van DHV laat zien dat een snelheidsverlaging naar 80 km/u de meest effectieve en voordelige maatregel is om de geluidshinder terug te dringen en tevens een kleine bijdrage levert aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit;*

overwegende dat:

- *er afspraken zijn gemaakt met het OM voor een trajectcontrole voor de Zuilense Ring voor een snelheid van 100 km/u;*
- *er voor een geloofwaardige en effectieve verlaging naar 80 km/u aanpassingen nodig zijn, maar dat de in het onderzoek Snelheidsverlaging N230 Zuilense Ring' van DHV onderzochte scenario's niet in lijn zijn met de vormgeving van de rest van de N230 (de NRU) waar ook 80 km/u zal gaan gelden op een 2x2 weg met ongelijkvloerse kruisingen;*
- *ook met beperktere aanpassingen bijv. aan de belijning, groenvoorzieningen en middenbermen, een geloofwaardige verlaging naar 80 km/u haalbaar is;*

- *de keuze van het snelheidsregime op de provinciale wegen en de afweging daarbij van effecten op omgevingskwaliteit, verkeersveiligheid, klimaat en relevante andere factoren, bij de provincie ligt en niet bij het OM;*

voorts overwegende dat:

- *een uniforme snelheid van 80 km/u voor de hele N230/NRU meer eenduidigheid geeft voor de weggebruikers en kleinere snelheidsverschillen tussen vrachtverkeer en personenauto's;*
- *een lagere snelheid ook past bij de ambities uit het Mobiliteitsplan om de CO₂-uitstoot van verkeer terug te dringen;*
- *de gemeente Stichtse Vecht pleit voor een snelheidsverlaging naar 80 km/u;*
- *de inwoners van Stichtse Vecht niet de dupe mogen worden van de aanpassingen aan de NRU bij Overvecht;*

dragen het college op om:

- *een voorstel uit te werken om zonder grootschalige infrastructurele aanpassingen een voldoende geloofwaardige snelheidslimiet van 80 km/u op de Zuilense Ring te realiseren;*
- *op basis hiervan in overleg te treden met het OM over de fasering en de benodigde aanpassing van de trajectcontrole;*
- *dit voorstel na afstemming met de gemeente Stichtse Vecht en de omwonenden (Buren van de Zuilense Ring) zo spoedig mogelijk ter besluitvorming voor te leggen aan PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld. Het woord is aan de gedeputeerde Straat.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het college heeft heel nadrukkelijk overwogen of en hoe wij de snelheid kunnen verlagen naar 80 km/u. Wij zien in alle onderzoeken dat dit veel scheelt in geluid. Dat was een van de belangrijke redenen om naar de snelheidsverlaging te kijken.

Vorig jaar heeft u het mobiliteitsprogramma vastgesteld waarin deze weg als stroomweg is benoemd op 100 km/u. Er liep al een tijd een traject om te kijken naar een trajectcontrole. Dat hebben wij meegewogen in waar wij op dit moment staan. Het klopt dat wij over de snelheid gaan. Het OM gaat hier niet over en dat pretendeert het ook niet. Het OM gaat wel over de invoering van trajectcontroles. Dat is een vrij dure oplossing. Die afweging maakt het OM op basis van de weginrichting, ongevallencijfers en de gemiddelde snelheid die wordt gereden. Als er structureel te hard wordt gereden, dan is dat een extra reden om de trajectcontrole in te voeren.

Als wij kijken naar de huidige situatie, dan is er reden voor een trajectcontrole. In het laatste DHV-rapport heeft u kunnen lezen dat de gemiddelde snelheid om 112 km/u staat. Het klopt dat de gemiddelde snelheid naar beneden gaat als je een trajectcontrole invoert. In hetzelfde rapport wordt verwacht dat de gemiddelde snelheid dan ongeveer op 95 km/u uitkomt, omdat mensen zich keurig aan trajectcontroles houden. Dat is een reden om mee te wegen dat de snelheid gemiddeld met 17 km/u verlaagd wordt.

Wij hebben het DHV-rapport opgevraagd om te kijken wat het zou kosten om de snelheid te verlagen naar 80 km/u. Dit biedt een beperkte oplossing. In uw motie zegt u zelf: "zonder grootschalige infrastructurele aanpassingen." Dat antwoord staat in het rapport, namelijk het aanpassen van de belijning. Dat kost ongeveer € 500.000. Daarvan zegt de DHV dat mensen daardoor geen 80 km/u gaan rijden en de snelheid ongeveer op 100 km/u blijft. Het OM heeft gezegd dat het er geen trajectcontrole op toepast als de weg niet wordt aangepast op 80 km/u, omdat de weginrichting dan niet goed genoeg is om dit te handhaven. Dat is een factor die wij moeten meewegen.

Wij kunnen er dus voor kiezen om de snelheid 80 km/u te maken, maar dan is er geen trajectcontrole. Dat lukt alleen als je de weg heel structureel aanpast. Ik ben het met u eens dat het gelijkvloers maken van kruisingen, zoals in het rapport staat, op zijn minst gek is als wij het verderop ongelijkvloers maken. Ik herken uw dilemma daarin, maar wij citeren DHV. Er is vast nog wel een tussenoplossing denkbaar die de ongelijkvloerse kruisingen ongelijkvloers houdt, maar de uitstraling van de Zuilense Ring te verlagen naar 80 km/u. In de uitwerking van de NRU zult u zien dat de inrichting een afdwingbare snelheid organiseert. Dat betekent dat wij van het begin tot het eind van de Zuilense Ring fors wat moeten doen aan de breedte van de weg, de vangrails en op- en afritten. DHV komt op de duurste oplossing van € 20.000.000. Laten wij ergens in het midden gaan zitten. Dat moeten wij uitwerken op basis van de motie die u maakt.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de veiligheid. Als je daar in de ochtend rijdt als de weg onverlicht is, botsen de auto's bijna die instromen vanuit Lage Weide en Maarssenbroek. Aan de andere kant is het nog gevaarlijker; men noemt dat de Amsterdamse Slag. Als men vanuit Maarssenbroek de Ring opgaat, dan komt men daar erg hard aanrijden. Degenen die naar de A2 gaan richting Den Bosch moeten crossen ten opzichte van degene die naar Amsterdam willen. Dan komen er nog mensen van de Amsterdamse Slag op de weg. Deze komen zo hard aanrijden dat zij een ruk aan het stuur geven en zich vervolgens bijna op twee wielen moeten corrigeren om weer recht in de baan te komen. Ik benadruk hiermee hoe gevaarlijk deze weg is als je daar 100 km/u mag rijden. Kan de gedeputeerde dat in zijn betoog meenemen?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een goede reden voor een trajectcontrole.

Ik snap goed dat u wilt kijken of er een andere oplossing is, maar daarmee vraagt u aan ons om dat uit te werken, in overleg te treden met het OM, de gemeenten en de bureaus van de Zuilense Ring. Het OM maakt deze afweging, omdat het prioriteit geeft aan trajecten waar een trajectcontrole een effectief middel is. Als wij aankondigen dat wij goed overwegen om de weg te herinrichten naar 80 km/u, dan kan ik mij voorstellen dat het OM wacht met het invoeren van de trajectcontrole. De trajectcontrole staat wel gepland voor dit jaar. Ik snap dat het OM geen grote investering doet als wij in de loop van het jaar besluiten om het helemaal anders te doen. Dat is de keuze die er ligt.

Als deze motie wordt aangenomen, dan zullen wij dit voor u uitwerken en in overleg treden. Dat betekent wel dat wij in de tussentijd geen oplossing hebben. De oplossing die er ligt is het verlagen van de snelheid naar 95 km/u met een trajectcontrole en stil asfalt. Het college heeft afgewogen dat 80 kilometer per een goed alternatief kan zijn, maar dat dit de beperking met zich meebrengt die ik zojuist noemde. Daarom hebben wij gezegd dat wij het op deze manier gaan doen. Dit lost de problemen misschien niet voor iedereen even goed op. Laten wij kijken hoe dit werkt. De trajectcontrole is een middel dat klaarligt. Onze oproep is om daarvan gebruik te maken.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Hoe lang duurt het voordat eventuele maatregelen doorgevoerd zijn? Praten wij over een termijn van drie of vier jaar waardoor het goed denkbaar is om een aantal jaren een trajectcontrole in te voeren en daarna pas de echte aanpassingen te doen aan deze weg?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit is het lastige van de voorliggende motie, omdat er eerst iets uitgewerkt moet worden en hierover een besluit genomen moet worden. Voordat het voorstel er ligt en de weg is aangepast ben je zo een paar jaar verder. Het is een vraag aan het OM of het bereid is om in de tussenliggende periode de trajectcontrole in te voeren. Het kan zijn dat het ons voorstel of onze besluitvorming afwacht. Dat heb ik nog niet kunnen checken.

De VOORZITTER: Ik wijs u erop dat u nog de gelegenheid krijgt om uw inbreng te leveren.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Hoe lang duurt het voordat de trajectcontrole er staat?

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Alles staat klaar en aan het eind van het jaar kan het in werking worden gebracht.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! In de motie staat een opdracht om vragen te stellen bij het OM en om zelf een beslissing te nemen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik gelezen. Zonder uw motie zijn wij naar het OM gegaan met de vraag of de snelheid op de Zuilense Ring verlaagd kan worden naar 80 km/u. Toen was het antwoord: "Nee, want daar is de weginrichting niet op aangepast." Voor 80 km/u moeten wij de weg dus aanpassen. Als wij aankondigen dat wij gaan onderzoeken of wij de hele weg gaan profileren, dan kan ik mij voorstellen dat het OM een afweging maakt nadat wij een besluit hebben genomen. Als het goed is maken wij de weg dan zodanig dat deze 80 km/u afdwingt. Dan zegt het OM misschien dat het niet noodzakelijk is om een trajectcontrole in te voeren. De trajectcontrole is niet heilig, maar dit ligt klaar. Het OM bepaalt niet welke snelheid wij hanteren, maar wel of er een trajectcontrole wordt ingevoerd op 100 km/u.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan mevrouw Ens voor haar eerste termijn.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij vinden het niet onvoorstelbaar dat er op de Zuilense Ring een keer op een goed moment een lagere snelheid dan 100 km/u gaat gelden. Dat kan bijvoorbeeld zijn als de weg aangepast wordt op een manier dat het voor de weggebruikers logisch is dat je daar 80 km/u moet rijden. Op dit moment hebben wij de goede hoop dat de aangekondigde trajectcontrole de overtreding op de maximale snelheid aanzienlijk zal beperken. Dat vinden wij beter dan het neerzetten van 80-borden op een weg die eruit ziet alsof je daar 100 km/u mag rijden en waar harder wordt gereden dan de maximum snelheid die op de borden staat. Als er niet gehandhaafd wordt, dan lopen wij dat risico. Niemand zal daar iets mee opschieten. Als de snelheid met de trajectcontrole naar 95 km/u gaat, dan gaat deze zo omlaag ten opzichte van de huidige snelheid dat dit wellicht een beter effect heeft dan het verlagen van de snelheid naar 80 km/u en niet handhaven. De VVD zal niet instemmen met deze motie.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Het OM heeft op dit moment een goede reden om een trajectcontrole in te voeren en dit kan op korte termijn. Als ik de motie mag interpreteren als zijnde: werk het uit en kijk of de weg naar 80 km/u kan wanneer wij de ruimte hebben om de weg aan te passen. Wij lezen in de motie dat de weg een aantal jaren gehandhaafd kan worden met de trajectcontrole die in de planning staat. Daarom zullen wij deze motie steunen.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij interpreteren deze motie op dezelfde manier als de heer De Droog. In eerste instantie kunnen wij de trajectcontrole invoeren. Vervolgens wordt de weg in zijn totaal aangepakt en kan de snelheid verlaagd worden naar 80 km/u.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA kan zich aansluiten bij de argumenten van de heer Van Essen bij het indienen van de motie. Hier voeg ik aan toe dat wanneer het voorstel wordt afgestemd met de gemeente Stichtse Vecht en omwonenden het nemen van geluidwerende maatregelen aan de orde zal komen. Dat breng ik onder de aandacht, omdat daar veel behoefte aan is. Wij gaan ervan uit dat deze geluidwerende maatregelen ter sprake zullen komen en waar nodig worden doorgevoerd.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Deze gedeputeerde blinkt vaak uit door ijzersterke argumentatie. Hij heeft ons wel overtuigd. Wat zijn wij hier aan het doen? Het plan zoals de weg uitgevoerd wordt, leidt tot een gemiddelde snelheid van 95 km/u. Vervolgens voeren wij een motie in. Ik kan mij voorstellen dat het OM een pas op de plaats maakt als het weet dat dit in de lucht hangt en dan zal er geen trajectcontrole komen. Wat gebeurt er dan? De gemiddelde snelheid gaat naar 100 km/u.

Ik gaf een compliment aan de gedeputeerde. Zou de gedeputeerde overwegen om de motie terzijde te leggen en niet uit te voeren, omdat deze motie destructief is? Deze motie bereikt het tegengestelde van wat ermee bereikt moet worden. Die vraag leg ik neer bij de gedeputeerde.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Hoor ik de PVV pleiten om een motie die aangenomen wordt terzijde te leggen?

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gezegd dat de gedeputeerde een ijzersterke argumentatie heeft. Het is het recht van het college om een motie naast zich neer te leggen. Overigens is het het recht van de Staten om daaruit conclusies te trekken.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat de gedeputeerde aangeeft dat er een middenweg is tussen het enkel aanpassen van de belijning en de karikaturale variant die door de DHV is onderzocht. De tussenoplossing waarbij de uitstraling van de weg wordt aangepast lijkt ons heel reëel. Daarbij kies je voor een inrichting die lijkt op de rest van de N230. De gedeputeerde zegt terecht dat dit uitgewerkt moet worden. Dat is precies waar deze motie om vraagt. Wij begrijpen dat het gesprek met het OM hierover gevoerd moet worden. Tegelijkertijd geeft de motie geen tijdsplanning aan. In die zin geeft de motie voldoende ruimte aan het college om te zoeken naar een geloofwaardige limiet van 80 km/u. Dat betekent dat er aanpassingen nodig zijn.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij dat u de planning ter sprake brengt. Aan welke termijn denkt u zelf? Ik had de indruk dat dit direct moet plaatsvinden, maar uit de rest van de woordvoering kan ik opmaken dat het over een aantal jaren kan plaatsvinden of op een logisch moment wanneer deze weg aan de orde is.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat is een afweging die gemaakt moet worden die van de hoofdzaken afhangt, waaronder de relatie met de trajectcontrole en de ingrepen die nodig zijn voor een geloofwaardige snelheidslimiet. Niemand in deze zaal is ervoor om 80-borden langs de weg te plaatsen en iedereen 112 km/u te laten rijden. De aanpassingen van de weg zijn nodig. Wat die aanpassingen precies behelpen weten wij op dit moment niet. Wij weten wel dat het een karikatuur is om de ongelijkvloerse kruisingen gelijkvloers te maken en dat het plaatsen van alleen borden niet voldoende is. De aanpassingen zitten daar tussen in. Wij vragen om een voorstel uit te werken over hoeveel tijd daarvoor nodig is.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag was niet hoeveel tijd er nodig is om het voorstel uit te werken. Dat is een vraag aan het college of aan ambtenaren. Mijn vraag is wanneer u dit wilt zien. Zou dat over vijf of zes jaar kunnen zijn?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De omwonenden hebben veel zorgen, omdat de drie rotondes op de NRU worden aangepakt. Dat is het laatste moment dat er iets moet gebeuren. Als dat eerder kan, dan zien wij dat graag. Dat is in samenhang met de trajectcontrole. Ik vertrouw het college dat het een voorstel uitwerkt, het gesprek aangaat en een goede afweging maakt.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! In de motie staat 'zo spoedig mogelijk' en dat is multi-interpretabel. Kunnen wij met de heer Van Essen overeenkomen dat wij de Zuilense Ring meenemen als wij gaan werken aan de NRU?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Voor provinciale wegen zijn er soms trajectcontroles gepland. Ik kan mij voorstellen dat dit een logisch moment is om bij aan te sluiten. Dat vind ik een taak van het college. Met deze motie markeren wij dat wij de snelheid op de Zuilense Ring op termijn verlagen naar 80 km/u. Ik ben blij dat andere partijen aangeven dat dit een optie is om op termijn te doen. De verdere uitwerking ligt bij het college.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik blijf doorzeuren over de termijn. Ik hoor graag van u of het voorstel van de heer De Droog voor u haalbaar is dat het opleveren van het plan van de NRU een logisch moment is om hiermee aan de slag te gaan?

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De trajectaanpak is een logisch moment, omdat je met de weg aan de slag gaat. Als dat eerder kan zonder de trajectcontrole in de waagschaal te stellen, dan is dat wenselijk. Wat ons betreft gebeurt het zo spoedig mogelijk, maar het handhaven van de trajectcontrole heeft zijn waarde. Dat erkennen wij.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan mevrouw Ens. Waarom wilt u dat het zo lang mogelijk uitgesteld wordt?

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik wil niet dat het lang uitgesteld wordt. Ik ben geen groot voorstander van het omlaag brengen van de snelheid, omdat er in de praktijk niks verandert als je dit niet handhaaft. Dat is zonde van de investering. Ik vind het zonde om de trajectcontrole te laten lopen, omdat dit op korte termijn een snelheidsverlaging als resultaat heeft die voor de omwonenden prettig is ten opzichte van een onduidelijke situatie waarin wij 80 km/u zeggen en daar niks mee doen. Dan blijft iedereen harder rijden dan de bedoeling is. Het is onduidelijk hoeveel jaren dit zal duren, want GroenLinks geeft niet aan wanneer het goede moment zal zijn en laat de trajectcontrole afhangen van het bepalen van de snelheid. Dan zitten wij nog jaren in een situatie waarin wij een snelheid afspreken die niet gehandhaafd kan worden en waar niemand zich aan houdt. Daarmee is niemand geholpen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de voorzitter! Er zijn andere manieren om de snelheid te controleren dan een trajectcontrole, mocht dat niet mogelijk zijn bij 80 km/u. Wij vinden dat het zo snel mogelijk uitgevoerd moet worden.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Laat het duidelijk zijn waar de ChristenUnie staat in dit verband, maar dat zal geen verrassing zijn na alle debatten over de maximumsnelheden die wij vandaag gevoerd hebben. Wij vinden 80 km/u een mooie snelheid. Deze motie is glashelder over de opdracht waarmee het college op pad moet. Het is aan de komende Staten om de uitkomst daarvan te beoordelen op de snelheid, de haalbaarheid en de andere zaken die hiermee samenhangen.

De VOORZITTER: Het woord is aan de gedeputeerde Straat voor zijn beantwoording.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb uw Staten zeer lief en ik zal een motie nooit zomaar naast mij neerleggen, tenzij u hele gekke moties aanneemt. Als u mij vraagt om hier naar te kijken, dan gaan wij dat doen. De cruciale factor hierin is wat het OM doet met deze uitspraak van uw Staten. Ik tel een meerderheid voor deze motie, dus dan zal ik dat met het OM overleggen.

Ik heb deze motie nog niet eerder dan vandaag kunnen bestuderen, waardoor ik nog geen contact heb gehad met het OM. De trajectaanpak van de NRU is gepland in 2025. U vraagt aan het OM of het mogelijk is om in de tussentijd de trajectcontrole op 100 km/u wel in te zetten. Ik weet niet of het die vraag bevestigend beantwoordt. Heeft u dat ervoor over? Die vraag gaan wij voorleggen aan het OM. Het is denkbaar dat het zegt dat het een andere prioriteit heeft in het land als wij de weg aanpassen en dat er geen trajectcontrole komt.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Kunt u in het gesprek met het OM meenemen dat er door het Klimaatakkoord signalen zijn om de wegen ondanks de inrichting terug te brengen naar 80 km/u? Jaren geleden is deze trajectcontrole besproken. Inmiddels zijn wij een aantal jaren verder en zitten wij middenin de transmissie van het klimaat. Dit zou een mooie insteek zijn om het OM te overtuigen de veiligheid, de leefomgeving en het geluid de trajectcontrole te realiseren en de snelheid naar 80 km/u te verlagen.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De discussie over het klimaat is mij niet ontgaan, maar het OM maakt een afweging voor een dure investering om een trajectcontrole in te passen. Die afweging maakt het voor verschillende trajecten in het land. Hiervoor is een aantal criteria waarover het OM gaat. Het is denkbaar dat het OM een andere afweging maakt die niks met het klimaat te maken heeft, maar met de afweging waar een trajectcontrole het meest effectief is. Als dat niet meer hier is, dan bestaat het risico dat de trajectcontrole er niet komt. Als wij een goede inrichting voor 80 km/u met elkaar afspreken, dan is deze zo goed dat wij geen trajectcontrole meer nodig hebben.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De motie noemt 'een geloofwaardige inrichting'. Ik hoor u steeds zeggen dat het een soort pro forma snelheidsverlaging is, maar dat is niet waartoe de motie oproept. Ik vertrouw de gedeputeerde het toe dat hij met deze opdracht in staat is om de trajectcontrole te handhaven bij het OM. De motie biedt daartoe voldoende ruimte en argumentatie.

De heer STRAAT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Essen draait het argument om. Het OM maakt zelfstandig een afweging. Natuurlijk kunnen wij goed aangeven wat uw vraag is, maar het OM gaat over de afweging of de trajectcontrole doorgaat. Het is een mogelijkheid dat wij de trajectaanpak doorvoeren in 2025 naar een geloofwaardige inrichting voor een snelheid van 80 km/u. Heeft u het ervoor over dat het OM dan wellicht geen trajectcontrole meer uitvoert? Dat is de reden dat het college zegt dat wij de trajectcontrole moeten handhaven, want dat kan op dit moment veel opleveren. Het alternatief is dat de trajectcontrole er niet komt en dat tot 2025 de huidige situatie blijft bestaan. Dat is de vraag en het dilemma dat ik bij u terugleg.

De VOORZITTER: Er is gelegenheid voor een tweede termijn, maar ik vraag u om dat beperkt te houden gegeven de uitvoerige gedachte wisseling die wij op dit punt hebben gehad. Die opvatting deelt u met mij. Dan komen wij hierop terug bij de besluitvorming.

De heer De Kruijf neemt het voorzitterschap over.

Motie vreemd aan de orde van de dag Handen vrij voor de provincie, ingediend door PVV.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik doe een oproep aan de nieuwe commissaris om zijn niet-ambtsgebonden bezoldigde nevenfuncties op te zeggen. Niet omdat de commissaris is wie hij is of omdat hij lid is van de PvdA, maar omdat wij het een principale vinden dat het commissariaat van de Koning niet samengaat met andere betaalde nevenfuncties. Het is een uitstekend gehonoreerde baan met uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden.

Van de vorige commissaris heb ik begrepen dat hij 60 uur per week bezig was in deze provincie. Het lijkt mij dat het voor de nieuwe commissaris nodig is om zoveel tijd aan de provincie te besteden in de staat waarin deze provincie zich bevindt. Daarnaast zijn er voldoende mensen gekwalificeerd om de eventuele vrijkomende bezoldigde nevenfuncties in te vullen.

Ik voel mij gesterkt door de Provinciewet artikel 66: "De commissaris vervult geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op de goede vervulling van het ambt van de commissaris." Dat is geen letterlijk verbod, maar de geest van de wet zegt dat u hier verwacht wordt als u hier nodig bent. Daartoe doet deze motie de oproep.

Motie M4 vreemd aan de orde van de dag (PVV): handen vrij voor de provincie

Provinciale staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

constaterende dat:

de nieuwe commissaris van de Koning heeft aangegeven zijn niet-ambtsgebonden bezoldigde nevenfuncties wenst aan te houden;

overwegende dat

- *het onwenselijk is dat een commissaris van de Koning naast het tijdrovende ambt nog andere bezoldigde nevenfuncties vervuld;*
- *dat het ambt van commissaris van de Koning rijkelijk wordt beloond en uitstekende emolumenten kent;*
- *een commissaris van de Koning op grond van zijn betrekking midden in de samenleving staat, waardoor nevenfuncties in dat opzicht geen toegevoegde waarde hebben;*
- *de deplorabele staat waarin de provincie Utrecht zich bevindt het alle aandacht van de commissaris van de Koning goed kan gebruiken;*
- *dat er bijvoorbeeld voldoende ex-Kamerleden en bewindslieden beschikbaar zijn die nu nog op wachtgeld staan die de bezoldigde nevenfuncties functies van de commissaris van de Koning over zouden kunnen nemen*

*roept de commissaris van de Koning op:
zijn bezoldigde nevenfuncties op zo'n kort mogelijke termijn te beëindigen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer OOSTERS (cvdK): Mijnheer de voorzitter! Het is goed dat de heer Dercksen dit namens de PVV-fractie vandaag aan de orde stelt. Voordat ik als uw commissaris geïnstalleerd werd op 21 januari jl. heb ik alle fractievoorzitters een brief gestuurd waarin ik melding gemaakt heb van de door mij vervulde niet-ambtsgebonden nevenfuncties. Ik heb hen voorgesteld om daarover van gedachten te wisselen tijdens het fractievoorzittersoverleg op 4 februari jl.; dat hebben wij gedaan. Daar heb ik het voornemen neergelegd om een van de niet-ambtsgebonden nevenfuncties te beëindigen per 1 februari jl. en dat is gebeurd en drie niet-ambtsgebonden nevenfuncties te handhaven. Dat heb ik gedaan vanuit het besef dat ik het een groot goed vind om naast het belangrijke werk dat ik als uw commissaris mag doen, ik mij breder oriënteer in het maatschappelijk leven en daarin een aantal niet-ambtsgebonden functies vervul. Dat heb ik in het verleden gedaan en dat wil ik graag voortzetten. Overigens wel onder een aantal condities.

De heer Dercksen heeft artikel 66 van de Provinciewet aangehaald. Dit artikel maakt duidelijk dat niet-ambtsgebonden bezoldigde nevenfuncties toegestaan worden als er een melding wordt gedaan aan Provinciale Staten en als er geen sprake is van een ongewenste samenhang met de hoofdactiviteit hier. Ik heb met de fractievoorzitters gedeeld dat ik niet zie dat de niet-ambtsgebonden functies die ik wil blijven vervullen die strijdigheid in zich dragen.

Het tweede afwegingspunt waarover ik open ben geweest naar u, is dat in alle gevallen de provincie en het werk van de provincie voorgaan. In mijn jaarlijkse voortgangsgesprek met de fractievoorzitters wil ik met u vaststellen of de tijdsinvulling van mijn nevenfuncties mijn hoofdfunctie op enige wijze in het gedrang heeft gebracht. Vanzelfsprekend kan daarvan op geen enkele manier sprake zijn.

Mijn voornemen is om mijn nevenfuncties te melden bij de Staten, zoals artikel 66 voorschrijft. De brief lag klaar, maar de vragen van de PVV kwamen sneller. Daarom beantwoord ik deze vragen vandaag eerst in de Staten. Het gevoel van uw Staten is voor mij heel belangrijk in deze afweging.

De VOORZITTER: De heer Dercksen krijgt het woord voor zijn reguliere termijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Van de vorige commissaris heb ik begrepen dat hij de hele provincie dag en nacht afreed. Hij maakte veel uren. De PVV-fractie vindt het niet meer van deze tijd om bezoldigde nevenfuncties te hebben. Wil deze commissaris nog een beetje tijd aan zijn gezin besteden, dan kan dat volgens mij niet meer.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Heeft de heer Dercksen een reden om te twijfelen aan het functioneren van de commissaris als hij deze nevenfuncties behoudt? Dat is wat wij met elkaar moeten beoordelen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De staat van de provincie is niet al te florissant en wij weten dat de vorige commissaris veel tijd heeft besteed aan deze baan. Desalniettemin bevindt de provincie zich in deze staat. Los daarvan vinden wij dat iemand met deze belangrijke baan hier moet zijn en orde op zaken moet stellen. De commissaris moet 24 uur per dag beschikbaar zijn voor de provincie.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! De commissaris heeft de vrijheid om nevenfuncties te bekleden. De commissaris heeft al gezegd dat hij de provincie altijd bovenaan zet. Dat is heel terecht. Echter, stel dat er gedoe is bij een nevenfunctie, dan heeft hij daar al zijn aandacht nodig. In hoeverre heeft u dat meegewogen in uw afweging? U kunt ons ervan overtuigen dat u altijd hier zult zijn in het geval van een crisis, maar in uw nevenfunctie waarin u de voorzitter bent van de Raad van Toezicht bent u nodig als daar iets aan de hand is. Dat is dan geen half uur. Is het verstandig om het op die wijze te doen? Houdt u voldoende rekening met de nevenfuncties zelf?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Zonder iemand het mes op de keel te zetten, zijn wij principieel tegen bezoldigde nevenfuncties. De SP-fractie was alleen volledig de weg kwijt toen zij op de provinciewebsite wilde opzoeken welke nevenfuncties dit waren. Daar staat: Universiteit Tilburg, Brabanthallen en de commissie integriteit van de VVD. Volgens ons staan de nevenfuncties van de vorige commissaris nog op de website. Dit is een tip voor de webmaster. Verder ga ik hierover geen woordvoering voeren, want de SP is hier principieel tegen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de vragen van de heer Hoefnagels.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In artikel 66 van de Provinciewet zien wij gronden om de commissaris wel de ruimte te geven voor nevenfuncties. Het zorgt voor een brede oriëntatie en maatschappelijke voeling. De ChristenUnie is voor een commissaris die breder maatschappelijk betrokken is dan iemand die zich opsluit in het provinciehuis. Wij zijn bijna principieel voor nevenfuncties. Wij zullen de commissaris van de Koning beoordelen op zijn daden voor de provincie. Wat hij in zijn vrije tijd doet is geheel aan hem.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Had u de indruk dat de heer Van Beek zich opslot in het provinciehuis?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In het geheel niet, maar als je zegt dat een commissaris niks meer mag doen voor andere organisaties ontstaat er een kokervisie. Dat zou ik erg vervelend vinden. Ik vind het mooi als de commissaris ervaringen van elders meeneemt en daar in gevoed blijft worden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Voor de PvdA is het van belang dat de nevenfuncties en de hoeveelheid tijd die hieraan besteed wordt duidelijk zijn. Vindt u de handreiking die de commissaris deed om hierover expliciet te spreken in de voortgangsgesprekken een goed voorstel?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik prima. Dit soort zaken moeten besproken worden en wij moeten voorkomen dat wij allemaal exotische uitwassen krijgt. Volgens mij is daarvan geen sprake. Laten wij dit een onderwerp van gesprek houden en hier open en transparant over zijn.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Wij erkennen de situatie die de heer Dercksen schetst. Het provinciehuis staat in de steigers en dat vereist behoorlijk wat werk. Wij

geven de commissaris vooralsnog het voordeel van de twijfel. Laten wij kijken hoe het werkt en bij de jaarlijkse voortgangsgesprekken bespreken hoe het gaat. Als de commissaris tijd tekort komt of op beslissende momenten zijn agenda niet leeg kan vegen voor de provincie, dan gaat dat conflicten opleveren. Dat moeten wij niet willen. Vooralsnog zien wij echter geen enkel probleem om deze situatie voort te zetten.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus heeft geen enkel probleem met de nevenfuncties van de commissaris.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de commissaris.

De heer OOSTERS (cvdK): Mijnheer de voorzitter! Dank voor uw inbreng vanuit de Staten. Ik hoor overwegend steun voor mijn voornemen om de nevenfuncties te continueren. Daarvoor ben ik u dankbaar. Dit schept voor mij de verplichting om daarover volledig transparant te zijn en waar te maken dat ik heb gezegd dat de provincie altijd voor gaat. Het antwoord op de vraag van de heer Hoefnagels is dat ten tijde van een crisis in een van de organisaties de provincie altijd zal voorgaan. Dat weet men in deze organisaties, omdat ik al toezichhouder was in die organisaties in mijn vorige verantwoordelijkheid. Daarover kan geen enkel misverstand bestaan.

Dank aan de heer Dercksen voor zijn zorgen om mijn gezin. Het aantal uren dat ik de afgelopen twee weken voor deze provincie heb mogen werken zijn aanzienlijk, maar ik doe dat met alle plezier. Tot nog toe is er op geen enkele wijze strijdigheid geweest noch met de nevenfuncties noch met het gezinsleven. Dat zal ik vanavond thuis controleren.

Mevrouw Poppe verwees ernaar dat de website aangepast moet worden. De brief aan uw Staten en de provinciesecretaris ligt klaar, waarin keurig staat vermeld wat mijn nevenfuncties zijn.

De VOORZITTER: Hiermee kan ik de beraadslagingen op dit punt afronden. Wij komen hierop terug bij stemming.

De commissaris van de Koning neemt het voorzitterschap over.

Motie vreemd aan de orde van de dag Lucht voor O-gen, ingediend door SGP, ChristenUnie, CDA, PvdA, 50PLUS, PVV en VVD.

De VOORZITTER: De heer Van Leeuwen krijgt als eerste het woord om zijn motie toe te lichten.

De heer VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP schrok ervan toen wij de statenbrief kregen waarin wij lazen dat de geadviseerde samenwerking met de gebiedscoöperatie O-gen wordt stopgezet. Vanaf het eerste moment dat de Staten zijn geïnformeerd over de gesignaleerde risico's op onrechtmatigheid bij de gebiedscommissies, hebben wij de gedeputeerde opgeroepen naar een oplossing toe te werken die zo dicht mogelijk staat bij de huidige manier van samenwerken. Ondanks alle mooie woorden over de goede samenwerking is de samenwerking met O-gen in december echter middels een GS-besluit wel officieel stopgezet. O-gen krijgt nog drie maanden exploitatiesubsidie en daarna moet zij op eigen benen staan. Er wordt nog wel een onderzoek gedaan naar een definitieve oplossing, omdat dit zo is afgesproken.

Wat de SGP betreft, is de samenwerking met O-gen te vruchtbaar om deze aan de kant te schuiven. Natuurlijk moeten onze betalingen rechtmatig zijn, maar wij willen de samenwerking met FoodValley niet op het spel zetten omdat wij mogelijk een risico lopen op onrechtmatigheid. De maatregelen die zijn genomen, namelijk de scheiding van het advies en de uitvoering, komen logisch over op ons. Wat ons betreft wordt er een bestuurskundig onderzoek gedaan naar een definitieve samenwerkingsvorm die achteraf juridisch wordt getoetst. Wij hebben begrepen dat dit de bedoeling is en dat er een begeleidingsgroep is ingericht met vertegenwoordigers van de provinciale organisatie en van de gebiedscoöperatie O-gen. Wij vragen de gedeputeerde om erop toe te zien dat dit onderzoek leidt tot een oplossing die voor beide partijen aanvaardbaar en bevredigend is.

Voor de korte termijn heeft O-gen nog wel een probleem, ook als er voor de lange termijn een oplossing wordt gevonden. O-gen moet immers een transitieplan schrijven om voor de transitievergoeding in aanmerking te komen. Dat is terecht, maar wat moet er in dat transitieplan komen? Moet O-gen transformeren naar een marktpartij zoals gesuggereerd werd of naar een structurele samenwerkingspartner van de provincie, zoals eveneens gesuggereerd lijkt te worden? Het antwoord op die vraag krijgen wij door middel van het uit te voeren onderzoek.

Om O-gen tot die tijd door te kunnen laten gaan met haar goede werk, dient de SGP in motie in. Daarmee roepen wij het college op om het begrip 'redelijke termijn' niet uit te leggen als 'drie maanden', maar als 'tot de resultaten van het onderzoek bekend zijn, met als uiterste deadline 30 september 2019.' Dit is een persoonlijke hartenkreet. O-gen deed en doet nog steeds goed werk in onze prachtige provincie. Het is een organisatie die staat. De Staten kunnen zich niet permitteren O-gen om zee te helpen.

Motie M5 vreemd aan de orde van de dag (SGP, ChristenUnie, CDA, PvdA, 50Plus, PVV, VVD, D66): lucht voor 0-gen

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 18 februari 2019;

constaterende dat:

- *een risico is gesignaleerd m.b.t. de rechtmatigheid van betalingen aan de gebiedscommissies;*
- *de gebiedscoöperatie 0-gen bij de voorgelegde keuze tussen advies en uitvoering heeft gekozen voor de uitvoering;*
- *in 2019 onderzoek gedaan wordt naar een definitieve oplossing;*
- *de gebiedscoöperatie 0-gen op basis van artikel 4:51 Awb nog drie maanden exploitatiesubsidie ontvangt van de provincie;*
- *de provincie daarna een transitievergoeding beschikbaar wil stellen, om 0-gen in staat te stellen naar de toekomstige situatie toe te werken;*

overwegende dat:

- *het college van GS terecht aangeeft dat de werkwijze met de gebiedscommissies een voorbeeld is van hoe invulling kan worden gegeven aan participatie en co-creatie;*
- *er gewerkt wordt aan een onderzoek naar de mogelijkheden voor toekomstige samenwerking;*
- *de keuze om nog drie maanden exploitatiesubsidie te verlenen is gebaseerd op een interpretatie van het begrip 'redelijke termijn' in artikel 4:51 van de Awb;*
- *0-gen echter geen transitieplan kan schrijven als voor hen niet duidelijk is waar de transformatie toe moet leiden;*
- *het daarom redelijk is de exploitatiesubsidie te blijven verlenen tot de resultaten van het onderzoek bekend zijn;*

verzoeken het college

- *de exploitatiesubsidie aan de gebiedscoöperatie 0-gen conform artikel 4:51 van de Awb te blijven verlenen tot de resultaten van het onderzoek bekend zijn, met als uiterste deadline 30 september 2019.*
- *daarna vanuit de resterende beschikbare middelen voor de transitie een transitievergoeding beschikbaar te stellen voor de uit te werken transitie, op basis van een door 0-gen op te stellen transitieplan.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik kan de draad oppakken zoals de heer Van Leeuwen hem net heeft neergezet, want O-gen deed en doet goed werk. Hetzelfde geldt voor

de Gebiedscommissie West. Ik ben blij dat dit in de overwegingen van de motie 'lucht voor O-gen' benoemt wordt. GS erkent dit.

Toen wij geconfronteerd werden met de mogelijke rechtmatigheidsrisico's, zijn wij met de gebiedscommissies het afgelopen jaar een pad afgewandeld. Dat pad zullen wij verder afgaan. Wij hadden en hebben de bereidheid om in gesprek met hen verdere invulling aan de transitie te geven. Vandaar dat ik kan meebewegen met de voorliggende motie. GS past het besluit aan om van de drie maanden termijn een termijn van negen maanden te maken.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hoor ik het goed dat de gedeputeerde de motie omarmt?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ja, dat hoort u goed.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vorige week maandag zaten wij bij elkaar en toen bleek dat veel partijen bij elkaar zouden komen om hier wat aan te doen. In het licht van de motie 'Nuleren' zou het handig zijn geweest als u met de partijen die daar aan tafel zaten bij elkaar was gekomen. Dan had u het niet tot een motie hoeven laten komen.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Tijdens die bijeenkomst heb ik gezegd: "Kijk goed met de ambtenaren samen wat er uit komt waaraan wij gezamenlijk uitvoering kunnen geven." Hier is constructief aan gewerkt. Het had een ander pad kunnen zijn, maar het is dit pad geworden. Het is mij om het even. De Staten nemen een besluit waarin GS zich kan vinden. Rechtsom of linksom, het is van belang dat wij meebewegen met de wens om niet de periode van drie maanden, maar van negen maanden te hanteren voor de exploitatiesubsidie. Daarbij hecht ik eraan om aan te geven dat de termijn van drie maanden een weloverwogen termijn was. Dit was door een extern juridisch adviesbureau bekeken en vond zijn oorsprong in wat wij al meerdere jaren hebben aangegeven dat de wijze van financiering kon veranderen. Wij hebben dit pad samen met haar afgelopen. Ik zal er niet dieper op ingaan. De boodschap van mijn kant is duidelijk: GS kan hierin meebewegen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Is deze optie al in een eerder stadium met O-gen besproken?

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In het afgelopen jaar hebben wij de discussie gevoerd over hoe wij het risico op onrechtmatigheid tackelen. Daaruit kwam de scheiding tussen de uitvoering en het advies. Er is ook een optie geweest voor een quasi 'in house-constructie'. Uiteindelijk is de keuze van O-gen geweest om te kiezen voor een uitvoeringstaak. Op basis van die besluitvorming van de uitvoeringsorganisatie hebben wij de artikel 82 adviesrol moeten beëindigen.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraag gaat over de optie in de motie, namelijk of de transitiebijdrage later in werking zal treden en dat er eerst een exploitatiesubsidie voor de langere termijn gehandhaafd kan worden.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Die vraag heeft ons via de politiek bereikt.

De VOORZITTER: Is er na de inbreng van de heer Van Leeuwen en de inbreng van de gedeputeerde nog behoefte aan een inbreng vanuit de fracties?

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Sinds 2007 werken wij in deze drukbevolkte provincie aan de Agenda Vitaal Platteland. In de sturingsfilosofie van de Agenda Vitaal Platteland is vanaf het begin bewust gekozen voor een integrale werkwijze met onze partners in de gebieden oost en west. Dit is een werkwijze die door het CDA omarmd wordt. Wij zetten samen de schouders eronder en gaan samen aan het werk. Dat doen wij niet voor niks, want in de Agenda Vitaal Platteland liggen belangrijke opgaven voor het landelijk gebied, waaronder de zo gewenste natuuropgave, de recreatieve voorzieningen en de uitrol van ons initiatiefvoorstel 'glasvezel'.

Per 1 januari 2019 is de nieuwe werkwijze en organisatieopzet ingegaan. Ik citeer uit de statenbrief van 13 december jl.: "Hierbij wordt gezorgd voor een zorgvuldige en zachte landing. Hierbij staat de continuïteit van de lopende projecten en de werkzaamheden voorop en krijgen beide gebiedsorganisaties voldoende ruimte om hun huidige meerwaarde te blijven vervullen." Echter, in de afgelopen weken bereikten het CDA signalen dat de betrokken gebiedscommissie worstelen met de ontstane situatie; beide op hun eigen wijze. Op 11 februari jl. zijn zij nader met elkaar in gesprek gegaan, nadat O-gen heeft ingesproken tijdens de commissievergadering. Dat was een open en op sommige momenten best pittig gesprek dat ons inzicht heeft geboden.

Het CDA begrijpt en merkt dat met name O-gen moeite heeft met de ontstane situatie. De afgesproken overgangperiode van drie maanden wordt als te kort ervaren en levert een blokkade op voor het denken en handelen. Men heeft het gevoel dat het voortbestaan van de gebiedscoöperatie ernstig wordt bedreigd. De risico's voor de financiële continuïteit worden als te groot ervaren om nog helder te overzien.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer te begrijpen waarom het CDA een heel betoog houdt terwijl de gedeputeerde net is meegegaan in de wens van de motie. U zegt dat de situatie zo was dat vanuit de gebiedscommissie een blokkade werd ervaren op het denken en handelen. Is het niet zo dat die blokkade aan de kant van het college lag? Er wordt gesuggereerd dat de omgevingscommissie het niet helemaal begreep, maar na de draai van vanavond krijg ik het idee dat het college het niet helemaal begreep.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb mijn observatie ingebracht. Dit heb ik op deze manier ervaren. Dit is mijn analyse en daarmee probeer ik te helpen om naar een oplossing te komen.

Voor het CDA is dit voldoende reden om deze motie vreemd aan de orde van de dag mede in te dienen. Een langere transitieperiode en een betere ondersteuning bij de benodigde organisatieverandering, passend binnen de afgesproken financiële kaders. Dat moet met een goede analyse en daarop volgend advies mogelijk zijn. Het CDA gelooft in de kracht van deze gebiedscommissie.

Mevrouw KOTKAMP (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks is geen mede-indiener van deze motie omdat wij nog wat vragen aan de gedeputeerde hebben. Ik heb zojuist al een vraag gesteld in een interruptie. Onze andere vraag is dat de oproep van de motie wat lucht geeft. Onze zorg zit er vooral in dat deze lucht niet datgene oplevert waarop de indieners wellicht hopen, namelijk de bereidheid van GS, en wellicht PS, om het advies op te volgen om de scheiding van taken vol te houden. Wat als uit het nadere onderzoek blijkt dat het moet blijven zoals het op dit moment is? Heeft de gedeputeerde de indruk dat er dan wel genoeg tijd, ruimte en vooruitkijken is op wat er met O-gen moet gebeuren?

De VOORZITTER: Mevrouw Maasdam mag reageren op de laatste vraag van mevrouw Kotkamp.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Kotkamp stelde een lastige vraag. Om deze te beantwoorden moet ik vooruitlopen op een onderzoek waar ik nog geen zicht op heb. Ik ga ervan uit dat de scheiding van de adviestaken en de uitvoeringstaken wordt opgevolgd. Hoe kunnen wij zaken zo goed mogelijk blijven doen in de toekomst, gezien de waarde die O-gen heeft en de keuze van O-gen voor een uitvoeringstaak? Met dat antwoord in de arm kan O-gen een transitieplan schrijven. Ik ga ervan uit dat zij ondersteuning zoekt als zij die daarvoor nodig heeft. Als O-gen ons hierover een vraag had gesteld, dan hadden wij opgestaan voor een andere knip in de transitie en de exploitatiesubsidie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De laatste opmerking van de gedeputeerde vind ik schaamteloos, want hiervoor pleiten wij al weken in en buiten de commissie bij deze gedeputeerde. Vier weken voor de verkiezingen zegt zij ijskoud dat zij helemaal meegaat. Wij hebben hierover al meerdere keren gepraat en vanavond zegt u dat dit de eerste keer is dat het haar gevraagd wordt. Dat is niet waar.

Mevrouw MAASDAM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat heb ik niet gezegd. Ik refereerde aan het gesprek dat wij al een jaar met O-gen voeren

De VOORZITTER: Mag ik vaststellen dat over deze motie voldoende is gewisseld om tot besluitvorming te komen? Dat is het geval.

Bent u direct in staat om tot de besluitvorming over te gaan of wilt u de vergadering schorsen voor beraadslagingen? Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 23.03 uur tot 23.11 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Wij gaan over tot het uitbrengen van de stemverklaringen. Ik begin bij de fractie van de VVD.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD heeft een stemverklaring bij amendement A1. Gezien de eerdere discussie van vandaag gaan wij uit van denkriching drie en zullen het amendement steunen.

Dan heeft de VVD een stemverklaring bij motie M8. Wij staan sympathiek tegenover deze motie. Hierbij moeten wij alle jongeren uitnodigen die willen meepraten en niet alleen de stakende scholieren. Dat moet wel buiten schooltijd plaatsvinden.

Tot slot zal de VVD voor de motie vreemd aan de orde van de dag M3 stemmen. Op het moment dat de Zuilense Ring aan de beurt is om aangepakt te worden, vinden wij 80 km/u een voorstelbare snelheid vinden. Wij hopen dat het lukt om tot dat moment een trajectcontrole op 100 km/u in te kunnen zetten.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft twee stemverklaringen. De eerste stemverklaring is bij motie M15. D66 deelt het idee dat minder dieren aantallen goed zijn voor de duurzaamheid en dat hier geen taboe op ligt. Wij vinden echter niet dat hierop gestuurd moet worden. Deze motie lijkt ons geen goede basis om samen met de sector de samenwerkingsagenda uit te werken. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De tweede stemverklaring is bij motie M4 vreemd aan de orde van de dag. Wij zullen tegen deze motie stemmen, maar maken daarbij de opmerking dat drie Statenleden dat doen vanwege de negatieve overwegingen in de motie. In principe zijn zij van mening dat hier nadrukkelijk naar gekeken mag worden door de commissaris.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een stemverklaring bij motie M14. Wij zullen hiermee instemmen onder de nadrukkelijke mededeling dat wij vinden dat dit met de sector besproken moet worden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA zal motie M7 over Schiphol steunen. Wij vinden wel dat de volgende Staten een goed debat en een goede discussie moeten voeren over de consequenties die het heeft en hoe wij met Schiphol willen omgaan.

De PvdA zal tegen het statenvoorstel Wob-verzoek RTV Utrecht stemmen. Als iemand een ingrijpend besluit vraagt om een tekst aan te passen moet je het gesprek aangaan. Wob-verzoeken moeten wij niet tegenhouden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft drie stemverklaringen. De eerste stemverklaring is bij motie M12. Zonnepanelen draaien op subsidie en zorgen ervoor dat de energierekening voor veel mensen onbetaalbaar wordt. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Dan heb ik twee stemverklaringen betreffende de ROM. Amendement A3 en motie M16 zijn sympathiek, maar wij zijn tegen de inrichting van de ROM op deze wijze. Dan is het vrij ongeloofwaardig om deze voorstellen te steunen.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Zoals beloofd heeft de SP een stemverklaring bij het statenvoorstel 8. De SP is principieel tegen de geheimhouding en er wordt hier gebruik gemaakt van een regeling die alom gehanteerd wordt. Wat ons betreft is daar niks geheim aan. Motie M6 roept ons op om te kiezen voor denkrichting vier. Wij zijn voor de variant van de ChristenUnie: denkrichting vier zonder paaltjes. Deze variant moet opgehouden worden als alternatief. Wij zijn voor motie M12, maar wij zien zonnepanelen het liefst op zoveel mogelijk daken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks heeft drie stemverklaringen. De eerste stemverklaring is bij statenvoorstel 22 over het Wob-verzoek. Voor ons weegt het belang van de beloofde vertrouwelijkheid zwaarder dan het openbaar maken van het rapport met onze inschatting dat het weinig extra informatie op zal leveren. De tweede stemverklaring is bij de motie M4 vreemd aan de orde van de dag. GroenLinks sluit aan bij de stemverklaring van D66. De derde stemverklaring is bij de motie M5 vreemd aan de orde van de dag. GroenLinks vindt deze motie overbodig, omdat er al middelen voorzien zijn voor O-gen. Het moet duidelijk zijn dat uitstel geen afstel is en dat bij haar de taak ligt om een plan te hebben. Echter, aangezien dit de laatste motie zal zijn waarover wij stemmen in deze statenperiode, willen wij geen spelbreker zijn dat wij met een niet-unanieme motie eindigen. Om die reden zullen wij meegaan met de collega's, omdat het volgens ons uiteindelijk niks uitmaakt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft een stemverklaring bij motie M15. Wij hebben geworsteld met de vermindering van dierenaantallen. Wij zullen uiteindelijk voor deze motie stemmen, maar wel met de aantekening dat wij meer sympathie hebben voor de titel 'geen taboe' dan voor het dictum dat wat meer richting de nadrukkelijke sturing gaat. Het was een dubbeltje op zijn kant, maar wij zullen voor deze motie stemmen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft twee stemverklaringen. De eerste stemverklaring gaat over de N230. Wij moeten geen miljoenen euro's in asfalt steken, maar in OV-maatregelen. De verbreding is niet nodig als er een snelheid van 60 km/u wordt gehanteerd en OV gestimuleerd wordt. Daarom zullen wij tegen dit statenvoorstel stemmen. De tweede stemverklaring gaat over motie M11. Wij vinden dit een sympathieke motie, maar de PvdD is tegen het systeem van de PAS en zal tegen deze motie stemmen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP heeft vier stemverklaringen. De eerste stemverklaring gaat over de motie M3 vreemd aan de orde van de dag. Er is veel steun en draagvlak in de regio en 80 km/u haal je daar bijna nooit. Daarom zullen wij voor deze motie stemmen. De tweede stemverklaring gaat over de motie M8. Jongeren die een dagje naar Den Haag gaan en uiteindelijk de McDonald's plunderen hoeven wij geen apart podium te geven. Bij de motie M15 kunnen tips en geen dwang de intensieve sector verder helpen met ondernemen. Tot slot zullen wij voor motie M16 stemmen, want de EBU moet meer feeling krijgen met de regio.

Stemming.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel verlening ontheffing ingezetenschap van de heer drs. D.D. Straat, gedeputeerde, PS2019PS01.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel bekrachtiging geheimhouding inzake memo onderbouwing contractuele boetes, PS2019PS06, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt te hebben tegengestemd.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel verlenging zittingsperiode Provinciale Commissie Leefomgeving, PS2019RGW01.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel wijziging Reglement voor het waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2017, PS2019RGW02.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel evaluatie Randstedelijke Rekenkamer, PS2019BEM03.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Vijfheerenlanden – voorstel tot geldend verklaren, vervallen verklaren en wijzigen van voorschriften voor het gebied van de voormalige gemeenten Zederik en Leerdam, PS2019BEM05.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel overdracht van rechten en verplichtingen Vijfheerenlanden, PS2019BEM06.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A1. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van de PVV en PvdD.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel voorkeursvariant toekomst N201, PS2019MME01, met de aantekening dat de fracties van de PVV en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M6. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M7. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A2. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, SP en SGP.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel rapport RR 'Energie in transitie', PS2019MME02, met de aantekening dat de fracties van de PVV en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M8. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van het CDA, PVV en SGP.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel N233 Rondweg Oost Veenendaal, PS2019MME03, met de aantekening dat de fracties van de SP, GroenLinks en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M9. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PVV, PvdD en SGP.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel extra provinciale bijdrage aan NRU, PS2019MME04, met de aantekening dat de fracties van de PvdD en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M10. Voor de motie heeft gestemd de fractie van de PvdD.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel samenwerkingsprogramma landbouw, PS2019RGW03, met de aantekening dat de fracties van de PVV en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M11. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, PvdD en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M12. Voor de motie hebben gestemd de fracties van het CDA, SP, ChristenUnie, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M13. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA en GroenLinks.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M14.

Provinciale Staten verwerpen de motie M15. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaardden het amendement A3. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van de PVV, SP en PvdD.

Provinciale Staten aanvaardden het amendement A4. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van de PVV, SP en PvdD.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel basisscenario regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM), PS2019MME05, met de aantekening dat de fracties van de PVV, SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M16. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, GroenLinks en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M17. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de SP, ChristenUnie, SGP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel drinkwaterstrategie van Vitens en provincie Utrecht voor de drinkwatervoorziening tot 2040, PS2019RGW04.

Provinciale Staten verwerpen de motie M18. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, PvdD, SGP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel 'Nu leren', n.a.v. het initiatiefvoorstel, PS2019PS05, met de aantekening dat de fractie van de PVV geacht wordt te hebben tegengestemd.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Wob-verzoek RTV Utrecht betreffende Integrisrapport, PS2019BEM04, met de aantekening dat de fracties van de PvdA, PVV, SP, ChristenUnie, PvdD en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M3 vreemd aan de orde van de dag. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PVV.

Provinciale Staten verwerpen de motie M4 vreemd aan de orde van de dag. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP en PvdD.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M5 vreemd aan de orde van de dag.

Sluiting.

De VOORZITTER: Ik nodig u graag uit om hiernaast gezamenlijk wat te drinken. Er is nog een klein beetje tijd, maar niet nadat ik er even bij stilsta dat dit het laatste debat van uw Staten is in deze bestuursperiode, tenzij er nog een spoeddebat komt. Dat is een bijzonder moment. U hebt vandaag laten zien dat het hier echt ergens over gaat. U hebt een goede inbreng gehad en goede discussies gevoerd in de debatten. Daarmee hebt u duidelijke besluiten genomen. Daarvoor prijs en dank ik u.

Op 22 maart is er de gelegenheid om in gezellige omstandigheden met een hapje eten stil te staan bij deze Statenperiode. Er volgt nog een officieel afscheid van de Staten.

Ik dank u hartelijk voor uw inbreng en wens u een wel thuis. Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 23.38 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 25 maart 2019.

De voorzitter,

De griffier,